

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLAHİYAT ANABİLİM DALI
İSLAM TARİHİ ve SANATLARI BİLİM DALI

TÜRK DİN MUSİKİSİNDE MERSİYELER ve MERSİYEHANLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET YALÇIN YILMAZ

İSTANBUL, 2006

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

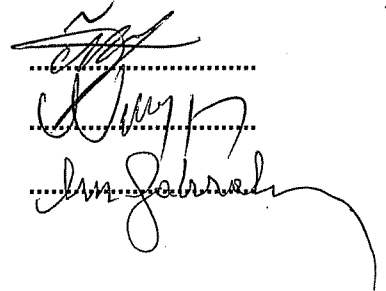
İLAHİYAT Anabilim Dalı İSLAM TARİHİ VE SANATLARI Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi MEHMET YALÇIN YILMAZ nın TÜRK DİN MUSİKİSİNDE MERSİYELER VE MERSİYEHANLAR adlı tez çalışması ,Enstitümüz Yönetim Kurulunun 22.06.2006 tarih ve 2006-6/13 sayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi : 14.07.2006

- 1) Tez Danışmanı : YRD. DOÇ.DR. NURİ ÖZCAN
2) Jüri Üyesi : YRD. DOÇ.DR. M.NURİ UYGUN
3) Jüri Üyesi : PROF. DR. MUSTAFA TAHRALI

.....
.....
.....

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLAHİYAT ANABİLİM DALI
İSLAM TARİHİ ve SANATLARI BİLİM DALI

TÜRK DİN MUSİKİSİNDE MERSİYELER ve MERSİYEHANLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET YALÇIN YILMAZ

Danışman: Y.Doç.Dr. NURİ ÖZCAN

İSTANBUL, 2006

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	3
ABSTRACT.....	4
ÖN SÖZ.....	5
KISALTMALAR.....	6
GİRİŞ.....	7

I.BÖLÜM MERSİYE ve MAHİYETİ

1. TÜRK EDEBİYATINDA MERSİYELER.....	8
2. KERBELA OLAYI	13
2.1 KERBELA OLAYININ ÇEŞİTLİ SANATLARA YANSIMASI.....	21
3. MUHARREMİYYELER YADA MUHARREM İLAHİLERİ.....	23
4. TÜRK DİN MUSİKİSİNDE MERSİYELER.....	25
5. MUHARREM AYINA ÖZGÜ GELENEKLER.....	38
5.1 AŞURE.....	38
5.2 GOYGOYCUKAR.....	41
5.3 MATEM KÜLTÜRÜ.....	43

II. BÖLÜM MERSİYE İCRÂSİ

1. MERSİYEHANLAR.....	48
2. SON DÖNEM MERSİYEHANLARI.....	53
SÖNÜÇ.....	58
BİBLİYOGRAFYA.....	60

III. BÖLÜM NOTALAR

ALFABETİK MAKAM SIRASINA GÖRE NOTA LİSTESİ

MERSİYE NOTALARI.....	62

EKLER	165

ÖZ

Sanatlar içinde çok önemli bir yere sahip olan müzik tasnif edilirken dînî ve lâ dînî diye iki kısma ayrılmıştır. Bu durum dünya müziklerinde olduğu gibi Türk müziğinde de geçerlidir.

Sosyal olaylar eğer dînî nitelik de taşıyorsa o konudaki eserler de doğal olarak dînî müzik içerisinde değerlendirilmektedir. “Türk Din Musikisinde Mersiye ve Mersiyehanlık” adlı çalışmamızda Kerbelâ olayı (10 Ekim-680) sonrasında Hz Hüseyin ve Ehl-i beyt için yazılmış şiirlerin Türk din musikisi içindeki yerini araştırdık. Kerbelâ olayının detayları, sonrasında yaşananlar ve edebiyatımıza yansımalarını inceledik.

Mersiye okuma geleneği İslam dünyasında olduğu gibi Türklerde de yaygındır. Hicrî takvime göre Muharrem ayında kendine has bir matem kültürü ve musiki havası Türk toplumunda kendisini gösterir. Kerbela konulu mersiyelerden bestelenmiş ve notasına ulaştığımız eser sayısı sayısı 100 adettir. Ulaşabildiğimiz mersiyehanların isimleri ile beraber mersiyehan tavrını ve okuyuş üslubunu aktarmaya çalıştık. Günümüzde mersiye okuma geleneğine ve mersiyehanlara da değindik. Ulaşabildiğimiz kayıtları da çalışmamızın sonuna (CD) olarak ilave ettik.

ABSTRACT

An important branch of the art music is divided to two parts. These are religious and irreligious. This situation is valid in Turkish music as the world musics.

If social events includes religious character , compositions about that social events definitely have to be evaluated in religious characters. The position of poems written for Hz. Huseyin (Mohammed's grandson) and ehl-i beyt (people in Hz Mohammed's family) after Kerbala event (10th October 680) in Turkish religious music is searched in our research named "Mersiye (elegy) and Mersiyahanlık (person who reads elegy) in Turkish Religious Music". The details of the Kerbala event, the events after the Kerbala and reflections of this event to Turkish literature are searched.

Tradition of reading elegy is common in Turkish people as Muslims. In Muharrem month according to the Mohammedan calendar a specific mourning culture music influence appears. The number of composition that composed of elegies about the Kerbala and reached written music is one hundred. The names of mersiyahan that are found and their reading style are attempted to expose in our work. Today's elegy reading tradition and mersiyahans are mentioned. The records that are reached are added as CD at the end of our work.

ÖN SÖZ

“Türk Din Musikisinde Mersiyeler ve Mersiyehanlar” adlı çalışmamız, şimdiye kadar bu konuda kapsamlı bir çalışma yapılmamış olduğundan bir başlangıç niteliğindedir. Türk edebiyatında nazım türü olarak “mersiye” çeşitli şekillerde işlenmiş, bu münasebetle bir literatür oluşmuştur. Ancak Türk müziği içerisinde önemli bir yere sahip olan dini müzik formlarından mersiyeler hakkında bu seviyede bir çalışmaya rastlayamamış olmamız bizi bu konuda araştırmaya sevketti. Mersiye formunun başlangıcından günümüze kadarki seyri ve icra tavrı son derece önem taşımaktadır. Türk müziği formlarının kendine özgü icra ve tavır farklılıkları vardır. Mersiye icrasında da dikkati çeken tavır farklılığının arka planında tarihte yaşanmış son derece üzücü bir olayın ardından yazılan şiirlerdeki hissedilen matem havası ve bunların melodik olarak yansımalarıdır.

Biz gerek tesbit ettiğimiz repertuar ve onların notaları, gerekse aldığımız ses kayıtlarıyla mersiye formunun özelliklerini gösterme gayreti içinde olduk.

Tez çalışmamda desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli hocam ve tez danışmanım Y.Doç.Dr. Nuri Özcan’a şükranlarımı arz ederim.

Ayrıca bu çalışmada notaların yazımını titizlikle gerçekleştiren ve kontrollerinde yardım eden Metin Alkanlı ve İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu sanatçısı M.Hakan Alvan’a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Haziran 2006

Mehmet Yalçın Yılmaz

GİRİŞ

Türkler, tarih sahnesinde yer almalarından bu yana kendilerine özgü gelenekleri, köklü ve zengin bir şiir ve müzik kültürleriyle farklı bir konuma sahip olmuşlardır. İslam öncesi dönemlere ait ulaşabildiğimiz kaynaklarda ölen kahramanlar için yapılan törenler bir yas kültürünü ortaya çıkarmış, savaşlarda ölen kahramanlar ya da devlet adamları için ağıtlar yakılmıştır.

İslâmiyeti kabul ettikten sonra Türkler kendi kültürlerini devam ettirmişler ve bu arada komşu milletlerle de kültür alışverişinde bulunmuşlardır. Zaten köklü bir yas kültürü olan Türkler, İslâm tarihine talihsiz bir şekilde girecek olan Kerbelâ olayı karşısında, Araplar ve İranlılar gibi tepki göstererek gerek edebiyatında gerekse müziğinde bu konuya yer vermişlerdir.

Halk arasında Hz. Ali, “Allah’ın arslanı” diye vasıflandırılmış ve savaşlardaki kahramanlıkları ile destanlaşmıştır. Hem Hz Muhammed’in torunu hem de Hz. Ali’nin oğlu olan Hz. Hüseyin’in Kerbelâ’da katledilmesi Türkler tarafından her yıl matemlerle yâdedilmektedir. Bu çerçevede özellikle tasavvuf çevrelerinde çeşitli törenler düzenlenmiş ve bu maksatla yazılmış mersiye denilen şiirler besteli ya da irticalen okunagelmiştir.

Ayrıca Hz. Ali ve Ehl-i beyt sevgisi, İslâmî Türk Edebiyatındaki “Divan” geleneğinde kendini kuvvetlice göstermektedir. Yazılan pek çok *Divan*’ın içerisinde mevcut olan “Medh-i çâryâr” ve “Na’t-ı Alî” ler bu sevginin en önemli göstergeleridir.

Tarih içerisinde, İslâm dünyâsındaki Mersiye geleneği, zamanla bir dinî musîki formu olarak “mersiye”yi doğurmuş ve bu gelenek günümüze kadar devam etmiştir.

KISALTMALAR

a.g.e.:	Adı geçen eser
a.g.m.:	Adı geçen makale
a.g.r.:	Adı geçen röportaj
DİA:	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
GÜSBE:	Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İA:	İslam Ansiklopedisi
İKN:	İstanbul Konservatuvarı Neşriyatı
MÜSBE:	Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
TMKİ:	Türk Musikisi Klasiklerinden İlahîler
TMAV:	Türk Tasavvuf Mûsikîsi ve Folklorunu Araştırma ve Yaşatma Vakfı

I. BÖLÜM

1. TÜRK EDEBİYATINDA MERSİYE

Ölüm, öteden beri her zaman için insan üzerinde derin izler bırakan bir olay olarak kabul edilmiş, kendisince kıymetli bir şeyi kaybetmenin korkusu ve ardından yaşanan kayıplar derin üzüntü kaynağı olmuştur. Ölümün ortaya çıkardığı hüznün kelimelere dökülmüş ve zamanla estetik bir mahiyet kazanarak dünya edebiyatında bir tür olarak karşımıza çıkmıştır. Arapça “resâ” kökünden gelen; Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında özellikle ölenin veya kaybedilen değerlerin ardından onu öven ve kaybının üzüntüsünü terennüm eden şiirlerin genel adı¹ olarak nitelenen mersiye hakkında Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*'de, “Ölmüş bir âdemin evsâf-ı cemilesini ta'dadle vefatından dolayı teessüfî mutazammın olarak tanzim olunan nazım veya bu bâbdan îrad olunan nutk, sagu.”, Muallim Naci de *Lugat-i Nâcî*'de “Vefât eden birinin mehâsinini ta'dad ederek acıyıp ağlamak, bu suretle yazılan ; -şi'r-i hüzn engîz”² ifadesini kullanmış, *Kâmus Tercümesi*'nde, “Meyyitin mehâsinini ta'dâd ederek acıyıp ağlamak ve meyyit hakkında mersiye nazm eylemek” tarifi yapılmış, ayrıca kelimeye bir de “bir adama acıyıp rahm ü rikkat eylemek” anlamı verilmiştir.³ Bu tarifler zamanla dinî musîkide bizzat Ehl-i Beyt ve Hz. Hüseyin için okunan mersiyelerin dışında ölüm hadisesini anlatan manzum metinlerin umumi tarifi olmuştur.

Ağıtın bütün eski kültürlerde yaygın bir gelenek halinde mevcut olduğu ve bu eski geleneğin çeşitli izlerini bugün hem iptidâî kabîlelerde hem de gelişmiş cemiyetlerde görmenin mümkün olduğunu ifade eden yaklaşım⁴ da milletlerin kültür ve medeniyet özelliklerinden doğan , acıya ve hüznü karşı tepki farklılığını da ortaya koymaktadır. Bu farklılık sebebiyle hadiseleri algılayış, sanat eserlerine de yansımaktadır. Özellikle İslâmiyet'in yayılmasıyla birlikte doğu medeniyetini batıdan ayıran bâriz örneklerden biri de ölüme bakış açısı olmuştur.

¹ M. Faruk Toprak, “Ağıt”, *DİA*, c.29 s. 215

² Muallim Naci, *Lugat-i Nâcî*, İstanbul 1317, s.747

³ Mütercim Âsım, *Kâmus Tercümesi*, İstanbul 1305, c.4. s.973

⁴ Süleyman Uludağ, “Ağıt”, *DİA*, c.1, s.470

Arap edebiyatı kaynaklı mersiye'nin doğuşu hususunda kaynaklar insanoglunun ilk söylediği şiirin mersiye olduğunu, en eski mersiye'nin de Kâbil'in Hâbil'i öldürmesi üzerine Hz. Âdem tarafından söylendiği kaydeder. **Arap edebiyatında** mersiye'nin başlangıcı, Cahiliye devrindeki cenaze törenlerinde kadınlar tarafından terennüm edilen secili ve âhenkli sözlere kadar uzanır. Bunların daha sonra manzum kalıplara dökülmesiyle bugün bilinen mersiyeler ortaya çıkmıştır. Cahiliye döneminde ölüye ağlarken kadınlar saçlarını keser, yüzlerini tokaklar ve yakalarını yırtarlardı. İslâmî dönemde bu tür davranışlar Hz. Peygamber tarafından yasaklanmıştır.⁵ **Fars edebiyatında** ise sosyal meseleler (deprem, sel, âfet, katliam) üzerine yazılan mersiyelerin yanı sıra Şiiliğin yaygınlaşmasıyla beraber Kerbelâ hadisesini anlatan "dinî mersiyeler" XII. asırda yazılmaya başlanmıştır.⁶ Arap ve Fars edebiyatlarında kaside nazım şekli ağırlık kazanmıştır. **İslâmî Türk edebiyatında** ise mersiyeler sırasıyla terki-i bend, kaside, terci-i bend, murabba, müseddes vs.. şeklinde kaleme alınmışlardır. Ancak Kerbelâ mersiyelerinde ise sıra gazel, müseddes, kaside, muhammes, terki-i bend vb.. şekillerinde düzenlenmiştir.⁷

Mersiyeler sadece ölen kimseler için söylenmemiş, deprem gibi felakete ya da işgale uğrayan şehirler, hatta ölen hayvanlar için mersiye söylendiği de görülmüştür. Ancak bu konuları işleyen mersiyeler bizim çalışmamızın çerçevesi dışında kalmaktadır.

Klasik Türk edebiyatında mersiyeler aile bireyleri, akrabalar, dostlar için yazılabildiği gibi genellikle padişahlar, şehzadeler, vezirler gibi devlet adamlarının ölümlerinden duyulan üzüntüyü ifade etmek için de yazılırlardı. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi savaşta kaybedilen yerler ve ayrıca hayvanların ölümü üzerine yazılan mersiyelere, Filibelizâde Âsım ile Namık Kemal'in birlikte yazdıkları "Vatan Mersiyesi" ile Meâlî'nin ölen kedisi için yazdığı "Hirrenâme" örnek olarak verilebilir.

⁵ M. Faruk Toprak, "Ağır", *DİA*, c.29, s. 215

⁶ Tahsin Yazıcı, "Mersiye", *DİA*, c.29, s.218

⁷ Mustafa İsen, *Acıyı Bal Eylemek; Türk Edebiyatında Mersiye*, Ankara, 1993, s. XXIII ;
Bünyamin Çağlayan, *Kerbela Mersiyeleri*, (Yayınlanmamış doktora tezi), GÜSBE, Ankara 1997, s.44

Klasik mersiyelerde üç ana bölüm vardır. Bunlar ölen kişinin yitirilmesinden duyulan acı ve üzüntünün dile getirildiği ağlama bölümü (nedb,nevh), erdemlerinin anlatıldığı övgü bölümü (te'bîn) ve duyulan acılara katlanmanın tavsiye edildiği (sabır, azâ) bölümüdür.⁸ Ancak sonraki dönemlerde bu bölümlerin sayısının arttığı ve ölen kişinin başka vasıflarının da ilave edildiğini görmekteyiz.

Mersiye'nin **halk edebiyatı**ndaki karşılığı nedir suali konunun uzmanları tarafından farklı şekillerde izah edilmiştir. Fuat Köprülü "Eski Türk şiirinin en zengin ve en kıymetli şeklini de sagular meydana getiriyordu."⁹ derken Mustafa İsen de bu türün kaynağı konusunda Fuat Köprülü'ye katılmaktadır.¹⁰ Ancak halk müziği araştırmacısı Süleyman Şenel bu iki türün birbirinden çok farklı olduğunu ileri sürmektedir. "Hüzün ve kederi ortak tema olarak kullanımlarının dışında yapı, mahiyet ve söylenişleri bakımından birbirinden tamamen ayrıdır. Yüksek sesle, ağlayarak ve belirli bir törenle okunan ağıtların çoğu anonim olduğu halde mersiye'nin şairleri bellidir. Ayrıca mersiye yalnızca ölen biri için söylendiği halde ağıt, tabii bir felaket, gelin olan kız veya hapse düşen biri için de söylenebilir. Ağıtta, mersiyede olduğu gibi yalnız acı ve keder anlatılmaz ; ölenin üstünlükleri ve kahramanlıkları da anlatılarak övülür."¹¹ Abdülbaki Gölpınarlı ise mersiye'nin "Ölen birinin güzel huylarını sayıp dökerek ağlamak, ağlatmak anlamına gelen Arapça bir söz olduğunu, Türkçesinin ağıt, ağıt yakmak"¹² şeklinde ifade edildiğini söyler.

Yukarıdaki farklı görüşlerin sebebi kanaatimizce S.Şenel'in mersiye'nin bütününe gözardı edip sınırlı sayıdaki mersiye'yi dikkate almasıdır. Türkler kendi edebiyatlarını yeni bir coğrafyada, yeni bir inancın tesirinden uzak tutamazlardı. Buradan hareketle mersiye türünü aruz ve yeni nazım şekilleriyle giydirilmiş "saga veya

⁸ M.Faruk Toprak, "Mersiye", *DİA*, c.29, s.215

⁹ Fuat Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 1980, s.79 ;

Fuat Köprülü, "Bizde Mersiye ve Mersiyeciler", *Yeni Mecmua*, İstanbul 1917, sy.16, s.306; sy.20, s.385

¹⁰ Mustafa İsen, *Acıyı Bal Eylemek, Türk Edebiyatında Mersiye*, Ankara 1993, s. XXII

¹¹ Süleyman Şenel, "Ağıt", *DİA*, c.1, s.472

¹² Abdülbaki Gölpınarlı, *Tasavvufdan Deyimler ve Atasözleri*, İstanbul 1977, s.228

ağıt” tan tamamen ayrı görmek mümkün değildir. Üstelik ölen kişinin vasıfları teferruatlı anlatıldığı gibi sosyal konularda da mersiye yazıldığı aşikârdır.

M. İsen mersiye yi halk şiirindeki “yuğ, ağıt, sagu, şivan” adındaki şiirlerin divan şiirindeki karşılığı olarak açıklarken; gerek Türkler’de gerekse diğer milletlerde bilhassa kadınlar tarafından okunması yönüyle dikkate değer. Yaradılış itibariyle duygusal zenginliğe sahip olan kadın, acı ve hüznünü erkeğe nazaran daha fevri ve yüksek sesle tegannî etmektedir. Anadolu Türkleri’nde halen şahit olduğumuz “ağıtçı” diye nitelenen kadınlar Orta Asya Türklüğü’nün günümüze akseden “yuğçı” tipinden başkası değildir.

Yas ve ağıt Türk kültüründe yaygın bir âdettir. Türkler’in İslâm öncesi dönemlerinde ağıtçı veya yuğçı adı verilen ve bu işi meslek edinen kimseler mevcuttu. F. Köprülü ağıt kelimesine ilk defa Orhun Kitabeleri’nde rastladığını ancak Çinli tarihçilerin anlattıklarına göre miladın VI. asrında Türk Hakanı Türgiş’in yanındaki Roma sefirlerini babasının matemini tutmaya mecbur ettiğini ifade eder.¹³

Türkler’de mâtem törenleri belirli bir ritüele sahipti. Günümüz Türk coğrafyasında kısmen izlerini görmekte olduğumuz bu gelenekler hakkında Nihat Sami Banarlı şu mâlumatı vermektedir: “Bir kahraman öldü mü, sevilen bir Türk-Begi hayata gözlerini yumdu mu, halk arasında bir acı dalgaları, yas tutulur, haykır haykır ağlanırdı. Ölen vücut bir çadıra konur, önce yakın akrabası, türlü kurbanlar keserek bu çadırın önüne dizerlerdi. Sonra ağlayıcılar matemcilerle birlikte atlara biner ve çadırın çevresinde yedi defa dönerlerdi...Kurtlar gibi ağlaşır, yakalarını yırtar; ağlamaktan sesleri kısılır, gözleri yaşlarla örtülürdü.”¹⁴

İslâmiyet öncesi Türkler’de rastladığımız “sagu” türü de ölen kişilerin arkasından yazılan ve ölen kişiye duyulan saygıyı ifade eden, 7 veya 8’li hece ölçüsü ile yazılan şiirlerdir. Türkler’in Müslüman olmadan evvelki hayatının en önemli törenlerinden dinî mahiyeti hâiz “yuğ” adlı yas törenlerinde sagulara önemli yer verilmiştir. Mersiye ye örnek olarak *Divânü Lügati’t-Türk*’te geçen, Alp Er Tunga için

¹³ Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları*, Ankara 1999, s.88

¹⁴ Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı*, c.1, İstanbul 1997, s.44

yazılmış şiirleri işaret eden F. Köprülü'nün verdiği bilgilere göre, eski Türk şiirinin en zengin ve kıymetli şeklini de sagu adı verilen mersiyeler yani ağıtlar meydana getiriyordu.¹⁵

Tasavvuf edebiyatında ise Ehl-i beyt sevgisini dile getiren ve Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesini anlatan mersiyeler önemli yer tutar. Bu tür mersiyelerin en ünlüleri Fuzûli ve Kâzım Paşa tarafından yazılmışlardır. XVI.yüzyılda Taşlıcalı Yahyâ Bey'in Rüstem Paşa'nın ölümü üzerine yazdığı mersiye ise ölümden duyulan üzüntü yerine hicvi ifade etmesi bakımından ilginçtir.

Mersiyeler genellikle dünyanın geçici ve boş olduğunu anlatan bir bölümle başlar. Daha sonra, ölen kimse için duyulan üzüntü anlatılır. Ölenin yiğitlik, cömertlik gibi özellikleri sayılır.

Çalışmamızda Türk din mûsikisi içerisinde özellikle tasavvuf çevrelerinde belli bir nağme ve usulle okunan mersiyeleri değerlendireceğimiz için Türk Edebiyatında yer alan övgü niteliğindeki kişi ve şehir mersiyelerine haliyle değinmeyeceğiz. Hassaten bununla ilgili yapılan kıymetli çalışmalar mevcuttur.¹⁶ Bizim üzerinde duracağımız mersiyeler hicri takvime göre Muharrem ayında okunan Ehl-i beytin yaşadığı Kerbelâ hadisesini anlatan manzumelerdir.

¹⁵ Fuat Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 1980, s.79 ; F.Köprülü, "Bizde Mersiye ve Mersiyeciler", *Yeni Mecmua*, İstanbul 1917, sy. 16, s.306; sy. 20, s.385

¹⁶ Mustafa İsen, *Acıyı Bal Eylemek, Türk Edebiyatında Mersiye*, Ankara 1993; Bünyamin Çağlayan, *Kerbela Mersiyeleri*, (Yayınlanmamış doktora tezi) G.Ü.S.B.E., Ankara 1997

2. KERBELA OLAYI

Hz. Muhammed'in amcasının oğlu, damadı ve dördüncü İslâm halîfesi olan Hz. Ali'nin Hasan ve Hüseyin adlı iki çocuğu sevgi Resulullah'ın sevgi ve şefkatine mazhar olmuşlardı. Resulullah'ın, bu iki torununu çok sevdiğini ve onların isteklerini tereddütsüz yerine getirdiğini, onlarla oyun oynadığını, sırtına bindirip gezdirdiğini üstelik namaz kılariken secde esnasında üstüne çıkan bu yavrular inene kadar secdede beklediğini bir çok kaynaktan öğrenmekteyiz.¹⁷

“Bir gün Hz. Peygamber minberde iken Hasan ile Hüseyin'in düşe kalka mescide girdiklerini görünce konuşmasını yarıda keserek aşağı inip onları kucaklamış ve “Cenab-ı Hak “Mallarınız ve çocuklarınız sizin için birer imtihan vesilesidir” (et-Tegâbün 64/15) derken ne kadar doğru söylemiş: onları görünce dayanamadım” dedikten sonra konuşmasını sürdürmüştür.”¹⁸ Bu ve benzeri rivayetleri çeşitli kaynaklarda görmekteyiz. Hz. Muhammed'in ümmetine emanet ettiği şeylerden biri de Ehl-i beytidir. Bunun neticesinde Hz. Muhammed'in vefatından sonra da Ehl-i beyte olan saygı ve muhabbet devam etmiştir.

İslam tarihine “Kerbela Olayı” diye geçen hem dinî hem siyasi neticeler doğuran bu hadise hicrî 61 yılında meydana gelmiştir. Kerbela olayından önce yaşanan gelişmeleri irdelersek hadîsenin zeminini teşkil eden gelişmeleri görmemiz mümkün olacaktır.

Hz. Muhammed'in vefâtından sonra halifelik görevlerine getirilen Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer'in bu seçimlerinde herhangi bir huzursuzluk yaşanmamıştı. Ancak 3. halife Hz. Osman'ın Benî Ümeyye kabîlesinden olması ve halifeliği esnasında kabîlesinden olanlara bazı ayrıcalıklar tanınması kabîleler arasında sıkıntılara sebep oldu. Ardından gelişen olaylarda ise Hz. Osman Şehit edildi (656). Bu üzücü hadîsenin ardından halkın bir kısmı Hz. Ali'nin halife olmasını isterken diğer bir kısmı Hz.

¹⁷ Ethem Ruhi Fırlalı, “Hüseyin”, *DİA*, c.18, s.520

¹⁸ Fırlalı, *a.g.m.*, s.520

Osman'ın öldürülmesinden Hz. Ali'yi sorumlu tuttular. Bu hadiseler ileride yaşanacak iç huzursuzlukların ve kabîleciliğin de temellerini teşkil etti.

Hz. Ali halife olduktan sonra kendisine muhalif olanlarla karşı karşıya geldi. İslam Tarihinde Cemal Vak'ası diye bilinen savaşı kazandı.(10 Cemâziülahir 36/ 4 Aralık 656) Hz. Ali, eski vâlileri görevinden alıp yerlerine yenilerini atadı. Bunların içinde Suriye valisi olan Muaviye b. Ebu Süfyan halifeyi tanımadığını belirterek görevinden ayrılmadı. Ayrıca Hz. Osman'ın yeğeni olması sebebiyle Hz. Ali'den intikamını almak için yemin etmişti. Muaviye'nin tavrını öğrenen Hz. Ali Suriye'ye doğru harekete geçti. İki ordu Rakka yakınlarında Sıffin'de karşılaştılar. 110 gün süren savaşta çok kan döküldü. Savaş Muaviye ordusunun aleyhinde gerçekleşince Amr. b. As'ın teşvikiyle Muaviye'nin askerleri mızraklarının ucuna Kur'an sayfaları takarak Allah kelâmının hakem olmasını teklif ettiler. Halifelik meselesinin her iki tarafın tayin edeceği birer hakem tarafından çözüme kavuşturulması fikrini Hz. Ali de kabul etti. Hz. Ali Mûsa el Eş'âriyi; Muaviye ise Amr b. As'ı hakem tayin ettiler. Bu esnada Hz. Ali taraftarlarından bir grup, kendilerinin galip geldiğini ve hakem meselesini kabul etmediklerini belirterek orduyu terkederek Haruda'da toplandılar.

İki hakemin görüşmelerinde bir anlaşmaya varıldı. Kürsüye önce yaşça büyük olan Ebû Musa çıkıp Müslümanların yeniden halife seçmeleri için Ali'yi hal' ettiğini (tahttan indirdiğini) açıkladı. Sonra kürsüye çıkan Amr b. As, boşalan halifelik makamına Muaviye'yi tayin ettiğini bildirdi. Bu durum karşısında Hz. Ali taraftarlarından bir başka grup daha ayrılarak Harura'dakilere katıldılar. "Hüküm yalnız Allah'ındır" diyen bu gruba daha sonra "Hariciler" adı verildi. Ayaklanan bu grup daha sonra kendi görüşlerinden olmayanları öldürmeye başladılar. Muaviye ile savaşmaya hazırlanan Hz. Ali önce Haricilerle savaşmaya karar verdi ve Nehrevan'da onlardan bir çoğunu kılıçtan geçirdi. Ancak bir suikast neticesinde İbn Mülcem tarafından şehit edildi. (661)

Hz. Ali'nin şehadetinden sonra Irak halkından 40000 kişi Hz. Hasan'a biat ettiler. Daha sonra da İran, Mekke, Hicaz ve Yemen ahalisi onlara katıldı. Mısır ve Şam eyaletleri ise Hz. Muaviye'ye biat edip kendisine Emirü'l-Mü'minîn (Müminlerin

Emiri) adını verdiler. Bu durumda bir savaşın olması kaçınılmaz hale gelmişti. Hz. Hasan “Müslüman kanı akıyorsa halifelikten çekilirim” diyerek hilâfetten vazgeçti. Kendisi ve kardeşi Hz. Hüseyin’in can emniyeti ile hilâfetin saltanata dönüştürülmemesi şartıyla bu kararını bildirdi. Muaviye bütün şartları kabul etti. Medine’ye yerleşen iki kardeşten Hz. Hasan karısı Ca’de vasıtasıyla zehirletildi.¹⁹ Bu zehirlenme olayının menkabevî bir rivayet olduğu zikredilir.²⁰

Çok geçmeden Muaviye hilafet makamını sultanlığa dönüştürmeye başladı ve oğlu Yezid’i veliyaht tayin etti. Yezid, müslümanlar arasında sevilmeyen “heva ve hevesine uymuş kötü hareketli bir şahıs olarak görülmekte idi”²¹ Buna rağmen Muaviye, halkın bir kısmını Yezid’e biat ettirdi. Bir kısmını ise hediyelerle ikna etmeye çalıştı. İkna edemedikleri için ise “Medine’de Hz. Peygamber’in minberine çıkıp hutbe okudu ve oğlu Yezid’i anlatarak övdü ve buna muhalif olanları ölümle korkuttu.”²² Ardından Muaviye ölmeden önce oğlu Yezid’e “Ben senin için kimseden korkmam. Ancak Ali’nin oğlu Hüseyin’den ve Ömer’in oğlu Abdullah ve Zübeyr’in oğlu Abdullah’tan korkarım. Hüseyin hafif bir zattır. Kûfeliler onu sana karşı çıkarabilirler. Eğer ona gâlip gelersen affet ve çok iyi muamele yap. Onun bize yakınlığı ve büyük hakkı vardır ve Peygamber (s.a.v)’in de torunudur.”²³ dedi.

Yezid, Muaviye’nin vefâtından sonra biat alamadığı bu üç kişiden biat alması için Medine vâlisi Velid’e bir mektup yazdı. Emri alan Velid, önce eski Medine valisi Mervan ile görüşüp fikrini sordu. Mervan’ın “Şimdi üçünü de çağır ve Yezid’e biat ettir. Kabul etmezlerse boyunlarını vur.”²⁴ demesi üzerine Hz. Hüseyin’i çağırarak Medine Valisi Velid biat alamadı. Mervan’ın tavsiyelerini dikkate almayıp Hz. Hüseyin’i serbest bıraktı. Hz. Hüseyin, ailesi ve yakınlarıyla birlikte Mekke’ye gitmeye karar verdi. Sadece kardeşi Muhammed İbn- Hanîfe-Medîne’de kaldı ve Hz. Hüseyin’e şu nasihatte bulundu: “Kardeşim halk içinde herkesten çok seni severim. Sen benim yanımda herkesten aziz ve kıymetlisin, herkesten çok senin hayrını isterim. Yezid’e

¹⁹ Bünyamin Çağlayan, *a.g.e.*, s.5

²⁰ Fuzûlî, *Hadikatü’s Süedâ* (Haz., Şeyma Güngör) Ankara 1987, s.XVII

²¹ Ahmet Cevdet Paşa, *Kıyas-ı Enbiya ve Tevârih-i Hulefa*, İstanbul 1972, c.2, Kısım 1, s.206

²² Ahmet Cevdet Paşa, *a.g.e.*, s. 208

²³ Ahmet Cevdet Paşa, *a.g.e.*, s. 219

²⁴ Ahmet Cevdet Paşa, *a.g.e.*, s. 222

biatten uzak bulun ve mümkün olduğu kadar şehirlerde bulunma. Halka memurlar gönder, kendine davet et. Biat ederlerse Allah'a şükredersin, başkasında biat ederlerse senin dinine, aklına ve insanlığına hiçbir eksiklik gelmez. Benim korktuğum şey şehre gittiğin zaman halk ihtilafa düşer, bir kısmı seninle, bir kısmı aleyhinde olur. İki kısım da birbirleriyle çarpışır, ilk mızrak sana dokunur. Senin gibi şahsen ana ve babaca bu ümmetin hayırlısı olan bir büyük adamın kanı dökülürse ailesi perişan olur. Mekke'ye git orada rahat edersen ne âlâ, edemezsen şehir şehir dolaşırsın ve işin sonunu beklersin" dedi. Hz. Hüseyin'de ona "Nasihatini kabul ettim" karşılığını verdi.²⁵

Mekke'ye giden Hz. Hüseyin'in durumunu haber alan Kûfe halkı mektuplar yazarak onu şehirlerine davet ettiler. Bunun üzerine Hz Hüseyin de durumu yerinde incelemesi için amcasının oğlu Müslim bin Âkil'i gönderdi. Müslim bin Âkil Kûfê'ye vardığı zaman otuz bine yakın kişi Hz. Hüseyin'e biat etti. Bu bilgiyi alan Hz. Hüseyin Kûfe'ye doğru yola çıkmaya karar verdi ve hazırlıklara başladı. "Birkaç gün sonra bütün ailesini yanına aldığı için başlarına bir şey gelirse bunun soyunun tükenmesi demek olacağı endişesine kapılan amcasının oğlu Abdullah b. Cafer önce bir mektup yazarak durmasını istedi; sonra da Mekke Valisi Amr b. Sâid b. As el-Eşdak'tan onun adına eman alarak kendisine gönderdi. Hz. Hüseyin, rüyasında Rēsûlallahı gördüğünü ve ister aleyhine ister lehine sonuçlansın başladığı işi tamamlamakla emrolunduğunu söyleyerek geri dönmeyi reddetti. Yolda şair Ferezdak ile karşılaşır karşıdaki durumu sorunca "Halkın kalbi seninle, kılıçları Benî Ümeyye iledir; ilâhî takdir ise gökten iner ve Allah dilediğini yapar." Cevabını aldığı halde "Doğru söyledin. Allah'ın dediği olur , Allah dilediğini işler ve rabbimiz her gün yeni bir iştedir. Takdir hoşumuza gidecek şekilde olursa nimetlerinden dolayı Allah'a şükrederiz; O şükredenlerin yardımcısıdır. Eğer takdir umulandan başka türlü çıkarsa niyeti hak ve takvası da tenesir olan kimse elbette taşkınlık göstermez." diyerek yolculuğunu sürdürdü.²⁶ Bu esnada Kûfe valisi olarak tayin edilen Ubeydullah bin Ziyad, Müslim'i şehit-etmişti. Hz. Hüseyin bu hadiseden habersiz yola çıktı. Müslim'in şehit edildiği haberini alınca bunu yanındakilere söyleyerek arzu edenlerin geri dönmesini istedi. Kendisi geri dönmek

²⁵ Ahmet Cevdet Paşa, *a.g.e.*, s.224

²⁶ Fırlalı, *a.g.m.*, s.519

istese de Müslim bin Akil'in intikamını almak isteyen yakınlarını da bırakmadı. Ancak Mekke'den kendisi ile beraber yola çıkanlar ve Ehl-i beyt dışındakiler ayrıldılar.

Sıraf denilen yere gelindiğinde Vâli Ubeydullah tarafından görevlendirilen Temim'li Hurr bin Yezid ikibin süvâri ile Hz. Hüseyin'in yanına gitti. Hz. Hüseyin onlara hitâben dâvetleri üzerine geldiğini, kararlarını değiştirdilerse dönüp geri geldiği yere gideceğini söyledi. Fakat Hurr dönmelerine engel oldu.²⁷ Yanlarında sadece aile fertleriyle birlikte yaklaşık yetmiş kişi kaldı. Böylece sayısı azalan kabile Hurr'un zorlaması ile Kûfe'ye doğru yol alırken Vâli Ubeydullah bin Ziyad'dan gelen mektupla susuz ve ıssız bir yer olan Kerbelâ'da ikâmete zorlandı.²⁸ Ubeydullah, Rey Valiliğine getirilen Ömer bin Sa'd b. Ebû Vakkas'a ordusuyla Hz. Hüseyin üzerine yürümesini ve bu meseleyi halletmesini emretti. Ömer bin Sa'd bu işe yanaşmak istemediyse de yoğun ısrar ve görevden alınma tehdidi karşısında kafilenin üstüne yürüdü. Ömer bin Sa'd, elçi gönderip vazifesini Hz. Hüseyin'e bildirdiği zaman, yine davet ile geldiğini, istenmezse dönüp gideceğini haber verdi. Durumu Ubeydullah'a bildiren Ömer bin Sa'd'a gelen cevapta ise Yezid'e biat almasını aksi takdirde su vermemesini bildiren bir mektup aldı. Bu emir üzerine de kabile ile nehir arasında beş yüz atlı yerleştirdi.

Ömer bin Sa'd bu hadisede yer almamak için elinden geleni yapıyordu. İslam tarihinde nasıl neticeler doğuracağını tahmin ediyor olmalıydı "Hz. Hüseyin ile Ömer bin Sa'd birkaç gece gizlice görüştüler. Aralarında ne konuşulduğu tam olarak bilinmemekle beraber tahminlere göre Hz. Hüseyin şu teklifleri yapmıştır: Geldiği yere dönmek, bizzat Yezîd'e gidip biat etmek veya İslam serhâdlerinden birinde cihadla meşgul olmak. Ömer, kabul edilebileceği ve böylece kendisinin de bu sıkıntılı işten kurtulacağı ümidiyle teklifi Ubeydullah b. Ziyad'a bildirdi. Ubeydullah önce bu teklifi uygun gördüyse de Siffin'de Hz. Ali'nin safında çarpışanlardan Şemir b. Zülcevşen ona önemli bir fırsatı kaçırmış olacağını hatırlatarak Fırat nehriyle irtibatı kesilmiş ümitsizlik içindeki Hüseyin'i isteğine boyun eğdirmesini veya cezalandırmasını söyledi, ayrıca onun Ömer ile geceleri gizlice görüştüğünü belirtti. Bunun üzerine Ubeydullah, Şemir ile Ömer'e bir mektup göndererek Hüseyin'in doğrudan kendisine teslim

²⁷ Bünyamin Çağlayan, *a.g.e.*, s.7

²⁸ 2 Muharrem 61 – 2 Ekim 680 konaklama tarihi bazı kaynaklarda 3 Muharrem olarak da geçmektedir.

olmasını sağlamasını bunu başaramazsa onunla savaşmasını, aksi takdirde kumandayı Şemir'e bırakmasını emretti. Şemir karargâha 9 muharrem Perşembe günü ulaştı. Ömer b. Sa'd kumandayı dolayısıyla kazandığı dünyalığı elden kaçırmamak için bu görevi yerine getireceğini söyledi.”²⁹

Bu olumsuz gelişmelerin ardından 9 Muharrem günü Ömer bin Sa'd askerlerini harekete geçirdi. “Hz Hüseyin kardeşi Abbas vasıtası ile bir gün mühlet istedi ve Ömer bunu kabul etti. Hz Hüseyin arkadaşlarını toplayarak bir hutbe okudu, duâ etti ve düşmanların yalnız kendisini istediğini belirterek diğerlerinin gitmesini istedi. Fakat kimse gitmeyi kabul etmedi. Bunun üzerine Hz Hüseyin, çadırların sıkıştırılmasını ve arka taraftaki alçak yere kamış ve odun yığıp istihkâm yapmalarını istedi.”³⁰

“Hz. Hüseyin gerekli savaş hazırlıklarını yaptıktan sonra atına bindi ve önünde bir mushaf olduğu halde Ömer'in ordusuna yaklaşarak kendisinin buraya geliş amacını anlamaları, hakkında insafli hüküm vermeleri halinde saadete kavuşacaklarını ve üzerine yürümelerine gerek kalmayacağını, mazeretini dikkate almamaları durumunda ise istediklerini yapmalarını söyledi. Bazı kaynaklara göre Hz. Hüseyin bu konuşmasında anne babasının ve amcalarının İslâm'a hizmetlerini dile getirmiş, Resul-i Ekrem'in kendisi hakkındaki övücü ifadelerinden söz etmiş ve kanını akıtmanın büyük vebal doğuracağını hatırlatmıştır. Hz. Hüseyin'in bu konuşmasından sonra Hür b. Yezîd yaptıklarına pişman olarak onun safına geçti. Ömer b. Sa'd'ın sancağıyla gelip ilk oku atması üzerine başlayan savaş birbirine denk olmayan bu kuvvetler arasında tam bir dram şeklinde devam etti ve Hz. Hüseyin'in savaşa başlarken yirmi üç süvariyle kırk piyadeden oluşan askerleri kısa sürede azaldı. Savaşın sonlarında artık sıcak ve susuzluktan bitkin hale düşen bu az sayıdaki insanın başında piyade olarak cesaretle dövüşen Hz. Hüseyin'e Şemir b. Zülcevşen'in emriyle her taraftan hücum edildi. Sinân b. Enes en-Nehâf önce bir harbe saplayıp onu yere düşürdü, sonra da atından inerek saçlarını ve daha sonra başını kesti; oradakiler de cesedini soyup her şeyini, ardından da çadırları yağmaladılar. Bu arada Hz. Hüseyin'in hasta oğlu Ali Zeynelâbidin öldürülmek istendiyse de Ömer b. Sa'd buna engel oldu. (10 Muharrem 61/ 10 Ekim

²⁹ Fığlalı, *a.g.m.*, s.520

³⁰ Bünyamin Çağlayan, *a.g.e.* s.8

680) Şehidlerin cesetleri ertesi gün Benî Esed mensuplarının ikamet ettiği Gâdiriye köylülerince toprağa verildi.”³¹

Hz. Hüseyin ve diğer şehidlerin başları alındı ve Ubeydullah’a götürüldü. Kızları, kız kardeşleri ve diğer çocuklar Kûfe’ye götürüldüler. Ubeydullah, şehitlerin başlarını ve yakınlarını Şam’a gönderdi. Zeyne’l-Âbidîn’in ellerine kelepçe vuruldu. Şam’dan sonra Mediye’ye gönderilen Ehl-i beyt’e mensup kadınlar ve çocuklar orada büyük bir üzüntüyle karşılandılar. Kerbelâ olayında Hadîkatü’s Süedâ ve diğer kaynaklarda 72 kişinin kişinin şehid edildiği belirtilmektedir.³²

Şehid edilenlerden bazılarının isimleri Maktel-i Hüseyinler’de ve mersiyelerde zikredilmektedir. Çalışmamıza ekleyeceğimiz mersiyelerde bu üzücü hadise anlatılırken bilhassa Ali Ekber, Ali Asgar, Zeynel Abidin gibi mazlumların masumiyeti öne çıkarılırken bunların karşısında zalim sıfatıyla yer alan başta Yezîd olmak üzere emrindeki komutanlar da zikredilerek onlara lanet edilmektedir.

Hz. Hüseyin’in başının nereye gömüldüğü konusunda çeşitli iddialar vardır. “Medîne’de Bâki’ Mezarlığı’na, Necef’te babasının yanına, Kûfe dışında bir yere, Kerbelâ’da cesedinin konulduğu kabre, Dımaşk’ta bilinmeyen bir yere, Rakka’ya, hatta Kahire’ye gömüldüğüne dair rivayetler bulunmakta ve bunlardan birincisi daha güçlü bir ihtimal olarak görülmektedir.”³³ Hz. Hüseyin’in Kerbelâ’da şehit edildiği yerde bir türbe yaptırılarak ziyaret yeri haline getirilmiştir. “IX. Yüzyılın ortalarında Halife Metevekkil tarafından yıktırılan türbe, sonra yeniden yapılmış XIV. Yüzyılda Şah İsmâil ve Kânûni Sultan Süleyman burayı ziyaret etmişlerdir. Hatta Kânûnî, buraya su getirilmesini emretmiş ve Hüseyiniye adıyla anılan kanal tamir edilip Fırat nehrinden buraya su getirilmiştir.

Kerbelâ’da bu hadiseler yaşanırken Yezîd’in ne tepki verdiği tam olarak bilinmemektedir. Olaydan kimi kaynaklar müteessir olduğundan bahseder ancak

³¹ Fığlalı, *a.g.m.*, s.520

³² Ahmet Ateş, “Hüseyin”, *İA*, c.5, s.639

³³ Fığlalı, “Hüseyin”, *DIA*, c.18, s.520

emrindeki Ubeydullah'ı azletmemiş olması, onun bu konuda "samîmî olmadığı"³⁴ şeklinde yorumlanır..

Özellikle Türkler arasında Kerbelâ olayı son derece üzüntüyle hatırlanmış ve gelenek olarak bu hadiseye sebebiyet verenlerin isimleri çocuklara verilmemiştir.

Hz. Hüseyin'in hayatı Müslümanlar arasında destanlaşmış, Onun zulme boyun eğmemesi ve mertçe savaşması halk arasında büyük yankı uyandırmıştır. Billassa az bir kuvvetle sonu belli bir dâvâyı sürdürmesi ve savaş sırasında aç, susuz bırakılarak çadırlarının ve eşyalarının talan edilmesi, yanındakilerle birlikte Hz. Hüseyin'i mazlum bir kahraman sıfatına büründürmüştür. Peygamberimizin torunu olması ona olan muhabbeti artırmış ve tüm İslam dünyasında 10 Muharrem "matem" günü ilan edilerek "taziye" adı verilen törenler tertip edilmiştir.

Bu olaydan 4 sene sonra (h.65) Ashâb-ı Kirâm'dan Süleyman bin Sadru'l Huzâî'nin "Kerbelâ" hadisesinde Hz. Hüseyin'e yardım etmediğinden pişmanlık duyarak bu günaha tövbe edenler mânâsına gelen "Tevvâbîn" fırkasının başına geçmesi³⁵ ve onlarla birlikte aynı yıl "Hz. Hüseyin'in merkad-i mübârekine gelerek yirmi dört saat müddetle mezarın-pîşgâhında feryâd u figân ve bükâ ile izhâr-ı mâtem ve tövbe-istiğfar"³⁶ etmesi İslam tarihinde mâtem âyinlerini başlatmıştır.

Her yıl hatırlanan 10 Muharrem'de tarihteki bu acıyı ifade etmek için mersiyeleler, tâziyeler, nevhaler, Maktel-i Hüseyinler yazılmış ve merasimlerde okunmuştur. Bu eserlerde Hz. Hüseyin'in hayatı anlatılarak destansı öğelerle süslenmiştir. Ancak daha sonra aşırılıklar gösteren matem ve taziye merasimleri ise İslam dünyasının genelinde itibar görmemiştir.

³⁴ Ahmet Ateş, *a.g.m.*, s.639

³⁵ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1983, c.2, s.420

³⁶ Pakalın, *a.g.e.*, s.420

2.1. KERBELA OLAYININ ÇEŞİTLİ SANATLARA YANSIMASI

Milletlerin kültür hayatında geçmişte yaşanmış dinî, tarihi ve siyasi olayların yansımaları bütün sanat dallarının ilgisini çekmiştir. İslam tarihi açısından hem siyasi hem de dinî-neticeler doğuran Kerbelâ olayı başta edebiyat ve mûsiki olmak üzere minyatür, mîmari gibi sanatlara da konu olmuştur. Halen Şii tesirindeki bölgelerde "taziye" adı verilen törenler "İslam'ın tek dram türü"³⁷ olmuştur. Bu merasimlerde dekor olarak Kerbelâ resimlerinden perde kullanılmış ve Perdedârî denilen anlatıcı hadiseyi dramatik bir şekilde anlatmıştır. Bazı merasimlerde kuklalar da kullanılmıştır. Metin And'ın ifadesine göre "Moskova'da Sergei Obrzatsoh'un Kukla Tiyatrosu'nun içinde bulunan kukla müzesinde 6 büyük Tâziye kuklası sergilenmektedir."³⁸ Yine Metin And'a göre tâziye temsilleri "çağdaş tiyatronun özellikle epik tiyatronun çeşitli yöntemlerine yer verilen."³⁹ eserler arasında değerlendirilebilir.

Tâziye gösterileri kimi zaman açık alanlarda kimi zaman da tekkelerde yapılmıştır. Hatta bizzat Hüseyiniye adı verilen binalar tâziye temsilleri için yapılmıştır. "Bazı Hüseyinilerin duvarlarındaki resimler Kerbelâ olaylarını konu alır."⁴⁰

Bilhassa İranlı minyatür sanatkârları eserlerinde sık sık Kerbelâ tasvirlerini kullanmışlarsa da Türk minyatür sanatçıları da bu konuya eserlerinde yer vermişlerdir. "*Siyer-i Nebi*"de çok sayıda minyatüre rastlamaktayız. Hüseyin Vâiz Kâşifi'nin *Ravzatü's Şühedâ* adlı eserinin Türk ressamlarınca yapılmış minyatürleri, Fuzûlî'nin *Hadikatü's-Süedâ*'sının British Museum, Türk-İslam Eserleri Müzesi, Süleymaniye Kitaplığı, Konya Mevlana Müzesi, New York Edwin Binney Koleksiyonu, New York Brooklyn Museum, Paris Bibliothèque National ve Ankara Etnoğrafya Müzesi'nde bulunan yazmaların minyatürleri Kerbelâ ile ilgilidir. Lâmiî Çelebi'nin Maktel-i İmam

³⁷ Metin And, "Sanat ve Kerbelâ Muharrem ya da Taziye Gösterileri Pek Çok Minyatüre Konu Olmuştur", *Milliyet Sanat*, Eylül 1978, sy. 289, s.10

³⁸ Metin And, "Muharrem Törenleri ve Sanat, Drama Dönüşen Ritüeller, Danslar ve Sözlü Edebiyat Gelenekleri", *Milliyet Sanat*, Aralık 1978, sy. 303, s.31

³⁹ Metin And, *a.g.m.*, s.31

⁴⁰ Metin And, "İslâm Folklorunda Muharrem ve Taziye", *Türk Folklor Araştırmaları Yıllığı*, İstanbul 1976, sy. 3, s.1

Hüseyin adlı eserinin de British Museum (or.7238) ve Türk İslam Eserleri Müzesi'nde bulunan yazmalarındaki minyatürler⁴¹ bunlardan bazılarıdır.

Günümüzde de İran, Irak gibi Şii nüfusun yaşadığı bölgeler ile İstanbul Halkalı'da Caferiler'in her yıl 10 Muharrem'de tertip ettikleri merasimlerde yukarıda zikredilen geleneklerin yanı sıra geçit alayları yapılmaktadır. Sîne-zen, seng-zen veyahut zincir-zen adı verilen kişilerin, hadisenin tasviri anlatılırken belirli bir ritim dahilinde dövündükleri, zincirlerle sırtlarına vurdukları görülmektedir.

⁴¹ Metin And, "Sanat ve Kerbelâ Muharrem ya da Taziye Gösterileri Pek Çok Minyatüre Konu Olmuştur", *Milliyet Sanat*, Eylül 1978, sy. 289, s.10

3. MUHARREMİYYELER YA DA MUHARREM İLÂHİLERİ

Kâmus-ı Türkî' de "Tahrîm edilmiş, sene-i kameriyye-i Arabiyye'nin birinci ayı, cahiliyyede bu ayda harb ve zarb memnudur." şeklinde açıklanan Muharrem ayı kameri takvime göre birinci aydır. Kaynaklarda "Müslümanlıktan önce bu ayda savaş haram olduğu için Muharrem adının verildiği ifade edilir. Muharremiyye içinse "Muharrem'in ilk günü verilmesi adet olan bahşiş, yılbaşı bahşişi, yeni yıl için söylenen kaside, Muharrem ayından bahseden kaside" açıklaması yapılmaktadır.

Ancak ilerleyen zamanlarda daha sonraki edebiyat tarihleri ve lügatlerde kelimenin bir edebî türe isim olduğunu görüyoruz. Tahir-ül Mevlevî bu konuda: Hicri kamerî yılbaşı olan Muharrem gelince eski şairler tarafından yazılıp büyüklere verilen manzûmeler idi ki ekseriya tarihi de ihtiva ederdi. Hicri 61 yılı Muharrem'in 10 uncu günü şehit edilen Hz. Hüseyin Efendimiz için yazılan ve Maktel-i Hüseyin denilen mersiyelere de Muharremiyye adı verilir ifadesini kullanıyor.⁴²

Yine başka bir izahta ise senenin ilk ayı olması münasebetiyle muharremiyyenin başka bir karşılığına rastlamaktayız. "Bu manzumeler medh ü senâ ile beraber tebrik ve tevrih-i sâl (seneyi ebced hesabıyla gösterme) ihtiva ederdi. Eski şairlerin hemen hepsinde muharremiyyeler vardır. Yeni sene başı olan muharrem münasebetiyle mansup ve mâzûl vükela ile devlet ricalinin saraya giderek tebrikâtta bulunmaları münasebetiyle padişah tarafından verilen atıyyeye de muharremiyye denilirdi. Vükelâ ve ricâl kendi bende ve mensuplarına muharremiyye verirlerdi. Onların verdikleri muharremiyye çeyrek liradan başlar çil kuruşa –hatta dostlar arasında– meteliğe kadar inerdi. Yeni senenin ilk günü alınacak parada bereket tevehhüm edildiğinden o gün akraba ve ehlibâdan velevki bir onluk olsun almayı ganimet sayanlar vardı. Yakın vakitlere kadar muharrem'in ilk günü akrabanın ve sıkı dostların birbirinden ufak mikyasta borç para isteyenler ve unutup verenlere alanlar tarafından – yeni yılınız mübarek olsun – denilerek borç diye alınan paranın üstüne oturanlar vardı."⁴³

⁴² Tahir-ül Mevlevî, "Muharremiyye", *Edebiyat Lügati*, İstanbul 1984, s.102

⁴³ Pakalın, "Muharremiyye" *Osmanlı Tarih Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ankara 1993, c.2, s.566

Bu tariflerden anlaşıldığı kadarıyla Muharremiyye denilince bu ay münasebetiyle -özellikle de Kerbela hadisesiyle alakalı- yazılan şiirler aklımıza geliyor. Bu neticeye varmamızda tekke edebiyatının ve tarikat kültürünün bize yardımcı olduğunu görmekteyiz. Kelimenin geçmişte başka mânâlara geldiği âşikardır, ancak son dönem kaynaklarında belirtildiği gibi dinî-tasavvufî şiirde Hz. Hüseyin'e olan muhabbeti ifade etmek için yazılan kasidelere muharremiyye denilmektedir. Hz. Hüseyin'e yazılan bu şiirlere mersiye „Muharrem ayında tekkelerde besteli veya irticalen okunan şekline de muharremiyye veya Muharrem ilahisi denmiştir.

4. TÜRK DİN MUSİKİSİNDE MERSİYELER

Türkler'in İslâmiyet'i kabulünden sonra inançlarındaki değişimin ardından normal olarak sosyal hayatlarında da çeşitli İslâmî tesirler görmekteyiz. Özellikle Osmanlı toplumunda yüzyıllar boyu devam eden ve zamanla hicrî takvime göre şekillenen sosyal hayatın getirdiği dinî merasimler, özellikle edebiyat ve mûsiki sahaları olmak üzere sanatlâr üzerinde yeni form ve türlerin ortaya çıkıp gelişmesini sağlamıştır. Bu çerçevede Müslümanlar için bir aydan daha hayırlı olduğuna inanılan Ramazan ayı için "Ramazaniyye" adıyla şiirler yazılmış ve sadece bu ayda okunmak üzere "Ramazan ilâhileri" bestelenmiştir. Yine Hz. Muhammed'in doğumunu ifade eden **Mevlid-i şerif**, mirac hadisesini anlatan "**Mirâciyye**" ve benzeri manzumelerin zamanla camilerde ve tasavvuf çevrelerinde okunmasıyla dini Türk mûsikisi eserlerinin ortaya çıktığını görüyoruz. Bu eserlerde bazen eserin okunduğu hicri ay, nazım şeklinin önüne geçmiştir. Mesela kaside nazım şekliyle yazılan eser, muhtevası dolayısıyla "Muharremiyye" ya da "Ramazaniyye" adını alabilmiştir.

İstanbul'da tasavvuf çevrelerinde her Muharrem ayında tarikatlerin kendine mahsus gelenekleri olduğu gibi benzer adetler de uygulanmıştır. Acı bir tarihi olayın anma törenleri yöreden yöreye ve tarikatlerin geleneklerine göre değişiklik gösterse de İstanbul tasavvuf çevrelerinde ortak gelenekleri görmekteyiz.

Türk din musikisinde güfte ve okuyuş tavrı göz önüne alındığında kendine mahsus özellikleriyle ön plana çıkan mersiye formunun mûsikimizdeki yeri hakkında "Hz. Hüseyin ve Ehl-i beyt mensuplarının 10 Muharrem 61 (10 Ekim -680) tarihinde Emevîler tarafından şehid edilmesinin yıldönümlerinde düzenlenen matem törenlerinde bu olaydan duyulan üzüntüyü dile getiren, sorumlularına lânetler yağdıran Arapça, Farsça, ve Türkçe manzumelerin mersiyehan ve nevhahan denilen sanatkârlar tarafından besteli veya irticâli olarak okunması"⁴⁴ şeklindeki tanım bu formun mahiyetini özetlemektedir.

⁴⁴ Nuri Özcan, "Mersiye (Mûsiki)", *DİA*, c.29, s.219

Ayrıca Muharrem ayında bu olay münasebetiyle Müslümanlar yasa boğulmuş, bu ayda tarikat çevrelerinde meydanlar kapatılarak âyin ve zikirle ara verilmiştir. “Genel anlamda bir ölüm vukuunda duyulan üzüntüyü ifade etmek anlamına gelen mersiye giderek sadece Hz. Hüseyin için söylenen manzumelere hasredilmiştir.”⁴⁵

Türkçe’de tabî olarak Arapça ve Farsça’dan daha sonra görülmeye-başlayan Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt mevzulu mersiyelerin yaygınlaşması ve Muharrem ayında bu formun icra edilmesini Türk kültüründe yas merasimlerine verilen önemle irtibatlandırmaktayız.

İslâm dünyasında ilk olarak “Irak Büveyhî Hükümdarı Muizzüddavle’nin 10 Muharrem 345’te (8 Şubat 963) Bağdat’ta başlattığı matem törenleri, daha sonra İran bölgesi başta olmak üzere Şii çevrelerinde ve silsileleri Hz. Ali’ye ulaşan Sünnî tasavvuf ve tarikat çevrelerinde yaygınlık kazanmıştır.”⁴⁶

Müslüman Türkler’de başta Bektâşi tekkeleri olmak üzere pek çok tekke de okunan Kerbelâ mersiyeleri muharrem ayında bir merasim havasında icra edilmektedir. *Hadikatü’s-suadâ*’nın dergahlarda ve evlerde bu ayda okunma geleneği günümüzde de devam etmektedir. A. Gölpınarlı mersiyenin hangi çevrelerde okunduğu hakkında şu bilgiyi veriyor. “Nakşibendîler ve tarîkatten ayrılan kollardan başka bütün tarikatlerde muharrem ayında mersiye okunması ve o gün aşure pişirilmesi bir gelenek olmuştur. Mersiyeler içinde, Hacı Bayram’ın halifelerinden, “*Muhammediyye*” sahibi Yazıcıoğlu, Sezâî ve Sâfi’nin mersiyelerinin pek güzel ve yanık besteleri de vardır ki bunların tesbîti de müzik ustalarına düşer.”⁴⁷ diyerek hangi tarîkâtlere mersiye okuma adetinin bulunduğunu belirtmektedir. Ancak çalışmamız sırasında Nakşibendî Selâmî (v.1813)’nin mersiyesine ve Alvarlı Efe Hz. (Nakşibendî)’nin güffesinin yakın dönemde bestelendiği (Şehnaz-Ahmed Şahin) bir mersiye rastlamış bulunmaktayız.

⁴⁵ Halil Can, “Dini Musiki”, *Musiki Mecmuası*, İstanbul 1974, sy.294, s.19

⁴⁶ Nuri Özcan, “Mersiye(Musiki)”, *DİA*, 29, s.220

⁴⁷ Abdülbaki Gölpınarlı, *Tasavvufdan Deyimler ve Atasözleri*, İstanbul 1977, s.228

Mersiye okunması ve aşure pişirilmesi âdetinin özellikle kıyâmî ve devrânî tekkelerinde yer bulduğunu görüyoruz. Muharrem'in onundan otuzuna kadar geçen müddet zarfında tekkenin âyin günü veya gecesi aşure dağıtılır, kurbanlar kesilir, yemekler yedirilir ve mersiyehanlara mersiye okutulurken, hemen hepsinde uygulanan benzer âdetleri görürüz.

Kaynaklardan, tasavvuf çevrelerinde şu mutasavvıfların mersiyelerinin okunduğu bildirilmektedir. Mersiyeler daha çok "Bayramî Yazıcızâde (v. 855/1451) başta olmak üzere Sinanî Seyyid-Seyfullah (v. 1010/1601), Mevlevî Fasih Dede (v. 1111/1699), Gülşenî Sezâyî (v. 1151/1738), Halvetî Zekâî (v.1227/1812), Nakşbendî Selâmî (v.1228/1813), Bedevî Kâzım Paşa (v. 1307/1889), Kadirî Osman Şems Efendi (v.1311/1893), Muallim Feyzi (v. 1328-1910) gibi şahsiyetlerin eserlerinden seçilirdi. Bektaşî tekkesinde de Mebnî Baba, Mehmed Ali Hilmî Dede Baba gibi bilinen zatların mersiyeleri okunurdu."⁴⁸ Yine Bektaşî tekkelerinde Niyâzî-i Mısırî'nin halifelerinden Azbî Mustafa Çavuş, Mebnî Baba, Misâlî Baba, Sâfi Baba'nın ve Beşiktaşlı-Gedâî'nin mersiyeleri okunurdu.

Yine tasavvuf çevrelerinde sıkça okunan ve besteleri elimize ulaşan mersiyeşairleri arasında Yunus Emre, Aziz Mahmud Hûdaf, İbrâhim Hakkı Erzurûmî, Hasan Sezâî, Seyyid Nizamoğlu, Ömer Fuâdî, Kahyazâde Arif, Âşık Niyâzî, Hakkı Efendi, Leylâ Hanım, Kâzım Baba, Muhyiddin, Hayrullah Tâcettin Efendi, Kul Himmed, Fasîh Ahmed Dede, Kethüdâzâde Hacı Mehmed, Ken'arı Rıfâî, Seyyid Nesîmî, Pir Sultan Abdâl, Münire Bacı, Şeyh Şâkir Efendi, Dede Ömer Rüşeni, Âdil Çelebi, Şeyh Gâlip Dede Efendi, Alvarlı Efe, Şeyh Ahmed Kuddûsi yer almaktadır.

XIX. asrın son yarısına kadar Sâfi'nin meşhur "Ey nûr-i çeşm-i Ahmed-i Muhtâr yâ Hüseyin" mısraıyla başlayan şu şiiri çok okunurdu:

*"Ey nûr-i çeşm-i Ahmed-i Muhtâr yâ Hüseyin
Vey yâdigâr-ı Hayder-i Kerrâr yâ Hüseyin*

⁴⁸ S.N.Ergun, *Türk Musikisi Antolojisi*, c.2, İstanbul 1943, s.476

*Her kim seni vü âlini can gibi sevmeye
İtten beterdir ol nice insân yâ Hüseyin
Kandır şerâb-ı kevsere Sâfi kulunu sen
Giydir libâs-ı hulle-i Rıdvân yâ Hüseyin*

Ancak bu türden-tahkîr ve nefret hislerini ortaya koyan mersiye tasavvuf çevrelerinde rahatsızlık yaratmış ve ortak bir kararla okunması yasaklanmıştır. “Bu ve buna mümasil diğer bazı mersiyeelerde Yezid ve tâbîleri bir takım tâbirlerle tahkir olunmaktadır. Mutasavvıfların- bu nevi manzumelerinde ise, en ziyade Ehl-i Beyt hakkında hürmet ve muhabbet ızhar edilmiştir. “Vahdetperest” olan bir kısım tarikat mensupları- bu vak’aları Hakk’ın takdiri addetmişler ve “Kazâ-yi İlâhî”ye itiraz olacağı için müsebbiblerini söğüp saymak teşebbüsünde bulunmamışlardır. Bu itibar iledir ki XIX. asrın son yarısında “Meclîs-i meşâyih”, Sâfi’nin mersiyesi ile buna benzeyen mersiyeelerin tekkelerde okunmasını men’etmiş, cemiyet günlerinde ise yalnız Yazıcızade mersiyesinin okunmasına- müsâade etmiştir. Bununla beraber tekkelerde Muharrem ayı zarfında okunmağa mahsus-olan ve ilâhîler gibi muayyen ezgi ve îkâlarla bestelenmiş bulunan bazı mersiye de mevcuttur.⁴⁹

Günümüzde İstanbul Sümbül Efendi Camii’nde icra edilen merasimde mersiye mevlid bahirlerinin arasında okunmaktadır. Bu geleneğin XVI. Yüzyıla kadar götürülebileceği “Hâşimî’nin 987 (M.1579) de yazdığı “Şeb-i âşûra”da mevlid okunup tevhid olduğunadır” başlıklı şiirinden anlaşılmaktadır.

*Gurre-i mâh-ı muharrem sîneler çâk etmeğe
Nâgehan bir kanlı hancer eyledi peydâ yine
Yâ şafak âteş olubdur meh fitil-i dağ olub
Tâzelendi derd ile dağ-ı dil-i şeydâ yine
Tekye içre ol gice bir hûb tevhîd ettiler
Kıldı ehl-i derd olanlar âh ü vâveylâ yine*

⁴⁹ Ergun, a.g.e., s.476

*Anda eşg-i dâde-i gamdîdesi âşıkların
Oldular şâh-ı şehîdân aşkına sakka yine
Cümle uşşâk ol makam içre Hüseyin'i yâd edüp
Rastî oldu nevâda bülbül-i şeydâ yine
Hep görenler didiler bu Hâşimî târihtir.”⁵⁰*

Türk tasavvuf edebiyatının en önemli ismi Yunus Emre'nin “Şehidlerin Serçeşmesi” adlı şiiri o kadar yaygınlaşmıştır ki bir çok makamda bestesini görmekteyiz. Bu güfte hicaz (Dede Efendi bestesi), sabâ (Selahaddin Gürer bestesi), hüseyinî (bestekârı bilinmiyor), segâh (Selahaddin Gürer bestesi), arazbâr (notasına ulaşamadık) makamlarında ayrı ayrı bestelenmiştir:

*Şehidlerin serçeşmesi
Enbiyânın bağı başı
Evliyânın gözüyaşı
Hasan ile Hüseyin'dir*

*Hazret Ali babaları
Muhammed'dir dedeleri
Arşın iki küpeleri
Hasan ile Hüseyin'dir*

*Kerbelâ'dır yazıları
Şehîd olmuş gazileri
Fatma ana kuzuları
Hasan ile Hüseyin'dir*

*Kerbelâ'nın tâ içinde
Nur balkır siyah saçında
Yatar al kanlar içinde
Hasan ile Hüseyin'dir*

⁵⁰ Ergun, a.g.e., s.476

*Kerbelâ'da bile taşlar
Okur Kur'an kesik başlar
Şehîd olan o kardaşlar
Hasan ile Hüseyin'dir*

*Dedesiyle bile varan
Kevser ırmağında duran
Susuz ümmete su veren
Hasan ile Hüseyin'dir*

*Derviş Yunus dünyâ fânî
Bizden evvel gelen kani
İki cihânın sultânı
Hasan ile Hüseyin'dir*

Ayrıca kaynaklarda belirtildiğine göre Ömer Fuadî'nin (v.1046) aşağıdaki mersiyesi de "hüseyinî" makamındaki bestesiyle çok yaygın okunmuştur. Ancak çalışmamız esnasında bu mersiyenin rast bestesine ulaşabildik:

*Şah Hüseyin'in fırkatiyle ağlayan gelsün beri
Âh ü vâh idüp demâdem inleyen gelsün beri
Kerbelâ'da çağrışurlar yâ Muhammed yâ Ali
Sînesine şerhalârla dağ uran gelsün beri
Kerbelâ-yı aşk içinde cân ile olub şehîd
Sînesin üryan idüb kanlar saçan gelsün beri
Ol Yezîd'e cân-ü dilden la'net idenlerdeniz
Ol Pelîd'e sebb ü lâ'nı eyleyen geldün beri
Hen Muhammed meclisinde Çâryar gelsün beri
Ey Fuâdî hâl ile irşâd olan gelsün beri
Kutb-i âlem Şeyh Şa'bân'ın azîz erkânının
Leyl-i âşûrada ihyâ eyleyen gelsün beri*

Şikârîzâde Ahmed Efendi'nin bestelediği güftesi Şeyh Nizamoğlu Seyyid Seyfullah'a ait "Yâ Resûlâllah gör bize n'itti âsi ümmetin" mısraıyla başlayan hicazhümâyün mersiye de bilhassa Halvayî tekkelerinde çok okunmuştur.

İslâm dini ölümler için nevha ve matemî emretmemiş, ancak muhabbetin ve hürmetin bir neticesi olan insan tabiâtındaki ağlamayı da yasaklamamıştır. "Hattâ İmam Hüseyin hakkında "Büka" yı emr eden hadisler de vardır. Doğuş mahsulü olan ve "Ehl-i Beyt" sevgisini telkin eden dinî mahiyeti haiz mersiyeleler, bu itibar ile ki, mühim bir kısım tekkelerde şayi olmuş, bu rağbet dolayısıyla de bu asırda bir hayli mersiyehanlar yetişmiştir. Vak'anüvis *Pertev Divanı*'nda 1206 (M.1791) yılına âit bir hâdiseyi tasvir eden ve "Sa'diyye fukarasından Revânîci Derviş Mustafa aşr-ı muharremde Halvayî tekkesinde mersiye-i İmam Hüseyin Radiyallahü anh kırâati esnâsında kemâl-i cûş-i lücce-i aşk birle müstağrak-ı bahr-i gufrân oldukta söylenen mersiye-dir" başlığını ihtiva eden şöyle bir manzume kayıdır.:

*Dervîş Mustafâ-yi Revânî fûrûş kim
Rûh-i revânî şâd ola ehl-i vefâ imiş
Aşr-ı muharreminde ikiyüz-altı sâlinin
Tevhîd içinde göçdü nasıl can fedâ imiş
O gerçi müsteid idi aşk ile yanmağa
Mersiyyehân-ı tekkede âteş nevâ imiş
Bir kerre yâ Hüseyin deyu sayha eyleyüb
Can vermek ise ancak olur bî riyâ imiş
Defn oldu gitti gözlerinin-kanı dinmedi
Elhak muhibb-i Âl-i Resûl-i Hudâ imiş
Ben Pertev öyle bir kuru da 'vâyı dinlemem
Âşık demek te işte bu zâte sezâ imiş"⁵¹*

Tasavvuf çevrelerinde mersiye okumanın kendine özgü bir usulü olduğu gibi belli başlı mersiyeleler de öne çıkmıştır. Öteden beri İstanbul ve Anadolu'da Süleyman

⁵¹ Ergun, a.g.e., s.656

Çelebi'nin *Mevlid*'i ile Yazıcızâde'nin "Rivayette gelir bir gün Resûlullah olup dilşâd" diye başlayan nühüft mersiyesi okunarak Kelime-i Tevhid çekildiği bilinmektedir.

Sünnî tekkelerinde Muharrem'in onundan otuzuna kadar bazen de Safer'in onuna kadar 40 gün süren "tantanasız olarak yapılan zikirlerin perdeleri de kaldırılmaz"⁵² Hemen tüm dergahlarda "Muharrem'in onundan otuzuna kadar tekkelerin âyin günü veya gecesi aşure dağıtılır, kurban kesilir, yemek yedirilir ve maruf mersiyehanlara mersiye okutulurdu. Bu mersiye başta Yazıcızâde, Seyyid Seyfullah, Mevlevî Fasîh Dede, Gülşenî Sezâf ...gibi şahsiyetlerin eserlerinden seçilirdi."⁵³ Son dönemde ise mersiye güftelerine yeni besteler yapıldığını da görmekteyiz. Bunları günümüz mersiyehanları ve mersiye bestekarları kısmında belirteceğiz.

Türk din musikisi bakımından Muharrem ayının ve bu ayda yapılan kendine özgü icraların çok önemli bir yeri vardır. Kıyâmî ve devranî tekkelerin hemen hepsinde bu ayda yas ilan edilip karalar giyiniilmektedir. Bugün de devam eden bu gelenek bilhassa Halvetîyye şubeleri, Rıfâiyye ve Kâdirîyyede izlerini sürdürmektedir. "Sünniler aşure pişirir, ehl-i beyte ve özellikle Hz. Hüseyin'e ağıtlar yakarlar. Bu manzumelere birkaç misal verecek olursak Bektaşî tekkelerinde Sâfi'nin şu mersiyesi okunurdu.

Ey nur-ı çeşm-i Ahmed-i Muhtar yâ Hüseyin-
Vey yâdigâr-ı Hayder-i Kerrar yâ Hüseyin
Her kim seni ve âlîni can gibi sevmeye
İtten beterdir ol nice insân yâ Hüseyin
Kandır şerâb-ı kevsere Şaî kulunu sen
Giydir libas-ı hulle-i Rıdvân yâ Hüseyin"⁵⁴

Bektaşî ve Alevîlerde ise Mersiyehan ayakta durur , iki tarafında iki derviş bekler. Eğer sabah güneş doğmadan evvel okunursa iki kişi ellerinde birer şamdan veya چراغ tutarlar. Daha önceden seçilmiş olan bir mersiye okunur. Diğer bilgilerden farklı olarak

⁵² Cemalettin Server Revnakoğlu, "Eski Muharremlerde Mersiye ve Aşure", *En Son Dakika*, İstanbul, 5-6 Kasım 1951

⁵³ Ergun, a.g.e., s.476

⁵⁴ Ergun, a.g.e., s.477-478

Bektaşî ve Alevîlerde “Çoğunlukla ve yeğ tutularak sabâ makamında okunuyor.”⁵⁵ bilgisine de rastlamaktayız.

Türk Tasavvuf kültüründe Kerbelâ şehitleri için “matem” adetâ ibadet olarak tarif edilmiştir. “*Mâtemi âl-i resûli rabbi izzettir bugün*

Mâtem etmek mümine aynı ibâdetdir bugün”⁵⁶

beytindeki sebeple olsa gerek Muharrem ayına özgü teferruatlı bir gelenek silsilesi de oluşmuştur.

Yine İstanbul’da -Çemberlitaş’ta bulunan, Rufaiye’ye bağlı Kara Baba dergâhında “kısa bir (usul) den sonra, yani (salâti kemâliye) ve (mihrap duası) nı takîben hemen mersiye başlar ve ekseriya şair ve bestekâr Musullu âmâ Hafız Hasan, Şehlâ Hafız Osman, devrinin muazzam şöreti Yaşar Baba, Fethiyeli Nezihi Bey, Kasımpaşalı Hafız Recep Efendi merhumlar gibi zamanında zirve sayılan büyük üstadların yakıp kavuran sesleri ve fevkalâde tavırlarıyla rikkatli bir surette okudukları (Mersiye-i ciğer sûz) un hitamında, İmam Hüseyin’in kamîş-i saadetleri, (mübarek ten gömlekleri), herkes tarafından öpülerek koklanarak ziyaret olunurdu.”⁵⁷

“Eski Muharremlerde Mersiye ve Aşure”, adlı yazısında yaşadığı devrin geleneklerini bize teferruatla anlatan C.S.Revnakoğlu’ndan edindiğimiz bilgilerde Muharrem ayında hangi mersiyelerin okunduğunu öğrenmekteyiz. Mersiyelerden bahsederken okunduğu makamların “ekseriya rast ve-uşşaktan fakat daha ziyade nühüft makamında usulden ve an’ane iktizasından bulunan mersiyelerden” seçildiğini belirtip örnek şiirler veren Revnakoğlu’ndan anladığımız kadarıyla sadece “makam ve usul”e riayet edilerek irticâlen okunan mersiyelerin bir kısmının besteli olmadığı sonucuna varmaktayız.

Türkler’de belirli bir makamda ve ahenkte okunan şiir ve hikâye geleneğinde de aynı durumu görmekteyiz. Özellikle cenk kitapları ve gazavatnâmeler okunurken güzel

⁵⁵ Bedri Noyan, “Bektaşî ve Alevîlerde Muharrem Âyini, Aşure ve Mâtem Erkânı”, *Halk Kültürü*, İstanbul 1984/1, c.1. s.91

⁵⁶ Revnakoğlu, *a.g.m.*

⁵⁷ Revnakoğlu, *a.g.m.*

sesli bir okuyucu aynı makamda ve usulde metne başlar hatta günlerce sürebilen bu eserleri aynı makamda okur. Araştırmamız süresince de ulaştığımız notaların birçoğunun icra esnasında ortaya çıktığını özellikle bestelenmediğini yani eserlerin serbest olarak okunduğunu gördük. Bilhassa Hüseyin Sebilci'nin okuduğu mersiyelerin irticalen ortaya çıktığı kendisini yakından tanımış olanların da tesbitidir.

20. yüzyıl başlarında hangi mersiyelerin okunmakta olduğunu C.S.Revnakoğlu'ndan öğrenmekteyiz: "Meselâ (eshap) ın âyanından (Hasan bin Sabit) den başlayarak Fuzulî'den, Habîbî'den son zamanlara kadar, yani Kur'an-ı Kerim'den sonra (Delâil-i hayrat) gibi müslüman halkın en çok okuduğu duâ ve ibâdet kitabı olan (*Muhammediye*) sinde:

*Senin vasfın kitabını yazarken Yazıcıoğlu
Yanar canı, eder âhı, elinde tutuşur evrâk*

diyen ilâhi edâ şair Yazıcıoğlu Mehmed Efendi'nin mersiyesi başta olmak üzere, yine bu neviden olarak Amasyalı (Şadgeldi Paşa) nın hicrî 760 da yazdığı mufassal (maktel) kitabı ki – on meclis üzerine sıralanmış ve her meclis, muharrem'in bir gününe tahsis olunmuştur: – keza (Nevres-i cedîd) in:

*Defder ey dil alayım desdime levh u kalemi
Sûri mâtem ile tecdît ederim köhne gamı*

beytiyle başlayan terkîb-i bendi ve buna benzer mersiye edebiyatının emsalsiz kıymetteki diğer mahsulleri, pek tabîî ve yerinde olarak ön plana alınırdı.⁵⁸

Ayrıca Revnakoğlu diğer mersiyelerin dışında başka şairlerin eserlerinden de bahsediyor: "Mamafih bu mevzu üzerinde görüşülürken İran'ın büyük şair ve nevhageri (Muhteşem Kâşânî) nin namını da unutmamak lâzım gelir. Daha sonra Kule kapısı mevlevihanesi şeyhi Fasîh Dede'nin, Hazreti Mısırî'nin, Ümmî Sinan'ın, Şabâniye ve

⁵⁸ Revnakoğlu, a.g.m.

Sinâniyye'den Üsküdarlı şeyh Mustafa Zekâî'nin, İzmirli şeyh Mustafa Selâmî'nin, Rufâiyye büyüklerinden (Kabûlî) nin, tanzimattan sonraki devirlerde ise Ziya Paşa'dan başlayarak Ali Rıza'nın *Hâdise-i Kerbelâ*' sı, Reşat Ali Ferruh Bey'in *Kerbelâ* kitabı, gayet meşhur ve ateşli bir şair olan Konyalı Musa Kâzım Paşa'nın fasıl fasıl hazırlanmış *Mekâlid-i aşk*'ı yine onun mersiye edebiyatına dair bastırılmış tutunmuş eserlerinden *Riyâz-ı asfiyâ*'sı, Acem Feyzi nâmıyle de maruf muallim Feyzî'nin (Meded yâ Hüseyin-İbn-i Ali İbn-i Ebî Tâlip) redifli sanki arşa çıkan *Vaveylâ*' sı, kezâ Ziya Paşa, Nâmık Kemal ve Eşref'in de şeyhi ve mürşidi bulunan Kâdiriyye ve (Üveysiyye) den Üsküdarlı meşhur Osman Şemsettin Efendi'nin, Macarzâde Beşiktaşlı Şeyh Rızâeddin Efendi'nin, Sultan Mahmut devrinin pek kıymetli irfan ve tasavvuf adâmlarından Kethüdâzâde Mehmet Arif Efendi'nin ayrı ayrı üç mersiye yazmış olan Bektaşî saz şairlerinden *Beşiktaşlı Gedâi Baba*'nın ve nihayet son zamanlara doğru her mânada olgun ve dolgun üstadımız rahmetli Tahir'ül Mevlevî'nin:

*"Cism-i latifi düştü vâdî-i Kerbelâ'ya
Rûh-ı şerîfi uçtu tâ arş-ı kibriyâya"*

matla'lı vîcdan ve irfan vecdi ile yazılmış nevhalar, keza Mevleviyye'den Tokâdîzâde Şekip ve Bektaşîyye'den Sâmih Rifat merhumların hakikaten pek âşikâne olan mersiyeleri, hele o Sâmih Rifat merhumun:

*"Resûl-i kibriyânın nûr-i ayni
Muazzedir bizim çün enbiyâdan"*

sözleri gibi çok kuvvetli feryatnamesi, Mehmet Ali Dede Baba'nın halifelerinden Kırklarelili Ahmet Servet Bey Baba'nın terkîb-i bend şeklinde 240 beyitten ibaret *Nevha-i dil* risalesini, hattâ son zamanlara kadar hocalıkla şeyhliği, muhterem şahsında pek kâmilâne bir tarzı surette imtizaç ve izdivaç ettirmiş olmak gibi dikkat ve hayrete şayan bir muvaffakiyet gösteren Uşşâkiyyeden, kütüphaneci Arapkirli Mehmet Hazmî Efendi hocamızın bilhassa Sebilci Hüseyin'in tekke görmüş, usta hançeresinden gönüllere selsebil akışıyle dökülen (olmaz) redifli mersiyesi, Manisalı Kadıoğlu Şeyh Abdurrahman Sâmi Niyazi Efendi merhumun muharrem ve aşura dualarıyla beraber

1327 de yayınladığı ufak kıtadaki (*Nâme-i muharrem*) ler, kezâ Vâmık Şükrü'nün divan ve mecmualardan topladığı (*Kiryeye-i matem*)ler... gibi eserlerden seçme parçalar alınır ve dinletilirdi.⁵⁹

Muharrem ayında mersiye okumak eskiden çok önemliydi. Hatta, "Muharrem adetleri için vakfiyeler bile yapılmıştır."⁶⁰ Her sene 10 Muharrem'de Merkezefendi' de sabah vakti mersiyeler okunur, öğlen namazından sonra ise Sümbülefendi Camiinde mevlid ve ardından mersiyeler okunması günümüzde de sürmektedir. Ancak Merkezefendi'de yapılan merasim bugün ikinci namazına müteakip yapılmakta ve mevlid bahişlerinin arasında mersiye okunmaktadır.

İstanbul'da Bektaşî tekkelerinde okunan mersiyeler hakkında da şu bilgilere ulaşmaktayız. "Sayısı ancak sekizi bulan İstanbul bektâşî tekkelerinde ise (mücerret kol) un âsitânesi ve eskilik bakımından ikincisi sayılan Merdivenköyü'ndeki (Şahkulu tekkesi) nin şeyhi ve Mısırî Niyâzî'nin de tanınmış halifelerinden (Azbi Baba) nun, yani Azbi Mustafa Çavuş'un mersiyesi ile divanındaki Na't-i Alf'ler, (evrâd-ı şerife) kadar takdis ve teberrük olunarak kırâat edilmekte idi. Sonraları maruf Bektaşî şairlerinden Mebnî Baba, Misalî Baba, hususiyile Sâfi Baba ve son devrin büyük şöhreti yine Merdivenköyü-tekkesinin şeyhlerinden Hafız Mehmet Ali Dede Baba gibi başlı başına bir devri temsil ve teşkil etmekte olan mühim bektâşî şair ve münevverlerinin elden ele dolaşan mersiyeleri hemen her bektâşî tekke ve zaviyesinde son günlere kadar daima tercih edilmiştir. Hele Sâfi Baba'nın mersiyesi başkalarından tamamıyla ayrı bir şekilde ayakta ve (makam postu) nun önünde *tertil* olunurdu. Bektâşîlere mahsus mersiyelerden biri de bu mersiye'nin mutlâka dergâhın babası, yahut az çok musikiye âşinâ diğeri bir (Baba) tarafından okunması idi. Gece okunuyorsa babanın sağında ve solunda büyük (çırağ) lar, (şamdanlar) tutularak fevkalâde surette saygı gösterilmesi mukaddes vecibeler halinde sayıldığından bu usul asla ihmal edilemezdi. Fakat bu mersiye'nin içinde Kerbelâ hâilesinin müsebbiblerini söğüp sayan bir hayli taşkın ve

⁵⁹ Revnakoğlu, *a.g.m.*

⁶⁰ Ergun, *a.g.e.*, s.476

ölçüsüz sözler, tâbirler bulunduğundan, meclis-i meşâyihin tekkelere gönderdiği tezkere ile bir zamanlar okunması menedilmiş, ağza alınmaz olmuştu.”⁶¹

⁶¹ Revnakoğlu, *a.g.m.*

5. MUHARREM AYINA ÖZGÜ GELENEKLER

5.1. AŞURE

Arapça “on” anlamına gelen “aşura” kelimesi zamanla arabî ayların ilki olan Muharrem’in onuncu gününün adı olmuştur. Araplar’da eskiden beri bu gün makbul sayılmış ve oruç tutulmuştur. Bugünün önemi ise bir çok kaynakta geçen bazı olayların bugünde meydana gelmesindedir. Hz. Adem’in tövbesinin kabul edilmesi, Hz. İbrahim’in ateşten kurtulması, Hz. Yakub’un oğlu Yusuf’a kavuşması, Hz. Nuh’un gemisinin Cudi dağına oturması gibi olayların bu günde cereyan ettiğine inanılır. Yine rivayete göre Hz. Nuh, gemide kalan çeşitli erzaktan tatlı bir çorba pişirilmesini istemiştir. Tufandan kurtulanlar ise bu günü bayram ilan etmişler ve bu tatlı çorbadan içmişlerdir.

Halk arasında Hz. Nuh ile ilişkilendirilen aşure gününün hususiyeti İslâm öncesi Cahiliyye toplumunda da dikkati çekmektedir. Kureyşliler başta olmak üzere tüm Cahiliyye Arapları’nda aşure günü oruç tutulduğu bilinmektedir. Bunun sebeplerinde ise Hz. İbrahim’in aşure gününde doğduğuna dair menkıbedir.⁶² Hz. İbrahim’in İsmailoğulları’nın cediti olmasından dolayı onunla alakalarını yaşatmak için bu günü kutlulaştırmış olmaları da aşure günü hakkında farklı bir yaklaşım getirmektedir. Ayrıca aşure pişirmek âdetinin, yalnız sünnilerde olduğu, şiilerde ise şiilerde , Safer ayı içerisinde zerde pişirildiği ifade edilir.⁶³

Müslümanlar arasında bu çorbadan yapılıp Muharrem’in onuncu gününde fakirlere ve komşulara dağıtılması âdet olmuştur. Ancak daha sonraları İslâm tarihine geçecek olan Kerbelâ olayı da aynı güne tesadüf ettiği için bu günün önemi daha da artmış ve aşure deyince akla Kerbelâ olayı gelmiştir. Milletlerin hafızaları yakın tarihten eskiye doğru gittiği için olsa gerek Anadolu Türkleri’nde aşure ile Kerbelâ olayı önemli yer tutar.

⁶² Efdalüddin, “Aşura(Halkiyat)”, *İslam Türk Ansiklopedisi*, İstanbul 1941, c.1, s.605

⁶³ Ergun, *age*, s.476

Aşure bir takvim günü olmaktan öteye geçmiş ve Muharrem'in onuncu günü başlayıp bunu takibeden günlerde özel bir merasimle pişirilip dağıtılan tatlıya isim olmuştur. Buğday, fasulye, nohut, bakla gibi hububat ürünlerinin yanına fındık, fıstık, ceviz, üzüm, incir gibi kuru meyvelerin biraraya getirilip içine şeker ilavesiyle yapılır, üzerine gül suyu dökülerek kokulandırılırdı. Kimi kaynaklarda yedi, kimisinde ise kırk bir türlü yiyeceğin katıldığı aşureye bu sayılara ulaşmak için pirinç, tuz, yağ, mercimek veya baharat katılırdı. Ancak imkânı olmayan ailelerin şeker yerine pekmez kullandıkları da görülmüştür.

Anadolu'da Muharrem'in onuncu günü zengin ailelerin evlerinde ve bazı esnaf teşkilatlarında da aşure pişirilirdi. Evlerde yapılanlar komşulara, akrabaya ve fakirlere dağıtılırdı. Esnaf teşkilatı ise büyük hayrât kazanlarını geniş avlulara koyarlardı. Dört tane sebilci tutulur, bal veya şekerden şerbetler yapılıp, sebilcilerin omuzlarına asılan kırıbalara konurdu. Herkese açık yapılan merasimlerde duagûlar tarafından dua okunurdu. Fatihâ'dan sonra sebilcilerin ikisi bir tarafa ikisi de karşı tarafa oturarak mersiye okurlar ve halka şerbet veya su ikram ederlerdi. "Bu günlerde herkese taslarla aşure ikram edilir aynı zamanda sebilciler tutularak halka şerbet yada su dağıtınılırdı. Aşure pişirildiği gün oruç tutma adeti yaygın olduğu gibi ertesi gün kurban kesip dağıtma âdeti de vardı."⁶⁴

Pişirme usulü ise Bektâşi ve Alevîlerde âdeta bir ritüele dönüşür. "Önce bunun gerekli ürünleri alınır, ayrı ayrı pişirilir ve hazırlanır (buğday, kuru fasulye, nohut, kuru bakla, kestane...gibi). Ayrıca kuru üzüm, kuru incir, kuru kayısı gibi tatlılık verecek meyve türleri konur. Buğdayı bir büyük kazana koyup-dergâhın ahçıbaşısı (Aşçı Baba) eline büyük bir kepçe alıp, kazan başına gelir ve "Destûr Yâ İmam!..." deyip, kepçeyi kazana daldırır, o sırada yanında bulunanlar hep bir ağızdan "Yâ Hüseyin!..." derler. Aşçı Baba'dan sonra sıra ile herkes kazanı kepçe ile karıştırır. Her eline kepçe alan "Destûr Yâ İmam!..." diyecek ve orada hazır bulunanlar da "Yâ Hüseyin!..." diye karşılık vereceklerdir. Bu şekilde saatlerce, aş pişinceye kadar çalışılacaktır. Arada bir çenşisine bakılır, tadı az ise şeker katılır, buğdayı iyice yumuşamış, eriyip helmeleşmiş

⁶⁴ Efdalüddin, *a.g.m.*, s.612

olmalıdır. Aşurenin (çorbanın) iyice piştiği anlaşılınca Mürşid'e haber götürülür. Aşçı Baba, kendisine: "Buyurun Erenler!... Rûh-i şühedâ ta'ziyesine meşgul olalım. Aş hazırlandı." der. Mürşid de: "Eyvallâh!..." deyip kazan başına gelir"⁶⁵ ve "Hz.Hüseyn Ziyaretnamesi" adlı ibâre okunduktan sonra mürşidi aşçıbaşı kazan başına davet eder. Buraya gelen mürşid "Aşure Gülbanksi"ni (Ve nünezzilü mine'l-Kur'ân-i...diye başlayan âyeti) okur. Bundan sonra kepçeyi eline alıp "Yâ İmam!..." diye kazanları karıştırır. Bu esnada hazır bulunanlar da yine "Yâ Hüseyn!..." derler. Bu iş bitince, Mürşid kepçeyi Aşçı Baba'ya geri verip makamına döner. Mersiye okunmaya hazırlanılır. Mürşidin gülbanksinden sonra "Selâmnâme" denilen parçayı (Esselâmü-aleyke yâ Rasûlallâh...diye başlayan metin) yine mürşid veya onun görevlendirdiği bir dervişi okur. Bundan sonra mersiye okunur. Kazanın başına gelen mürşid "Yâ Hüseyn" diye kepçeyi ele alır, veren de "Yâ Hüseyn!" diye mukâbele eder. Aşureyi Arap harfleriyle çifte vav çizer gibi karıştırır. "Karıştırırken de "Selâmullâh-i ale'l-Hüseyn, Lânetullâh-i alâ kâtil-i Hüseyn" der çevredeki diğerleri.. Mürşid kepçeyi öperek niyazla diğerlerine verir. Onlar da aynı şekilde karıştırırlar. Çifte vav'a gelince vav harfi Ebcedle (Allâh) tutarıdır. Böyle yapılması Allâh'ı zikretmek gibidir. Camilerde ve duvar levhalarındaki çifte vav yazıları da Allah adına işarettir."⁶⁶ Dergah dışında ise evlerde, kazan başına gelen evin en yaşlısı, üç İhlâs ve bir Fâtiha okuyup aşureye bir bardak gülsuyunu katar, kepçe ile yavaşça karıştırır. "Kenar köşe yerlere azıcık aşure serpiştirir. Kazan kapağı varsa kapatılıp beş-on dakika beklenir, yine kepçe ile kazanın sağ-sol ve ön tarafına vurup kepçe ile aldığı biraz aşureyi ocağa dökerdi."⁶⁷

Yine eskiden dergâhlarda 1-12 Muharrem arasında yerlere serilen sofralar bezlerinde çatal, bıçak ve kaşık kullanmadan "lokma" edilirdi. "On iki Muharrem günü mersiye okunduktan sonra da yine yere yalnız sofralar bezi serilir, çorba yani aşure bunun üzerinde yenilirdi. Sonraları sofralar tahtaları da konularak sofralar kurulmaya başladı."⁶⁸ Türklere özgü bir tatlı olan "aşure" gerek pişirilme zorluğu gerekse malzeme bakımından zahmetli olması sebebiyle Müslüman Türklere hemen tamamında sadece muharrem ayında yapılmıştır.

⁶⁵ Bedri Noyan, a.g.m., s.90

⁶⁶ Bedri Noyan, a.g.e., s.91

⁶⁷ Bedri Noyan, a.g.e., s.91

⁶⁸ Bedri Noyan, a.g.e., s.91

5.2. GOYGÖYÇULAR

Muharrem ayında eski İstanbul'da karşımıza çıkan önemli bir topluluk olan "goygoycular" da-mersiye okuma âdeti bakımından karşımıza çıkmaktadır. Bugün Vezneciler semtinde Darü'l-elhan caddesi üzerindeki Şehzâdebaşı külliyesinin içinde yer alan tabhâne (tavhane) binasında ikâmet eden Anadolu'dan gelen kör, topal ve sakatlardan müteşekkil topluluk Muharrem ayı gelince başlarında bir rehberle beraber İstanbul sokaklarına dağılırlardı. Altışar kişilik ekipler halinde dolaşan "goygoycu" adı verilen bu topluluk aşurelik ihtiyaçlarını karşılamak için erzak toplarlardı. Omuzlarında taşıdıkları torbalara topladıkları bu erzakın fazladan bir kısmını semt pazarlarında sattıkları da görülürdü.

Başlarında ince beyaz yemeni sarılı bir külâh, sırtlarına ince beyaz cübbe , ayaklarına sarı papuç giyerler. Elllerinde ise uzun bir asâ ile gezerlerdi. "Altışar kişi olmalarının sebebi her birinin omuzundaki torbadan iki ucunun biri önde biri arkada olarak ikişerden on iki imam esasına istinat ettirilmesi idi"⁶⁹

"Goygoycular sokak sokak dolaşırken Hz. Peygamberin torunları Hasan ve Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edilmeleri hadisesini konu alan mersiye, kaside ve ilâhiler okurlar ve okudukları eserlerin her mısranın veya her kıtasının sonunda topluca "hey kaygulu cânım" sözünü nakarat halinde tekrar ederlerdi. Zamanla "yâ hoy goy goy cânım" şeklini alan ve hususi bir ahenkle terennüm edilen bu ifade sebebiyle halkın bu kişilere "goygoycu" adını verdiği söylenmektedir. "Yâ hoy goy-goy cânım" ifadesinin "el-hayyü'l-kayyûm"dan bozularak ortaya çıktığını ileri sürenler de vardır"⁷⁰

Muharrem'in ilk gününden itibaren dolaşmaya başlayan bu dilenciler bir sokağın başına gelip halka olurlar, başlarında bulunan rehber şu gülbangı çeker "Allah Allah, bir Allah, kadîm Allah, şühedâ-i Kerbelâ, İmam Hasan ve Hüseyin aşkına, cemî-i enbiyâ ve evliyâ ve evliyâ keremine, cümle mertler (cömertler) demine, gelip geçmiş müminlerin

⁶⁹ M.Z.Pakalın, "Goygoycular", *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1993, s.673

⁷⁰ Nuri Özcan, "Goygoycular", *DİA*, c.14, s.121

ervâhına hû diyelim hû”⁷¹ buna karşılık diğerleri “hû” diyerek cevap verirlerdi. Bu esnada kapı açılıp da para veya erzak verilince duaya geçilirdi. Goygoycuların okudukları mersiyelerden en-meşhuru ise Yunus Emre’ye ait aşağıdaki ilâhidir.

Kerbelâ'nın yazuları

Şehid olmuş gazileri

Fatma ana kuzuları

Hasan ile Hüseyin'dir

Kerbelâ'nın tâ içinde

Nûr balkır siyah saçında

Yatır al kanlar içinde

Hasan ile Hüseyin'dir

Ayrıca güftesi Şeyhoğlu'na ait olan

“Hasan ile Hüseyin'e olan işlere

Gökte melek yerde her can ağlardı

Görün görün Yezid'lerin hâlini

Bağladılar Fatma ana gülünü

Yâ hoy goy goy cânım” ilahisini de okurlardı.

İstanbul dışında görülmeyen bu âdetin 1826 Yeniçeriliğin ilgası ile başladığı tahmin edilmektedir. 1909 tarihindeki-II. Meşrutiyetle ise yasaklanmıştır.⁷²

⁷¹ Özcan, a.g.m., s.121

⁷² Özcan, a.g.m., s.122

5.3 MÂTEM KÜLTÜRÜ

Bektâşi ve Alevîler, Kerbelâ'da susuz kalan Hz.Hüseyin ve yanındakilerin sıkıntılarını paylaşmak ve hatırlamak adına Muharrem ayının birinci gününden onuncu günü öğle vaktine kadar, "su orucu" tutmaktadırlar. Bu orucu Ramazan orucu gibi hiçbir gıda almadan tutanlar olmakla birlikte; su orucunda asıl kâide su içmemektir. Ancak sulu gıdalar (hoşaf vb.) alınabilmektedir. Hasta, yaşlı ve hamile kadınlar bu orucu tutmayabilirler. Ayrıca "Muharrem matemi içinde sakallar tıraş edilmez, şehâdet gününe kadar eğlence yapılmaz, karı-kocalık ilişkileri kesilir, hatta çamaşır bile değiştirilmez."⁷³ Sakal kesmeme âdeti diğer tarikatlerde de görülmektedir.

"Muharrem ayında, matem günlerinde, Bektaşiler birbirlerine rastlayınca, ziyarete gidince karşılıklı niyaz etmezler, Yalnız: "Yâ İmâm!..." derler. Karşısındaki de: "Yâ Hüseyin..." diye karşılık verir. Bu günlerde birbirlerine mektup da yazmazlar (Zâhirlere yazılabilir). Bazı yerlerde on Muharrem günü akşamı aynü'l-cem'ler başlar. Tâlipler varsa nasip verilir. Hem de o gece nasip almak makbul sayılır. Matem içinde eğlence gülme hoş görülmez. Sakalları uzamış olarak da dolaşmak günümüzde, içtimâî durumu uygun görülmeyecek şekilde olanlar için zordur. Bunlar tıraş olmak zorunluluğundadırlar. İşin gerçeği bu dış görünüşte değil, gönülde Hz. Hüseyin'in uğradığı haksızlığın ve zulmün uyandırdığı saygıyı duymaktır. Şehâdet ânına kadar su orucu sürer. Yani onuncu günü öğle vakti artık suya iftar edilir, fakat matem on ikinci günü sabahına kadar sürer. Bunun nedeni olarak Hz. Hüseyin'in cenazesi bu zamana kadar defnedilmeden kalmış, on ikinci günü defnedilmiş, derler. Muharrem'in on ikinci günü öğleden önce mersiye okunur, aşure yenir ve matem de biter. Aşure on birinci günü akşamından ateşe vurulur, sabaha kadar pişirilir ve hazırlanmış olur."⁷⁴

Bedri Nöyan ayrıca su orucu konusunda şu bilgileri vermektedir. "Aslında Kerbelâ olayında su, ayın yedinci gününden onuncu günün öğlesine kadar kesilmiştir. Aslı budur, fakat hürmeten on gün içilmiyor. Ağır işçi, toprak işçisi suyu

⁷³ Bedri Nöyan, *a.g.e.*, s.82; Metin And, "İslâm Folklorunda Muharrem ve Taziye", *Türk Folklor Araştırmaları Yıllığı*, İstanbul 1976, sy. 3, s.4

⁷⁴ Bedri Nöyan, *a.g.e.*, s.82

hoşaflandırarak içebilir, çay içebilir. Hasta, zayıf, yaşlılar da böyle yaparlar. Bu hususta Bakara sûresinde, 184-185. ayetlerde kayıt vardır. Savaş zamanlarında, yorucu askerî talim ve manevralarda bulunulması halinde olduğu gibi, gebelik, süt emzirme zamanlarında, sonradan kaza etmek üzere oruç bırakılabilir. Çocuklar, çok zayıf olanlar, esirler ve mahkûmlar için de mecburiyet yoktur.”⁷⁵

Muharrem'in on ikinci günü akşamından itibaren meydan açılır. Tarikat gerekleri yerine getirilip erkân uygulanır. İsteyenlere nasip verilir. Hizmetler görülmeye başlanır. Hatta bu günde nasip almanın çok makbul olduğuna inanılır. Bu faaliyetler Muharrem ayının sonuna kadar sürer. Ondan sonra, Safer ayı içinde aynü'l-cem, hizmet erkânı, ya da başka bir tören yapılmaz.

Bektâşi ve Alevîler Safer ayı içinde dört günlük bir matem tutmaktadırlar. Ancak bunun hangi gün olduğu bilinmediği için bütün ay boyunca matem sürer. “Söylendiğine göre: Muâviye mel'ûn oğlu Yezid lanetli, yaptığı cinayetin halk tarafından da beğenilmediğini görür. Bir yandan da bir cinayetin günahını ve bunun cezasını düşünür. Bunların yok edilmesi için ne yapması gerektiğini bazı din bilginlerine sorar. Onlar da ehl-i beyt mensuplarından bir kadın alırsa hem halkın yatışacağını, hem de işlenen cinayetin suçlarının affolunacağını söylerler. Bunun üzerine o da Hz. İmam Hüseyin'in kızı Zeyneb ile evlenmek ister. Buna kimse razı olmazsa da kız: “Siz bana bırakın, razı olun... Yeni bir zulme uğramayalım” der. Kararlaştırılan gün Zeyneb'i Hakk'a yürümüş olarak bulurlar. İşte bu olay sebebiyle, günü de bilinmediği için, bütün bir safer ayında hiçbir resmî işlem yapılmaz diye söylerler. Muharrem'in başında oruç ve matem, on ikisinden sonra da hizmet görmeler gibi sürekli bir çalışma ve yorgunluktan sonra, böyle bir ay kadar dinlenme de bu durumun bir nedeni olabilir...”⁷⁶

Su orucu hakkında bir başka değerlendirme de şöyledir: “Bazı Alevî köylerinde su orucunu on iki gün tutarlar ve on iki imam için böyle yaptıklarını söylerler. Az yukarıda söylediğim gibi bunlar gereksiz eklemelerdir. Bunlar oruçlarını on iki

⁷⁵ Bedri Noyan, *a.g.e.*, s.83

⁷⁶ Bedri Noyan, *a.g.e.*, s.83

Muharrem-günü öğleyin bozarlar, Mehdi'nin de Muharrem'in on ikinci günü öğle vakti geri geleceğine inanırlar. Oruçlarını "Mürşid-Evi"nde (Dergâhta) aşure ile açarlar. Hele bazı yerlerde de onbeş gün su orucu tutarlar. Bunlar da şehit edilen Müslim bin Akıyl'in oğulları içindir" Su orucundan sonra aşure yenilip bayram edilmesini de Kerbelâ faciasından İmam Zeynelâbidîn'in sağ olarak kurtulması nedeniyledir."⁷⁷

Özellikle Batı Anadolu bölgesinde yoğunlaşan Türkmen Alevilerinden "Tahtacılar oruçlarını tuz yalayarak açarlar. Matem süresince yaş kesmezler, yani ağaç kesmezler, hayvan ve bitki kesmezler. İçki almazlar."⁷⁸

Bektâşi ve Alevîler su orucuna başlarken şu niyeti ederler-

"Niyet-i sıyâm-ı mâtem

Bism-i Şâh, Allâh, Allâh!...

Erenler himmetine, er Hakk Muhammed Âli'nin aşkına, Hazret-i İmam Hüseyin Efendimizin savm-ı atşânına (susuzluk orucuna) ve Kerbelâ'da şehîd olanların ervâh-ı tayyibelerine (güzel ruhlarına) ve niyyet-i mâtem Hazret-i Fâtumatüz-Zehrâ'nın şefâ'atına... Ve oniki İmâm, ondört ma'sum-ı pâkân efendilerimizin şevkına... Onyeddi Kemer-bestegân Hazretlerinin hürmetine. Hâzır, gâib gerçek erenlerin yüce himmetleri üzerimizde hâzır ve nâzır ola. Yuf münkire, lâ'net Yezîd'e, rahmet mü'mine. Gerçek erenler demine. Dost erenler Hû, Sekkahüm Yâ Hüseyin....Allâh eyvallah Hû dost."⁷⁹

Bektaşî ve Alevîler'de Muharrem mâtem günlerinde okunan tercüman ve onuncu gün okunan salâvat:

Hemen bütün tasavvuf çevrelerinde olduğu gibi Bektaşîler ve Alevîler de mateme girdikten sonra Fuzûlî'nin *Hadikatü's-su'adâ* adlı kitabından Hazret-i Hüseyin'in Kerbelâ olayı bölümünü okurlar. "Bunu bir araya gelerek toplu okudukları da olur. Daha ziyade okuma bilmeyenler bir okuyanı dinlerler. Onuncu günü şehadet zamanı, *Hadîka*'nın da şehâdet bahsi okunur ve Hazret-i Hüseyin'in şehit olduğu yerde

⁷⁷ Bedri Noyan, *a.g.e.*, s.84

⁷⁸ Bedri Noyan, *a.g.e.*, s.84

⁷⁹ Bedri Noyan, *a.g.e.*, s.84-85

“İnnâ Lillah ve innâ ileyhi râci’ün (Bakara sûresi, ayet:156. Türkçesi: Biz Allah’ınız ve Allah’a dönücüyüz) âyetini okuyup, orada keserler. Bunu dinlerken ağlayanlar olur.”⁸⁰

Bektâşi ve Alevîlerde Muharrem ayında her gün gündüz ve gece aşağıdaki ibare okunur:

“Bism-i Şâh, Allâh, Allâh!...

Esselâmü aleyke yâ şemse’lkamer... Esselâmü aleyke yâ Bedre’d-dücâ, Esselâmü aleyke yâ Muhammed yâ Alî... Yâ Seyyid Mûse’r-Rızâ... Ve rahmetullâhi ve berekâtüh... Esselâmü aleyke yâ Sâhibe’z-zamân... Esselâmü aleyke yâ Halîfete’r Rahmân.. Esselâm yâ “insün ve lâ cannün” (Rahman sûresi, âyet:39 son bölümü, Türkçesi: O gün ne insanlara ne cinlere günahları sorulmaz. Âyetin son parçası söylenerek tamamının bu anlamı dilenmiş olur.) Ve rahmetullâhi ve berekâtüh, Eyvallâh...”⁸¹

Bedri Noyan’ın arşivinde bulunan yazmada “Münâcât” olarak geçen şu tercüman ise Muharrem’in son matem günü olan onuncu günü sabah okunur.

“Bism-i Şâh, Allâh, Allâh!...

Bism-i Şâh, ism-i Şâh, cism-i Şâh... Esselâmü aleyk yâ ebâ Abdullâh... Esselâmü aleyk yebne Rasûlallâh...Esselâmü aleyk yebne Rasûlallâh... Esselâmü aleyk yebne Ali-yyel-Murtazâ... Esselâmü aleyk yebne Hadice-tü’l-Kübrâ. Esselâmü aleyk yebne Fâtımatü’z-zehrâ... Esselâmü aleyk yâ Ahî-i Hasan Hulku’r-Rızâ... Selânullâh-ı alâ ehle’l-Hüseyn ve alâ âl-i ve etbâ-ı Hüseyin...

Allâhümm-el’an ani’l-Yezîd... Lâ’net el-ân... Tâ ki encâm-ı zamân lâ’net... Ubeydullâh ibn-i Ziyâd’a lâ’net. Lâ’net İbn-i Mülcem’e, lâ’net Sa’d ve Şimr Zül-Cevşen’e... Lâ’net alâ ehl-i Süfyân ve ehl-i Mervân ilâ yevmi’l-kıyâme.

Lâ’netullâh-i alâ kavm-iz-zâlimîn... Rahmetullâh-i alâ kavm-il-müminîn, yâ İmam Hüseyin... Allâh Eyvallâh... Takabbel minnâ bi-hakk-ı Muhammedin ve Haydar-an... Hû Dost...”⁸²

⁸⁰ Bedri Noyan, *a.g.e.*, s.87

⁸¹ Bedri Noyan, *a.g.e.*, s.87

⁸² Bedri Noyan, *a.g.e.*, s.88

Su iftarı yapılırken ise aşağıdaki ibareyi okuyup oruç açılır:

“Bism-i Şâh, Allâh, Allâh!...”

Selâmulâh-i alâ Evlâd-ı Hüseyin ve alâ-ashâb-ı Hüseyin... Lâ’netullâh-ı alâ Yezid ve alâ kavm-i Yezîd ve alâ ashâb-ı Yezid... Sad hezâr Lâ’net.... Yâ İmam Hüseyin, Hû dost...”⁸³

⁸³ Bedri Noyan, *a.g.e.*, s.88

II. Bölüm

1. MERSİYEHANLAR

Mersiyehanlık kendine mahsus bir tavrı barındırmakla beraber bu hususta kapsamlı biyografilere rastlamak mümkün olmamıştır. Kimi kaynaklarda “nevhan” da denilmiştir. XVIII. yüzyıla kadar gidebildiğimiz mersiyehanlarla ilgili malumatı Sadettin Nüzhet Ergun’dan almaktayız. Bu dönemden öncesinde mersiyehanların isimlerine ulaşamadığımız gibi mâtemlerde okunan mersiyelerin de hangi dönemde başladığı hususunda kesin bilgilere ulaşamamaktayız. Nitekim Nuri Özcan bu hususta bir açıklama getirmektedir: “Türk edebiyatında bilinen en eski Kerbelâ mersiyeleri Âşık Yunus ve Yazıcıoğlu Mehmed tarafından kaleme alınmış ve besteli olarak yüzyıllardan beri okunagelmıştır. Bundan hareketle Osmanlı sahasında mersiye okuma geleneğinin XV.yüzyılda başladığı söylenebilir. Ancak Osmanlılar’dan önce Anadolu’da varlıkları bilinen gayri Sünni derviş zümrelerinin muharrem törenlerinden uzak durmaları mümkün olmadığından bu gelenek Anadolu’da XIII. yüzyıllara kadar geri götürülebilir. Nitekim Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî de bir Kerbelâ mersiyesi yazmış ve *Mesnevî*’sinde Muharrem törenlerini tasvir ederek bu törenlerde taşkınlıklardan sakınılmasını tavsiye etmiştir.”⁸⁴

Muhtemelen Anadolu’da tasavvufi hareketlerin hızla yayıldığı XIII. asırda başlayan mersiyehanlık önceleri varlığından haberdar olduğumuz ağıt okuma geleneği yanında toplumun yabancı olmadığı bir gelenektir. İlk mersiye örnekleri XV. yüzyılda yazılmış olmasına rağmen kaynaklarda XVIII. yüzyıldan önceki mersiyehanların isimlerine pek rastlanmamaktadır. “Muharrem esnasında ve daha çok bu ayın onuncu gününde okunan mersiyeler; epeyce bir yekûn tutar. Evvelki asırlarda mersiyehanlıkla iştihar eden şahsiyetlere dair sarîh malûmatımız yoktur. Bununla beraber Ehl-i Beyt ve bilhassa İmam Hüseyin hakkında bir çok tekkelerde okunduğu muhakkaktır. Muhtelif dinlerde mukaddes addedilen Muharrem’in İslâmîyet’te de bir hususiyeti vardır. Bu

⁸⁴ Nuri Özcan, Mersiye(Musiki), *DİA*, c.29, s.220

ayda oruç tutmanın ve “Nevâfil” namazı kılmanın faziletlerine dair hadisler de mervîdir”⁸⁵

İstanbul Kocamustafapaşa’daki Sümbülefendi Camii’nde günümüzde de devam eden mersiye okuma geleneği çok eskiye dayanmaktadır. “Sünbül efendi tekkesinde Muharrem’in onu, hangi güne tesadüf ederse o gün orada öğleden sonra on iki rekât Husamâ namazı kılındığı ve Yazıcızade mersiyesi okunduğu, gecesi de yüz rekât namaz kılınarak yetmiş bin “Kelime-i tevhit” çekildiği tarihen sabittir”⁸⁶ Bugün halen devam eden Sümbülefendi’de toplanma âdeti bütün tarikatlerin iştirakiyle gerçekleşmektedir.

“Muharrem’in onuncu günü en önce Kocamustafapaşa’daki Sünbülî hankâhında (Sünbülî salâtı) ndan sonra (Yazıcıoğlu)nun mersiyesi okunur, arkasından bütün İstanbul şeyhlerinin iştirakiyle, usta zâkirlerin idaresinde yapılan üç halkalı muazzam ve debdebeli (devrân) lar hâsıl olan ve hâtifi bando halinde arşa yükselen uğultular, ortalığı *gasy* ederdi. Kocamustafapaşa hankâhından sonra diğer halvetî ve kıyamî tekkelerinde sırasıyla mersiye cemiyetleri için günler günler ayrılır, kıyamîlerde o gün evrâd-ı şerîfe okunmaz, (salâtı kemâliye) den ve (mihrap duâsı) ndan sonra hemen mersiye başlanırdı. Tophanede, Pir-i Sâni İsmail Rûmî makamı olan (Kâdirhâne) de diğer dergâhlarda dinlediğimiz mersiyelerden hiçbiri, “müstakillen okunmaz” bunun yerine evliyâullahın nutuklarından seçilmiş yine mersiye mahiyette, fakat tevşih tarzında bestelenmiş Kerbelâ manzumeleri, cumhur halinde okunurdu.”⁸⁷

XIX. asrın ortalarında ve son yarısında mersiyehanlıkla meşhur olmuş isimler şunlardır. “Kastamonulu Zâkir Turşucuzâde Hâfız Mehmet Efendi, Beylerbeyili Hakkı Bey, Üsküdar Valide-i atik tekkesi şeyhi Hâfız Şerâfeddin Efendi ve kardeşi Âgâh Bey, Beylerbeyi Camii imam ve hatibi Hâfız Hamdi Efendi, Bestekâr Hacı Fâiz Bey, Kasımpaşa’da Hâşimî Dergâhı şeyhi rübâbî Mehmed Süreyya, Cerrahpaşa Camii imam ve hatibi na’tan Hâfız Kemal, Hâfız Hüseyin Tevfik Bey, zâkirbaşı Yaşar Baba ve

⁸⁵ S.N.Ergun, *Türk Musikisi Antolojisi*, İstanbul, c.2, s.475

⁸⁶ S.N.Ergun, *a.g.e.*, s.943

⁸⁷ Revnakoğlu, *a.g.m.*

Karababa Dergâhı son postnişini Hakkâkzâde Ali Haydar Bey⁸⁸ ve Bedevî şeyhi Ali Baba⁸⁹ gibi şahsiyetlere kaynaklarda rastlamaktayız. Yine Beylerbeyi Camii imam ve hatibi Hâfız Hamdi Efendi “Boynunu bükerek okuduğu mersiyelerle dinleyenleri mutlak surette ağlatmakta iştihar eden”⁹⁰ bu yüzyılın ortalarında yaşamış mersiyehanlardandır.

XIX. yüzyılın son yarısında, dikkati çeken ve İstanbul’un en meşhur mersiyehanı olarak bilinen, Hâfız Hüseyin Tevfik Efendi’dir.⁹¹ 1266 (M.1849) da Üsküdar’da doğan Hüseyin Tevfik’in babası Açıktürbe yokuşunda Gizlice Evliya Zaviyesi Şeyhi Mehmet Muhlis Efendi’dir. Babasının vefatından sonra zaviyenin şeyhliğine ve ardından Üsküdar Yenicamii müezzin başlığına tayin edildi. Meşhur Hâfız Hacı Sabri Efendi, Fıstıklı mektebinin “muallim-i evveli” iken o da “muallim-i sâni” si oldu. Musiki eğitimini Hacı Faik Bey, Şeyh Muhtar Efendi, Mutaftzade Ahmet Efendi ve Paşa Mehmed gibi devrin önemli isimlerinden aldı. “Boğuk fakat gayet muhrık bir sesi vardı. Güzel taksim eder, Cami ve tekke na’atleriyle durak okumakta muvaffak olurdu. Fakat bilhassa mersiyede emsali yoktu. En ziyade Bandırma tekkesinde okurdu. Mersiye okurken düşüp bayılanlar, feryad edenler pek çok olurdu. Vefatı 1324 (M.1906) Ramazan’ındadır. İnadiye’de Selim Baba civarında medfundur.”⁹²

Mollagürânili Münib⁹³ (v.1308/1890) ise mevlid ve mersiye okumakla meşhur olmuş önemli bir isimdir. Seyyid Nizam türbesi karşısındaki mezarlıkta medfun olduğunu öğrenmekteyiz.

XX. asırda dikkat çeken mersiyehanlar genellikle XIX. yüzyılın ikinci yarısında yetişmişlerdir. Ancak Ergun’un değerlendirmesine göre bunlar arasında seslerinin güzellik ve tesiriyle şöhret kazanan çok kabiliyetli kimseler vardır. “Fakat bunlar münhasıran mersiye okumakla tanınmamışlardır. Hâfızlardan, mevlidhanlardan,

⁸⁸ Nuri Özcan, “Mersiye”, *DİA*, c.19, s.221

⁸⁹ Ergun, *a.g.e.*, s.479

⁹⁰ Ergun, *a.g.e.*, s.479

⁹¹ Ergun, *a.g.e.*, s.479

⁹² Ergun, *a.g.e.*, s.479

⁹³ Ergun, *a.g.e.*, s.488

zâkirlerden ve hânendelerden bir kısmı bu sahada da muvaffakiyet göstermişler ve şöhret kazanmışlardır.”⁹⁴

XX. yüzyıl başlarında mersiyehanların okudukları eserlerde ise Yazıcızade mersiyesinin yanısıra Nevres, Osman Şems. gibi şairlerin eserleri de okunmaya devam etmiştir. Bunlar arasında şu önemli isimle zikredebiliriz:

Aksaray’lı Âmâ Hafız Hasan: XIX uncu asrın sonlarında ve XX. asrın ilk yarısında çok şöhret kazanmış bir “en muktedir sîmadır. Bu kabiliyetli zat, iki gözden mahrum olmasına rağmen zâkirbaşılık eder, n’at, durak ve mevlid-okumakta büyük bir iktidar gösterirdi. Kiyamî tekkelerinde “evrâd” arasında fevkalâde mükemmel bir tarzda “Yâ Hannan yâ mennân” okur, Mersiyehanlıkta ise büyük bir mahâret gösterirdi. Lâdinî musikiye de vâkıf olan ve bir hayli “fasıl” elde etmiş bulunan bu değerli mersiyehan, Üç mihrablı imamı Hafız İbrahim Efendi’den kıraat ve vücûh talim etmiş, son-asrın en iyi Kur’an okuyanlarından da biri bulunmuştur. Vefatı Rodos’tadır.”⁹⁵

Zâkirbaşı Yaşar Baba: XX. yüzyıl mersiyehanları içinde en meşhurlarındandır. “Kâdiriye’den Müştakzâde Şeyh Edhem Efendi’ye derviş oldu. Sonra Rıfâiye’den-Müftî Hamamı tekkesi şeyhi Râşid Efendi’ye intisab etti. Daha sonra Çamlıca Bektâşi tekkesi babası Ali Nütke-Efendi’den nasîb aldı. Bilâhare Eyüp’te Karyağdı Baba namıyla anılan Bektâşi tekkesine baba oldu. 17 Kânunusânî 1934’te Eyüp’te vefat etti. Eyüp’te Kırkmerdivenler mezarlığına defnedildi. Mersiye okumak hususunda ise büyük bir muvaffakiyeti vardı. Muharremlerde bir çok tekkelerde ve Valide Han’ında mersiye okurdu. İran hükûmeti bu yüzden kendisine “Şîru hurşîd” nişanını vermişti.”⁹⁶

Ayrıca, Bestekâr Hacı Fâiz Bey, Nezih Bey, Said Bey, Hafız Receb, Arab Ahmed, Hacı Hakkı, Hasan Yümni, İbrahim Erkal, Karababa Şeyhi Haydar Efendi, Kasımpaşa’da Hâşimi dergâhı şeyhi Rübabi Süreyya, Cerrahpaşa camii hatib ve imamı

⁹⁴ Ergun, *a.g.e.*, s.656

⁹⁵ Ergun, *a.g.e.*, s.657

⁹⁶ Ergun, *a.g.e.*, s.657

Hafız Mehmed Ârif Efendizâde, Nat'han Hafız Kemal gibi isimler de bu yüzyılın en önemli mersiyehanlarındandır.

Sümbül Efendi dergâhına halk tarafından ziyâretlerin de bir anlam taşıdığı muhakkaktır. *İstanbul Folkloru* adlı eserinde M.Halit Bayrı Sümbül Efendi'yi anlatırken şunları yazar: "Sümbül Efendi türbesinin yanında bir kuyu vardır. Halkın inanisına bakılırsa, bu kuyu Muharrem ayında taşar, taşıdığı zaman kuyunun suyundan alınarak hastalara içirilir. Kuyunun hemen yarım asırdan beri taşıdığını gören olmamışsa da, türbedar kuyudan çıkardığı suyu şişelere doldurarak isteyenlere verir, buna mukabil para veren olursa alır, vermiyenlere karşı ses çıkarmaz. Türbedarın şişelere koyduğu su, Muharrem'in onuncu gecesi henüz gün doğmadan dağıtılır, onun için su almak isteyenler, buraya gece gelir ve sabahleyin suyu aldıktan sonra Sümbül Efendi'nin kızı Rahime'ye ait türbenin kapısını çalarlar. Halkın iddiasına göre türbe kapısı çalınca içeriden nalın sesleri gelirmiş. Muharrem'in onuncu günü güneş doğmadan su dağıtıldıktan sonra önce Sümbül Efendi'nin sonra kızı Rahime'nin türbeleri açılır ve orada bulunanlar her ikisini ziyaret ederler. Rahime'nin kabri üzerinde birçok yemeni vardır. İsteyenler bunlardan birini alır ve yerine bir yenisini bırakır. Alınan yemeni murat için alınmışsa kibleye karşı asılır, hasta için alınmışsa hastanın başı altına konur ve ertesi sene türbeye getirilir."⁹⁷

⁹⁷ M.H.Bayrı, *İstanbul Folkloru*, İstanbul 1947, s.147

SON DÖNEM MERSİYEHANLARI

Günümüzde her yıl Muharrem'in 10. günü özellikle İran, Irak, Azerbaycan gibi ülkelerde daha çok şii nüfusun yoğun olduğu bölgelerde alanlarda taziye törenleri yapılmaktadır. Bu törenlerde mersiyehan hadiseyi hüzünlü bir tavırla tasvir ederken belirli bir ritm eşliğinde zincirleri sırtlarına vuran halk feryat ederek bu tasvire katılır.

Ülkemizde ise başta İstanbul Halkalı'da olmak üzere toplanan Caferîler taziye merasimi yapmakta ve zincirlerle sırtlarına vurmaktadırlar. İstanbul Karacaahmet'te Seyit Ahmet Deresi'nde toplanan halk ise mevlid-i şerif okuyup mersiyeler söylemektedirler. Çalışmamız süresince İstanbul'daki tasavvuf çevrelerindeki Muharrem ayına özgü gelenekler dikkatimizi çekmiştir.

Ancak İstanbul'da en köklü merasimler şüphesiz Sümbülefendi Camii'nde yapılmaktadır. Başta Cerrâhiyye mensupları olmak üzere Kâdirî, Rıfâî ve Alevî Bektâşî tariklerine mensupların katıldığı merasimde öğle namazına müteâkip Süleyman Çelebi'nin **Mevlid-i Şerifi** okunmakta, ardından süt ve kağıt helva dağıtılmaktadır. Güzel sesli hâfizların okuduğu mevlid bahirlerinin arasında makam ve usûl seyri gözetilerek besteli Muharrem ilâhileri koro halinde tüm cemaatin katılımıyla okunmaktadır. Kürsüde bulunan mersiyehan ise mersiye güftesini makamlı bir şekilde ancak usûlsüz olarak kaside tarzında okumaktadır. Bu icrâda mersiyehan kendine has tavrı gereği hüzünlü bir okunuş tarzı gözlenmektedir. Mersiyehanlarda diğer musiki formlarında rastlamadığımız bir gırtlak tavrını görüyoruz.

20. asırda İstanbul tasavvuf çevrelerince önemli bir mersiyehan olarak kabul edilen Hüseyin Sebilci'nin hem bestelerine hem de icralarına bu çalışmamız esnasında ulaştık. Kendi bestelerini notalarımızın içine yerleştirdik. Ses kayıtlarını ise Türk Tasavvuf Musikisini ve Folklorunu Yaşatma Vakfı'nın arşivinden temin ederek ekte sunduğumuz (CD)'ye yerleştirdik.

Hüseyin Sebilci: 1894 yılında İstanbul'da Çarşamba semtinde Sultan Selim mahallesindeki Çukurbostan'da dünyaya gelmiştir. Annesi Âmine Hanım babası ise

İhsan Bey'dir. Kasımpaşa'daki Uşşâki dergâhı şeyhi Sadettin Efendi'nin torunudur.⁹⁸ Küçük yaşta kardeşi Mazhar Efendi ile birlikte Muharrem aylarında Hz. Hüseyin'in ruhu için su dağıtırlardı. Omuzlarında bir kırba, ellerinde içi âyetlerle süslü bir tasla sokak-sokak dolaşır mersiye okuyup su dağıtırlardı.⁹⁹ Sebilci lakabını ise buradan aldığı söylenmekte ancak bizzat Hâfız Kemal'in verdiği bu lakattan sonra İstanbul'da Sebilci Hüseyin diye anılmıştır. Soyadı kanunundan sonra ise yine mersiye okuduğu için olsa gerek "Okurlar" soyadını almıştır. Annesi Âmine hanım saray mevlidhanı idi babası ise tekkelerde ilahîcilik ve zâkirlik yapardı.

Bahariye mevlevîhanesi kudümzenbaşısı Şevki Bey'den, amcası İzzet Efendi'den ve Kasımpaşa'da zâkirbaşı Şeyh Cemal Efendi'den dinî musiki, Selânikli Ahmet Bey'den de din dışı musiki eğitimi alan Sebilci, 1925'de tekkelerin kapatılmasından sonra hanendelik yapmaya başladı, çeşitli gazinolarda fasıl hanendeliği yapmış gazel ve mersiye okumuştur. Fasıl hanendeliğini 1950 yılına kadar devam ettirmiş, bu tarihten sonra ise zâkirlik ve mevlidhanlıkla hayatını devam ettirmişlerdir.

Mütevazı kişiliği ve yumuşak tabiatıyla tanınan ve nota bilmeyen Hüseyin Sebilci çok iyi usûl vururdu. Tekke tavrında rastlanan "perde kaldırma" tekniğini çok iyi kullanan Sebilci'nin güfte ve usûl uyumu son derece sağlamdır.¹⁰⁰ 29 Ağustos 1975 Cuma günü Üsküdar'daki evine dönerken âniden vefat etti.

Celal Yılmaz: 1941 yılında doğan ve 1954 yılında hafızlık öğrencisi iken Hüseyin Sebilci ile tanışan Celal Yılmaz ölümüne kadar Sebilci'nin yanından ayrılmadı. 1964 yılında Üsküdar İskele Camii'nde müezzin olarak göreve başladı ve 1994 yılında Kasımpaşa Camii müezzini iken emekliye ayrıldı. Sebilci Hüseyin'in klasik tekke tavrını yaşatan ve günümüzde mersiye denince akla gelen tek isim olan Celal Yılmaz bu tavrın devam etmemesinden yakınmaktadır.

Azerbaycan'da şii müslümanlara, Irak'ta ise Kerbelâ'da meydanlarda okuduğu Türkçe mersiyelerle dinleyenleri ağlatan Celal Yılmaz bu formun diğer musiki

⁹⁸ Ahmet Gül, *Hüseyin Sebilci'nin Hayatı ve Dini Besteleri*, (MÜSBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi) İstanbul 1999, s. 17

⁹⁹ Ahmet Gül, *a.g.e.*, s.17

¹⁰⁰ Hafız Celal Yılmaz ile röportaj, Mehmet Yalçın Yılmaz, 24.02.2006, Karagümrük, İstanbul

formlarından farkını şöyle açıklıyor: “Mevlid Peygamberimizi kalıcı olarak gönüllere indiriyor. Velâdet bölümünde Peygamberimiz’in doğumunu o kadar rahat anlatıyor ki, sanki yanında bir komşuymuş, bizzat dinlemiş gibi yakın hissederek ifade ediyor. Toplumumuza, bu milletin bağrındaki inanç yapısına uygun olduğu için kalıcı oluyor. Bir şeyi yerinde okumak lazım. İnsanların duygulandığı, âhireti hatırlayabildiği zamanlar vardır. Rakik bir kalbe, inceliğe ermek, ölümü, âhireti hatırlamaları için özellikle bu zamanları seçmek lazım. Bu yüzden mersiye her yerde her zaman okunmaz. Sadece Muharrem ayında, Kerbelâ’da yaşanan acıları en çok duyduğumuz zamanlarda okunur. Kerbelâ dünya tarihinde eşî görülmemiş bir vahşetin eseridir. İnsanlık dışı bir katliamdır. Bu hadiseyi tarihi olarak okur geçersiniz; ama bir mersiye dinlerseniz hiç unutamazsınız.”¹⁰¹

Röportajımızda Ehl-i beyt sevgisinin Türklerde çok yüksek olduğunu anlatan Celal Yılmaz, şii müslümanlar kadar sünnîlerin de Hz. Ali’yi ve Ehl-i beyt’i çok sevdiğini bu konuda Türk şiirindeki ve musikisindeki mersiyelerin âdeta birer belge olduğunu ifade ediyor.¹⁰²

Sümbül Efendi Camii’nde 2006-yılı 10 Muharrem töreninde yaptığımız bir kayıt çalışmamızın ekinde yer almaktadır. Bu kayıta da görüleceği gibi kendine has okuyuş şekliyle mersihan Hâfız Celal Yılmaz’ın icrası son derece önemlidir. Merasime katılanlarda derin bir teessür ve hüznün yaratan Celal Yılmaz’ın okuyuşu esnasında halk arasında galeyâna gelenler ve ağlayanlar olmaktadır. Aynı gün ikindi namazına müteâkip Zeytinburnu Seyyid Nizam Camii’nde benzer bir tören yapılmakta; *Mevlid-i şerif* bahirlerinin arasında mersiyeler okunmaktadır. Yine burada da mersiyehan **Celal Yılmaz** hüznü nağmelerle süslediği mersiye güftelerini okuyarak Kerbelâ olayının hatırlanmasını sağlamaktadır.

“Elestü birabbiküm” hitâb olunduk

“Kâlû belâ” dedik hakka kul olduk

¹⁰¹ <http://ailem.zaman.com.tr/cmn.php?load=print&hn=4550>

¹⁰² Hafız Celal Yılmaz., *a.g.r.*

Allah Allah diyerek huzura durduk

Bende-i Âli abâ Hüseyinîyiz biz

Bende-i Kerbelâ Murtezâyız biz

Çâr-ı yâr-ı bâ safâ serde tâcımız

Hamse-i Âli abâ canda canımız

Şühedâ-yı Kerbelâ âh u zârımız

Bende-i Âli abâ Hüseyinîyiz biz

Bende-i Kerbelâ Mustafâyız biz

Uşşak makamında ve sofyan usulündeki güftesi ve bestesi Nezih Tolon'a ait muharrem ilahisini okuyan Celal Yılmaz ardından aşağıda güftesi bulunan ve kayda aldığımız mersiye okumaktadır.

Meded yâ sâhibe'l-makâm

Meded yâ sahibe'l-îmdâd

Aktı mâsum kanı Kerbelâ yazısına

Çekildi oklar peygamber kuzusuna

Hangi vicdan dayanır bu yürek sızısına

Esen seher yelleri sanki mâtem havasıdır

Yürekleri sızlatır kuzuların yarası

Ümmügülsün oturmuş şehitlerin başına

Ali Ekber girmemiş idi henüz on beş yaşına

Zâlim oklar saplanmış anın hilâl kaşına

Esen seher yelleri sanki matem havasıdır

Yürekleri sızlatır kuzuların yarası

Hangi kâmununda vardır katl-i evlâd-ı Rasul

Hangi kânunu adâletde görülmüştür bu usûl

*Ali Asgar susuzdur uyku girmez gözüne
Uymuş âsi insanlar bir Yezîd'in sözüne
Bunlar nasîl-bakacak Muhammed'in yüzüne
Böyle midir hürmet etmek Hazreti Peygambere
Hem ciğer pâre-i Zehrâ nur-i çeşm-i Hayder'e*

Meded yâ.. Ciğer pâre-i Zehrâ

*Ehl-i beyt-i Muhammed Mustafa'ya
Bendegâne kalmazam bir katre su bulmuş mudur
Gülizâr, Ahmed-i Muhtârı gör-doğmuş mudur
Bu Hüseyin-i Kerbelâ'yı bak şehit olmuş mudur
Kerbelâ sahrâsı al-kan ile dolmuş mudur
Ey sabâ Kerbelâ deştinden eyle bergüzer
Ver bize lutfen Hüseyin ibn-i Ali'den bir haber*

*Arzuhâlim vardır cedd-i pâkim Hazreti Peygamber'e
Kanlı gömlek-ey isteme rûz-ı mahşere
Yâ ilâhi sen kerem-kıl ben fakîr kemtere
Böyle midir hürmet etmek Hazreti Peygamber'e
Hem ciğer pâre-i Fatîma nûr-i çeşm-i Hayder'e*

Bu mersiye-yi hüznünlü bir üslupla okuyan Celal Yılmaz ardından *Mevlid-i şerif*'e devam etmektedir.

SONUÇ

Türklerde halen devam etmekte olan mersiye okuma geleneği İslam dünyası içerisinde de önemli bir yere sahiptir. Diğer ülkelerde Kerbelâ olayı sadece şii müslümanlar arasında hatırlanırken, Türkler'de sünâî halk bu olayı fazla abartmadan ve taşkınlığa meydan vermeden hüznle yâdetmiştir. Türklerde halk arasında siyasi bir ayırımı sebep olmayan Kerbelâ olayı İran, İrak gibi coğrafyalarda farklı şekillerde anılmaktadır. Halkımız Hz. Hüseyin ve Ehl-i beyt'e derin bir muhabbet beslemiş onlara şiirler yazıp mersiyeler okumuştur. Türkiye'de hiçbir çocuğa Muaviye veya Yezid isminin verilmemesi buna karşılık Ali, Hüseyin, Hasan isimlerinin yaygınlığı Ehl-i beyt sevgisinin nasıl bir seviyede olduğunu ispatlamaktadır.

Her yıl 10 Muharrem'de *Mevlid*, *Hadikatü's-süedâ* ve mersiye okunması, Türklerin Ehl-i beyt sevgisinin de isbatı olmuştur. Ayrıca aşure dağıtma âdetinin sadece halka özgü bir gelenek olmayıp Osmanlı sarayında da aşure pişirilip halka dağıtıldığı kaynaklarda zikredilir.¹⁰³

Türk edebiyatında ulaşabildiğimiz mersiye örnekleri XIII. yüzyıla dayanmakla birlikte, bestelenmiş mersiye örnekleri bu kadar eski değildir. Türk müziğinde nota kullanımının çok yeni olması ve meşk sistemi içerisinde nota yazımına pek ihtiyaç duyulmamasından doğan sonuçlar, Türk müziği araştırmalarındaki repertuar sorunuyla bizi de karşılaştırdı.

Çalışmamızda ulaşabildiğimiz mersiyelerin notalarını aslına uygun bir şekilde yeniden yazarak bu önemli müzik formunun örneklerini bir araya getirmeye gayret ettik.

Türk müziğinde nota yazım çalışmaları içinde önemli bir yeri olan İstanbul Konservatuvarı Neşriyatı Tasnif Heyetinin derlediği "İlahiler ve Bektaşî Nefesleri" içerisinde rastladığımız mersiye notalarının yanı sıra Ali Rıza Şengel ve Abdülkâdir

¹⁰³ Efdalüddin, *a.g.m.*, s.612

Töre koleksiyonları ile Türk Tasavvuf Mûsikîsini ve Folklorunu Araştırma ve Yaşatma Vakfı Arşivi çalışmamızda yararlandığımız en önemli kaynaklar oldu. Ayrıca son dönemde yaptıkları mersiye besteleri ile bu geleneği sürdüren bestekârlardan da nota temin ederek toplam 100 adet esere ulaştık.

Bestekâr ve güftekârların isimleri ve ünvanları kaynaklarda rasladığımız şekliyle aynen yazılmış, notalardaki durak eksiklikleri ya da fazlalıkları düzeltilmiştir. Notaların altında asıl nüshaların nereden temin edildiği belirtilmiş kısaltmalar ise çalışmamızın başında verilmiştir.

Mersiyehan-tavrı ise çalışmamızda dikkatimizi çekmiştir. Kendine mahsus bir üslubu olan mersiyehanlar hakkında ne yazık ki kapsamlı bilgilere ulaşamadık. Ancak İstanbul tasavvuf çevrelerinde bilinen belli başlı mersiyehanların isimlerini ve okudukları eserleri tesbit edebildik. Kaynaklarda belirtilen ve İstanbul tekkelerinde sıkça okunan mersiyelerin bugün de icra edilmesi ve notalarının elde bulunması bizi fazlasıyla mutlu etmektedir.

BİBLİYOGRAFYA

- Ahmet Ateş, "Hüseyin", *İA*, c.5, s.639.
- Abdolvahap Taştan, "Azerbaycan'da Dini Yaşayışın Geleneksel Tezahuru: Muharremlik Merasimleri", *Erciyes Ünv. İlahiyat Fak. Dergisi*, 2001, sy.11, s.105
- Abdülbaki Gölpınarlı, *Tasavvufdan Deyimler ve Atasözleri*, İstanbul 1977
- Ahmet Gül, *Hüseyin Sebîlci'nin Hayatı ve Dini Besteleri*, (MÜSBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi) İstanbul 1999
- Ahmet Cevdet Paşa, *Kıyas-ı Enbiya ve Tevârih-i Hulefa*, İstanbul 1972
- Bedri Noyan, "Bektaşî ve Alevîlerde Muharrem Âyini, Aşure ve Mâtem Erkânı", *Halk Kültürü*, İstanbul 1984, c.1. s.81
- Bünyamin Çağlayan, *Kerbela Mersiyeleri*, (Yayınlanmamış doktora tezi), GÜSBE, Ankara 1997
- C. Server Revnakoğlu, "Eski-Muharremlerde Mersiye ve Aşure", *En Son Dakika*, İstanbul, 5-6 Kasım 1951
- Efdalüddin, "Aşura(Halkiyat)", *İslam Türk Ansiklopedisi*, İstanbul 1941, c.1, s.605
- Ethem Ruhi Fıçlalı, "Hüseyin", *DİA*, c.18, s.520
- Fuat Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 1980,
- Fuat Köprülü, "Bizde Mersiye ve Mersiyeciler", *Yeni Mecmua*, İstanbul 1917, sy.16, s.306; sy.20, s.385-
- Fuzûlî, *Hadikatü's Süedâ* (Haz., Şeyma Güngör), Ankara 1987
- Halil Can, "Dini Musiki", *Musiki Mecmuası*, İstanbul 1974, sy.294, s.19-
- M. Faruk Toprak, "Ağıt", *DİA*, c.29 s. 215
- Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1983
- Metin And, "Sanat ve Kerbelâ Muharrem ya da Taziye Gösterileri Pek Çok Minyatüre Konu Olmuştur", *Milliyet Sanat*, Eylül 1978, sy. 289, s.10
- Metin And, "Muharrem Törenleri ve Sanat, Drama Dönüşen Ritüeller, Danslar ve Sözlü Edebiyat Gelenekleri", *Milliyet Sanat*, Aralık 1978, sy.303, s.31

Muharrem
Hüseyin
Aşure
Sema

- Metin And, “İslâm Folklorunda Muharrem ve Taziye”, *Türk Folklor Araştırmaları Yıllığı*, İstanbul 1976, sy. 3, s.1
- Mine Mengi, Eski Edebiyatımızın Mersiyelerine Toplu bir Bakış, *Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, İzmir 1983
- Muallim Naci, *Lugât-i Nâcî*, İstanbul 1317
- Mustafa İsen, *Acıyı Bal Eylemek; Türk Edebiyatında Mersiye*, Ankara 1993
- Mütercim Âsım, *Kâmus Tercümesi*, İstanbul 1305
- Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı*, İstanbul 1997
- Nuri Özcan, “Mersiye (Mûsiki)”, *DİA*, c.29, s.219
- Nuri Özcan, “Goygöycular”, *DİA*, c.14, s.121
- Sadettin Nüzhet Ergun, *Türk Musikisi Antolojisi*, c.2, İstanbul-1943
- Süleyman Uludağ, “Ağıt”, *DİA*, c.1, s.470
- Tahir-ül Mevlevî, *Edebiyat Lugâti*, İstanbul 1984
- Tahsin Yazıcı, “Mersiye”, *DİA*, c.29, s.218
- Süleyman Şenel, “Ağıt”, *DİA*, c.1, s.472

No	MAKAM	USUL	ESER	BESTEKÂR	GÜFTEKÂR
1	Bestenigâr	Sofyan	Muhammed bağının gülüdür Ali	Aşkî (Muzaffer Ozak)	Âşık Niyazi
2	Bestenigâr	Düyek	Bezm-i akdes meskenindir yâ Hüseyin İbn-i Ali	?	Kemânî Seyyid Abdülkadir Töre
3	Bestenigâr	Devr-i Revân	Bu demadır tab'ımın devri	Çinuçen Tanrıkorur	Sâmih Rif'at Bey
4	Beyâti	Evsat	Âlemî ervahda oldum ehl-i beyte has gedâ	Ali Rızâ Şengel	?
5	Dügâh Âl-i Abâ Mersiyesi	Curcuna	Mâh-ı Muharem oldu şafaktan çıkıp hilâl	Çinuçen Tanrıkorur	Mehmed Fuzûlî
6	Dügâh	Evsat	Âşık olan ciğerin ateşe dağlar	Bolâhenk Mehmet Nuri Bey	Hakkı Efendi
7	Dügâhmâye	Sofyan	Hey be zâlim-n'oldü Ahmet nesline	?	Yunus Emre
8	Eviçbüselik	Düyek	Dil çün Hüseyin'e mübtelâdır	M.Hakan Alvan	?
9	Hicaz	Sofyan	Biz Cerrâhî canlarıyız	Aşkî (Muzaffer Ozak)	Aşkî (Muzaffer Ozak)
10	Hicaz	Sofyan	Geçeriz dünyâda cân ü cânândan	M. Hakan Alvan	Aşkî (Muzaffer Ozak)
11	Hicaz	Devr-i Hindî	Düşdü çün kim Kerbelâ'ye gözleri şehlâ Hüseyin	Veysel Dalsaldı	Mehmed Şevket Efendi
12	Hicaz	Devr-i Hindî	Kurret-ül ayn-i Habîb-i kibriyâsın yâ Hüseyin	Eyyübî Ali Rıza Bey	Kâhyazâde Arif Efendi

13	Hicaz	Düyek	Ey mâder-i şâh-ı şühedâ Hazreti Zehrâ	Hayâti Günyeli	Leylâ Hanım
14	Hicaz	Düyek	Dâver-i aşr-ı muharremdir Hüseyn-i Kerbelâ	Rıf'at Bey	Mûsa Kâzım Paşa
15	Hicaz	Düyek	Kerbela vâkıasının yâd ile kan ağlayalım	M.Hakan Alvan	Şeyh Osman Şems Nûreddin Efendi
16	Hicaz	Düyek	Kurretü'l ayn-i Habîb-i kibriyâsın yâ Hüseyin	Aşkî (Muzaffer Ozak)	Kethüdâzâde Hacı Mehmet Arif Efendi
17	Hicaz	Düyek	Muharrem geldi can ağlar	Cüneyd Kosal	?
18	Hicaz	Düyek	Ol cihânın fahrinin sırrına kurbân olayım	M. Hakan Alvan	Hz. Pîr Niyâzi-i Mısırî
19	Hicaz	Düyek	Şehitlerin ser çeşmesi	Hamamizâde İsmâil Dede Efendi	Yunus Emre
20	Hicazhümây un	Düyek	Yâ Resûlâllah gör bize n'itti âsi ümmetin	Şikârizâde Ahmed Efendi	Nizamoğlu Seyyid Seyfullah
21	Hicazkâr	Sofyan	Hz. Fatıma	M. Hakan Alvan	Türkan Alvan
22	Hicazkâr	Sofyan	Sığındım cenâb-ı rabb-ül- âleme	Bahaeddin Bilginer	Kâzım Baba
23	Hüseyni	Sofyan	Ey şehîd-i Kerbelâ'ya ağlayan	Aslan Hepgür	Gülşen-i Sezâyî
24	Hüseyni	Sofyan	Erdi çün mâh-ı muharrem	Dursun Çakmak	Cevâbî
25	Hüseyni	Sofyan	Medîne'den gider oldu Kûfe'ye	?	Muhyiddin

26	Hüseyinî	Yürük semâi	Cân ü dilden Hak'dan iste	Metin Alkanlı	Muhibbî (Safer Dal)
27	Hüseyinî	Düyek	Arştaki meskenindir yâ Hüseyin İbn-i Alî	Rıf'at bey	?
28	Hüseyinî	Düyek	Câm-ı muhabbet içdik	Hayrullah Tâcettin Efendi	Hayrullah Tâcettin Efendi
29	Hüseyinî	Düyek	Dâver-i aşr-ı muharrem'dir Hüseyin-i Kerbelâ	Aşkî (Muzaffer Ozak)	Mûsa Kâzım Paşa
30	Hüseyinî	Düyek	Geçti bir yıl yine bir mâh-ı muharrem geldi	Dursun Çakmak	Kemal Edip Kürkçüoğlu
31	Hüseyinî	Düyek	Müncezip zerrât-ı şems-i Hazret-i Peygamber'iz	Saadettin Ökten	Tâhir'ül Mevlevî
32	Hüseyinî	Düyek	Şühedânın ser çeşmesi	?	Yunus emre
33	Hüseyinî	Düyek	Yandı gönlüm Mustafâ'nın aşkına	Âmir ateş	Hüseyin Top
34	Hüseyinî	Curcuna	Bu demdir tâb'ımın devr-i melâli	Çinuçen Tanrıkorur	Sâmih-Rıf'at Bey
35	Hüseyinî	Curcuna	Dün gece seyrim içinde	?	Kul Himmed
36	Hüseyinî	Evsat	Biz teşne-i sahbâ-i Mustafâ-yı Hüseyinî'yiz	Muallim İsmâil Hakkı Bey	?
37	Hüseyinî	Evsat	Bu mâtemde olan derd ile hicrâna devâ olmaz	?	Fasih Ahmed Dede
38	Hüseyinî	Evsat	Kurretü'l ayn-i Habîb-i kibriyâ'sın ya Hüseyin	Bolâhenk Mehmed Nûri Bey	Kethüdazâde Hacı Mehmed Arif Efendi

39	Hüseyinî	Evsat	Mahzen esrâr-ı şâh-ı mürtezâsın yâ hüseyin	Hacı Arif Bey	Kethüzâde Hacı Mehmed Arif Efendi
40	Hüzzam	Nim Sofyan	Gözüm ki-kâne boyandı	?	Mustafa Saffet
41	Hüzzam	Sofyan	Şâhım âl-i abâ'ya girenlere aşk olsun	Nezih Uzel	Fâhir Baba
42	Hüzzam	Yürük Semâi	Zâlimler el vurup hep	Hüseyin Sebilci	Musa Kâzım Paşa
43	Hüzzam	Devr-i Hindî	Cân u dilden hak'dan iste	Cumhur Enes Ergür	Muhibbî (Safer Dal)
44	Hüzzam nefes	Devr-i Hindî	Hezârân per açıp reng-i ziyâdan	Sâmih Rif'at Bey	Sâmih Rif'at Bey
45	Hüzzam	Devr-i Hindî	Kurret-ül ayn-i Habîb-i kibriyâsın yâ Hüseyin	Hacı Arif Bey	Kethüzâde Hacı Mehmed Arif Efendi
46	Hüzzam	Düyek	Dâver-i aşr-ı muharrem'dir Hüseyin-i Kerbelâ	Aşkî (Muzaffer Ozak)	Mûsâ Kâzım Paşa
47	Hüzzam	Düyek	Kurretü'l ayn-i Habîb-i kibriyâsın yâ Hüseyin	Hacı Ârif Bey	Kethüdâzâde Hacı Mehmed Arif Efendi
48	Hüzzam	Düyek	Hilâl-i Muharrem giydi karalar	Zeki Onaran	Turgut Koca
49	Hüzzam	Hafif	Kadrim Ola	Tanbûrî Mehmet	Kethüdâzâde Hacı Mehmed Arif Efendi
50	Irak	Devr-i Hindî	Mâh-ı mâtem Geldi	Cüneyd Kosal	?

51	Irak	Muhammes	Mevlâm senin âşıkların.	Hammâmizâde İsmail Dede Efendi	Aziz Mahmud Hûdaî
52	Karciğar	Düyek	Ey derde dermân isteyen	Râkım Elkutlu	?
53	Mâhur	Düyek	Ehl-i beyt-i Mustafâ'nın hâkine yüz sürmüşüz	Aşkî (Muzaffer Ozak)	Aşkî (Muzaffer Ozak)
54	Mâhur	Düyek	Ey şehîd-i Kerbelâya ağlayan	Kemanî Aslan Hepgür	Gülşen-i Sezâî
55	Mâhur	Aksak	İnile ey dertli gönül inile	Nâdir Şen	Niyâzî-i Mısrî
56	Mâye	Sofyan	Şâh Hüseyin'in firkatine ağlayan	?	Ömer Fuâdi
57	Müstear	Müsemmen	Cân-ı cândır	Neyzen Necip Dede	Ken'an Rıfâî
58	Neveser	Yürük Semâi	Âlem yüzüne saldı ziyâ	Hüseyin-Baba	Seyyid Nesmî
59	Nihâvend	Düyek	Güzel âşık	Hüseyin-Sebilci	Pir Sultan Abdal
60	Nihâvend	Aksak	Hak'ın Allâh'ım	?	Münire Bacı
61	Nişâbur	Sofyan	Ey şehîd-i Kerbelâ'ya ağlayan	Edirne'li Salih Dede	Gülşen-i Sezâî
62	Nühüft	Serbest	Rivayetde gelir bir gün	Hatip Zâkiri Hasan Efendi	Yazıcızâde Mehmet Efendi

63	Pençgâh	Sofyan	Şah-ı iklim-i velâyetsin	Cüneyd Kosal	Muhibbî (Safer Dal)
64	Rast	Sofyan	Ey şehîd-i Kerbelâ'ya ağlayan	Edirneli Salihzade	Gülşen-i Sezâî
65	Rast	Sofyan	İnile ey dertli gönül inile	?	Niyâzi-i Misrî
66	Rast	Sofyan	Pervâne olup şem'ine Nûr- u ezelnin	?	Mûsâ Kâzım Paşa
67	Rast	Sofyan	Şah Hüseyin'in firkatıyla	?	Ömer Fuadî.
68	Rast	Devr-i Hindî	Ey güzellerden güzel	Hüseyin Sebilci	Hayrullah Tâceddin Efendi
69	Rast	Düyek	Elhamdülillâhillezî	Zekâi Dede Efendi	?
70	Rast	Düyek	Kendimi sen gelicek ey meh-i mâtem bilmem	İzzeddin Hümâyi	?
71	Rast	Düyek	Lihamseti	?	?
72	Rast	Düyek	Nedir derdin-senin	Hammâmizâde İsmâil Dede Efendi	Şeyh Şâkir Ef.
73	Sabâ	Sofyan	Bîhamdillâh ki İslâm'ım delilim Mustafâ geldi	?	Nizamoğlu Seyyid Seyfullah
74	Sabâ	Sofyan	Ehl-İ velâ ezelden	Cüneyd Kosal	Dede Ömer Rüşeni
75	Sabâ	Sofyan	Ey güzel Rabbim	Âmir Ateş	?

76	Sabâ	Düyek	Onsekiz bin alemin cisminde cansım	Mehmet Refik Kaya	Âdil Çelebi
77	Sabâ	Raks Aksağı	Aynayı tutdum yüzüme	Bektâşi Şeyhi	Hilmi Dede Baba
78	Segâh	Sofyan	Ey sûfi-i ehl-i safâ	Hammâmizâde İsmâil Dede Efendi	Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî
79	Segâh	Yürük Semâi	Sanman bizi kim	?	Şeyh Gâlip
80	Segâh	Düyek	Vak'â-yı şâh-ı şehîd-i Kerbela'yı gûş edip	Mustafa Düzgünman	Hayrullah Tâceddin Efendi
83	Sûzinâk	Sofyan	Ey fâtihi-i Hayber Ali	?	Leylâ Hanım
84	Sûzinâk	Sofyan	Kadrim ola berter şeref-i nâd-i Ali'den	Aşkî (Muzaffer Ozak)	Kefhüdazâde Hacı Arif Efendi
85	Sûzinâk	Devr-i Hindî	Ehl-i aşka bir belâ zindânıdır bu mâsivâ	?	?
86	Sûzinâk	Düyek	Cân-ı cândır Ahmed Muhammed Mustafâ	Ken'an Rifâi	Ken'an Rifâi.
87	Sûzinâk	Düyek	Ey Hafice annemiz	M. Hakan Alvan	Ken'an Rifâi
88	Şehnaz	Sofyan	Kerîm Allah Rahîm Allah	Hammâmizâde İsmail Dede Efendi	İbrâhim Hakkı Erzurûmî

89	Şehnaz	Düyek	Bende-i âl-i Resûl'em Mustafâ'dır sevdiğim	Kemânî Aslan Hepgür	?
90	Şehnaz	Düyek	Muharrem'dir bugün	Ahmed Şahin	Alvarlı-Efe Hz.
91	Şevkefzâ	Devr-i Hindî	Mest ü hayrânım	Müezzinbaşı Rıfat Bey	Şeyh Ahmed Kuddûsi Hz.
92	Tâhir	Evsat	Ehl-i aşka bir belâ Zindânıdır bu mâsivâ	Muallim İsmâil Hakkı Bey	?
93	Tâhir	Evsat	Kat'idüp gerdeni gerdünden	Hacı Arif Bey	?
94	Uşşak	Sofyan	Dü cihânn mefhari	Muallim İsmâil Hakkı Bey	Mahvî
95	Uşşak	Sofyan	Elestü'bi Râbbiküm hitâb olunduk	Hâfız Nezh Tolon	Nezh Tolon
96	Uşşak	Düyek	Âbidân-ı Mustafâ'yız	Hüseyin Sebilci	Hilmi Dedê Baba
97	Uşşak	Düyek	Ezelden âşıkım ben Muhammed Mustafâ'ya	Sâmih Rif'at Bey	Sâmih Rif'at Bey

98	Uşşak	Düyek	Şâmiyan ben nûr-i çeşm-i Mustafâ'yım	Zeki Altun	Hilmi Dede Baba
99	Uşşak	Müsem- men	Cümle âlem ağlar bugün	Tâlip Kargı	Tâlip Kargı
100	Uşşak	Curcuna	Habîb-i kibriyâ ağlar	M. Hakan Alvan	Lutfi (Alvarlı Efe Hz.)

BESTENİGÂR İLÂHİ *

MUHAMMED BAĞI'NIN GÜLÜDÜR ALİ
- MUHARREM -

Gülfe : " Âşık Niyâzî "(K.S.)
Beste : " Hz.Âşkî "
Muzaffer Ozak Ef.Hz.(1914-1985)

Usûl : Sofyan

Mu-ham-med ba - ğı - - nin gü - lü - dür A - lî
Mu-ham-med A - lî - - ye câ - nı - mız fe - dâ
Vah-det der-yâ - sı - - na da - lan - lar bi - lir

Mu-ham-med ba - ğı - - nin gü - lü - dür A - lî Al-lah Al - lah
Mu-ham-med A - lî - - ye câ - nı - mız fe - dâ Al-lah Al - lah
Vah-det der-yâ - sı - - na da - lan - lar bi - lir Al-lah Al - lah

Bül-bül-ler ö - tü - şen di - li - dir A - lî Al-lah Al - lah
Bir de-di - ler bi - ze şâh i - le ge - dâ Al-lah Al - lah
Ve-lâ-yet bah - rin - de A - lî - yi bu - lur Al-lah Al - lah

lî Al-lah Al - lah Â - şık-lar yâr i - - - çin düş - müş yol - la -
dâ Al-lah Al - lah Ay - rı gö-ren - le - - - ri sev - mez - miş Hü -
lur Al-lah Al - lah Şah-lar şâ-hın gö - - - ren î - mâ - na ge -

ra Ha - kî - kat eh - li - - - nin yo - lu - dur A -
dâ Vah-det bah - çe - si - - - nin gü - lü - dür A -
lir Â - şık Ni - yâ - zî - - - nin câ - nı - dır A -

lî Al-lah Al - lah Ha - kî - kat eh - li - - - nin yo - lu - dur A -
lî Al-lah Al - lah Vah-det bah - çe - si - - - nin gü - lü - dür A -
lî Al-lah Al - lah Â - şık Ni - yâ - zî - - - nin câ - nı - dır A -

lî
lî
lî

M.A.
M.H.A

Muhammed bağının gülüdür Alî
Bülbüller ötüşen dilidir Alî
Âşıklar yâr için düşmüş yollara
Hakikat ehlinin yoludur Alî

Gel Ali-'nin ehl-i beyti olam
Onsekizbin âlemlere dalalım
Ol şâh-ı merdandan nasîb alım
Cümle evliyân pîridir Alî

Muhammed Alîye cânımız fedâ
Bir dediler bize şâh ile gedâ
Ayrı görenleri sevmezmiş Hüdâ
Vahdet bahçesinin gülüdür Alî

Vahdet deryâsına dalanlar bilir
Velâyet bahrinde Alî'yi bulur
Şahlar şâhın gören îmâna gelir
Âşık Niyâzî'nin cânıdır Alî

*Notası için bkz., *İlahiler*, Yapı Kredi Kültür Yay., İstanbul 1985, s.58

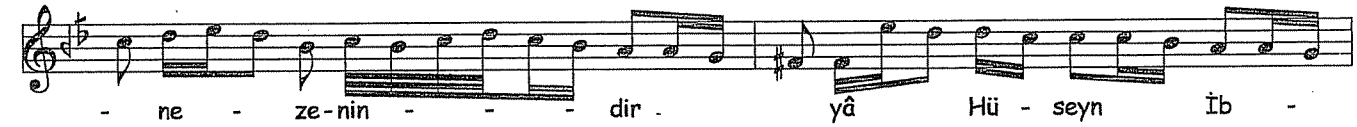
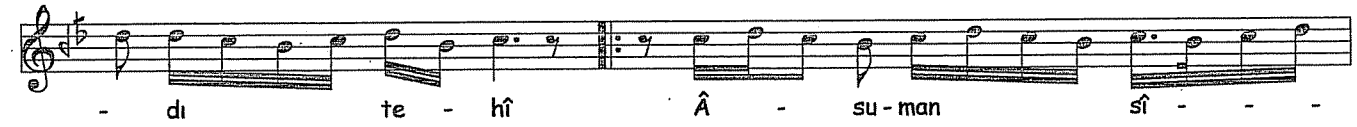
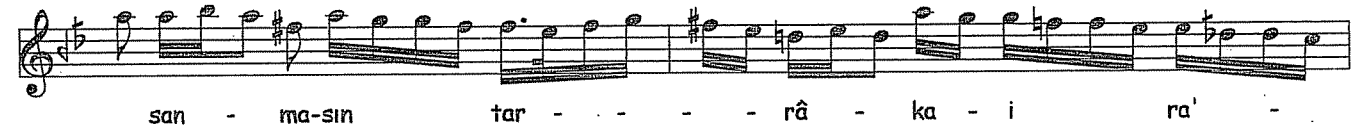
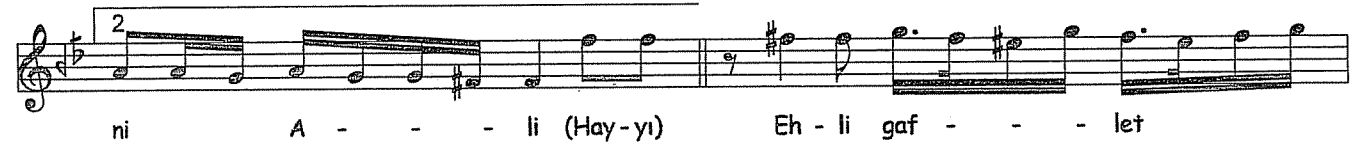
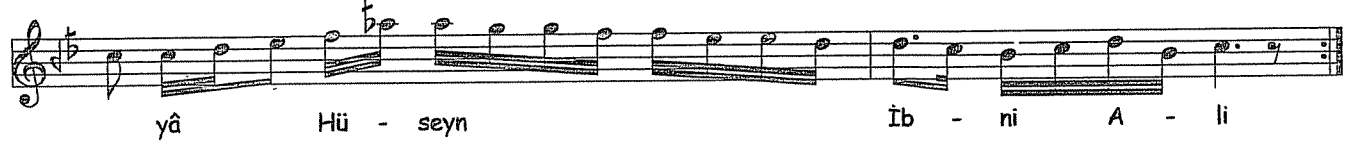
BESTENİGÂR İLÂHİ *

BEZM-İ AKDES MESKENİNDİR

- MUHARREM -

Güfte : Kemânî Seyyid
Abdülkâdir Töre (1873-1946)
Beste : ? (Nakşibendî)

Usûl : Düyek

M.A.
M.H.A

Bezm-i akdes meskenindir yâ Hüseyin İbn-i Ali
Verd-i kudsî şîvenindir yâ Hüseyin İbn-i Ali
Ehl-i gaflet sanmasın tarrâka-i ra'dı tehî
Âsuman sîne-zenindir yâ Hüseyin İbn-i Ali

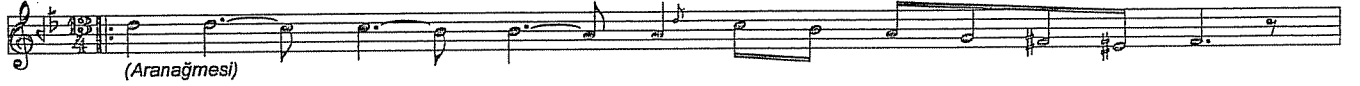
*Notası için bkz., Abdülkadir Töre, *TMKİ* (Nşr. Yusuf Ömürlü), İstanbul 1996, c.9, s.66

BESTENİĠÂR MERSİYE *

BU DEMDİR TAB'IMIN DEVRİ - MUHARREM -

Güfte : Sâmih Rif'at Bey
(Bektaş)(1874-1933)
Beste : Üdi Cınuçen Tannkorur
(1938-2000)

Usûl : Devrîevân

(Aranağmesi)

1) Bu - dem - dir tab' - - - - -
a. I - Ne - lâ - hi mes - - - - -
i. mü - kün - sev - - - - -

1) I - min dev - ri a - man
a. re - bim vah - det a - man
i. me - mek Sâ - mih a - man

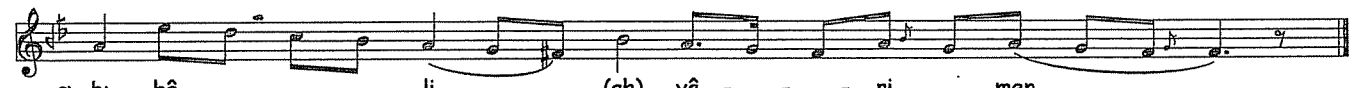
1) me - lâ - - - ni men
a. pe - res - tim su - tâ - - - ni men
i. Hü - sey - ni su - tâ - - - ni men

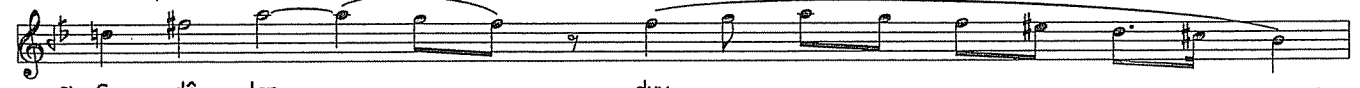
2) Se - ver zül - - - met
4) Ka - ran - lik - - - lar
b. Sâ - râ - bi - - - cil
d. Do - lar - hum - - - hâ
II. Ka - bul - ey - - - ler
IV. Mu - az - zez - - - dir

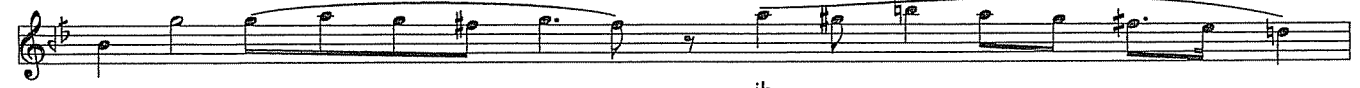
2) le gön - lüm has - - -
4) da â - mâ - ki - - -
b. ve - i - hay - ret - - -
d. ne - i - li - - -
II. mi - in - san - öy - - -
IV. be - nim - çün - eh - - -

2) bi - hâ - li (ah) yâ - ri men
4) ha - fâ - dan (ah) yâ - ri men (Aranağmesine)
b. le - mes - tim (ah) yâ - ri men (Aranağmesine)
d. a - bâ - dan (ah) yâ - ri men
II. le - sey - ni (ah) yâ - ri men
IV. bi - yâ - dan (ah) yâ - ri men SON.

3) Sa - dâ - lar duy - - -
c. O - sâ - gar - dir - - -
III. Re - sû - li Kib - - -

3) ma - nin var ih - - -
c. ki - ziy - net sâ - - -
III. ri - yâ - nin nû - - -

a) ti - mâ - li câ - nâ - ni men
c. Zi - des - tim câ - nâ - ni men
III. ri - ay - ni câ - nâ - ni men

M.A.
M.H.A

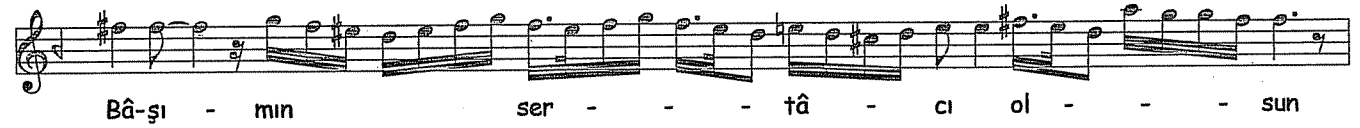
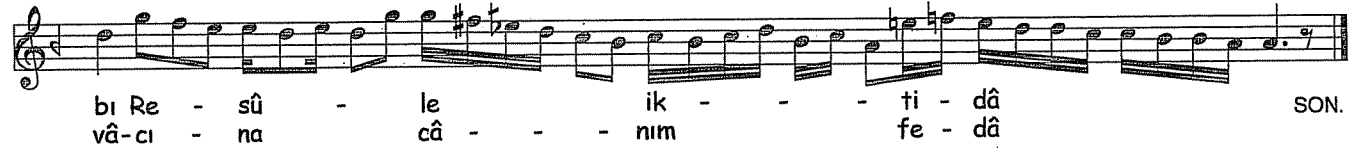
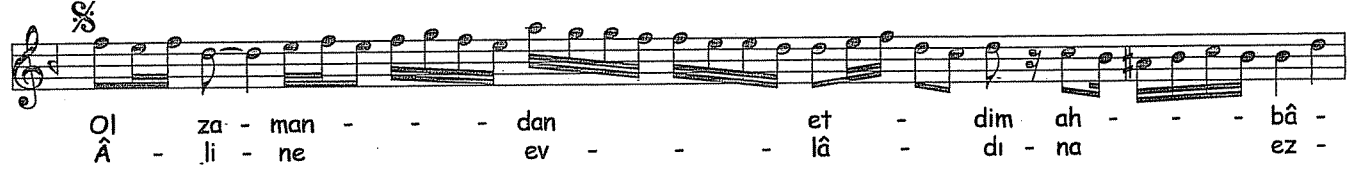
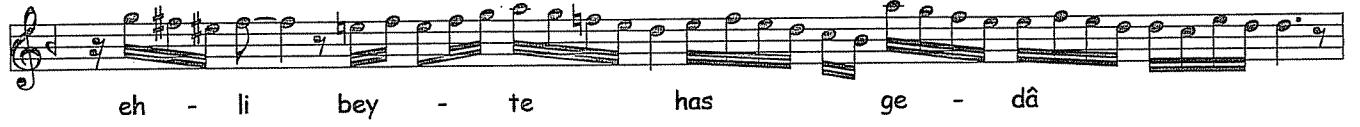
*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

BEYÂTİ İLÂHÎ *

ÂLEM-İ ERVAHDA OLDUM
- MUHARREM -

Güfte : ?
Beste : Eyyübî Ali Rızâ Şengel
(1880-1953)

Usûl : Evsacî

M.A.
M.H.A

Âlem-i ervahda oldum ehl-i beyte has gedâ
Ol zamandan etdim ahab-ı Resûl'e iktidâ
Bâşımın ser-tâcı olsun câr-ı yâr-ı bâ-safâ
Bende-i Âl-i Abâyım her ne derlerse şehâ
Âline evlâdına ezvâcına cânım fedâ

*Notası için bkz., A.R.Şengel, *TMKİ* (Nşr.Yusuf Ömürlü), İstanbul 1981, c.3, s.94

DÜĞÂH ÂL-İ ABÂ MERSİYESİ *

MÂH-I MUHARREM OLDU ŞAFKANDAN ÇIKIP HİLÂL

- MUHARREM -

Güfte : Mehmed Fuzûlî (1485-1556)

Beste : Üdi Cınuçen Tanrıkorur
(1938-2000)

Usûl : Curcuna

Ah ah ah a - man

Mâ - hı Mu - har - rem ol - du şa - fak - dan çı - kıp hi - lâî

Kıl - mış a - zâ dö - küp kâ - di - ham bir - le eş - ki âî

Tec - dî - di mâ - te - mi şü - he - dâ kıl - dı rû - zi - gâr

Zâr ağ - la ey gö - nül bu - gün ol - duk - ça ih - ti - mâî

Cumhur
Mey - dâ - nı çer - hi cil - ve - ge - hi dū - di âh kıl

Ger dū - ni dū - na kis - ve - ti mâ - tem si - yah kıl

Ah ah ah a - man

Mâ - hı Mu - har - rem ol - du me - ser - ret ha - râm - dır

Mâ - tem bu - gün şe - ri - a - te bir ih - ti - râm - dır

Her med - di ah kim çe - ki - lir Eh - li beyt i - çün ah

Mif - tâ - hı bâ - bı rav - za - i dâ - rüs - se - lâm - - - dır

Cumhur
Şâ - dol - ma - sın bu vâ - kı - â - dan şâ - do - lan gö - nül

*Notası için bkz., Mustafa Özdamar, *Doğumdan Ölümüne Musiki*, İstanbul 1997, s.108

DÜĞÂH ÂL-İ ABÂ MERSİYESİ

MÂH-I MUHARREM OLDU ŞAFAKDAN ÇIKIP HİLÂL

- MUHARREM -

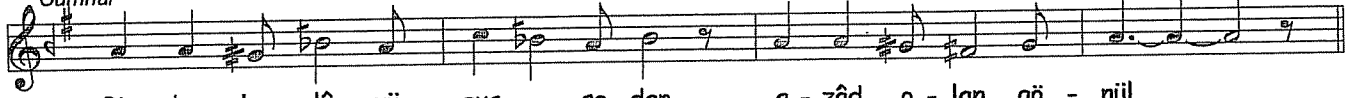
Güfte : Mehmed Fuzûlî (1485-1556)

Beste : Üdf Cınuçen Tannkorur
(1938-2000)

Usûl : Curcuna

- 2 -

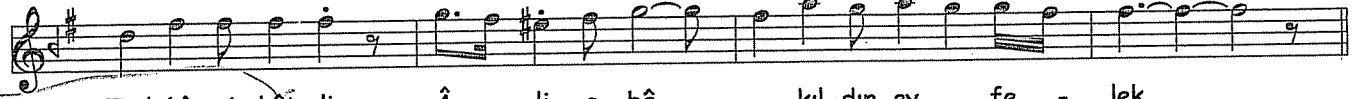
Cumhur

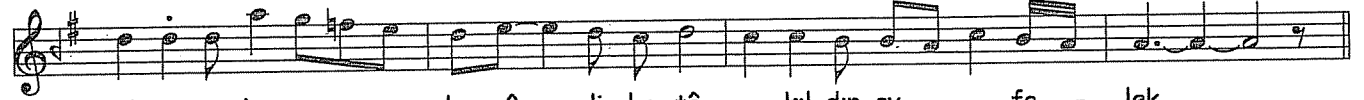
Bir dem be - lâ vü gus - sa - dan a - zâd o - lan gö - nül

Ah ah ah a - man

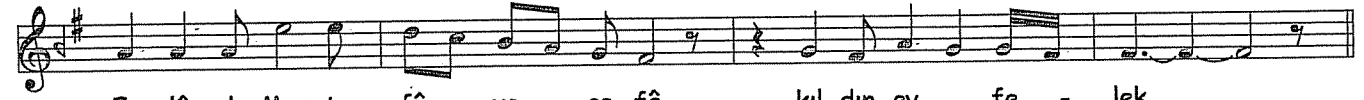
Ted-bî - ri kât - li Â - li a - bâ kıl - dın ey fe - lek

Fik - ri ga - lat ha - yâ - li ha - tâ kıl - dın ey fe - lek

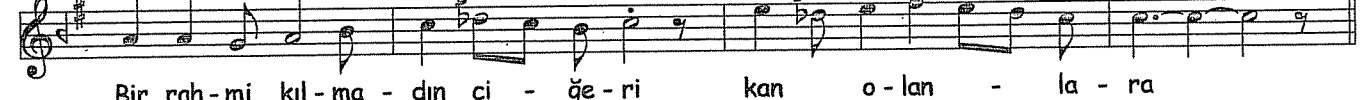

Tah - fî - fi kad - ri şer - den en - - - dî - şe duy - ma - dın

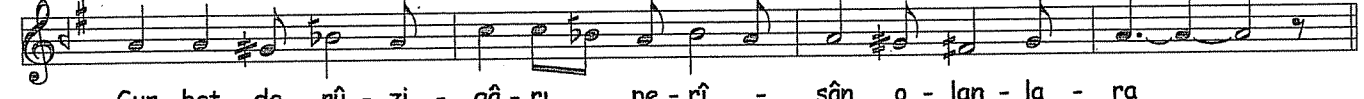

Ev - lâ - dı Mus - ta - fâ - ya ce - fâ kıl - dın ey fe - lek

Cumhur

Bir rah - mi kıl - ma - dın ci - ğe - ri kan o - lan - la - ra

Gur - bet - de rû - zi - gâ - rı pe - rî - şân o - lan - la - ra

Bas - dık - da Ker - be - lâ - ya ka - dem şâ - hı Ker - be - lâ

Ol - du ni - şâ - nı î - ri si - lem şâ - hı Ker - be - lâ

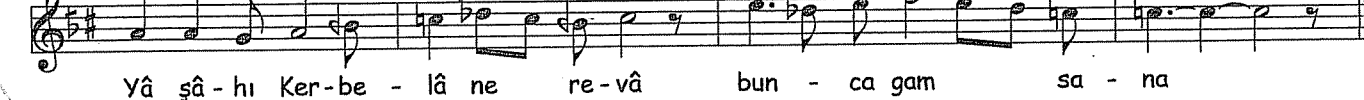

Ol - duk - ça öm - rü ra - ha - tı dil gör - me - yip de - mi

Ol - muş he - mî - şe hem - de - mi gam şâ - hı Ker - be - lâ

Curcuna

Yâ şâ - hı Ker - be - lâ ne re - vâ bun - ca gam sa - na

DÜĞÂH ÂL-İ ABÂ MERSİYESİ

MÂH-I MUHARREM OLDU ŞAFAKDAN ÇIKIP HİLÂL

- MUHARREM -

□ 3 □

Güfte : Mehmed Fuzûlî (1485-1556)
Beste : Üdf Cınuçen Tannıkorur
(1938-2000)

Usûl : Curcuha

Der - di de - mâ - de - mü e - le - mi dem - be - dem sa - na

Ey der - di per - ve - ri e - le - mi Ker - be - lâ Hü - seyn

V'ey Ker - be - lâ be - lâ - la - rı - na müb - te - lâ Hü - seyn

Dev - ri fe - lek i - çir - di sa - na kâ - se kâ - se kan

Ey teş - ne - i ha - râ - re - ti ber - ki be - lâ Hü - seyn

Cumhur
Yâ - det Fu - zû - lî Â - li a - bâ hâ - lin ey - le ah Kim

ber - ki ah i - le ya - kı - lır hır - me - ni gü - nah

Solo
Ah ah ah a - man

M.A.
M.H.A.

Mâh-ı Muharrem oldu şafaktan çıkıp hilâl
Kılmış azâ döküp kâdiham birle eşki âl

Tecdîd-i mâtem-i şühedâ kıldı rûz-i-gâr
Zâr ağla ey gönül bugün oldukça ihtimâl

Meydân-ı çerh-i cilveghi dâd-ı âh kıl
Ger dîn-i dîna kisvet-i mâtem siyah kıl

Mâh-ı Muharrem oldu meserret harâmıdır
Mâtem bugün şeriate bir ihtirâmıdır

Her medd-i ah kim çekilir Ehl-i beyt için ah
Miftâh-ı bâb-ı ravza-i dârüsselâmıdır

Şâd olmasın bu vâkiâdan şâd olan gönül
Bir dem belâ vü gussadan azâd olan gönül

Tedbîr-i kâtl-i Âli abâ kıldın ey felek
Fikr-i galat hayâl-i hatâ kıldın ey felek

Tahfîf-i kadr-i şerden endîşe duymadın
Evlâd-ı Mustafâ'ya cefâ kıldın ey felek

Bir rahmi kılmadın ciğeri kan olanlara
Gurbetde rûz-i-gâr-ı perîşân olanlara

Basdıkdâ Kerbelâ'ya kadem şâh-ı Kerbelâ
Oldu nişân-ı lîr-i silem şâh-ı Kerbelâ

Oldukça ömr-ü rahat-ı dil görmeyip demi
Olmuş hemîşe hem-dem-i gam şâh-ı Kerbelâ

Yâ şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca gam sana
Derd-i demâdem ü elemi dem-be-dem sana

Ey derd-i perver-i elem-i Kerbelâ Hüseyin
V'ey Kerbelâ belâlarına mübtelâ Hüseyin

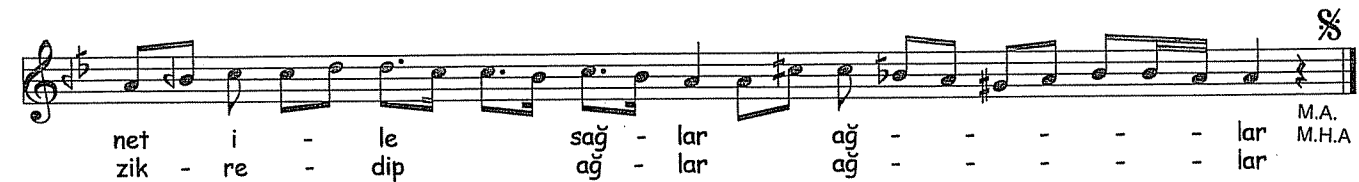
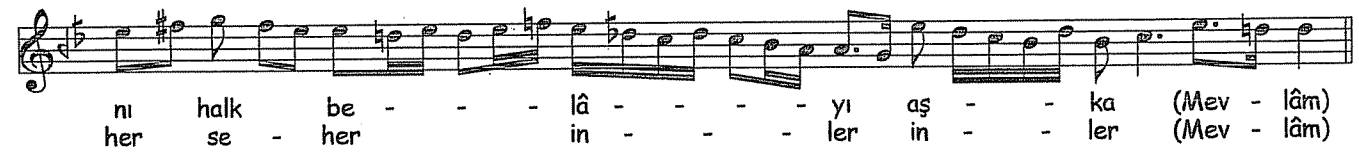
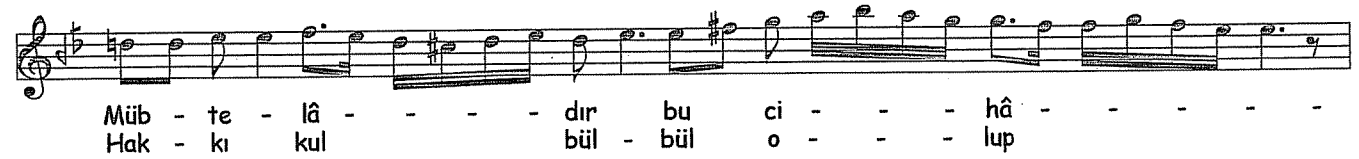
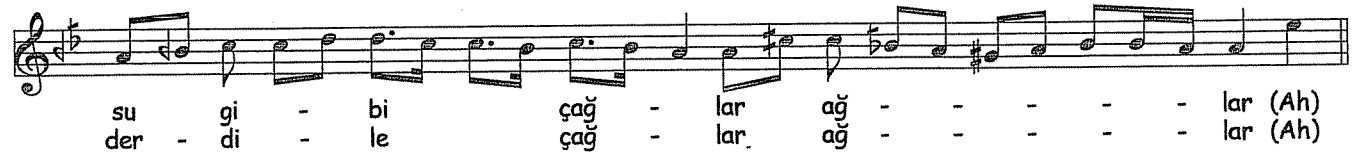
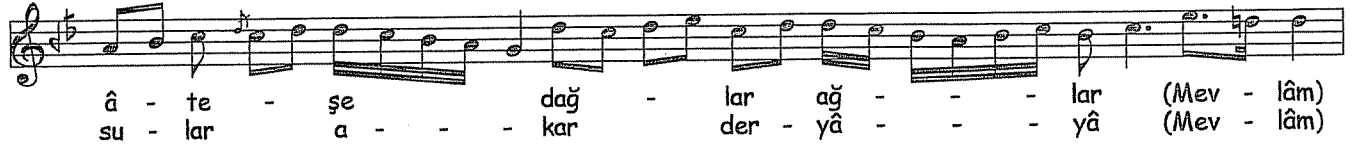
Devr-i felek içirdi sana kâse kâse kan
Ey teşne-i harâret-i berk-i belâ Hüseyin

Yâdet Fuzûlî Âl-i abâ hâlin eyle ah
Kim berk-i ah ile yakılır hırmen-i günah

DÜĞÂH İLÂHİ*
ÂŞIK OLAN CİĞERİN ATEŞE DAĞLAR
- MUHARREM -

Güfte : Hakkî Ef.
Beste : Bolâhenk
Mehmed Nûri Bey
(Mevlevî) 1834-1910

Usûl : Evsca

Âşık olan ciğerin âteşe dağlar
Akıtır gözyaşın su gibi çağlar ağlar
Mübtelâdır bu cihân-ı halk belâ-yı aşka
Hastalar inler o mihnet ile sağlar ağlar

Yüzü üzre sürünür sular akar deryâya
Gözün eflâke dikip derd ile çağlar ağlar
Hakkı kul bülbül olup her seher inler inler
Binbir isimle Hakk'ı zikredip ağlar ağlar

*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

DÜĞÂHMÂYE İLÂHÎ

HEY BE ZÂLİM N'OLDU AHMED NESLINE

- MUHARREM -

Güfte : Yunus Emre Hz.

(1240-1320)

Beste : ?

Usûl : Sofyan

Hey be zâ - li - (mi) n'ol - du Ah - med nes - li - ne (e - fen - dim)
Kıy - dı zâ - li - (mi) ol Mu - ham - med nes - li - ne (e - fen - dim)

Gök - de me - lek yer - de in - san ağ - la - dı (e - fen - dim)
Gök - de me - lek yer - de in - san ağ - la - dı (e - fen - dim)

Gök - de me - lek yer - de ih - vân ağ - la - dı
Gök - de me - lek yer - de ih - vân ağ - la - dı

Ye - zid - ler cem ol - muş maz - lum üs - tü - ne (e - fen - dim)
Â - şık Yu - nus şim - di ci - ğer dağ - la - sın (e - fen - dim)

Al kan - lar i - çin - de yü - rek dağ - la - dı (e - fen - dim)
Va - rıp ol Mev - lâ - ya bu - gün ağ - la - sın (e - fen - dim)

Al kan - lar i - çin - de yü - rek dağ - la - dı (e - fen - dim)
Va - rıp ol Mev - lâ - ya bu - gün ağ - la - sın (e - fen - dim)

M.A.
M.H.A.

Hey be zâlim n'oldu Ahmed nesline
Gökde melek yerde insan ağladı
Yezidler cem olmuş mazlum üstüne
Al kanlar içinde yürek dağladı

Kıydı zâlim ol Muhammed nesline
Gökde melek yerde ihvân ağladı
Âşık Yunus şimdi ciğer dağlasın
Varıp ol Mevlâ'ya bugün ağlasın

*Rumelili Refik Efendi'nin sesinden, M.Hakan Alvan tarafından yazılan nota esas alındı.

EVİÇBÜSELİK İLÂHİ*

DİL ÇÜN HÜSEYİN'E MÜBELÂDIR

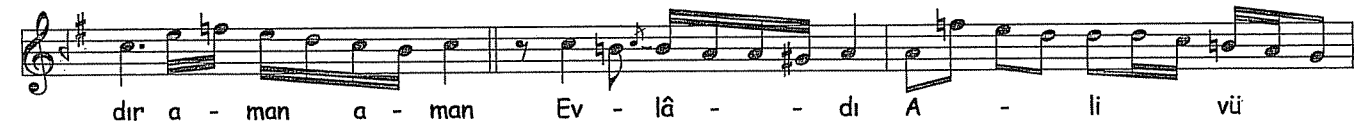
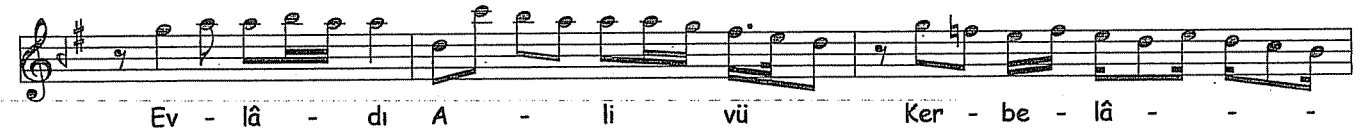
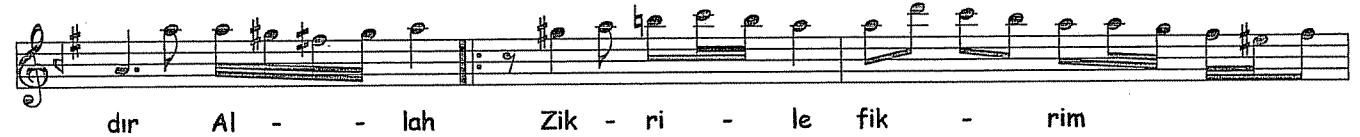
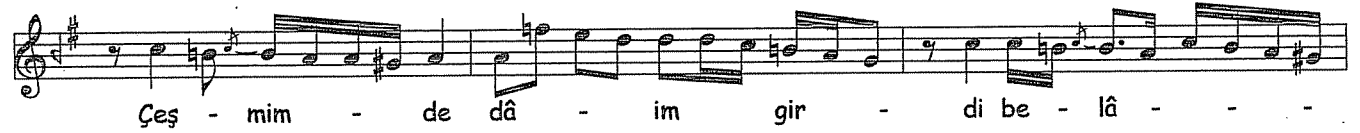
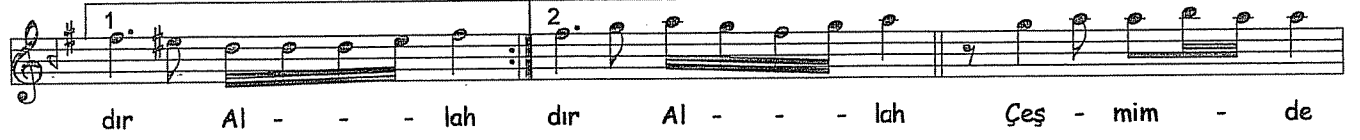
- MÜHARREM -

Güfte : ?

Beste : Neyzen

Musîfâ Hâkân Alvan

Usûl : Düyek

M.A.
M.H.A

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

HİCAZ İLÂHİ *

BİZ CERRÂHÎ CANLARİYİZ
- MÜHÜRREM -

Güfte ve Beste : " Hz.Aşkî "
Muzaffer Ozak Ef.Hz.(1914-1985)

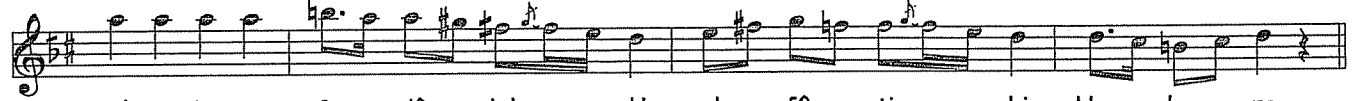
Usûl : Sofyan

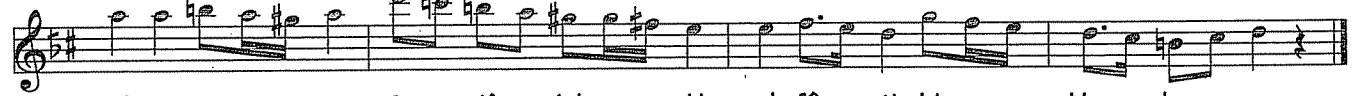
Biz Cer-râ - hî can - la - rı - yız can ve - ri - riz Hay - de - re
Aş - kî e - der Ha - sa - ney - ne dâ - im ar - zı if - ti - kâr

Ham - se - i â - li a - bâ - ya hem ev - lâ - dı kev - se - re
Çün bi - lir ki sâ - kî - i kev - ser - dir ol - sa hib - ve - kâr

Câ - nü ba - şı fe - dâ kıl - dık ol fâ - ti - hi Hay - be - re
Lâ fe - tâ il - lâ A - lî lâ sey - fe il - lâ zül - fi - kâr

Câ - nü ba - şı fe - dâ kıl - dık ol fâ - ti - hi Hay - be - re
Lâ fe - tâ il - lâ A - lî lâ sey - fe il - lâ zül - fi - kâr

Ben - de - i şâ - hı ve - lâ - yet - dir bi - zim ün - vâ - nı - mız

Haz - re - ti Hay - de - ri ker - râr pî - ri - miz sul - tâ - nı - mız M.A.
M.H.A.

Biz Cerrâhî canlarıyız can veririz Hayder'e;
Hamse-i Âli-i-Abâ'ya,hem evlâd-ı Kevser'e
Cân ü başı fedâ kıldık ol fâtihi Hayber'e
Bende-i şâh-ı velâyetdir bizim ünvânımız
Hazret-i Hayder-i Kerrâr pîrimiz,sultânımız...

Hel etâ sûresinde Hak zikir eyledi şânını,
Ehl-i semâ tebçîl etdi Ebi-Türâb nâmını,
Severiz biz dostlarını,sevmeyiz düşmânını;
Bende-i şâh-ı velâyetdir bizim ünvânımız
Hazret-i Hayder-i Kerrâr pîrimiz,sultânımız...

Ehl-i Beyt-i Mustafâ'nın hâkine yüz sürmüşüz,
Hamd-ü-lillâh dü-cihânda Hakk'ı Hak'da görmüşüz,
Aşk yolunda sabr ile bir nice sırra ermişüz,
Bende-i şâh-ı velâyetdir bizim ünvânımız
Hazret-i Hayder-i Kerrâr pîrimiz,sultânımız...

" Lâhmüke Lâhmi, Demüke Demi " buyurdu Resûl,
" Rûhüke Rûhi " sırrında tecellî kıldı vüsûl,
Ayrı gayrı vehm edende mâ'rifet bulmaz husûl,
Bende-i şâh-ı velâyetdir bizim ünvânımız
Hazret-i Hayder-i Kerrâr pîrimiz,sultânımız...

Şâh-ı sırr-ı velâyetdir ol şehinşâh,ey zâhid !
Çün buyurdu:" Ene ve Aliyyün min Nûrin vâhid "
İşte Kur'ân,işte hadîs,şânına âdil şâhid;
Bende-i şâh-ı velâyetdir bizim ünvânımız
Hazret-i Hayder-i Kerrâr pîrimiz,sultânımız...

İlim şehri Muhammed'dir,Aî anın bâbıdır;
Bu gerçeği anlayanlar,hakikat erbâbıdır;
Anın çün kim ehl-i irfân ayağı türâbıdır,
Bende-i şâh-ı velâyetdir bizim ünvânımız
Hazret-i Hayder-i Kerrâr pîrimiz,sultânımız...

Aşkî eder Hasaneyn'e dâim arz-ı iftikâr,
Çün bilir ki,sâkî-i Kevser'dir ol sâhib vekâr,
" Lâ Fetâ illâ Aî,lâ seyfe illâ Zülfikâr " ;
Bende-i şâh-ı velâyetdir bizim ünvânımız
Hazret-i Hayder-i Kerrâr pîrimiz,sultânımız...

*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

HİCAZ İLÂHİ*

GEÇERİZ DÜNYÂDA CÂN Ü CÂNÂNDAN
- MUHARREM -

Güfte : * Hz.Aşkî * Muzaffer Ozak Ef.Hz.
(1914-1985)

Beste : Neyzen Mustafa Hakan Alvan

Usûl : Sofyan

Ge-çe-riz dün-yâ - da câ - nü câ - nân - dan dan
Aş-kî ağ-lar şe - hî - di Ker - be - lâ - ya ya

Ker-be - lâ - da a - kan kan-dan geç - - - me - yiz yiz
Göz-ya - şıy - la ni - yâz ey - ler Mev - - - lâ - ya ya

Ge-çe-riz uk - bâ - da bâ - gı ci - nân - dan dan
Kat - la - nı - rız bin - bir tür - lü be - lâ - ya ya

Ker-be - lâ - da a - kan kan-dan geç - - - me - yiz yiz
Ker-be - lâ - da a - kan kan-dan geç - - - me - yiz yiz

M.A.
M.H.A

Geçeriz dünyâda cân ü cânândan,
Kerbelâ'da akan kandan geçmeyiz...
Geçeriz ukbâda bâg-ı cinândan,
Kerbelâ'da akan kandan geçmeyiz...

Genç ihtiyar âteşe bıraksalar,
Boynumuza bukağılar taksalar,
Birer birer yakalayıp yaksalar,
Kerbelâ'da akan kandan geçmeyiz...

Kanar hâlâ kalbimizde bu yara,
Hayderî'yiz meyletmeyiz ağıyâra,
Çekseler de bizi sonunda dâra,
Kerbelâ'da akan kandan geçmeyiz...

Hazret-i Hayder-i Kerrâr bâşımız,
Hüseyn için dökülür gözyaşımız,
Bu dünyâda kalsa tek yoldaşımız,
Kerbelâ'da akan kandan geçmeyiz...

Hüseyn bizim cânımız cânânımız;
Hasan dahî nînimiz iymânımız;
kırılacak da pîrimiz civânımız;
Kerbelâ'da akan kandan geçmeyiz...

Ehl-i Beyt-i Mustafâ'ya fedâyız,
Hamdülilâh zâlimlerden cüdâyız,
Rûz-i mahşer sâhib-i iddiâyız,
Kerbelâ'da akan kandan geçmeyiz...

Aşkî ağlar şehîd-i Kerbelâ'ya,
Gözyaşıyla niyâz eyler Mevlâ'ya,
Katlanırsız binbir türlü belâyâ,
Kerbelâ'da akan kandan geçmeyiz...

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

HİCAZ İLÂHİ*

DÜŞDÜ ÇÜN KİM KERBELÂ'YE
- MUHARREM -

Usûl : Devrihindî

Güfte : Mehmed Şevket Ef.(K.S.
1861-1919)

Beste : Veysel Dalsaldı

Düş - dü çün kim Ker - be-lâ - - - ye göz - le-ri şeh -
Her Mu-har - rem cem o-lub an - da gü-rû - hi
lâ - Hü - seyn Kâ-i - nâ - ta ler - ze düş -
â - şı - kân Â-hü fer - yâd ey - le-yüb dü der -
de - di-ler hep yâ Hü - seyn
ler ka-mû - su yâ Hü - seyn yâ Hü - seyn
Ak - dı ol dem Ker - be-lâ deş - tin - de tû -
Şev - ke-tâ bu vak' - â-dan kan ağ - la-mak hen -
nı be - lâ Al kı-zıl kan iç - re kal -
gâ - mı - dir Ker-be-lâ - da ol - du ser - di ger -
ruh - le-ri ham - râ Hü - seyn
dâ - n kad-di bâ - lâ Hü - seyn lâ Hü - seyn

Düşdü çün kim Kerbelâ'ye gözleri şehlâ Hüseyin
Kâinâta lerze düşdü dediler hep yâ Hüseyin

Akdı ol dem Kerbelâ deştinde tûfân-ı belâ
Al kızıl kan içre kaldı ruhleri hamrâ Hüseyin

Her Muharrem cem olub anda gürûh-i âşıkân
Âh ü feryâd eyleyüb derler kamûsu yâ Hüseyin

Çekdiler tiğ-i cefâyı dûdmân-ı Hayder'e
Şâd olub bu vak'âdan hep zümre-i a'dâ Hüseyin

Mâtem-i Âl-i Abâ çün geydi mü'minler siyeh
Âşıkân kanlar döküb çağırdılar veylâ Hüseyin

Şevket'â bu vak'âdan kan ağlamak hengâmıdır
Kerbelâ'da oldu ser-gerdân kaddi bâlâ Hüseyin

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

HICAZ İLÂHİ*

KURRET-ÜL AYN-İ HABİB-İ KİBRİYASIN YÂ HÜSEYN

- MUHARREM -

Güfte : Kähyazâde Ârif Ef.
Beste : Eyyübî Ali Rızâ Bey

Usûl : Devrihindî

Kur - re - tül - ay - ni Ha - bî - - - bi
 Sa - na gül - - - le do - ku - nan üm -

Kib - ri - yâ - sin yâ Hü - seyn seyn
 - mîd e - der mi mağ - fi - ret ret

Nu - ri çeş - - - mi şâ - hı mer - - - dân
 Gon - ca - i gül - şen sa - râ - - - yı

Mür - te - zâ - - - sin yâ Hü - seyn
 Mus - ta - fâ - - - sin yâ Hü - seyn

Nu - ri çeş - - - mi şâ - hı mer - - - dân
 Gon - ca - i gül - şen sa - râ - - - yı

Mür - - - te - zâ - - - sin yâ Hü - seyn
 Mus - - - ta - fâ - - - sin yâ Hü - seyn

Hem ci - ğer - - - pâ - re - - - i Zeh - - - râ
 Kıl şe - fa - - - at Â - - - ri - fe ced -

Fâ - ti - mâ Hay - - - run - - - nî - sâ sâ
 din Mu - ham - - - med aş - - - ki - na na

Eh - li bey - - - ti mûc - te - bâ A - - -
 Ar - sâ - i mah - şer - de mak - - - bû - - -

İ a - bâ - - - sin yâ Hü - seyn
 ler re - câ - - - sin yâ Hü - seyn

Eh - li bey - - - ti mûc - te - bâ A - - -
 Ar - sâ - i mah - şer - de mak - - - bû - - -

İ a - bâ - - - sin yâ Hü - seyn
 ler re - câ - - - sin yâ Hü - seyn

M.A.
M.H.A

*TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

HİCAZ İLÂHİ *

EY MÂDER-İ ŞÂH-I ŞÜHEDÂ
- MÜHARREM -

Güfte : Leylâ Hanım
(Mevlevî) ?-1847
Beste : Hayâtî Günyeli

Usûl : Düyek

Ey mâ - de - ri şâ - hı şü - he - dâ
Sul - tâ - nı Rü - sül vâ - li - de - i zî - - -

Haz - re - ti Zeh - - - - râ râ
şâ - nı - na ar - - - - zet zet

Mah - şer - de mu - î - ni fu - ka - râ Haz - - re - ti Zeh -
Bu zer - re - yi ey kâ - nı a - tâ Haz - - re - ti Zeh -

râ râ Mah - şer - de mu - î - ni fu - ka - râ
Bu zer - re - yi ey kâ - nı a - tâ

Haz - re - ti Zeh - râ râ râ
Haz - re - ti Zeh - râ râ

Her bir kı - lı - na Haz - re - ti Hak et - di bin ih - - -
Red - dey - le - me dur - dum der - i lût - - - fun - da da - hî - - -

sân lek sân lek Sen - sin bi - ze ih -
Ley - lâ - yı kıl ih -

sâ - nı Hü - dâ Haz - re - ti Zeh - râ
sâ - na se - zâ Haz - re - ti Zeh - râ

Sen - sin bi - ze ih - sâ - nı Hü - dâ Haz - re - ti Zeh -
Ley - lâ - yı kıl ih - sâ - na se - zâ Haz - re - ti Zeh -

râ râ râ râ

M.A.
M.H.A

Ey mâder-i şâh-ı şühedâ Hazret-i Zehrâ
Mahşerde muîn-i fukarâ Hazret-i Zehrâ
Her bir kılina Hazret-i Hak etdi bin ihşân
Sensin bize ihşân-ı Hüdâ Hazret-i Zehrâ

Arz eyledim ahvâl-i perîşânımı rahm et
Bin şerm ile rüyâda sana Hazret-i Zehrâ
Hâşâ ki hilâf da senin va'd-i kerfimin
Vâd etdin inâyâtını yâ Hazret-i Zehrâ

Sultânı Rüsûl vâlîde-i zîşânına arz et
Bu zerreyi ey kân-ı atâ Hazret-i Zehrâ
Reddeyleme durdum der-i lûtunda "dahîlek"
Leylâ'yı kıl ihşâna sezâ Hazret-i Zehrâ

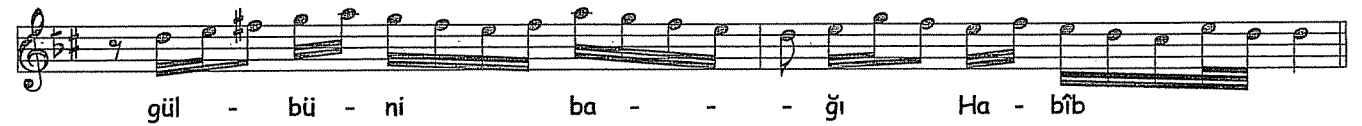
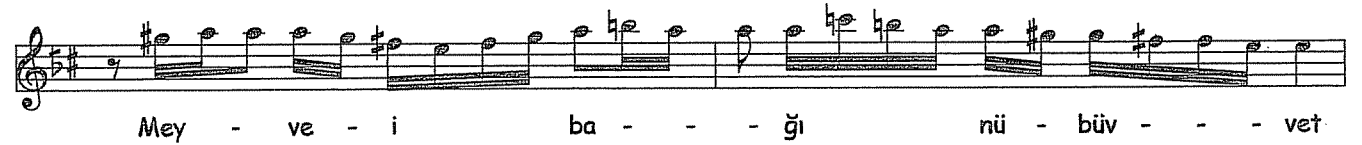
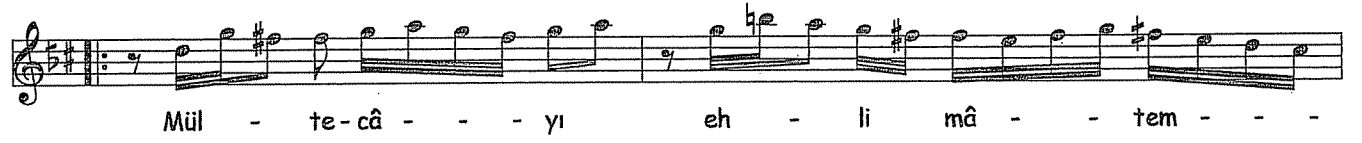
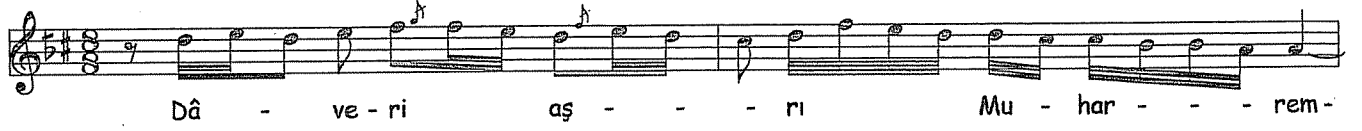
*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

HICAZ İLÂHİ*

DÂVER-İ AŞR-I MUHARREM'DİR HÜSEYN-İ KERBELÂ
- MÜHARREM -

Usûl : Düyek

Güfte : Mûsâ Kâzım Paşa
(1821-1889)
Beste : Rıfât Bey (1820-1888)
(Müezzinbaşı-Miralay) (Mevlevî)

M.A.
M.H.A.

*Notası için bkz., *Türk Musikisi Klasiklerinden İlahiler*, İKN, İstanbul 1933, c.2, s.60

HİCAZ İLÂHİ*

KERBELÂ VÂKİASIN YÂD İLE KAN AĞLAYALIM
- MÜHÜRREME -

Güfte : Şeyh Osman Şems Nüreddin El.
(Kâdir) 1814-1893
Beste : Neyzen Mustafa Hakan Alvan

Usûl : Düyek

Ker - be - - lâ vâ - kı - a - sin yâ - di - le kan
ağ - la - ya - lim ağ - la - ya - lim ey - - - - vah
ey - - - - vah A - kı - tıp yaş ye - ri - ne
cev - he - ri cân ağ - la - ya - lim ağ - la - ya - lim
ey - - - - vah ey - - - - vah Nâ - rı fir - kat -
- le ya - kıp câ - nü ce - nân ağ - la - ya - lim
ağ - la - ya - lim ey - - - - vah ey - - - - vah
E - de - lim mâ - tem i - le â - hü fi - gân
ağ - la - ya - lim ağ - la - ya - lim ey - - - - vah
ey - - - - vah

M.A.
M.H.A

Kerbela vâkiasın yâd ile kan ağlayalım;
Akıtıp yaş yerine cevher-i cân, ağlayalım.
Nâr-ı firkatle yakıp cân ü cenân, ağlayalım;
Edelim mâtem ile âh ü figân, ağlayalım.

Geldi ol dem ki sönüp şem'i serây-ı nebevî,
Kaldı tarîk gumûm içre bütün âlem evi,
Ki susuzlukla şehîd oldu Hüseyin-i Alevî;
Edelim mâtem ile âh ü figân, ağlayalım.

Geldi ol gün sîvâdan dilimiz pâk edelim;
Mâtem-i Âl-i Nübüvvet ile gamnâk edelim.
Pençe-i hasret ile sînemizi çâk edelim;
Edelim mâtem ile âh ü figân, ağlayalım.

Kerbela'ya erişip leşker-i zulm - udvân,
Çekdiler Âl-i Resûl üstüne şemşîr ü sinân;
Etdiler Şah Hüseyin'in demini seyl-i revân;
Edelim mâtem ile âh ü figân, ağlayalım.

Boyanıp hûn-i şehîdân ile ey Şems, zemîn,
İnledi nâle-i "el-atş!" ile eflâk-i berîn;
Nice tâkat getirip etmeyelim âh ü enîn?
Edelim mâtem ile âh ü figân, ağlayalım.

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

HICAZ İLÂHÎ*

KURRETÜ'L AYN-İ HABİB-İ KİBRİYASIN YA HÜSEYN

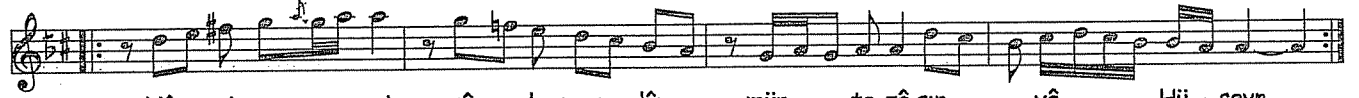
- MÜHARREM -

Güfte : " Hz.Aşıkî 'Hacı Hâiz
Muzaffer Ozak Ef.Haz.(1914-1985)
Beste : 'Keihüdâzâde Hacı
Mehmed Arif Ef.(1764-1844)

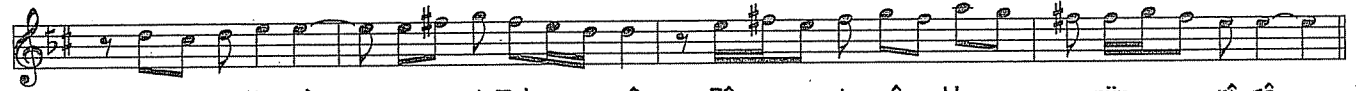
Usûl : Düyek

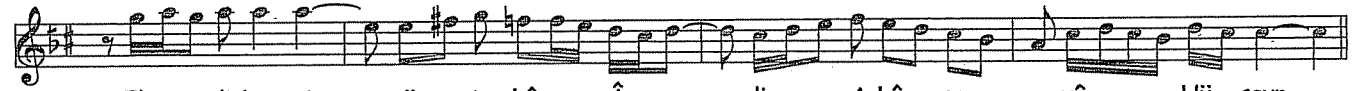
Kur - re-tül ay - ni Ha-bî - bi Kib - ri-yâ-sın yâ Hü - seyn
Sa - na gül-le do - ku-nan üm - mîd e-der mi mağ - fi - ret

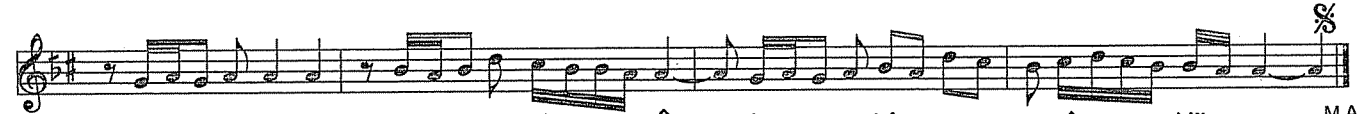
Nû - ri çeş - mi şâ - hı mer - dân mür - te-zâ-sın yâ Hü - seyn
Gon - ca - i gül - şen sa - râ - yı Mus - ta-fâ-sın yâ Hü - seyn

Hem ci-ğer-pâ - re - i Zeh - râ Fâ - tı-mâ Hay - rün - nî-sâ
Kıl şe-fa-ât Â - ri-fe ced - din Muham - med aş - kı-na

Eh - li bey-ti müc - te-bâ Â - li A-bâ - sın yâ Hü - seyn
Ar - sa-i mah - şer - de mak - bû - ler - re-câ - sın yâ Hü - seyn

Eh - li bey-ti müc - te-bâ Â - li A-bâ - sın yâ Hü - seyn
Ar - sa-i mah - şer - de mak - bû - ler - re-câ - sın yâ Hü - seyn

M.A.
M.H.A.

Kurretü'l ayn-i Habîb-i kibriyâsın yâ Hüseyin
Nûr-i çeşm-i şâh-ı merdân Mürtezâsın yâ Hüseyin

Vâlidin şânında dendi "Lâ fetâ illâ Ali"
Mazhâr-ı sırr-ı etemm-i "Lâ fetâ'sın yâ Hüseyin

Hem ciğerpâpe-i Zehrâ Fâtımâ Hayrünîsâ
Ehl-i beyt-i müctebâ âli abâsın yâ Hüseyin

Halkan ve hülkan müşâbihsin Resûlullah'a sen
Nâzenin-i enbiyâ ü evliyâsın yâ Hüseyin

Sana gülle dokunan ümmîd eder mi mağfiret
Gonca-i gülşen saray-ı Mustafâ'sın yâ Hüseyin

Seyyid-i şubbân-ı cennet dendi şânında senin
Pîşivâ-yı etkiyâ vü asfiyâsın yâ Hüseyin

Ehl-i mahşer dest-i Hayder'den içerken Kevser'i
Sen susuzlukla Şehid-i Kerbelâ'sın yâ Hüseyin

Sad hezârân lâ'net olsun ol Yezid'in cânına
Nice kâsd etdi sana Nûr-i Hüdâ'sın yâ Hüseyin

Kıl şefaât Ârif'e ceddin Muhammed aşkına
Arsa-i mahşerde makbûlrecâsın yâ Hüseyin

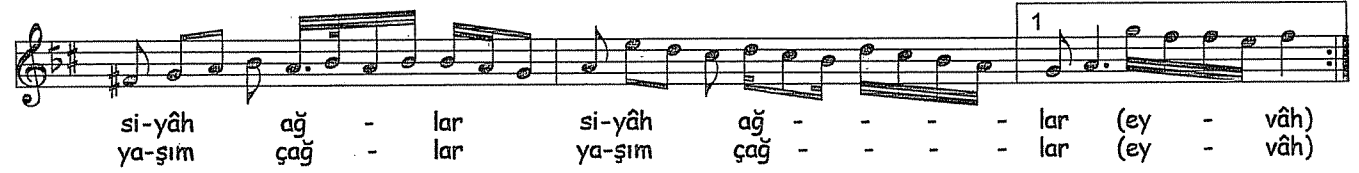
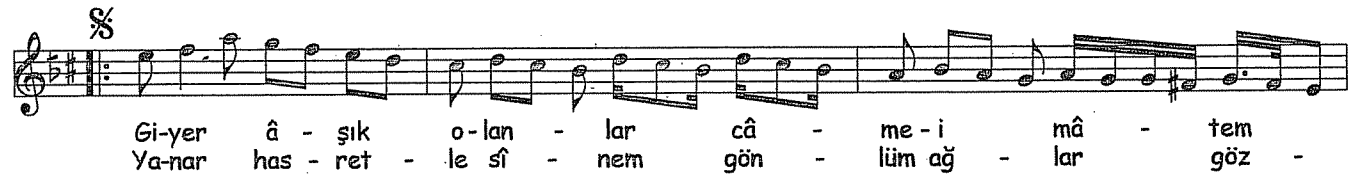
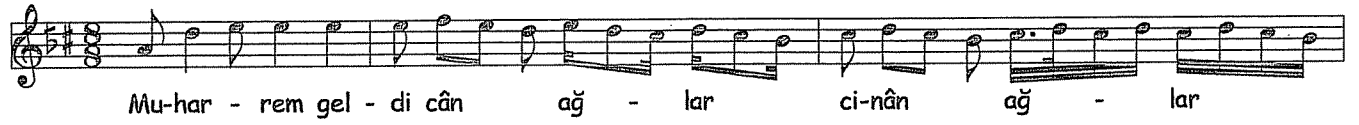
*Notası için bkz., A.R.Şengel, *TMKİ* (Nşr.Yusuf Ömürlü), İstanbul 1982, c.4, s.103

HİCAZ İLÂHİ*

MUHARREM GELDİ CAN AĞLAR
- MUHARREM -

Usûl : Düyek

Güfte : ?
Beste : Cüneyd Kosal
(Derviş Kânûnî)

M.A.
M.H.A

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

HİCAZ İLÂHİ*

OL CİHÂNIN FAHRİNİN SIRRINA KURBÂN OLAYIM
- MÜHÜRREME -

Güfte : Hz.Pîr Niyâzi-i Mîsrî.
(Mîsrî Pîri-Hâlveî) 1617-1693
Beste : Neyzen
Mustafa Hakan Alvan

Usûl : Düyek

Saz

Ol ci-hâ - nın fah - ri - nin sır - rı - na kur-bân o - la - yım
Ol Ha-san haz - re - ti - ne ze - hir i - çir-di eş - ki - yâ

Saz

Hut - be - i lev - lâk i - nen şâ - nı-na kur-bân o - la - yım
Hem Hüseyñ ol - du su - suz - luk - dan şe-hî - di Ker - be - lâ

Saz

Kâ-be kav-sey - ni ev ed - nâ - sı-na kur - bân o - la - yım (ah)
İ - ki - si - dir as - lı nes - li cüm-le â - li Mus - ta - fâ (ah)

Saz

Ben o - nun il - mi-ne ir - fâ - nı-na kur - bân o - la - yım
Ben o - nun â - li-ne ev - lâ - dı-na kur - bân o - la - yım

Saz

Ben o - nun es - râ-rı mi' - râ - cı-na kur - bân o - la - yım
Ben o - nun ev - lâ-dı en - sâ - bı-na kur - bân o - la - yım

Saz

Ol E-bû - bek - rü Ö - mer Os - man A - li dört yâ - ri - dir
Her ne-den - lü en - bi - yâ vü mür - se-lîn kim gel - di - ler

Saz

Ol ri-sâ - let ba - ğı - nın on - lar gü-lü gül - zâ - rı - dir
Üm - me-ti ol - mak - lı - ğı Hak - dan te-men - nî kıl - dı - lar

Saz

Cüm-le as-hâ - bı hi - dâ - yet râ-hı-nın en - vâ - rı - dir (ah)
Ev-li-yâ o - na Ni - yâ - zi ku-lu kur - bân ol - du - lar (ah)

Saz

Ben o - nun â - li-ne as - hâ - bı-na kur - bân o - la - yım
Ben o - nun a - ya-ğı - nın to - zu-na kur - bân o - la - yım

Saz

Ben o - nun as - hâ-bı ah - bâ - bı-na kur - bân o - la - yım
Yo-lu - na gi - den-le - rin i - zi-ne kur - bân o - la - yım

M.A.
M.H.A.

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

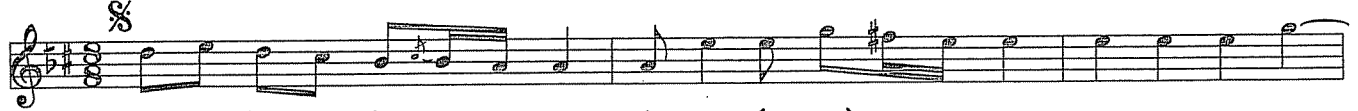
HİCAZ İLÂHİ*

ŞEHİTLERİN SER ÇEŞMESİ - MÜHÜRREK -

Güfte : Yunus Emre Hz.(1240-1320)

Beste : İsmâil Dede Ef.(1778-1846)
(Mevlevî)

Usûl : Dûyek

Şe - hit - le - - - rin (a - man) ser çeş - me -
Ker - be - lâ - - - nin (a - man) ya - zı - la -
Yu - nus der ki (a - man) dün - yâ fâ -

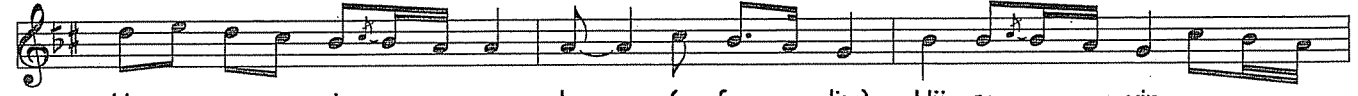
- si En - bi - yâ - - - nin (e - fen - dim)
- rı Şe - hit ol - - - muş (e - fen - dim)
- nî Biz - den ev - - - vel (e - fen - dim)

bağ - rı ba - - - şı Ev - li - yâ - - -
gâ - zi - le - - - ri Ar - şın çif - - -
ge - len ha - - - ni Se - kız cen - - -

nın (a - man) gö - zü ya - - - şı
te kü - pe - le - - - ri
ne - - - - tin sul - tâ - - - nı

Ha - san i - - - le (e - fen - dim) Hü - se - - - yin - - -

dir

dir

M.A.
M.H.A

Şehitlerin ser çeşmesi
Enbiyânın bağı başı
Evliyânın gözü yaşı
Hasan ile Hüseyindir

Dedesiyile bile varan
Kevser ırmağında duran
Susuz ümmete su veren
Hasan ile Hüseyindir

Muhammed'dir dedeleri
İmam Ali babaları
Fatma ana kuzuları
Hasan ile Hüseyindir

Kerbelâ'nın tâ içinde
Nûr parlar siyah saçında
Yatar al kanlar içinde
Hasan ile Hüseyindir

Kerbelâ'nın yazıları
Şehit olmuş gâzileri
Arşın çifte küpeleri
Hasan ile Hüseyindir

Yunus der ki dünyâ fânî
Bizden evvel gelen hani
Sekiz cennetin sultânı
Hasan ile Hüseyindir

* TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

HİCAZHÜMÂYUN İLÂHİ*

YÂ RESÛLÂLLAH GÖR BİZE N'İTDİ ÂSİ ÜMMETİN

- MUHARREM -

Güfte : Şeyh Nizamoğlu
Seyyid Seyfullah Hz. (Halvefi) (?-1602)
Beste : Şikânzâde Şeyh Hacı Ahmed Ef.
(Halvefi-Sünbülî) 1752-1831

Usûl : Evsâf

Yâ yâ Re - sû - - - lâi - - - lah bi - ze gör
Ker - be - lâ - - - da ger gö - rey - din

n'it - di â - - - si üm - - - me - tin
yâ Mu - ham - - - med hâ - - - li - miz

yâ yâ Re - sû - - - lâi - - - lah a - man
Yâ yâ Re - sû - - - lâi - - - lah a - man

Gö gör-me - ye an - - - lar da - hî rû - - -
Tâ kı - yâ - - - met sâ - - - kin ol - maz - - -

zi kı - yâ - - - met şef - - - ka - tin
dı bi - zim çin fir - ka - tin

yâ yâ Re - sû - - - lâi - - - lah a - man
Yâ yâ Re - sû - - - lâi - - - lah a - man

Şa şah Hü - sey - - - nin et - - - di - ler hâ - - -
Bî biz mu - hib - - - bi hâ - - - ne - dâ - - - nî

ke be - râ - - - ber cis - - - mi - ni
Mus - ta - fâ - - - yız Sey - - - fi - yâ

Yâ yâ Re - sû - - - lâi - - - lah a - man
Yâ yâ Re - sû - - - lâi - - - lah a - man

Kı Kıl - ma - dı - - - lar ol mü - nâ - fik - - -
Rû zü şeb nes - - - li Re - sû - lâi - - -

lar se - nin çün hür - - - me - tin
la ha ol - - - sun mid - - - ha - tin

Yâ yâ Re - sû - - - lâi - - - lah lâi - lah
Yâ yâ Re - sû - - - lâi - - - lah a - man

*Notası için bkz., *İlahiler*, Yapı Kredi Kültür Yay., İstanbul 1985, s.58

Bu eserin A.R.Şengel, *TMKİ*, İstanbul 1982, c.4., s.92 de daha sade bir notası mevcuttur.

HİCAZKÂR İLÂHİ*

HZ.FÂTİMÂ

- MUHARREM -

Güfte : Dr.Türkân Altın
Beste : Neyzen
Musicala Hakan Altın

Usûl : Sofyan

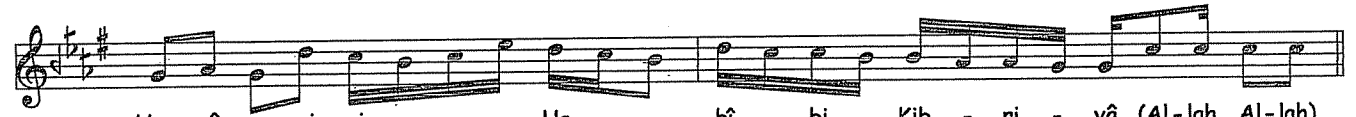
Ha - fî - ce Sul - tan - - - dan do - ğan nur - si - mâ
Teş - rif e - din - ce hu - zû - ra Fâ - tî - mâ
Biz ben - de - i ev - - - lâ - di Fâ - tî - mâ - yız

A - dî Fâ - tî - mâ nâ - - - mı Be - tül Zeh - râ
Kı - yâm e - der Fah - - - ri A - lem kı - zı - na
Ha - sa - nî mih - ri ve - - - fâ - yâ râ - nî - yız

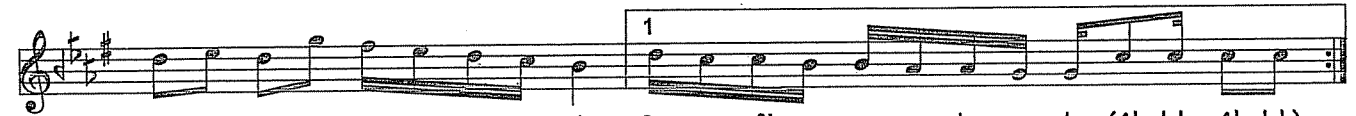
Zev - ce - i pâ - ki A - - - liy - yel Mür - te - zâ
İn - ci - ten ol Hay - - - run - ni - sâ - yi as - lâ
Hem Hü - sey - ni Ker - - - be - - - lâ nâ - lâ - nî - yız

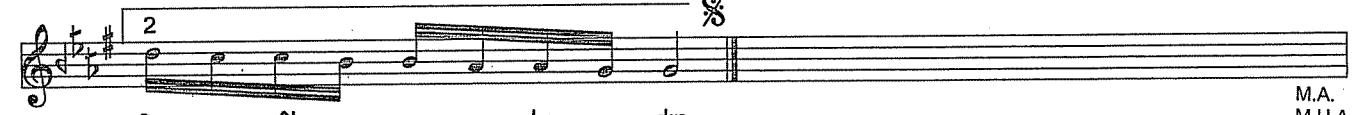
Hem nâ - ze - ni - ni Ha - - - bî - bi Kib - ri - yâ (Al - lah Al - lah)
E - riş - mez şe - fa - - - â - - - ti Mus - ta - fâ - ya (Al - lah Al - lah)
A - li Re - sû - lün ku - - - lu kur - ba - nî - yız (Al - lah Al - lah)

Fâ - tî - mâ yâ - - - rî câ - nî Mus - ta - fâ - dır
" " " " " " " " " " " "

Mah - şer - de im - dâ - - - dî Re - sûl on - dan - dır (Al - lah Al - lah)
" " " " " " " " " " " "

Re - sûl on - dan - dır
" " " " " "

M.A.
M.H.A

Hatîce Sultan'dan doğan nur-simâ
Adı Fâtîmâ nâm-ı Betül Zehrâ
Zevce-i pâk Aliyy-e'l Mürtezâ
Hem nâzenin-i Habîb-i Kibriyâ
Fâtîmâ yâr-ı cân-ı Mustafâ'dır
Mahşerde imdâd-ı Resûl ondandır

Teşrif edince huzûra Fâtîmâ
Kıyâm eder Fahr-i Âlem kızına
İnciten ol Hayrunnîsâ'yı aslâ
Erişemez şefaât-i Mustafâ'ya
Fâtîmâ yâr-ı cân-ı Mustafâ'dır
Mahşerde imdâd-ı Resûl ondandır

Uhud'da ashâbın oldu sâkîsi
Habîb'in gül-i ruhsârın tabîbi
Kendisi açken doyurdu fakîri
Terk-i dünyâ ile vuslat tâlibi
Fâtîmâ yâr-ı cân-ı Mustafâ'dır
Mahşerde imdâd-ı Resûl ondandır

Günahkâr ümmetin ümîdi sende
Her hâlinle benzersin can Ahmed'e
Âsiye Meryem vâliden Hatîce
Onlar ile sultan oldun cennete
Fâtîmâ yâr-ı cân-ı Mustafâ'dır
Mahşerde imdâd-ı Resûl ondandır

Biz bende-i evlâd-ı Fâtîmâ'yız
Hasan-ı mihr-i vefâ yârânıyız
Hem Hüseyin-i Kerbelâ nâlânıyız
Âl-i Resûl'ün kulu kurbanıyız
Fâtîmâ yâr-ı cân-ı Mustafâ'dır
Mahşerde imdâd-ı Resûl ondandır

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

HİCAZKÂR İLÂHİ*

SİĞİNDİM CENÂB-I RABB-ÜL ÂLEME

Gülfe : Kâzım Baba
(Neyzen-Tanbûrî)(1881-1953)
Beste : Bahaeddin Bilginer

Usûl : Sofyan

Sı-ğın-dım Ce-nâ-bı Rab-bül Â-le-me
Dül-dü-le bi-ne-rek Zül-fi-kâ-rın-la

me la
Mu-ham-med Mus-ta-fâ-im-dâ-da ye-
A-liy-yel Mür-te-zâ-im-dâ-da ye-

tiş tiş
tiş tiş

M.A.
M.H.A

Sığındım Cenâb-ı Rabb-ül Âleme
Muhammed Mustafâ, imdâda yetiş
Düldüle binerek Zülfikârınla
Aliyy-el Mürtezâ, imdâda yetiş

Hafîce ananın vardım köşküne
Himmetini eksik etme düşküne
Şehîd olan ondört mâsum aşkına
Fâtımâ-tüz-Zehrâ, imdâda yetiş

Zehr-i elem içdim bende âkıbet
Hasan Hûlki Rızâ eyler inâyet
Gam çölüne düşdüm aman mürüvvet
Hüseyn-i Kerbelâ, imdâda yetiş

Kâzım Baba olmuş sâil-i mutlak
Niyâzımız kabûl eyler zât-ı Hak
Gerçeklerden gayrı kimse var mı bak ?
Mehdî sâhip Livâ, imdâda yetiş

*TMAV arşivi, M.Pakdil imzalı nota esas alınarak yazıldı.

HÜSEYNÎ İLÂHÎ*
EY ŞEHÎD-İ KERBELÂ'YA AĞLAYAN
- MUHARREM -

Güfte : Hz. Pîr Hasan Sezâi Sezâi
(Hâiveî-Güleşenî Pîri) (1669-1738)
Beste : Kemânî Aslan Heggür
(1934-2001)

Usûl : Nîm Sofyan

§

Ey şe - hî - di Ker - be - lâ - ya ağ - la - yan Ağ - la mâ - tem -
Sî - ne - de ser - de ge - rek - dir dağ o - la Kan - lı ya - şın
Ey Se - zâ - i bil - miş ol şa - hı Hü - seyn Cüm - le - ye sev -

dir Mu - har - rem - dir bu - gün Â - te - şî has - ret - le sî - ne
dî - de - den ır - mağ o - la Ger di - ler - sen men - zi - lin uç -
mek - dir a - nı far - zı ayn Şek - siz eh - lûl - lâ - ha ol - du

§

dağ - la - yan 1. Ağ - la mâ - tem - dir Mu - har - rem - dir bu - gün M.A.
mağ o - la 2. İn - le mâ - tem - dir Mu - har - rem - dir bu - gün M.H.A.
nû - ri ayn

Ey şehîd-i Kerbelâ'ya ağlayan
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün
Âteş-i hasretle sîne dağlayan
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Gece gündüz ey Muhammed ümmeti
Edelim cân-ı Yezîd'e lâneti
Dersen ere sana Hakk'ın rahmeti
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Çâr-yâr ile Muhammed ey saîd
Oldular tesmîm-i zehr ile şehîd
Kıydılar rahm etmeyip bunca anîd
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Sînede serde gerekdir dağ ola
Kanlı yaşın dîdeden ırmağ ola
Ger dilersen menzilin uçmağ ola
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Kimdir ol şâh-ı şehîd-i Kerbelâ
Nûr-i çeşm-i Murtazâ âl-i abâ
Eb ü ceddidir Aî hem Mustafâ
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Ey Sezâi bilmiş ol şâh-ı Hüseyin
Cümleye sevmekdir anı farz-ı ayn
Şeksiz ehlûllaha oldu nûr-i ayn
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Her seher sanma şafakla şebnemi
Andı kan ağlar felekler ol demi
Âlemi tutdu Hüseyin'in mâtemi
Ağla mâtemdir Muharrem'dir

*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

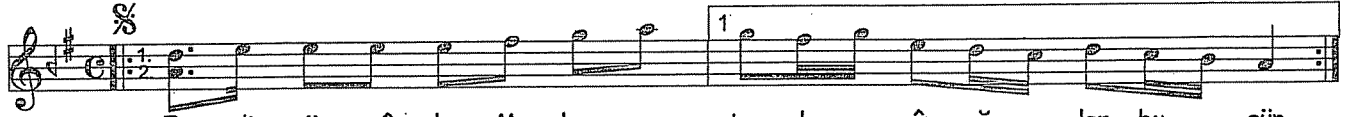
HÜSEYİNÎ İLÂHÎ*

ERDİ ÇÜN MÂH-I MUHARREM

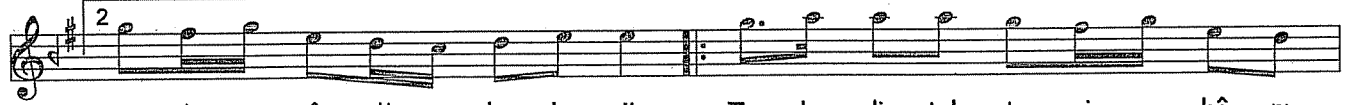
- MUHARREM -

Güfte : ' Cevâbî '
Beste : Dursun Çakmak
(1928-2004)

Usûl : Sofyan

Er - di çün mâ - hı Mu - har - rem ten - de cân ağ - lar bu - gün
Hak - kı in - kâr ey - le - yen mün - kîr mü - nâ - fik ağ - la - maz
A - kil er - mez ey Ce - vâ - bî Lâ Fe - tâ - nın sır - rı - na

ten - de cân ağ - lar bu - gün Ter - ke - dip tah - tı ci - hâ - nı
kîr mü - nâ - fik ağ - la - maz Dî - de - sin - de nem dö - ken eh -
Lâ Fe - tâ - nın sır - rı - na Ya na - sıl ağ - la - ma - yam ol

â - şı - kan ağ - lar bu - gün â - şı - kan ağ - lar bu - gün
li î - man ağ - lar bu - gün li î - man ağ - lar bu - gün
bî - me - kân ağ - lar bu - gün bî - me - kân ağ - lar bu - gün

M.A.
M.H.A.

Erdi çün mâh-ı Muharrem,tende cân ağlar bugün;
Terkedip taht-ı cihânî,âşıkân ağlar bugün...

Sen nice gâfil durursun ey muhibbî hânedân,
Firkatinden Hû çeker,cümle cihân ağlar bugün...

Hakk'ı inkâr eyleyen münkîr,münâfık ağlamaz;
Dîdesinde nem döken,ehl-i îman ağlar bugün...

Buna,pîr-ü nev-civân hiç kalmadı ağlamayan,
Cedd-i pâk-i bâ-safâ,peygamberân ağlar bugün...

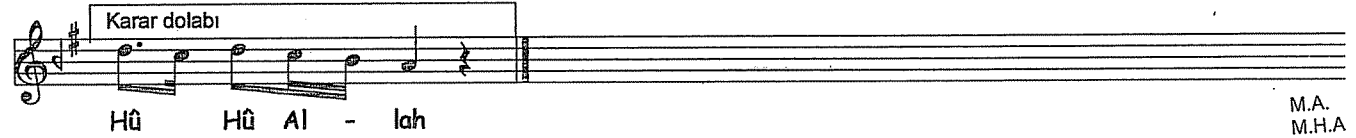
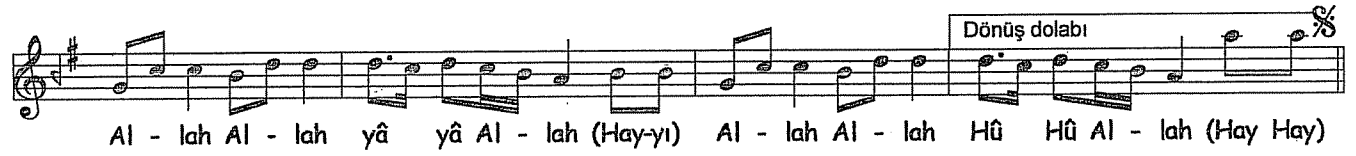
Akil ermez ey Cevâbî,"Lâ Fetâ'nın"sırrına;
Ya nasıl ağlamayam,ol bî-mekân ağlar bugün...

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

HÜSEYİNİ İLÂHİ*
MEDİNE'DEN GİDER OLDU KÜFE'YE
- MUHARREM -

Güfte : Muhyiddin(Bekîâşi)
Beste : ?

Usûl : Sofyan

M.A.
M.H.A

Medîne'den gider oldu Küfe'ye
Dön gitme yâ imam dedi yârânı
Uğratırlar seni cevri cefâyâ
Dön gitme yâ imam dedi yârânı

Kolumuzdan uçdu Alî Mürtezâ
Neyleyeyim Mevlâ'dan geldi kazâ
Ayrılmaktan ölmek yeğdir hem bize
Dön gitme yâ imam dedi yârânı

Ümmü Gülsüm gördü şişede kanı
Yere vurup arşa çıktı figânı
Dön gitme yezitler öldürür seni
Dön gitme yâ imam dedi yârânı

Muhyiddin yasım var âşıklar gelsin
Buna inanmayan tamuda yansın
Ümmü Gülsüm nice firkate kansın
Dön gitme yâ imam dedi yârânı

*TMAV arşivi, M.Hakan Alvan imzalı nota esas alınarak yazıldı.

HÜSEYNİ İLÂHİ*

CÂN Ü DİLDEN HAK'DAN İSTE

- MÜHÜRREK -

Güfte : Hz.Muhibbî"
Safîr Dal Ef.Hz.(1926-1999)
Beste : Metin Alkanlı

Usûl : Yürük Semâi

Câ - nü dil - den Hak - dan is - te Ha - san Hü - se - yin aş - kı - na
Mer - hâ - met - li o - lan ki - şî Â - sân o - lur her bir i - şî
Eh - li Bey - ti bi - le - bil - sek Yol - la - rın - da gi - de - bil - sek

Ne di - le - ğin var - sa söy - le Ha - san Hü - se - yin aş - kı - na
Mis - kin - le - re ve - rin a - şî Ha - san Hü - se - yin aş - kı - na
Câ - nı - mı - zı ve - re - bil - sek Ha - san Hü - se - yin aş - kı - na

Re - sû - lü - ne sa - lâ t sür - sen Rav - za - sı - na yüz - ler sür - sen
Â - si - le - re ö - ğüt da - ğıt Gö - nül ya - pıp ga - mın da - ğıt
Mu - râ - dı - na e - re - cek - sin Hak - kı hak - la bi - le - cek - sin

Va - rı - nı da fe - dâ kıl - san Ha - san Hü - se - yin aş - kı - na
Ço - cuk - la - ra şe - ker da - ğıt Ha - san Hü - se - yin aş - kı - na
Mu - hib - bî - yi se - ve - cek - sin Ha - san Hü - se - yin aş - kı - na

Cân ü dilden Hak'dan iste
Hasan Hüseyin aşkına
Ne dileğin varsa söyle
Hasan Hüseyin aşkına

Resûl'üne salât sürsen
Ravzasına yüzler sürsen
Varımı da fedâ kılsan
Hasan Hüseyin aşkına

Merhâmetli olan kişi
Âsân olur her bir işi
Miskinlere verin aş
Hasan Hüseyin aşkına

Âsilere öğüt dağıt
Gönül yapıp gamın dağıt
Çocuklara şeker dağıt
Hasan Hüseyin aşkına

Ehl-i Beyt'i bilebilsek
Yollarında gidebilsek
Cânımızı verebilsek
Hasan Hüseyin aşkına

Murâdına ereceksin
Hakk'ı Hak'la bileceksin
Muhibbî'yi seveceksin
Hasan Hüseyin aşkına

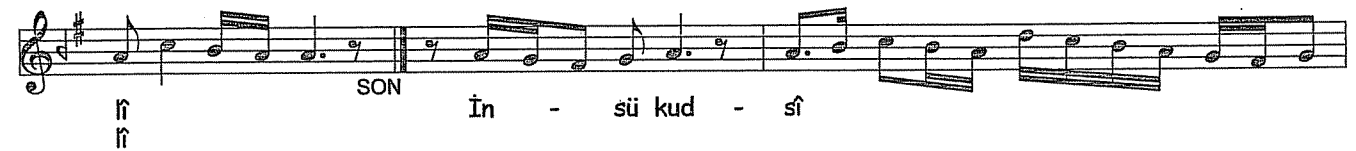
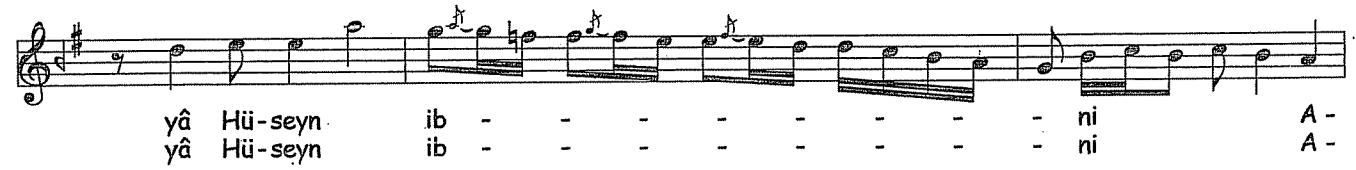
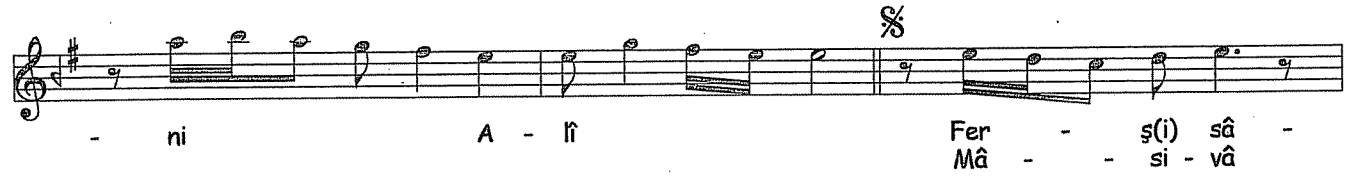
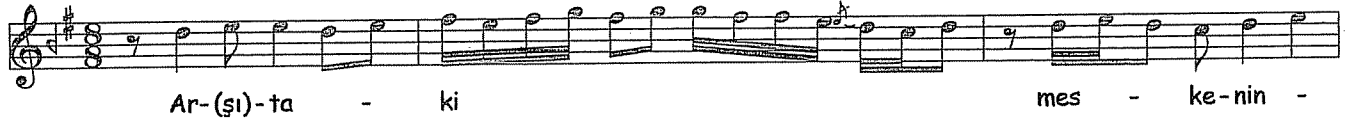
*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

HÜSEYNÎ İLÂHÎ*

ARŞTAKİ MESKENİNDİR YÂ HÜSEYN İBN-İ ALÎ
- MUHARREM -

Güfte : ?
Beste : Rifat Bey (1820-1888)
(Müezzinbaşı-Miralay)(Mevlevî)

Usül : Düyek

M.A.
M.H.A.

*TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

HÜSEYİNİ İLÂHİ*

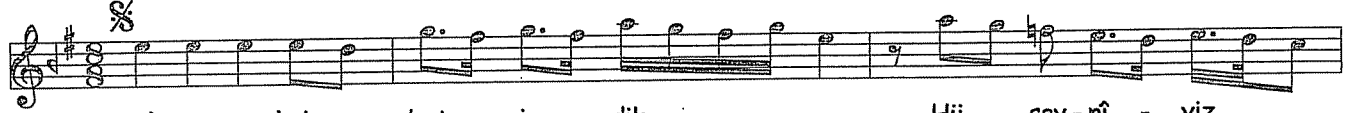
CÂM-I MUHABBET İÇDİK

- MÜHARREM -

Güfte ve Beste :

Hayrullah Tâceddin Ef. Üsküdar,
Çarşamba Rifâi Tekkesi Şeyhi

Usûl : Düyek

Câ - mı mu-hab - bet iç - dik
Es - râ - rı aşk biz - de - dir

Hü - sey - nî - yiz
Zev - ki soh - bet

Hü - sey - nî
biz - de - dir

Hub - bü si - vâ - dan geç-dik
Sır - rı vah-det biz - de-dir

Hü - sey - nî - yiz
Hü - sey - nî - yiz

Hü - sey - - - nî
Hü - sey - - - nî

Dost li - kâ - sı -
Muk - te - dâ - mız

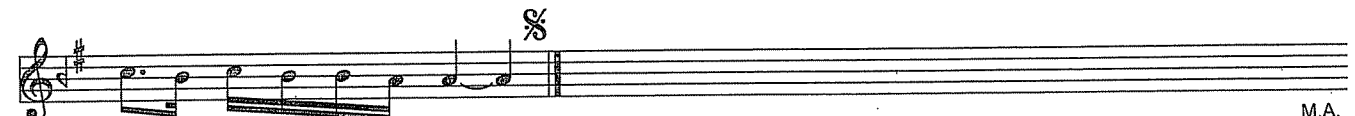
nı sür - dük
Mu - ham - med

Hâ - ne - i kal - be gir - dik
Na - zar-gâ - hı - mız A - li

Dî - dâ - rı bun - da gör-dük
İs - ri-miz Ri - fâ - î - dir

Hü - sey - nî - yiz
Hü - sey - nî - yiz

Hü - sey - - - nî
Hü - sey - - - nî

M.A.
M.H.A

Câm-ı muhabbet içdik
Hüseyinî'yiz Hüseyinî
Hubb ü sivâdan geçdik
Hüseyinî'yiz Hüseyinî

Esrâr-ı aşk bizdedir
Zevk-i sohbet bizdedir
Sırr-ı vahdet bizdedir
Hüseyinî'yiz Hüseyinî

Dost likâsını sürdürdük
Hâne-i kalbe girdik
Dîdârı bunda gördük
Hüseyinî'yiz Hüseyinî

Muktedâmız Muhammed
Nazargâhımız Ali
İsrimiz Rifâî'dir
Hüseyinî'yiz Hüseyinî

*TMAV arşivi, Mustafa Düzgünman'ın sesinden Cüneyd Kosal'ın yazdığı nota esas alındı.

HÜSEYNÎ İLÂHÎ*

DÂVER-İ AŞR-I MUHARREM'DİR HÜSEYN'İ KERBELÂ

- MUHARREM -

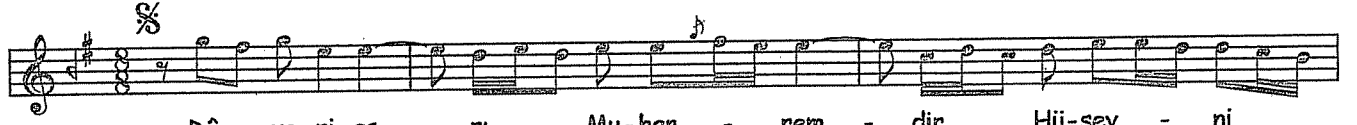
Güfte : Mûsâ Kâzım Paşa

(1821-1889)

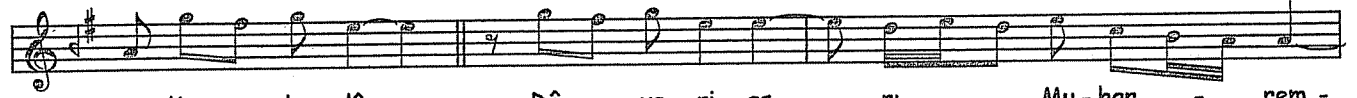
Beste : " Hz.Aşkî "

Muzaffer Ozak Ef.Hz.(1914-1985)

Usûl : Düyek

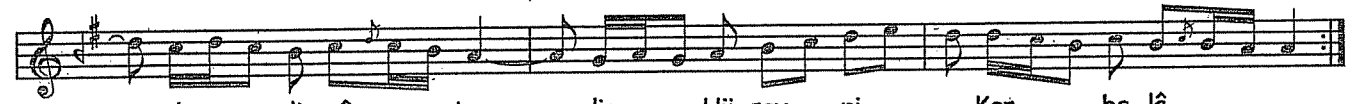
Dâ - ve - ri aş - rı Mu - har - rem - dir Hü - sey - ni

Ker - be - lâ Dâ - ve - ri aş - rı Mu - har - rem -

dir Hü - sey - ni Ker - be - lâ Mül - te - câ - yı

eh - li mâ - tem - dir Hü - sey - ni Ker - be - lâ

Mey - ve - i ba - ğı nü - büv - vet gül - bî - ni ba -

ğı Ha - bîb Mus - ta - fâ - nın nû - ri ay - ni -

dir Hü - sey - ni Ker - be - lâ

M.A.
M.H.A

Dâver-i aşr-ı Muharrem'dir Hüseyin-i Kerbelâ
Mültecâ-yı ehl-i mâtemdir Hüseyin-i Kerbelâ
Meyve-i bağ-ı nübüvvet gülbîn-i bağ-ı Habîb
Mustafâ'nın nûr-i aynidir Hüseyin-i Kerbelâ

*TMAV arşivi, Bestekârın sesinden Aslan Hepgür'ün yazdığı nota esas alındı.

HÜSEYNİ İLÂHİ*

GEÇDİ BİR YIL YİNE BİR MÂH-I MUHARREM GELDİ
- MUHARREM -

Gülfe : Kemal Edip Kürkçüoğlu
Beste : Dursun Çakmak
(1928-2004)

Usûl : Düyek

Geç - di bir yıl yi-ne bir mâ - hı Muhar - rem gel - di
O - la-maz ger - çi bir iş hük - mi ka-der - den i - le-ri

Söy-le ey bâ - dı sa-bâ söy - le Hü-sey - nim ne - re - de (ah)
Ni-ce ün ha - yâ şî-tâb ey - le-di-ler öy - le e - ri (ah)

Kur - re-tül ay - ni Re-sû - lüs - sa - ka-ley - nim ne - re - de
Ni - ce ün ha - yâ şî-tâb ey - le - di-ler öy - le e - ri

Gö-ze nem gön - le - e-lem her ya-na mâ - tem gel - di (ah)
Yok mu zûlm or - du - su-nun rû - zi ce-zâ - dan ha - be - ri (ah)

gel - - - di Söy-le ey bâ - dı sa-bâ söy - le Hü-sey - nim
ha - be - ri

ne - re - de (ah) Kur - re-tül ay - ni Re-sû - lüs - sa - ka-ley - nim

ne - - - re - de

M.A.
M.H.A

Geçdi bir yıl yine bir mâh-ı Muharrem geldi
Söyle ey bâd-ı sabâ söyle Hüsey'n'im nerede
Göze nem gönle elem her yana mâtem geldi
Söyle ey bâd-ı sabâ söyle Hüsey'n'im nerede
Kurretül ayn-i Resûlussakaleynim nerede

Lütfedip verme haber Fâtâmâtuzzehrâ'ya
Melekûtun boğar âfâkımı vâveylâya
Getirir belki tezelsül mele-i âlâya
Söyle ey bâd-ı sabâ söyle Hüsey'n'im nerede
Kurretül ayn-i Resûlussakaleynim nerede

Ne için kasd-ı ciğergâh-ı Betül eylediler
Rûh-u Peygamber-i zîşânî melûl eylediler
Burc-u îmânî yıkıp küfrü kabûl eylediler
Söyle ey bâd-ı sabâ söyle Hüsey'n'im nerede
Kurretül ayn-i Resûlussakaleynim nerede

Olamaz gerçi bir iş hükm-i kaderden ileri
Nice ün hayâ şitâb eylediler öyle eri
Yok mu zûlm ordusunun rûz-i cezâdan haberi
Söyle ey bâd-ı sabâ söyle Hüsey'n'im nerede
Kurretül ayn-i Resûlussakaleynim nerede

Dîde-i mansûr ulu bir tûr idi o
Haseben hem neseben silsile-i nûr idi o
Ey Kemâl en yüce ahlâk ile meftûr idi o
Söyle ey bâd-ı sabâ söyle Hüsey'n'im nerede
Kurretül ayn-i Resûlussakaleynim nerede

*TMAV arşivi, M.Hakan Alvan imzalı nota esas alınarak yazıldı.

HÜSEYNÎ İLÂHÎ*

MÜNCEZİP ZERRÂT-I ŞEMS-İ HAZRET-İ PEYGAMBER'İZ

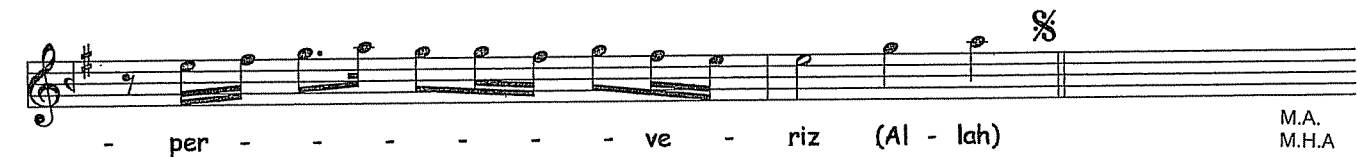
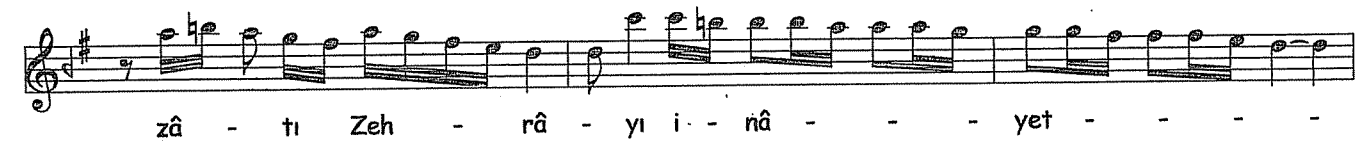
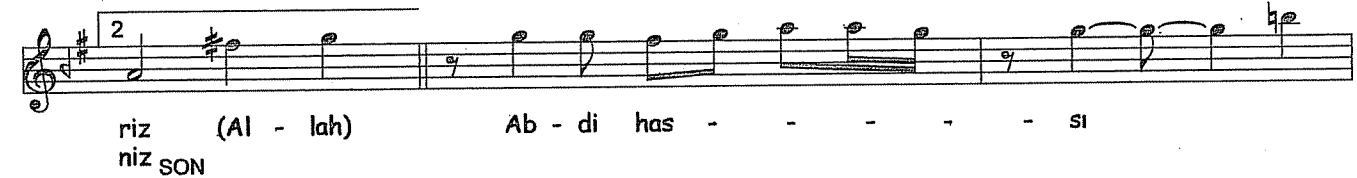
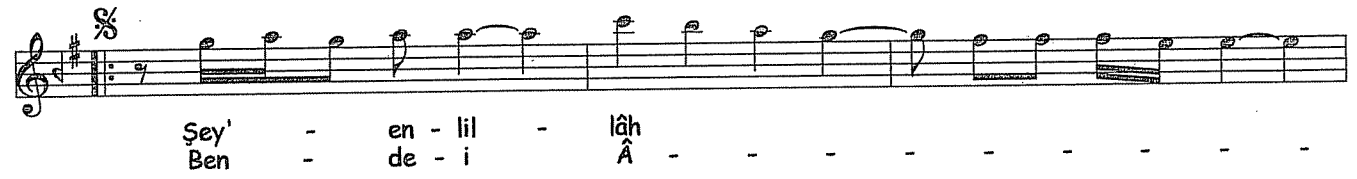
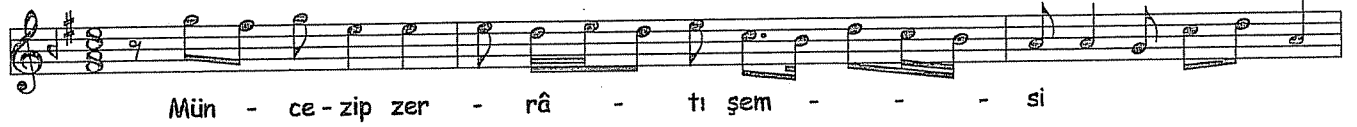
- MUHARREM -

Usûl : Düyek

Güfte : Hacı Mehmed

Tâhir-ül Mevlevî (Olgun) 1877-1951

Beste : Prof.Saadetîin Ökten (Edîbî)

M.A.
M.H.A

Müncezip zerrât-ı şems-i Hazret-i Peygamber'iz
Şey'enlillâh dervîş-i kûy-i Cenâb-ı Hayder'iz
Abd-i hass-ı zât-ı Zehrâ'yı inâyetperveriz
Bende-i Âl-i Abâ hem biz Hüseyinî'lerdeniz

*TMAV arşivi, Serdar Çankaya Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

HÜSEYNÎ İLÂHÎ*

ŞÜHEDÂNIN SER ÇEŞMESİ
- MUHARREM -

Güfte : Yunus Emre Hz.
(1240-1320)
Beste : ?

Usûl : Düyek

Şü - he - dâ - nın ser çeş - me - - - si yâ i - mâm
yâ Hü - seyn En - bi - yâ - nın bağ - rı ba - - şı
şâ - hı mer - dâ - nım i - mâm Ev - li - yâ - nın
gö - zü ya - - - şı yâ i - mâm yâ Hü - seyn
Ah be - nim Ha - se - nim vah be - nim
Hü - sey - nim Ker - be - lâ - da şe - hîd o - la - nım
şâ - hı mer - dâ - nım i - mâm

M.A.
M.H.A

Şühedânın ser çeşmesi
Enbiyânın bağı başı
Evliyânın gözü yaşı
Ah benim Hasen'im
Kerbelâ'da şehîd olan

Kerbelâ'nın yazuları
Şehîd olmuş gâzîleri
Fâtımâ ana kuzuları
Ah benim Hasen'im
Kerbelâ'da şehîd olan

Dedesiyle bile varan
Kevser ırmağında duran
Susuz ümmete su veren
Ah benim Hasen'im
Kerbelâ'da şehîd olan

Kerbelâ'ya uğrayalım
Dertli yürek dağlayalım
Yâne yâne ağlayalım
Ah benim Hasen'im
Kerbelâ'da şehîd olan

Gökde bulut pârelendi
Sîne ciğer yârelendi
Fâtımâ'na kârelendi
Ah benim Hasen'im
Kerbelâ'da şehîd olan

Yûnus ider dünyâ fânî
Senden evvel gelen hani
İki cihânın sultânı
Ah benim Hasen'im
Kerbelâ'da şehîd olan

Nakarât :

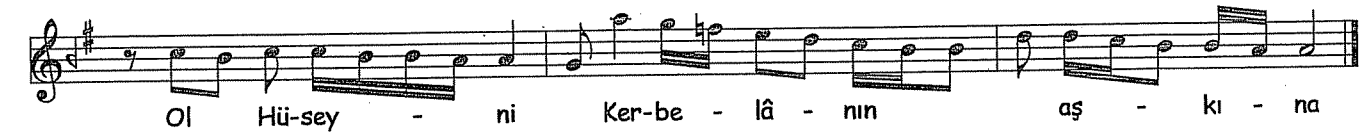
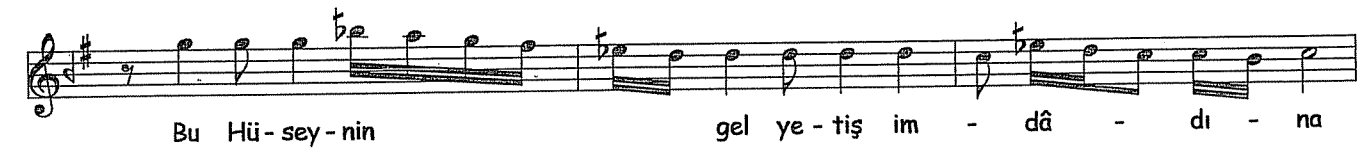
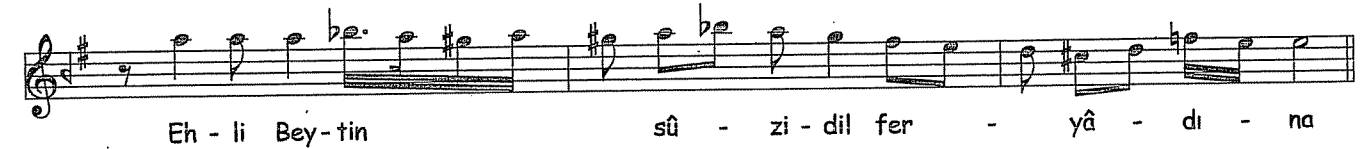
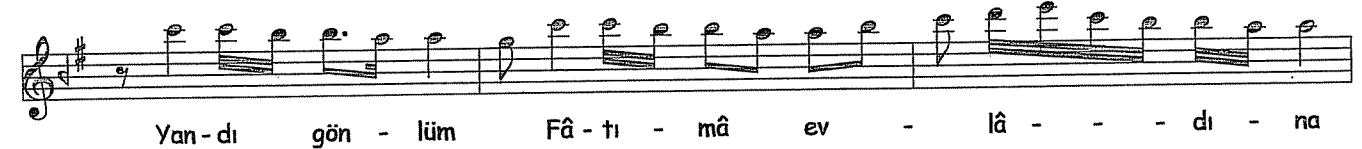
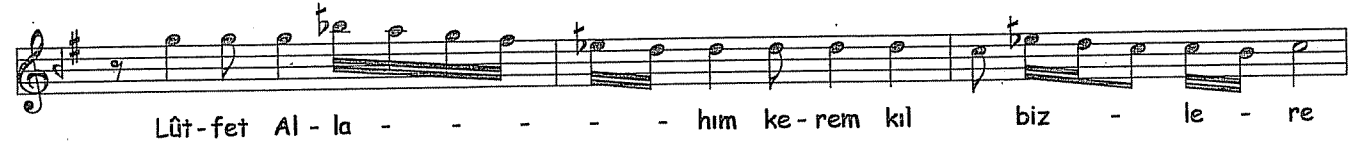
Yâ imâm yâ Hüseyin
Şâh-ı merdânım imâm
Yâ imâm yâ Hüseyin
Vah benim Hüseyin'im
Şâh-ı merdânım imâm

*Notası için bkz., Hüseyin Şemsi Güneren, *Sivasi İlahileri* (Nşr. Fatih Güneren), İstanbul 2000, s.75

HÜSEYNÎ İLÂHÎ*
YANDI GÖNLÜM MUSTAFÂ'NIN AŞKINA
- MUHARREM -

Gülfe : Hacı Hâfız Hüseyin Top
Beste : Âmir Ateş

Usûl : Düyek

M.A.
M.H.A

Yandı gönlüm Mustafâ'nın aşkına
Oİ Resûl-i Müctebâ'nın aşkına
Lûtfet Allah'ım kerem kıl bizlere
Hem Aliyye'l Mürtezâ'nın aşkına

Yandı gönlüm Fâtımâ evlâdına
Ehl-i Beyt'in sûzidil feryâdına
Bu Hüsey'n'in gel yetiş imdâdına
Oİ Hüsey'n'i Kербelâ'nın aşkına

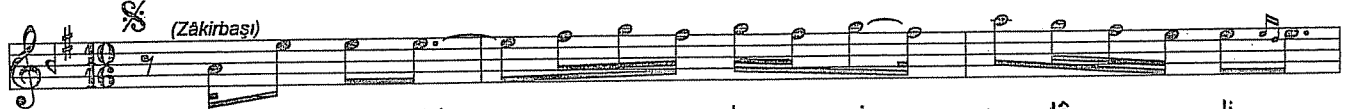
*TMAV arşivi, Erdinç Çelikkol imzalı nota esas alınarak yazıldı.

HÜSEYİNÎ İLÂHÎ*
BU DEMDİR TÂB'IMIN DEVR-İ MELÂLÎ
- MUHARREM -

Güfte : Sâmih Rif'at Bey
(Bekîâşî)(1874-1933)
Beste : Üçü Cınuçen Tanrıkorur
(1938-2000)

Usûl : Curcuna

(Zâkirbaşî)

Bu dem - dir tab' - i - min dev - ri me - lâ - li
İ - lâ - hi meş - re - bim vâ - (hı) - det - pe - res - tim
Ne mûm - kün sev - me - mek Sâ - mih Hü - sey - ni

(Cumhur)

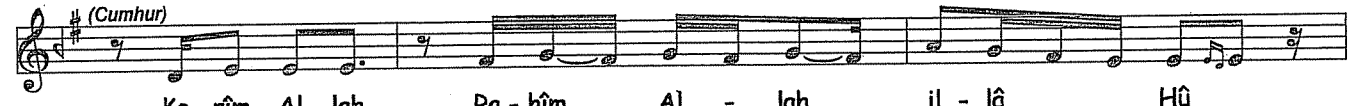
Ke - rîm Al - lah Ra - hîm Al - lah il - lâ Hû

(Zâkirbaşî)

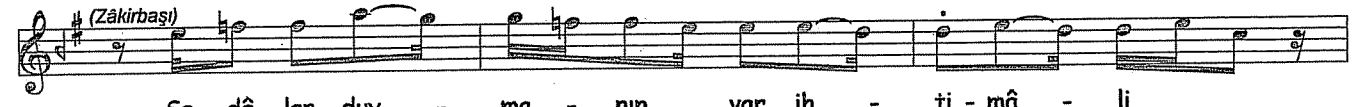
Se - ver zûl - met - le gön - lüm has - (sı) - bı - hâ - li
Şa - râ - bî cil - ve - i ha - (yı) - ret - le mes - tim
Ka - bûl ey - ler mi in - san böy - le şey - ni

(Cumhur)

Ke - rîm Al - lah Ra - hîm Al - lah il - lâ Hû

(Zâkirbaşî)

Sa - dâ - lar duy - ma - nın var ih - ti - mâ - li
O sâ - gar - dır ki ziy - (yi) - net sâ - zı des - (si) - tim
Re - sû - li Kib - (bi) - ri - yâ - nın nû - ri ay - (yi) - ni

(Cumhur)

Ke - rîm Al - lah Ra - hîm Al - lah il - lâ Hû

Ka - ran - lık - lar - da â mâ - kı ha - fâ - dan
Do - lar hum - hâ - ne - i Â - li A - bâ - dan
Mu - az - zez - dir be - nim çün en - bi - yâ - dan

(Cumhur)

Ke - rîm Al - lah Ra - hîm Al - lah il - lâ Hû

(Cumhur)

A - man yâ Hû me - ded yâ Re - sû - lâ - lah

M.A.
M.H.A.

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

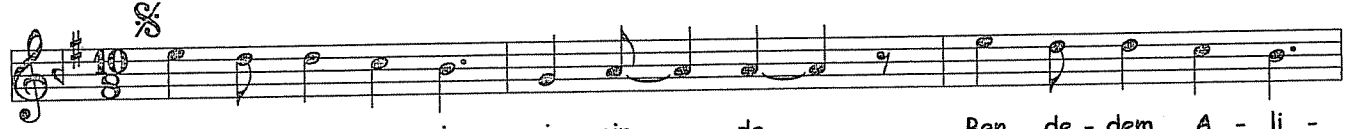
HÜSEYİNİ NEFES *

DÜN GECE SEYRİM İÇİNDE

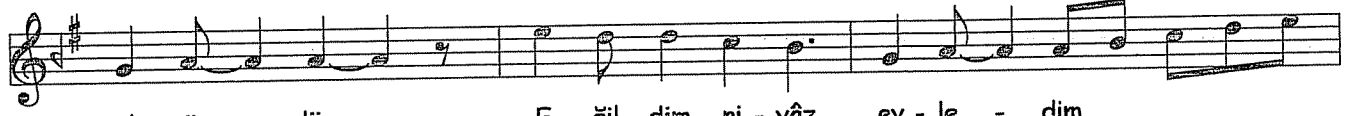
- MUHARREM -

Güfte : " Kul Himmet "
(Pir Sultan Abdal'ın
mürşidi) 16.yüzyıl
Beste : ?

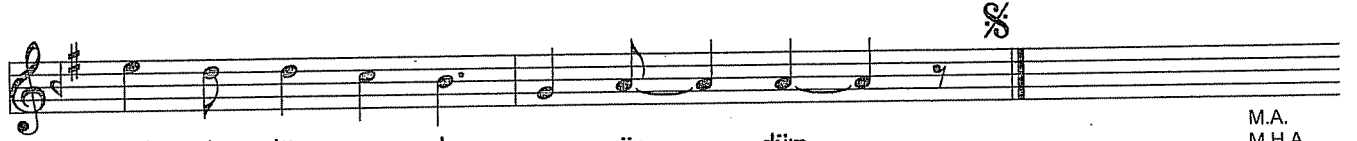
Usül : Curcuna

Dün ge - ce sey - rim i - çin - de Ben de - dem A - li -
Yü - ce dağ - lar coş - kun coş - kun Kul Him - me - tim aş -

yi gör - düm E - ğil - dim ni - yâz ey - le - dim
ka düş - kün Cüm - le me - lek - ler - den üs - tün

Dül - dü - lün na - lı - nı gör - düm
Ben de - dem A - li - yi gör - düm

M.A.
M.H.A

Dün gece seyrim içinde
Ben dedem Ali'yi gördüm
Eğildim niyâz eyledim
Düldülün nalını gördüm

Kızıl güller deste deste
Bergüzâr yolladım dosta
Üç dolu mihmandan iste
Ben dedem Ali'yi gördüm

Üç çerağ yanar şişede
Aslanlar gizli meşede
Yedi iklim dört köşede
Ben dedem Ali'yi gördüm

Cennet kapısında duran
Kilidin mührünü kuran
Yezid'e kılıncın vuran
Ben dedem Ali'yi gördüm

Kanberi durur sağında
Salınır cennet bağında
Ali, Mûsâ Tûr Dağında
Ben dedem Ali'yi gördüm

Yüce dağlar coşkun coşkun
Kul Himmet'im aşka düşkün
Cümle meleklerden üstün
Ben dedem Ali'yi gördüm

*Notası için bkz., *Türk Musikisi Klasiklerinden Bektâşi Nefesleri 1*, İKN, İstanbul, 1933, c.4, s.206

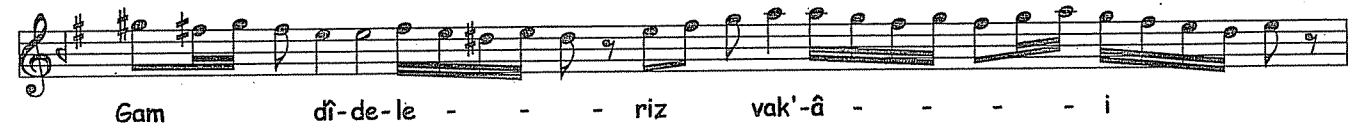
HÜSEYNÎ İLÂHÎ*

BİZ TEŞNE-İ SAHBÂ-İ MUSTAFÂ-YI HÜSEYNÎ'YİZ
- MUHARREM -

Güfte : ?

Beste : Muallim İsmâil
Hakkı Bey (1866-1927)

Usûl : Evsâf

M.A.
M.H.A

Biz teşne-i sahbâ-yı Musaffâ-yı Hüseyin'iz
Biz Hâk-i reh ü âşık-ı şeydâ-yı Hüseyin'iz
Gam dîdeleriz vak'â-i dil sûz-i fenâdan
Biz Hâk-i reh ü âşık-ı şeydâ-yı Hüseyin'iz

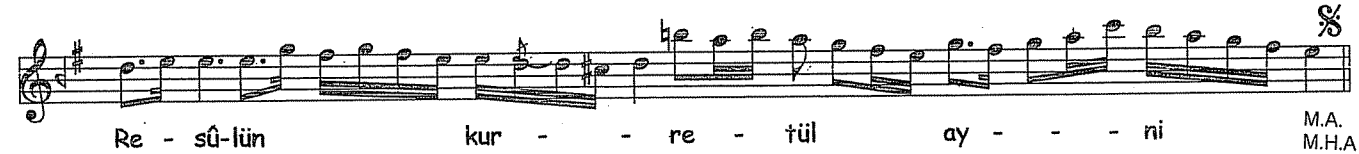
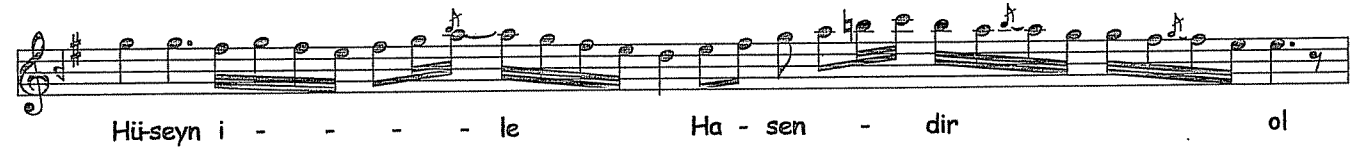
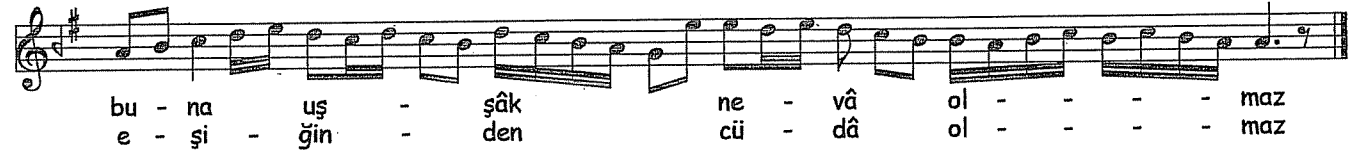
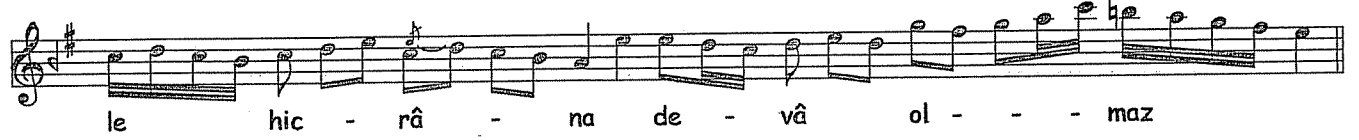
* TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

HÜSEYNÎ İLÂHÎ *

BU MÂTEMDE OLAN
- MUHARREM -

Güfte : Fasih Ahmed Dede
(Mevlevî) (?-1699)
Beste : ?

Usûl : Evsaf

M.A.
M.H.A

Bu mâtemde olan derd ile hicrâna devâ olmaz
Bu feryâd-ı Hüseyin'dir buna uşşâk nevâ olmaz

Hüseyin ile Hasen'dir ol Resûl'ün kurret-ül ayni
Sevenler âli evlâdı eşîğinden cüdâ olmaz

Tevellâsın teberrâsın bilen uşşâka aşk olsun
Tarîkatte budur âyin buna illâ ve lâ olmaz

Hüseyin-i Kerbelâ'nın vâkiât-ı mâtem-engiyzi
Zebân ü hâme vü savt ü ile edâ olmaz

Fasiyhâ nüh-felek yâkut u rummân ile pür olsa
O mihr-i âlemin bir katra kânına bahâ olmaz

* TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

HÜSEYNÎ İLÂHÎ *

KURRETÜ'L AYN-İ HABİB-İ KİBRİYÂ'SIN YÂ HÜSEYN
- MUHARREM -

Güfte : Kelhüdazâde Hacı Mehmed
Ârif El.(1764-1844)
Beste : Bolâhenk Mehmed Nûri Bey
(Mevlevî) 1834-1910

Usûl : Evsac

Kur - re - tül - - - ni Ha - bî - - - bi
Eh - li mah - - - şer des - ti Hay - - - der - - -

Kib - ri - yâ - - - sin yâ Hü-seyn
den i - çer - - - ken Kev se - ri

Nû - ri - çeş - - mi şâ - hı mer - - - dan
Sen su - suz - - - luk - - - la Şe - hî - - - di

Mür - te - zâ - - - sin yâ Hü-seyn
Ker - be - lâ - - - sin yâ Hü-seyn

Hem ci - ğer - pâ - - - re - i Zeh - râ
Kıl şe - fa - ât Â - ri - fe ced - - -

Fâ - tı - mâ Hay - - - rün - nî - sâ
din Mu - ham - - - med aş - ki - na

Eh - li Bey - - - ti Müc - te - bâ Â - - -
Ar - sa - i mah - - - şer - de mak - - - bû - - -

li A - bâ - - - sin yâ Hü-seyn
ler - re - câ - - - sin yâ Hü-seyn

Kurretü'l ayn-i Habîb-i kibriyâsın yâ Hüseyin
Nûr-i çeşm-i şâh-ı merdân Mürtezâsın yâ Hüseyin

Vâlidin şânında dendi "Lâ fetâ illâ Âlî"
Mazhâr-ı sırr-ı etemm-i "Lâ fetâ'sın yâ Hüseyin

Hem ciğerpâre-i Zehrâ Fâtımâ Hayrînnîsâ
Ehl-i Beyt-i Müctebâ Âl-i Abâ'sın yâ Hüseyin

Halkan ve hulkan müşâbihsin Resûlûllah'a sen
Nâzenin-i enbiyâ ü evliyâsın yâ Hüseyin

Sana gülle dokunan ümmîd eder mi mağfiret
Gonca-i gülşen sarây-ı Mustafâ'sın yâ Hüseyin

Seyyid-i şubbân-ı cennet dendi şânında senin
Pîşivâ-yı etkiyâ vü asfiyâsın yâ Hüseyin

Ehl-i mahşer dest-i Hayder'den içerken Kevser'i
Sen susuzlukla Şehid-i Kerbelâ'sın yâ Hüseyin

Sad hezârân lâ'net olsun ol Yezid'in cânına
Nice kasd etdi sana Nûr-i Hüdü'sın yâ Hüseyin

Kıl şefaât Arif'e ceddin Muhammed aşkına
Arsa-i mahşerde makbûlrecâsın yâ Hüseyin

*Cüneyd Kosal'ın Abdülkadir Töre koleksiyonundan yazdığı nota esas alındı.

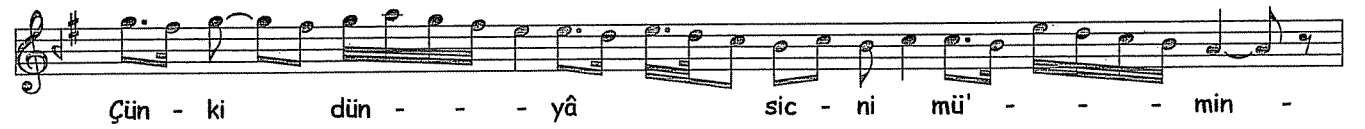
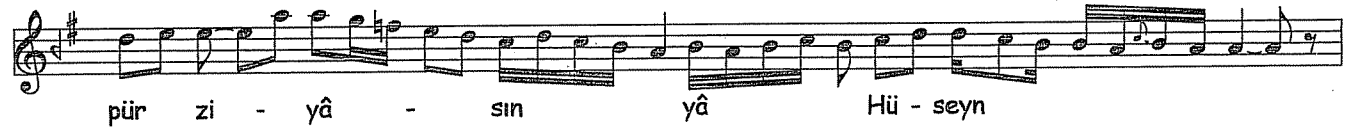
HÜSEYNÎ İLÂHÎ*

MAHZEN-İ ESRÂR-I ŞÂH-I MÜRTEZÂSIN YÂ HÜSEYN
- MÜHÜRREK -

Güfte : Hacı Ârif Bey(1881-1885)

Beste : Kethüdazâde Hacı
Mehmed Ârif Ef.(1764-1844)

Usûl : Evsac

M.A.
M.H.A.

Mahzen-i esrâr-ı şâh-ı Mürtezâ'sın yâ Hüseyin
Matlâ-i şems-i hakikat pür ziyâsın yâ Hüseyin
Çünkü dünyâ sicc-i mü'mindir dedi fahr-i cihân
Ârif'in çeşmine ibret gösterirsin yâ Hüseyin

*Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu arşivinden alındı.

HÜZZAM İLÂHİ *

GÖZÜM Kİ KÂNE BOYANDI

- MÜHARREM -

Güfte : Mustafa Saffet Ef.

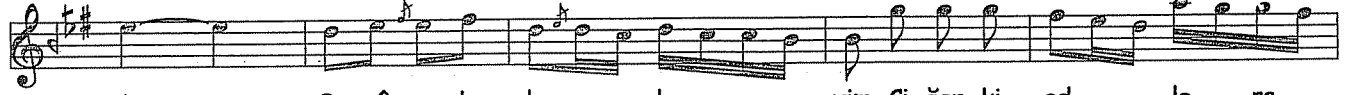
(1794-1856)

Beste : ?

Usûl : Nim Sofıyan

Gö-züm ki kâ - ne bo - yan - dı Şe-râ - bı n'ey - le - ye -

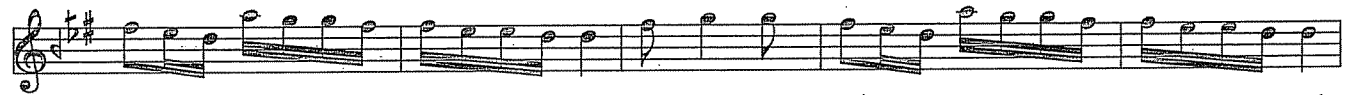
yim Şe-râ - bı n'ey - le - ye - yim Ci-ğer ki od - la - ra

yan - dı Ci - ğer ki od - la - ra yan - dı Ke-ba - bı

n'ey - le - ye - yim Ke-ba - bı n'ey - le - ye - yim A - çıl - dı

mü' - mi - ne cen - net A - çıl - dı mü' - mi - ne cen - net

Sa - çıl - dı â - le-me rah - met Sa - çıl - dı â - le-me

rah - met O gün-de bî - çâ - re Saf - fet O gün - de

bî - çâ - re Saf - fet Hi-sâ - bı n'ey - le - ye - yim

Hi - sâ - bı n'ey - le - ye - yim

M.A.
M.H.A

*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

HÜZZAM NEFES*

ŞAHİM ÂL-İ ABÂ'YA GİRENLERE AŞK OLSUN
- MÜHÜRREZ -

Güfte : Fâhîr Babâ
Beste : Nezih Uzel

Usûl : Sofyan

Şa-hım Â - li a - bâ - ya gi - ren - le - re aşk ol - sun
Te-vel - lâ - yı gö - nül - den ge - tir - di Fâ - hir dil - den

gi - ren - le - re aşk ol - sun Mey - da - nı Mür - te - zâ - ya
ge - tir - di Fâ - hir dil - den Mür - şî - di cân ü dil - den

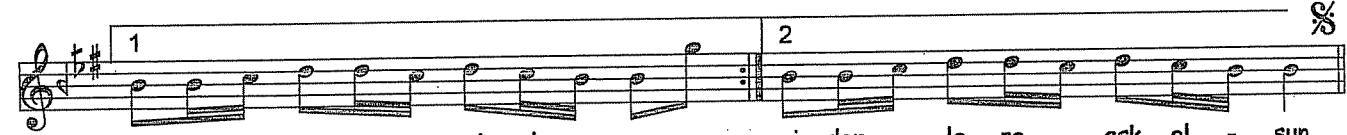
gi - ren - le - re aşk ol - sun gi - ren - le - re aşk ol - sun SON.
se - ven - le - re aşk ol - sun se - ven - le - re aşk ol - sun

Bu yol in - ce - den in - ce kılıç - dan da kes - kin - ce

kılıç - dan da kes - kin - ce Mür - şîd na - si - ha - tin - ce

gi - den - le - re aşk ol - sun gi - den - le - re aşk ol - sun

M.A.
M.H.A

Şahım Âl-i abâ'ya girenlere aşk olsun
Meydan-ı Mürtezâ'ya girenlere aşk olsun

Meydan özge bir yerdır bilmek anı hünerdir
Erkâmı erenlerdir girenlere aşk olsun

Bu yol inceden ince kılıçtan da keskince
Mürşid nasihatince gidenlere aşk olsun

Koç kuzulu bir koyun olup derdinden soyun
Orda mürşide boyun verenlere aşk olsun

Tevellâyı gönülden getirdi Fâhîr dilden
Mürşidi cân ü dilden sevenlere aşk olsun

* TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

HÜZZAM İLÂHİ*

ZÂLİMLER EL VURUP HEP
- MUHARREM -

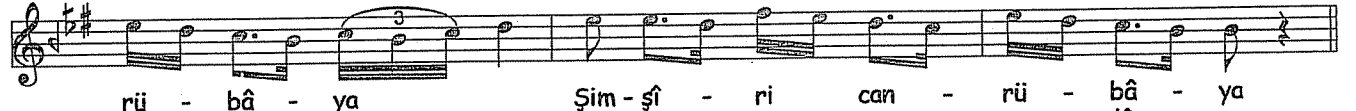
Güfte : Mûsâ Kâzım Paşa(1821-1889)
Beste : Mersiye Han Hüseyin Sebilci
(Halveî-Uşşâkî) 1894-1975

Usûl : Yürüksemâî

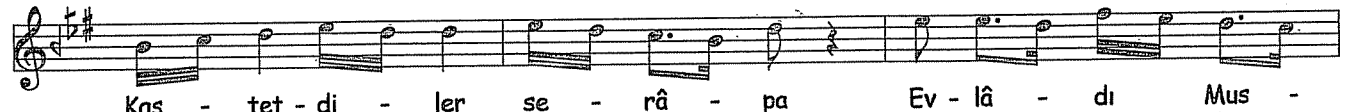
§

Zâ - lim - ler el vu - rup hep Şim - şî - ri can -
Kim - ler e - der ta - ham - mül Yâ Rab bu ib -

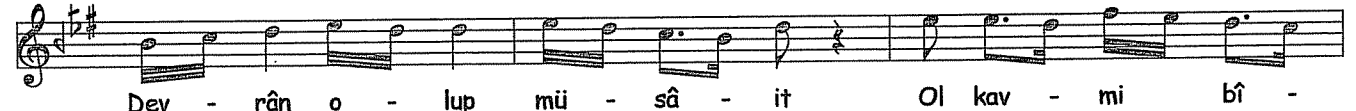
rü - bâ - ya Şim - şî - ri can - rü - bâ - ya
ti - lâ - ya Yâ Rab bu ib - ti - lâ - ya

Kas - tet - di - ler se - râ - pa Ev - lâ - dı Mus -
Â - mâc e - dip vü - cû - dun Bin nâ - ve - ki

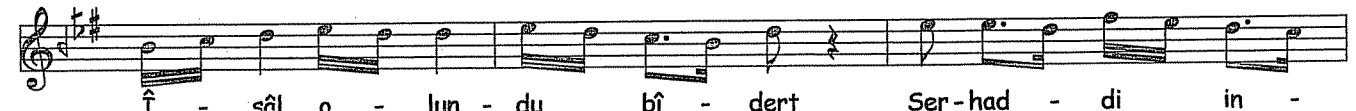
ta - fâ - ya Ev - lâ - dı Mus - ta - fâ - ya
ka - zâ - ya Bin nâ - ve - ki ka - zâ - ya

Dev - rân o - lup mü - sâ - it Ol kav - mi bî -
Düş - dü Hü - seyn a - tın - dan Sah - râ - yı Ker -

ha - yâ - ya Ol kav - mi bî - ha - yâ - ya
be - lâ - ya Sah - râ - yı Ker - be - lâ - ya

Î - sâî o - lun - du bî - dert Ser - had - di in -
Cib - ril va - rıp ha - ber ver Sul - tâ - nı En -

§

ti - hâ - ya Ser - had - di in - ti - hâ - ya M.A.
bi - yâ - ya Sul - tâ - nı En - bi - yâ - ya M.H.A.

*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

HÜZZAM İLÂHİ *

CÂN U DİLDEN HAK'DAN İSTE
- MUHARREM -

Güfte : " Hz.Muhibbi "
Safâr Dal El.Hz.(1926-1999)
Beste : Cumhur Enes Ergür

Usûl : Devrîhincî

Câ - nü dil - - - den Hak - dan is - - - te
Eh - li Bey - - - ti bi - le - bil - - - sek

Ha - san Hü - se - yin aş - kı - - - na
Yol - la - rın - da gi - de - bil - - - sek

Ne di - le - ğin var - sa söy - - - le
Câ - nı - mı - zı ve - re - bil - - - sek

Ha - san Hü - - - se - - - yin aş - kı - - - na
Ha - san Hü - - - se - - - yin aş - kı - - - na

Re - sû - lü - - - ne sa - lâât sür - - - sen
Mu - râ - dı - - - na e - re - cek - - - sin

Rav - za - sı - na yüz - ler sür - - - sen
Hak - kı Hak - la bi - le - cek - - - sin

Vâ - rı - nı - da fe - dâ kıl - - - san
Mu - hib - bî - yi se - ve - cek - - - sin

Ha - san Hü - - - se - - - yin aş - kı - - - na
Ha - san Hü - - - se - - - yin aş - kı - - - na

Cân ü dilden Hak'dan iste
Hasan Hüseyin aşkına
Ne dileğin varsa söyle
Hasan Hüseyin aşkına

Merhâmetli olan kişi
Âsân olur her bir işi
Miskinlere verin aş
Hasan Hüseyin aşkına

Ehl-i Beyt'i bilebilsek
Yollarında gidebilsek
Cânımızı verebilsek
Hasan Hüseyin aşkına

Resûl'üne salât sürsen
Ravzasına yüzler sürsen
Varını da fedâ kılsan
Hasan Hüseyin aşkına

Âsilere öğüt dağıt
Gönül yapıp gamın dağıt
Çocuklara şeker dağıt
Hasan Hüseyin aşkına

Murâdına ereceksin
Hakk'ı Hak'la bileceksin
Muhibbî'yi seveceksin
Hasan Hüseyin aşkına

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

HÜZZAM NEFES*

HEZARÂN PER AÇIP RENG-İ ZİYÂDAN
- MUHARREM -

Güfte ve Beste :
Sâmih Rifat Bey
(Bektâşi) (1874-1933)

Usûl : Devrihincî

He - zâ - rân per a - çıp ren - - - gi
Ne müm-kün sev - - - me-mek Sâ - - - mih

zi - yâ - - - dan zi - yâ - - - dan
Hü - sey - - - ni Hü - sey - - - ni

Ü - fül et - - - miş gü - neş sah - - - ni
Ka - bûl ey - - - ler mi in - - - sân böy -

se - mâ - - - dan (ah pî - rim me - det)
le şey - - - ni (ah pî - rim me - det)

Şe - bis - tâ - - - nî e - lem hâ - - - li
Re - sû - li Kib - - - ri - yâ - - - nîn nû -

sa - dâ - - - dan sa - dâ - - - dan
ri ay - - - ni nû - - - ri ay - - - ni

Gö - nül pür - - - gir - - - ye hâ - - - li in -
Mu - az - zez - - - dir bi - zim - - - çün en -

zi - vâ - - - dan (ah pî - rim me - det) M.A.
bi - yâ - - - dan (ah pî - rim me - det) M.H.A.

Hezârân per açip reng-i ziyâdan
Üfûl etmiş güneş sahn-i semâdan
Şebistân-ı elem hâli sadâdan
Gönül pürgirye hâl-i inzivâdan

Ne beklersin kılıp ey bâd-ı şebhîz
Demâdem turre-i ezhar-ı tehzîz
Getir lûtfeyle bir bûy-i dilâviz
Meşâm-ı câna Kabr-i Mürtezâ'dan

Uzakdan yalvarıp ebr-i bahâre
Dedim gel söyle meyl' et bir kenâre
Hüseyn'imden haber ver kalb-i zâre
Eğer geçdinse deşt-i Kerbelâ'dan

İlâhi meşrebim vahdet perestim
Şarâb-ı cilve-i hayretle mestim
O sagârdır ki zînet sâz-ı destim
Dolar humhâne-i Âl-i Abâ'dan

Bu demdir tâb'ımın devr-i melâli
Sever zûlmetle rûhum hasbihâli
Sadâlar duymanın var ihtimâli
Karanlıklarda âmâk-ı hafâdan

Ne mümkün sevmemek Sâmih Hüseyin'i
Kabûl eyler mi insân böyle şeyni
Resûl-i Kibriyâ'nın nûr-i aynı
Muazzezdır bizimçün enbiyâdan

*Notası için bkz., *Türk Musikisi Klasiklerinden Bektâsi Nefesleri 1*, İKN, İstanbul, 1933, c.4, s.150

HÜZZAM İLÂHİ*
KURRET-ÜL AYN-İ HABİB-İ KİBRİYÂSIN
- MÜBÂREK -

Güfte : Kethüdazâde Hacı
Mehmed Ârif Ef. (1764-1844)
Beste : Hacı Ârif Bey (1831-1885)

Usûl : Devrihindî

Kur - re-tül ay - ni Ha - bî - bi kib - ri - yâ - sîn
yâ Hü - seyn Nû - ri çeş - mi şâ - hı mer - dâñ
Mür - te - zâ - sîn yâ Hü - seyn Nû - ri çeş - mi
şâ - hı mer - dâñ Mür - te - zâ - sîn yâ Hü - seyn
Hem ci - ğer - pâ - re - i Zeh - râ Fâ - tı - mâ Hay -
rün - nî - sâ Eh - li bey - ti müc - te - bâ Â -
li A - bâ - sîn yâ Hü - seyn Eh - li bey - ti
müc - te - bâ Â - li A - bâ - sîn yâ Hü - seyn

Kurretü'l ayn-i Habîb-i kibriyâsın yâ Hüseyñ
Nûr-i çeşm-i şâh-ı merdân Mürtezâsın yâ Hüseyñ

Hem ciğerpâre-i Zehrâ Fâtımâ Hayrünnîsâ
Ehl-i beyt-i müctebâ âli abâsın yâ Hüseyñ

Sana gülle dokunan ümmîd eder mi mağfîret
Gonca-i gülşen saray-ı Mustafâ'sın yâ Hüseyñ

Ehl-i mahşer dest-i Hayder'den içerken Kevser'i
Sen susuzlukla Şehid-i Kerbelâ'sın yâ Hüseyñ

Vâlidin şânında dendi "Lâ fetâ illâ Ali"
Mazhâr-ı sırr-ı etemm-i "Lâ fetâ'sın yâ Hüseyñ

Halkan ve hûlkan müşâbihsin Resûlûllah'a sen
Nâzenin-i enbiyâ ü evliyâsın yâ Hüseyñ

Seyyid-i şubbân-ı cennet dendi şânında senin
Pîşivâ-yı etkiyâ vü asfiyâsın yâ Hüseyñ

Sad hezârân lâ'net olsun ol Yezid'in cânına
Nice kâsd etdi sana Nûr-i Hüdâ'sın yâ Hüseyñ

Kıl şefaât Ârif'e ceddin Muhammed aşkına
Arsa-i mahşerde makbûlrecâsın yâ Hüseyñ

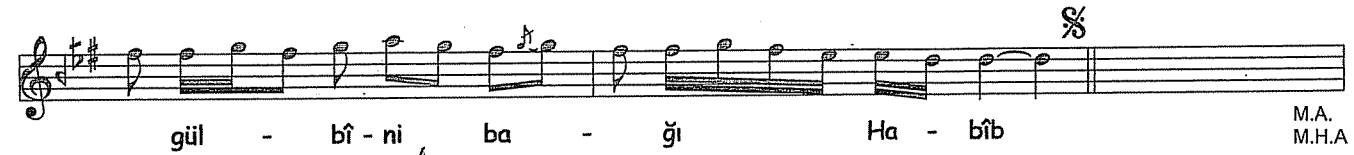
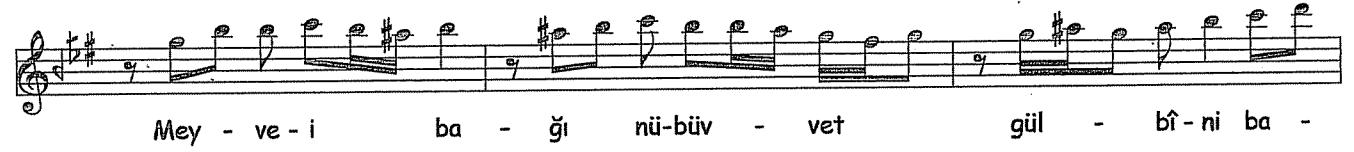
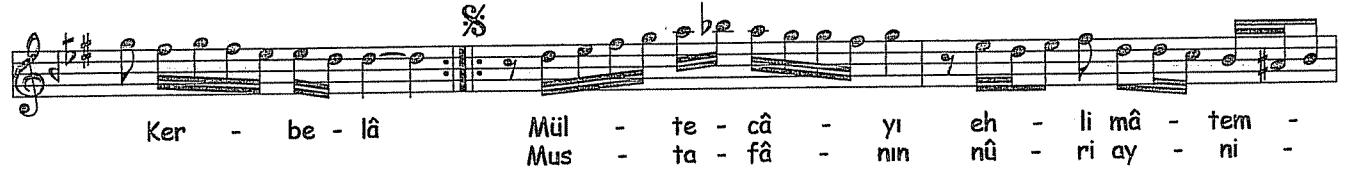
*Notası için bkz., *Türk Musikisi Klasiklerinden İlahiler 1*, İKN, İstanbul 1933, c.2, s.62

HÜZZAM İLÂHİ*

DÂVER-İ AŞR-I MUHARREM'DİR HÜSEYN-İ KERBELÂ
- MUHARREM -

Güfte : Mûsâ Kâzım Paşa
(1821-1889)
Beste : ' Hz.Aşkı 'Hacı Hâfız
Muzaffer Ozak Ef.Haz.(1914-1985)

Usûl : Düttek

M.A.
M.H.A

Dâver-i aşr-ı Muharrem'dir Hüseyin-i Kerbelâ
Mültecâ-yı ehl-i mâtemdir Hüseyin-i Kerbelâ
Meyve-i baĝ-ı nübüvvet gülbîn-i baĝ-ı Habîb
Mustafâ'nın nûr-i aynidir Hüseyin-i Kerbelâ

*TMAV arşivi, Bestekârın sesinden Aslan Hepgür'ün yazdığı nota esas alındı.

HÜZZAM İLÂHİ*

KURRETÜ'L AYN-I HABİB-İ KİBRİYÂSIN YÂ HÜSEYN
- MÜHARREM -

Gülte : Keihüdozâde Hacı
Mehmed Ârif Ef.(1764-1844)
Beste : Hacı Ârif Bey (1831-1885)

Usûl : Dâyek

 Kur - - re - tül ay - ni Ha - bî - bi
 Eh - - - li mah - - - şer des - ti Hay - der - - -
 Kıl şe - fa - - - at Â - ri - fe ced - - -

 Kib - - - ri - yâ - sîn yâ Hü - seyn
 den i - çer - ken kev - - - se - ri
 din Mu - ham - med aş - - - kı - na

 Nû - ri çeş - - - mi şâ - hı mer - dân
 Sen su - suz - - - luk - - - la Şe - hî - di
 Ar - sa - i mah - - - şer - de mak - bû - - -

 mür - te - zâ - sîn yâ Hü - seyn
 Ker - be - lâ - sîn yâ Hü - seyn
 ler - re - câ - sîn yâ Hü - seyn

 Nû - ri çeş - mi şâ - hı mer - dân
 Sen su - suz - luk - - - la Şe - hî - di
 Ar - sa - i mah - - - şer - de mak - bû - - -

 mür - te - zâ - sîn yâ Hü - seyn
 Ker - be - lâ - sîn yâ Hü - seyn
 ler - re - câ - sîn yâ Hü - seyn

Kurretü'l ayn-i Habîb-i kibriyâsın yâ Hüseyin
Nûr-i çeşm-i şâh-ı merdân Mürtezâsın yâ Hüseyin

Vâlidin şânında dendi "Lâ fetâ illâ Ali"
Mazhâr-ı sırr-ı etemm-i "Lâ fetâ'sın yâ Hüseyin

Hem çiğerpâre-i Zehrâ Fâtımâ Hayrünîsâ
Ehl-i beyt-i müctebâ âli abâsın yâ Hüseyin

Halkan ve hülkan müşâbihsin Resûlûllah'a sen
Nâzenin-i enbiyâ ü evliyâsın yâ Hüseyin

Sana gülle dokunan ümmîd eder mi mağfiret
Gonca-i gülşen saray-ı Mustafâ'sın yâ Hüseyin

Seyyid-i şubbân-ı cennet dendi şânında senin
Pîşivâ-yı etkiyâ vü asfiyâsın yâ Hüseyin

Ehl-i mahşer dest-i Hayder'den içerken Kevser'i
Sen susuzlukla Şehid-i Kerbelâ'sın yâ Hüseyin

Sad hezârân lâ'net olsun ol Yezid'in cânına
Nice kâsd etdi sana Nûr-i Hüdâ'sın yâ Hüseyin

Kıl şefaât Ârif'e ceddin Muhammed aşkına
Arsa-i mahşerde makbûlrecâsın yâ Hüseyin

*TMAV arşivi, Mithat Arısoy imzalı nota esas alınarak yazıldı.

HÜZZAM İLÂHİ*

KADRİM OLA

- MÜHÜRREK -

Güfte : Kethüdazâde Hacı
Mehmed Ârif Ef. (1764-1844)
Beste : Tanbûrî Mehmed Bey
(?-1895)

Usûl : Hafif

Kad - rim o - la ber ter şe - re - - - fi
Ev - sâ - fi A - lî ol - du be - - - nim

Nâ - di A - lî - - den
mâ dî - ni kâ - - nim

Nus - ret bu - la - yım - dem - be - - - dem
Ev - lâ - - - di ci - ğer - pâ - re - - - si -

im dâ - di A - lî - - - den
- dir câ - nü câ - nâ - - - nim

Mey - dâ - - - ni mu - hab - - - bet - de - ki fer - - -
Â - rif dî - li er - - - bâ - bî ha - kî - - -

- yâ - di A - lî - - - den
- kat de - me kâ - - - nim

Dü dî - de - i Zeh - - - râ i - ki şeh -
Bu nut - ku şe - rîf ol - du be - - - nim

- zâ - di A - lî - - - den
vir - di ze - bâ - - - nim

Yâ Rab bi - zi dûr ey - le - - - me

ev lâ - di A - lî - - - den.

M.A.
M.H.A

*TMAV arşivi, M.Hakan Alvan imzalı nota esas alınarak yazıldı.

IRAK İLÂHİ*

MÂH-I MÂTEM GELDİ

- MUHARREM -

Güfte : ?

Beste : Derviş Kânûnî

Cüneyd Kosal

Usûl : Devrihindî

Mâ - hı mâ - tem gel - di yan - sın â - şı - kan kan ağ - la - sın

Mâ - hı mâ - tem gel - di yan - sın â - şı - kan kan ağ - la - sın (ah)

Eşk i - le saç - sın dem - â - dem dî - de - ler kan ağ - la - sın (ah)

ağ - la - sın (ah) Dil ha - râb - â - bâ - de dön - sün mâ - te - min - le

yâ Hü - seyn (ah) yâ Hü - seyn (ah) Sî - ne - de dağ - lar a - çıl - sın

cis - mü cân kan ağ - la - sın (ah) ağ - la - sın

M.A.
M.H.A

Mâh-ı mâtem geldi yansın âşıkân kan ağlasın
Eşk ile saçsın dem-â-dem dîdeler kan ağlasın
Dil harâb-âbâde dönsün mâteminle yâ Hüseyñ
Sîne de dağlar açılısın cîsm ü cân kan ağlasın

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

IRAK İLÂHİ*
MEVLÂM SENİN ÂŞIKLARIN
- MÜHÜRREK -

Güfte : Aziz Mahmud Hüdâî Hz.
(Celveñî Fîrî) (1543-1623)
Beste : İsmâîl Dede Ef. (Mevlevî)
(1778-1846)

Usûl : Muhammes (32/4)

Mev - - - lââm se - nin
Gay - - - re Hü - dâ - - - - -

â - - - şık - la - rın (i - ma - nim - mi)
i - - - mey - li kes (i - ma - nim - mi)

Dev - - - rân e - der
Al - - - lah ye - ter

ler HÛ i - le
Bâ - - - Kî he - ves

Yo - - - lun - da - - - ki
Zik - - - ri - ni Hak - - - - -

sâ - - - dık - la - rın
kın her ne - fes

Yo - - - lun - da - - - ki
Zik - - - ri - ni Hak - - - - -

sâ - - - dık - la - rın (i - ma - nim - mi)
kın her ne - fes (i - ma - nim - mi)

Cev - - - lâân e - der - - - -
Î - - - lâân e - der - - - -

ler HÛ i - le
ler HÛ i - le

Mevlâm senin âşıkların Gayre Hüdâî meyli kes
Devrân ederler Hû ile Allah yeter Bâki heves
Yolundaki sâdıkların Zikrini Hakk'ın her nefes
Cevlân ederler Hû ile Î'lân ederler Hû ile

* TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

KARCIĞAR İLÂHİ*

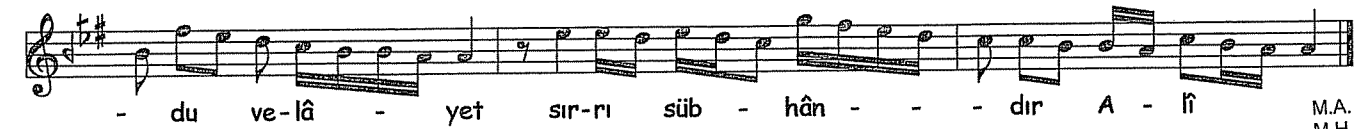
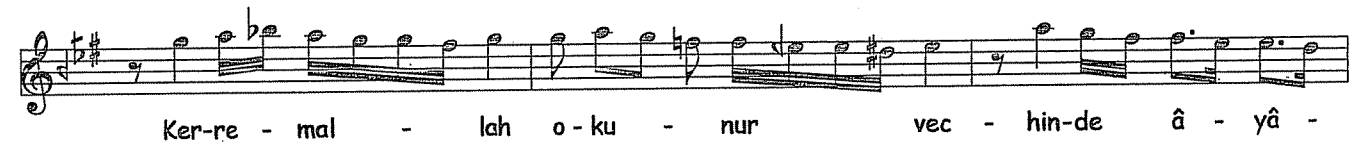
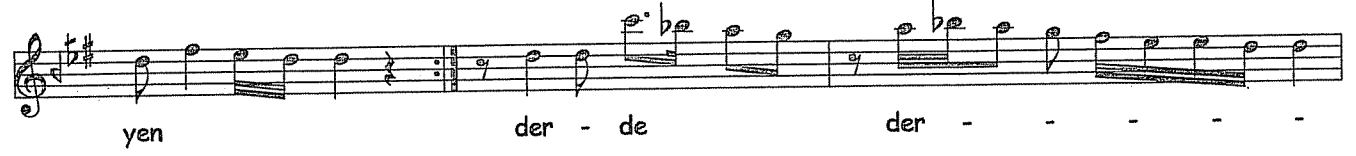
EY DERDE DERMÂN İSTEYEN

- MÜHÜRREM -

Güfte : ?

Beste : Râkım Elkutlu İzmir
Hisar Camii İmamı (1872-1948)

Usûl : Düyek

M.A.
M.H.A

Ey derde dermân isteyen, derde dermândır Alî
Kerremallah okunur vechinde âyât-ı mübîn
Âşîkâr oldu velâyet, sır-rı sübhândır Alî

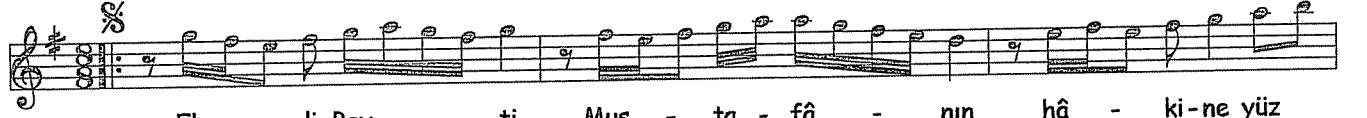
* TMAV arşivi, Neyzen Halil Can imzalı nota esas alınarak yazıldı.

MĀHUR İLĀHİ*

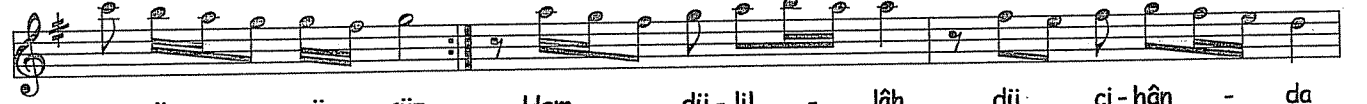
EHL-İ BEYT-İ MUSTAFĀ'NIN HĀKİNE YÜZ SÜRMÜŞÜZ
- MUHARREM -

Güfle ve Beste : " Hz. Aşkî "
Hacı Hâfız Muzaffer Ozak Ef.Hz.
(1914-1985)

Ustâ : Düyek

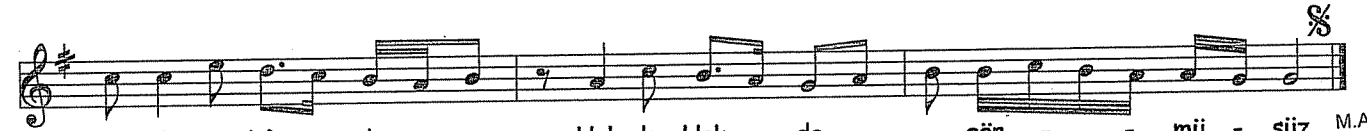
Eh - li Bey - ti Mus - ta - fâ - nin hâ - ki - ne yüz
Aşk yo - lun - da sab - ri - le bil ni - ce sır - ra

sür - mü - şüz Ham - dü - lil - lâh dü - ci - hân - da
er - mi - şiz Ben - de - i şâ - hı ve - lâ - yet -

Hak - kı Hak - da gör - mü - şüz Ham - dü - lil - lâh
dir bi - zim ün - vâ - ni - miz Haz - re - ti Hay -

dü ci - hân - da Hak - kı Hak - da gör - mü - şüz M.A.
de - ri ker - râr pî - ri - miz sul - tâ - ni - miz M.H.A.

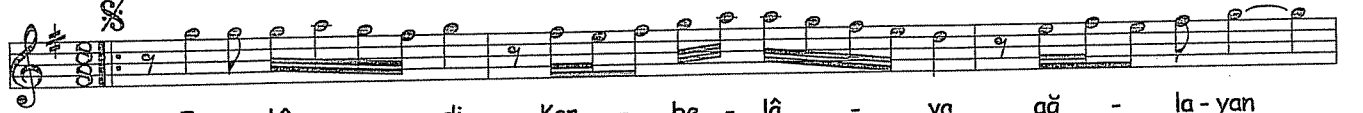
Ehl-i Beyt-i Mustafâ'nın hâkine yüz sürmüşüz
Hamdülillâh dü cihânda Hakk'ı Hak'da görmüşüz
Aşk yolunda sabr ile bil nice sırra ermişiz
Bende-i şâh-ı velâyetdir bizim ünvânımız
Hazret-i Hayder-i kerrâr pîrimiz sultânımız

*Aslan Hepgür'ün bestekârın sesinden yazdığı nota esas alındı.

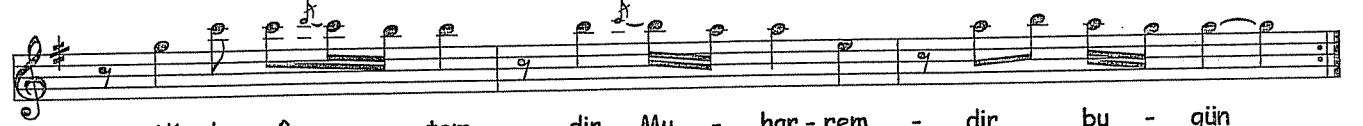
MĀHUR İLĀHİ*
EY ŞEHİD-İ KERBELĀ'YA AĞLAYAN
- MUHARREM -

Güne : Hz. Pir Hasen Sezâi
(Halveff-Gülşeni Piri)(1669-1738)
Beste : Kemânî Aslan Heggür
(1934-2001)

Usûl : Düyek

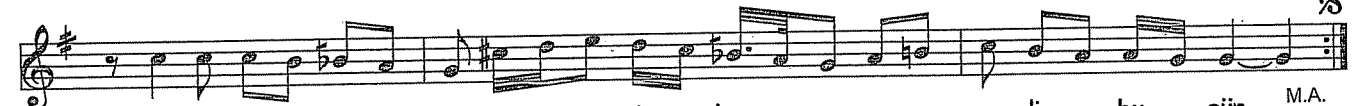
Ey şe-hî - di Ker - be - lâ - ya ağ - la - yan
Sî-ne-de ser - de ge - rek - dir dağ o - la
Ey Se-zâ - i bil - miş ol şâ - hı Hü-seyn

Ağ - la mâ - tem - dir Mu - har - rem - dir bu - gün
Kan - lı ya - şın dî - de - den ır - mağ o - la
Cüm - le - ye sev - mek - dir a - nı far - zı ayn

Â - te - şî has - ret - le sî - ne dağ - la - yan
Ger di - ler - sen men - zi - lin uç - mağ o - la
Şek - siz eh - lûl - la - ha ol - du nû - ri ayn

Ağ - la mâ - tem - dir Mu - har - rem - dir bu - gün M.A.
" " " " " " " " " " " " " " M.H.A.

Ey şehîd-i Kerbelâ'ya ağlayan
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün
Âteş-i hasretle sîne dağlayan
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Sîne de serde gerekdir dağ ola
Kanlı yaşın dîdeden ırmağ ola
Ger dilersen menzilin uçmağ ola
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Gece gündüz ey Muhammed ümmeti
Edelim cân-ı Yezîd'e lâneti
Dersen ere sana Hakk'ın rahmeti
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Kimdir ol şâh-ı şehîd-i Kerbelâ
Nûr-i çeşm-i Murtaşâ âl-i abâ
Eb ü ceddidir Alî hem Mustafâ
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Çâr-yâr ile Muhammed ey saîd
Oldular tesmîm-i zehr ile şehîd
Kıydılar rahm etmeyip bunca anîd
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Ey Sezâi bilmiş ol şâh-ı Hüseyin
Cümleye sevmekdir anı farz-ı ayn
Şeksiz ehlûllaha oldu nûr-i ayn
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Her seher sanma şafakla şebnemi
Andı kan ağlar felekler ol demi
Âlemi tutdu Hüseyin'in mâtemi
Ağla mâtemdir Muharrem'dir

* TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

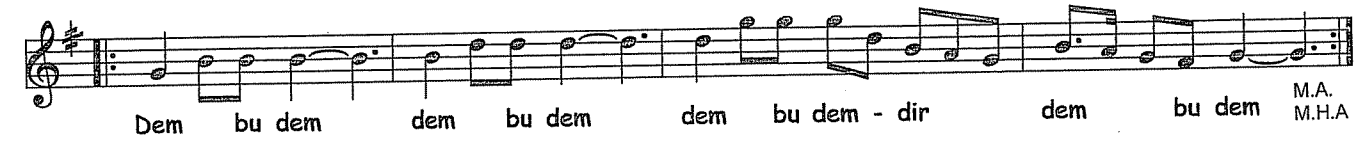
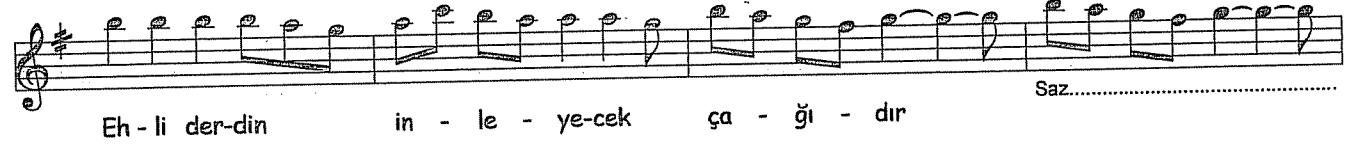
MĀHUR İLĀHİ*

İNİLE EY DERTLİ GÖNÜL İNİLE

- MÜHARREM -

Güfte : Hz. Pîr Niyâzi-i Mısrî
(Mısrî Pîri-Hâlvetî) 1617-1693
Beste : Nâdir Şen

Usûl : Aksak

İnile ey dertli gönül inile
Ehl-i derdin inleyecek çağdır

Gel tımar et yâreni sen aşk ile
Yârelerin onulacak çağdır

Sen nedim idin evvel ol şah ile
İmtihan için gelüpsün bu ile

Şol ki gafletle yatıp etmez tareb
Gövdesinde yok mu ola can aceb

Uşda vahdet gülleri açıldı hep
Bülbülün efgân edecek çağdır

İnlemek sana yaraşır derd ile
Hem gözün kan ağlayacak çağdır

Yok karârı gönlümün bilmem neden
Kasd eder bin pâre olur bu beden

Var ise gitmek diler bu âreden
Aslına azm eyleyecek çağdır

Hakk'ı onunla etmeden bundan ubûr
Mevtin elçisi gelecek çağdır

Ey Niyâzi dünyâda etmez huzûr
Şol kişi kim olmaya ehl-i gurûr

MĀYE İLĀHİ *
ŞĀH HÜSEYN'İN FİRKATİNE AĞLAYAN
- MUHARREM -

Güfte : Şeyh Ömer Fuâdî
(Şâbânî) 1557-1673
Beste : ?

Usûl : Sofyan

1. Şah Hü - sey - - - nin fir - - ka - ti - - ne
2. Â - - - hü vâh i - düp de - mâ - - dem

(a) ağ - la - yan gel - sin be - ri - - ri
(i) in - le - yen gel - sin be - - - ri

Â - - (hı) Mev - - lâ - (mı) dost Hü - sey - - nim

dost şe - hî - di (Ke) Ker - be - lâ

M.A.
M.H.A

Şah Hüsey'nin firkatine ağlayan gelsün beri
Âh ü vâh idüp demâdem inleyen gelsin beri

Kerbeldâ' da çağrışır lar yâ Muhammed yâ Alî
Sînesine şerhârla dağ vuran gelsin beri

Kerbela' da aşk içinde cân ile olup şehîd
Sînesin çâk eyleyüp kanlar saçan gelsin beri

Kutb-i âlem şeyh-i Şâbân-ı azîz erkânıdır
Yevm-i aşûre ayı ihyâ eden gelsin beri

Ol Yezîd'e cân ü dilden lânet idenlerdeniz
Ol pelîde sebb ü lânet eyleyen gelsin beri

Hem Muhammed meclîsinde çâr-ı yâr ile gelüp
Ey Fuâdî hâl ile irşâd olan gelsin beri

*Notası için bkz., *Türk Musikisi Klasiklerinden İlahiler*, İKN, İstanbul 1931, c.1, s.56

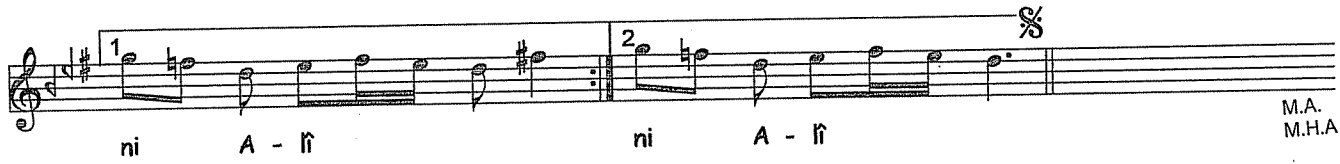
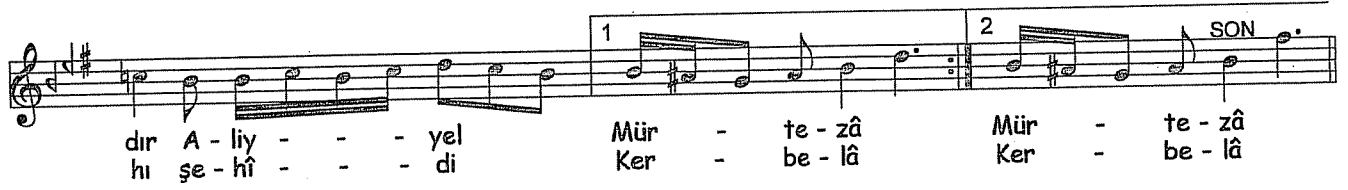
MÜSTEAR İLÂHÎ *

CÂN-I CÂNDIR

- MUHARREM -

Güfte : Ken'an Rifâi Hz.
(1867-1950)
Beste : Neyzen Necib Dede

Usûl : Müsemmen

M.A.
M.H.A

Hânedân-ı Ehl-i Beyt

Cân-ı candır Hazret-i Ahmed Muhammed Mustafâ
Tende hem rûh-i revânımdır Aliyyü'l-Mürtezâ

On iki imamdan elhâk şems-i aşk etdi tulû'
Hep bu aşkın âşık u pervânesi buldu rehâ

Kurre-i ayn-i Muhammed Şah Hasan ibn-i Alî
Hem Hüseyin'i müctebâ şâh-ı şehîd-i Kerbelâ

İstemez ihsânına Allah Azîmü'ş-şân ecr
İstiyor ancak muhabbet, Ehl-i Beyt'e Kibriyâ

Seyyidü's-süccâd Alî Zeyne'l-abâ Bâkır velî
Şâfi'-i mahşerdir elhâk Câfer-i nûr-i Hüda

Allah'ın emriyle farzdir, hubb-i Ehl-i beyt hemân
Ehl-i Beyt'imde dedi Allah, Resûl-i müctebâ

Mûsâ-i Kâzım erenler cem'inin mısâbâhıdır
Hak-nümâdır Hazret-i Şâh-ı Alî hulku'r-rızâ

İsrine gitmekdir ancak bil muhabbet onlara
Hüccet isterler buna kâl ile olmaz iddiâ

Sâkı-i kevser Takî mısâbâh-ı pür-envâr Nakî
Kible-i irfân Hasen el-Askerî bedtü'd-dücâ

Seyyid Ahmet'den tecellî etdi envâr-ı Alî
Oldu aktâba Rifâi muktedâ vü pîşivâ

Rehber-i dîn-i mübîndir, kible-i hâcâtıdır
Hâdi-i hükm-i şerîfat mehdî-i sâhib-livâ

Cân nedir ki eyleyim dâim fedâ-yı Ehl-i Beyt
Etmesin aşk u edepden Ken'an'ı Allah cüdâ

*Notası için bkz., *İlâhiyat-ı Ken'an*, İstanbul 1988, s.146

NEVESER İLÂHİ*

ÂLEM YÜZÜNE SALDI ZİYÂ
- MÜHARREM -

Güfte : Seyyid Nesîmî
Beste : Hüseyin Baba
(Karaağaç Şeyhi)

Usûl : Yürüksemâî

Â - lem yü - zü - ne sal - dı zi - yâ Â - li Mu - ham - med
Sey - fin çâk e - dip gel - di yi - ne
Â - li Mu - ham - med Â - li Mu - ham - med
med Nâ - dan ne bi - lir dâ - na bi - lir
med Â - li Mu - ham - med 1. Ve sâli - lâ
2. Sad sâli - lâ
sey - yi - di - nâ Â - li Mu - ham - med
sey - yi - di - nâ
(mür - şî - di - nâ)
1
2
şâ - hı ve - lâ - - - yet

M.A.
M.H.A

Âlem yüzüne saldı ziyâ Âl-i Muhammed
Seyfin çâk edip geldi yine Âl-i Muhammed
Nâdân ne bilir dâna bilir Âl-i Muhammed
Ve sâlli alâ seyyidinâ Âl-i Muhammed
Sad sâlli alâ seyyidinâ şâh-ı velâyet

İmâm-ı Câfer Sâdik gibi bir dahî irfân
İmâm-ı Mûsâ Kâzım gibi olmaya sultân
Cihân yüzünü görse değer şâh-ı Horasân
Ve sâlli alâ seyyidinâ Âl-i Muhammed
Sad sâlli alâ seyyidinâ şâh-ı velâyet

Kemter kuluyum ben Ali'nin şâh-ı keremdir
Hasen başımın tâci Hüseyin gözümde nendir
İmâm-ı Zeynel Abâ-Bâkır mihr-i haremdir
Ve sâlli alâ seyyidinâ Âl-i Muhammed
Sad sâlli alâ seyyidinâ şâh-ı velâyet

İmâm-ı Takî gözlerime ayn-i cilâdir
İmâm-ı Nakî sâyesi bol mürğ-i Hüme'dir
İmâm Askerî derdimize ayn-ı devâdir
Ve sâlli alâ seyyidinâ Âl-i Muhammed
Sad sâlli alâ seyyidinâ şâh-ı velâyet

Çün mehdî zuhûr ede nihân kalmaya perde
Şol zâlimleri kesse gerek tiğ ü teberle
Seyyid Nesîmî medhin okur şâm ü seherde
Ve sâlli alâ seyyidinâ Âl-i Muhammed
Sad sâlli alâ seyyidinâ şâh-ı velâyet

*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

NIHÄVEND İLÄHİ*

GÜZEL ÂŞIK

- MÜHÜRREM -

Güfte : Pîr Sultan Abdal (?-1590)
Beste : Mersiye Han Hüseyin Sebilci
(Halvetî-Uşşâkî) 1894-1975

Ustül : Düyek

Gü - zel â - şık cev - ri - mi - zi Çe - ke - mez - sin
Der - viş - lik u - lu der - nek - dir Gö - re - ne bü -
de - me - dim mi Bu bir rı - zâ lok - ma - sı - dır
yük ör - nek - - - dir Yen - siz ya - ka - sız göm - lek - dir
Yi - ye - mez - sin de - me - dim mi De - me - dim mi
Gi - ye - mez - sin de - me - dim mi
de - me - dim mi Gö - nül sa - na söy - le - me - dim mi
Bu bir rı - zâ lok - ma - sı - dır Yi - ye - mez - sin
de - me - dim mi

M.A.
M.H.A

Güzel âşık cevrimizi - Çekemezsin demedim mi
Bu bir rızâ lokmasıdır - Yiyemezsin demedim mi

Yemeyenler kalır nâcâr - Gözlerinden kanlar saçar
Bu bir demdir gelir geçer - Duyamazsın demedim mi

Girelim Ali sırrına - Çıkalım meydan yerine
Cân ü başı Hak yoluna - Koyamazsın demedim mi

Pîr Sultan Ali şâhımız - Hakk'a ulaşır râhımız
Onik'imam katarımız - Uyamazsın demedim mi

Dervişler harâbât olur - Hak katında hürmet bulur
Muhabbet baldan tatlıdır - Doyamazsın demedim mi

Dervişlik ulu dernektir - Görene büyük örnektir
Yensiz yakasız gömlektir - Giyemezsin demedim mi

Bak şu âşıkın hâline - Ne gelse söyler diline
Küfrü îmanın yerine - Sayamazsın demedim mi

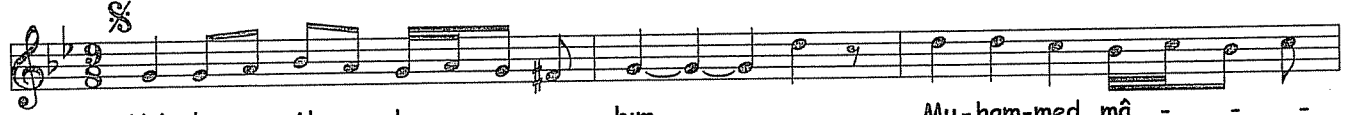
*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

NIHÄVEND NEFES*

HAK'DIR ALLÄH'İM
- MÜHÜRREM -

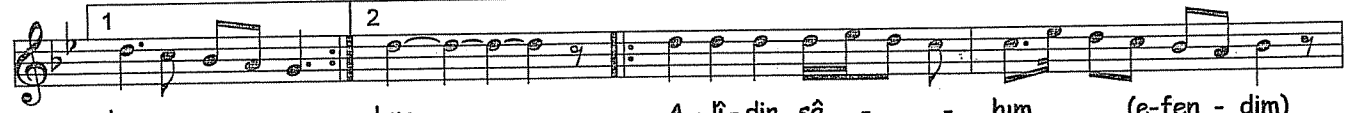
Güfte : Münire Bacı
Çamlıca Bekîşî Tekkesi
Dervîşesi (?-1906)
Beste : ?

Usûl : Aksak

Hak-dir Al - la - - - him
Fâ - tı - mâ Zeh - - - râ
Mü - nî - re kem - - - ter

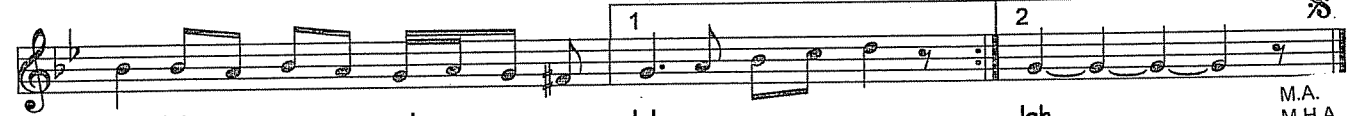
Mu - ham-med mâ - - -
Ha - tî - ce Küb - - -
Siz-den ey ser - - -

hım
râ
ver

hım
râ
ver

A - lî-dir şâ - - - hım (e-fen - dim)
Nû-ri Kib-ri - - - yâ (e-fen - dim)
Bek-le-riz Kev - ser (e-fen - dim)

Al - lah ey - val - - - lah
Al - lah ey - val - - - lah
Al - lah ey - val - - - lah

lah
lah
lah

M.A.
M.H.A

Hak'dır Allah'ım
Muhammed mâhım
Alî'dir şâhım
Allah eyvallah

Fâtımâ Zehrâ
Hatîce Kübrâ
Nûr-i Kibriyâ
Allah eyvallah

Şüpeyr ü şeper
Âbidin Server
Bâkır ü Câfer
Allah eyvallah

Mûsi-i Kâzım
Rızâ imâmım
Takîyyüd dâim
Allah eyvallah

Nakî'dir îman
Askerî'dir cân
Mehdî-i devrân
Allah eyvallah

Çehar deh mâsum
Şehîdan mazlum
Cümlesi mâlûm
Allah eyvallah

Kanber ü Selman
Pîr balım sultan
Bunlardan ihsân
Allah eyvallah

Aşka burhânım
Sırr-ı Rahmân'ım
Derde dermânım
Allah eyvallah

Cân ile cânım
Dîn ü îmanım
Vird-i zebânım
Allah eyvallah

Alî'den nîmet
Velî'den himmet
Dervîşden hizmet
Allah eyvallah

Yüzümüz yerde
Özümüz Yâr'da
Huzûr-i Pîr'de
Allah eyvallah

Münîr'e kemter
Sizden ey Server
İsteriz Kevser
Allah eyvallah

*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

NIŞĀBUR İLĀHİ*
EY ŞEHİD-İ KERBELĀ'YA AĞLAYAN
- MÜHARREM -

Güfte : Hz. Pîr Hasân Sezâî Sezâî
(Halveî-Gülşenî Pîri) (1669-1738)
Beste : Edirne'li Sâlih Dede

Usûl : Sofyan

(E) - ey şe - hî - di (Ke) - ke-(ri)-be - lâ - ya
(E) ey Se - zâ - i (bi) bi-(li)-miş ol (şâ)

(a) - ağ - la - yan (a) - ağ - la mâ - - - te - (mi) -
(şâ) şâh Hü - seyn (cü) cüm - le - ye se - (vi) -

- (di) - di-(ri) Mu - har - rem - - - (di) - dir bu - gün
- me - (ki)-dir a - nı (fa) far - zı ayn

(i) - in - le mâ - te - (mi) - (di) - di-(ri) Mu - har - rem - - -
(cü) cüm - le - ye se - (vi) - me - (ki)-dir a - nı

- (di) - dir bu - gün (Nâ) - - - nâ - rı has - - ret -
(fa) far - zı ayn (Şe) şek - siz eh - - lûl -

- le - (le) ci - ğe - ri (da) - dağ - la - ya - - - (ni)
- lâ - ha ol - du nû - ri ayn

(a) - ağ - la mâ - te - (mi) - (di) - di-(ri) Mu - har - rem - - -

- (di) - dir bu - gün (i) - in - le mâ - - - te - (mi) -

- (di) - di-(ri) Mu - har - rem - - - (di) - dir bu - gün

M.A.
M.H.A

*TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

NÜHÜFT MERSİYE *

RİVÂYETDE GELİR BİR GÜN

- MUHARREM -

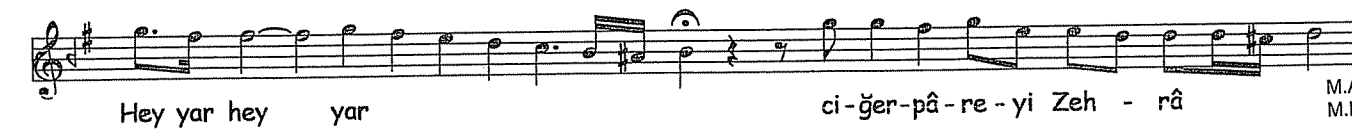
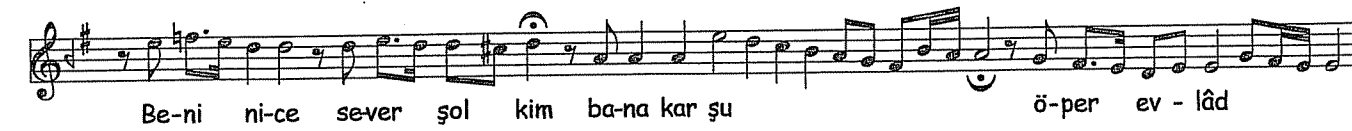
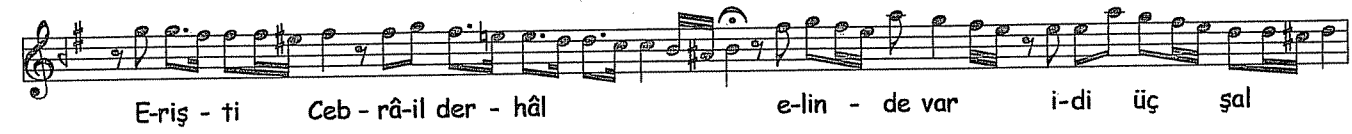
Güfte : Yazıcızâde Mehmeî Ef.

Bayrâmî (?-1451)

Beste : Hatîp Zâkîrî Hasan Ef.

(1545-1623)(Halveî)

Usûl : Serbest

M.A.
M.H.A

*TMAV arşivi, Ahmet Özhan'ın sesinden yazılan nota esas alındı.

NÜHÜFT MERSİYE

RİVÂYETDE GELİR BİR GÜN

- MÜHÜRREK -

Güfte : Yazıcızâde Mehmet Ef.
Bayrâmî (?-1451)
Beste : Hatîp Zâkirî Hasan Ef.
(1545-1623)(Halvîfî)

Usûl : Serbest

Benim iz - zim ce-lâ - lim i-çün a - nı kim öp - tü ağ - zın - dan
So-nu da öy-le ol - du ki kasd et - di Ye-zîd mel' - un

o-na a - gu ve-rem i - çe du-da-ğın-dan i - i-dem in - fâd
Bi-ri - ne zehr i - çir - di - ler bi-ri-ni it - di - ler iş - hâd

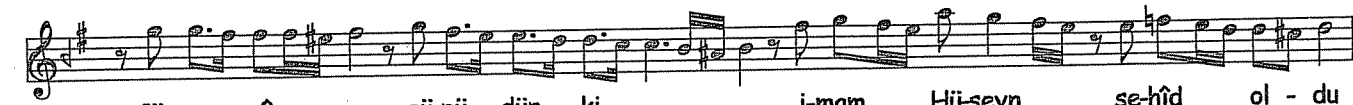
Hey yar hey yar şâ - hı şe - hî - di Ker-be - lâ

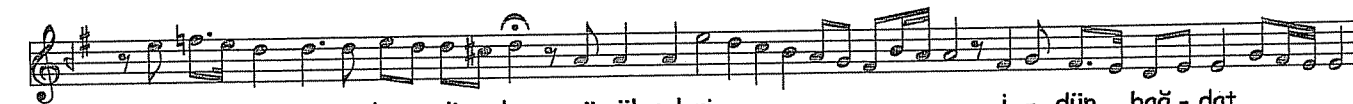
Mü-bâ - rek boy - nu-nu a - nın Re-sû - lû-lah çün öp - müş - tü

Ah bi-çak kes-me-di ol yer-den ka-fa - dan it-di-ler iş-hâd

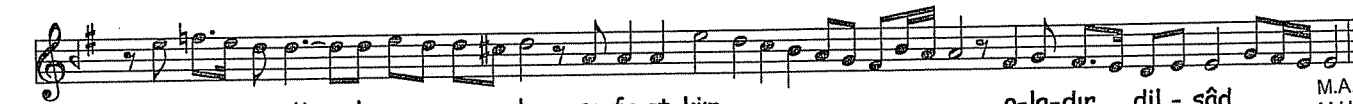
Çün a - şû - re gü-nü - dür ki i-mam Hü-seyn şe-hîd ol - du

Se-vi - nip sür-me-len - di - ler gö-nül şeh-ri i - düp bağ - dat

Hey yar Hey Dî-vâ - nın-da e-li bağ - lı ku-lun - dur yâ Re-sû - lû-lah

Ya-zı - cı-oğ - lu-na ey - le şe-fa-at kim o-la-dir dil - şâd

M.A.
M.H.A

PENÇGÂH İLÂHİ

ŞÂH-İ İKLİM-İ VELÂYETSİN

- MUHARREM -

Güfte : Hz.Muhibbî
(Safer Dal Hz.)(1926-1999)
Beste : Derviş Kânûnî
Cüneyd Kosal

Usûl : Sofyan

Şâ - - - hi ik - - - - - lî - mi ve - lâ - - -
Mus - - - ta - fâ - - - - - nın cüm - le fî - - -

yet - - - - - sin a sul - - - tâ - - -
li sün - - - net ol - - - du

nım A - lî Maz Hâ - rı
biz - - - le - re Hak bu - yur - - -

sır - rı ri - sâ - - - let - - - - sin
du Eh - li Bey - - - tim - - - - dir

a sul - - - tâ - - - - nım A - lî
e - mâ - - - net siz - - - le - re

Şeh - ri il - - - - min bâ - - - bı
Şâ - hi - dim Kur' - - - ân mu -

sen - - - - sin zer - re - ce - yok
hab - - - - bet vâ - cib eh - - - li

şüp - - - he - miz Hâ - - - mi - li
sün - - - ne - te Ab - - - di has - - -

Nû - ri Mu - ham - - - med - - - - sin
sın ol - sun Mu - hib - - - - bî

a sul - - - tâ - - - - nım A - lî
a sul - - - tâ - - - - nım A - lî

M.A.
M.H.A.

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

RAST İLÂHİ*

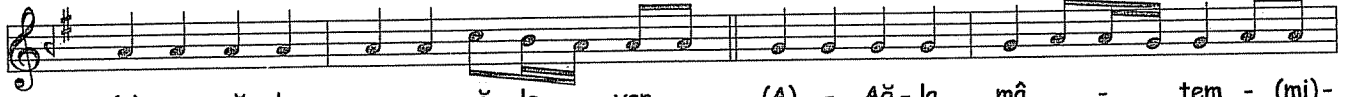
EY ŞEHİD-İ KERBELÂ'YA AĞLAYAN
- MÜHÜRREM -

Güfte : Hz. Pîr Hasan Sezâi Sezâi
(Halveit-Gülşenî Pîri) (1669-1738)
Beste : Edirneli Sâlihzâde

Usûl : Sofyan

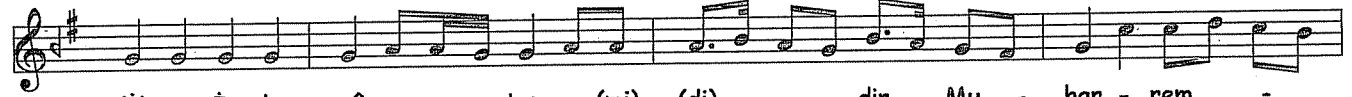
(Ey) Ey Şe - hî - di (Ker) Ker - be - lâ - ya
(Her) Her se - her san - ma - (ma) şa - fak - la
(Ey) Ey Se - zâ - i (bi) - bil - miş ol (şa)

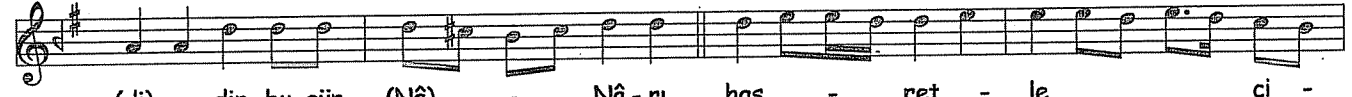
(a) - ağ - la - yan ağ - la - yan (A) - Ağ - la mâ - tem - (mi) -
(şe) - şeb - ne - mi şeb - ne - mi (A) - An - da kan ağ -
(şa) şah Hü - seyn şah Hü - seyn (Cü) - Cüm - le - ye sev -

(di) - dir Mu - har - rem - - (di) - dir bu - gün
(la) - lar me - lek - ler (o) - ol de - mi
mek - - - dir a - nı (fa) - far - zı ayn

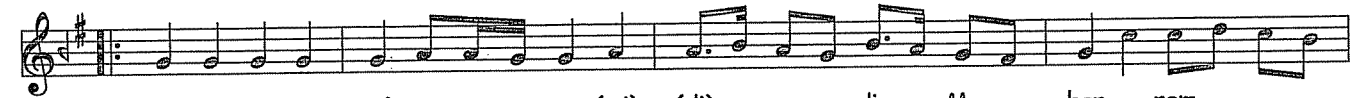
(İ) - İn - le mâ - tem - (mi) - (di) - dir Mu - har - rem -
(A) - An - da kan ağ - (la) - lar me - lek - ler
(Cü) - Cüm - le - ye sev - (vi) - mek - - - dir a - nı

(di) - dir bu - gün (Nâ) - Nâ - rı has - ret - le ci -
(o) - ol de - mi (â) - - - â - le - mi tut - du Hü -
(fa) - far - zı ayn (şe) - şek - siz Eh - lul - la - - - ha

ğe - rin (da) - dağ - la - yan (a - man a - man)
sey - nin (mâ) mâ - te - mi (a - man a - man)
ol - du (nu) nu - ri ayn (a - man a - man)

1. (A) - Ağ - la mâ - tem - (mi) - (di) - dir Mu - har - rem -
2. (İn) - İn - le mâ - tem - (mi) - (di) - dir Mu - har - rem -

(di) - dir bu - gün
(di) - dir bu - gün

M.A.
M.H.A

* TMAV arşivi, Enes Ergür imzalı nota esas alınarak yazıldı.

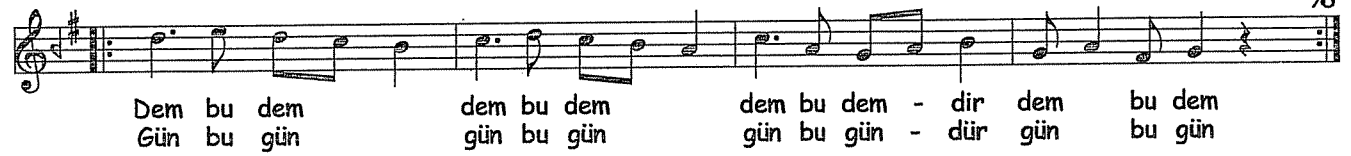
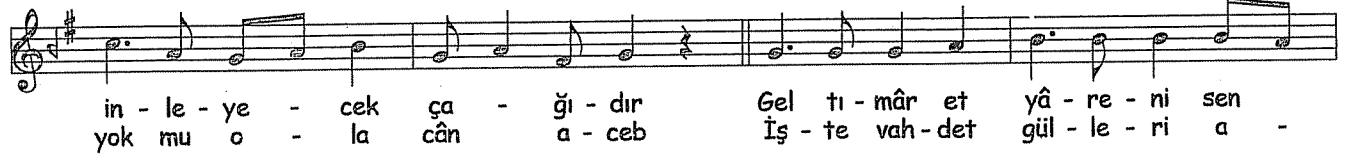
RAST İLÂHİ *

İNİLE EY DERTLİ GÖNÜL İNİLE

- MUHARREM -

Güfte : Hz. Pîr Niyâzi-i Mîsrî
(Mîsrî Pîri-Hâîvefî) 1617-1693
Beste : ?

Usûl : Sofyan

İnile ey dertli gönül inile
Ehl-i derdin inleyecek çağıdır
Gel tımâr et yâreni sen aşk ile
Yârelerin onulacak çağıdır

Yok karârı gönlümün bilmem neden
Kasd eder bin pâre ola bu beden
Var ise gitmek gerek bu âreden
Aslına azmeyleyecek çağıdır

Şol ki gafletle yatıp etmez taleb
Gövdesinde yok mu ola cân acerb
İşte vahdet gülleri açıldı hep
Bülbülün efgân edecek çağıdır

Ey Niyâzi dünyâda eyler huzûr
Şol kişi kim olmaya ehl-i sūrûr
Hakk'ı anla etmeden bundan ubûr
Mevtin elçisi gelecek çağıdır

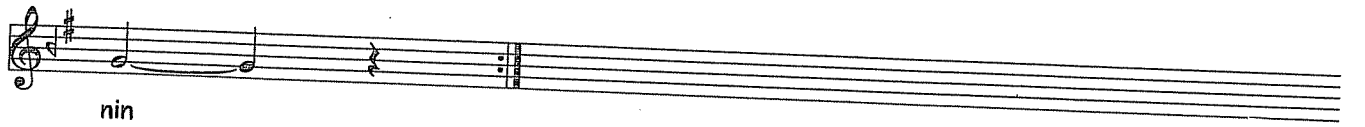
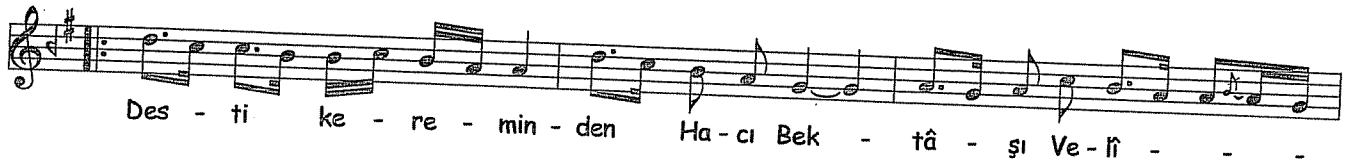
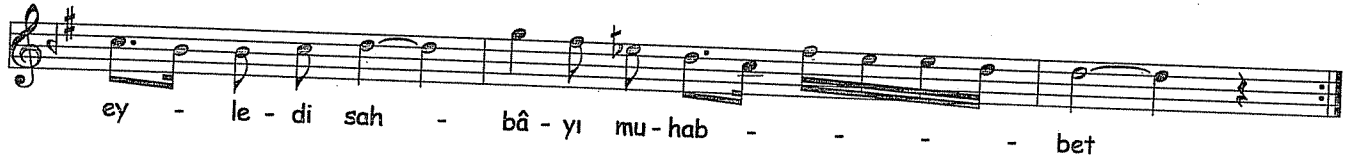
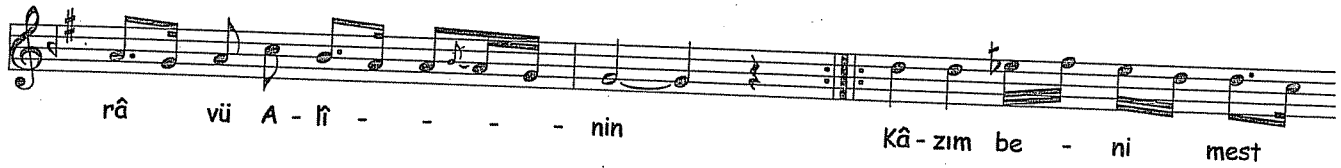
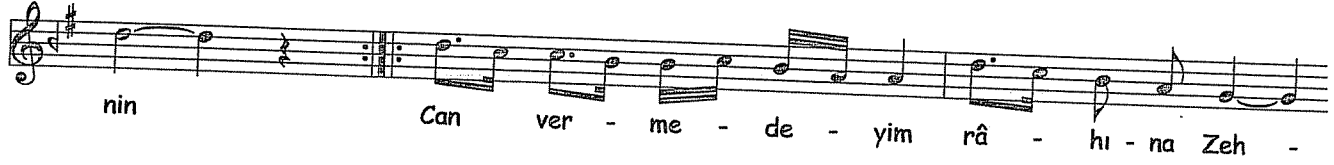
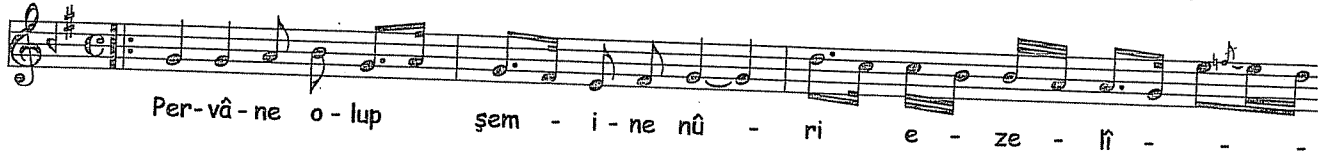
*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

RAST NEFES *

Usûl : Sofyan

PERVÂNE OLUP ŞEM'İNE NÛR-İ EZELİNİN
- MUIHARREM -

Güfte : Mûsâ Kâzım P.
(1821-1889)
Beste : ?

M.A.
M.H.A.

Pervâne olup şem'ine nûr-i ezelinin
Can vermedeyim râhına Zehrâ vü Alî'nin
Kâzım beni mest eyledi sahbâ-yı muhabbet
Dest-i kereminden Hacı Bektâş-ı Velî'nin

*Notası için bkz. *Türk Musikisi Klasiklerinden Bektaşî Nefesleri 1*, İKN, İstanbul, 1933, c.4, s.193

RAST İLÂHÎ *

EY GÜZELLERDEN GÜZEL

- MÜHÜRREK -

Güfte : Hayrullah Tâceddin Ef.
(Üsküdar Çarşamba Rifâi Tekkesi Şeyhi)
Beste : Mersiyehan Hüseyin Sebilci
(Halveti-Uşşâkî) 1894-1975

Usûl : Devrihindi

Ey gü - zel - - - ler - den gü - zel - den rû -
Cüm - le â - - - lem hal - - - kı muh - - - tâc -

hum Re - sû - - - li Kib - - - ri - yâ
dir se - nin ih - - - sâ - - - nı - na

Has - ta gön - - - lü - - - me na - zar kıl
Ser - ve - ri â - - - lem e - fen - - - dim

kal - bi - me sen - - - sin de - vâ
men - bâ - i cû - - - dü se - hâ

Der - di - me der - mân o - lan an -
Haz - re - ti Zeh - râ - - - ya bah - - - şet

cak ce - mâ - - - lin nû - - - ru - dur
Tâ - ci - yi mah - - - şer gü - nü

İs - mi - ni an - - - mak - la dâ - - - im
Ah - me - dü mah - - - mud e - bel Kâ - -

her gö - nü'l bu - - - lur sa - fâ M.A.
sım Mu - ham - - - med Mus - - - ta - fâ M.H.A.

*Cüneyd Kosal'ın bestekârın sesinden yazdığı nota esas alındı.

RAST ŞUÛL *

ELHAMDÜLİLLÂHİLLEZÎ

- MUHARREM -

Güfte : ?
Beste : Zekrî Dede

Usûl : Düyek

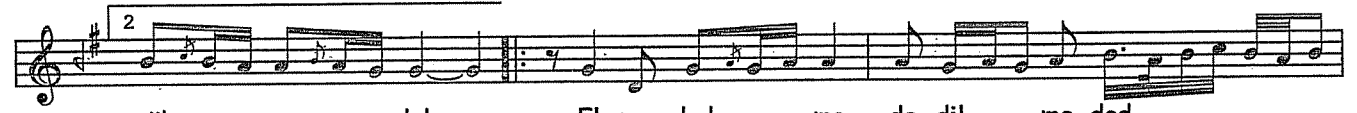
El - ham - dü - lil - lâ - hil - le - zî sul - tâ - nü hü - lâ -
Rab - bi te - a - lâ şâ - nü - hû am - mel ve - râ ih -

tül e - zel tül e - zel El Vâ - hi - düil
sâ - nü - hû sâ - nü - hû Lâ yen - ba - ği

fer - düil - le - zî guf - râ - nü - hû yev - müil ze - lel
rıd - vâ - nü - hû il - lâ bî - ih - lâ - sil a - mel

müil ze - lel El me - ded me - de - dil me - ded
sil a - mel El me - ded me - de - dil me - ded

yâ Re - sû - lâil - lah me - ded El me - ded me -
yâ Re - sû - lâil - lah me - ded El me - ded me -

de - dil me - ded yâ Ha - bî - bal - lah me - ded M.A.
de - dil me - ded yâ Ha - bî - bal lah me - ded M.H.A.

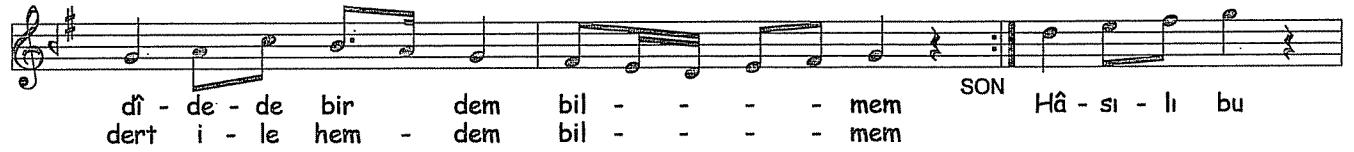
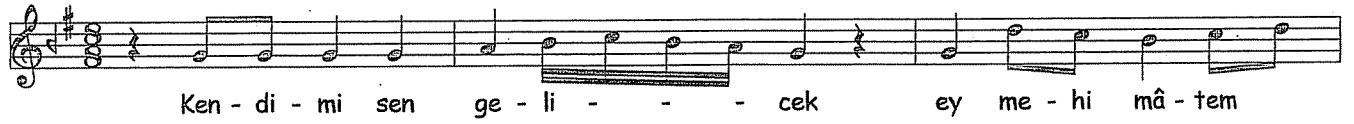
*TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

RAST İLÂHÎ*

KENDİMİ SEN GELECEK EY MEH-İ MÂTEM BİLMEM
- MUHARREM -

Güfte : ?
Beste : İzzeddin Hümâyi
(Elçioğlu) 1875-1950

Usûl : Düyek

M.A.
M.H.A

Kendimi sen gelicek ey meh-i mâtem bilmem
Dem revân olmadığın dîdede bir dem bilmem
Hâsılı bu gâm-ı mâtem gibi bir gam bilmem
Tez gelirsin neden ey mâh-ı Muharrem bilmem
Niçin etdin bizi bu dert ile hem-dem bilmem

*TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

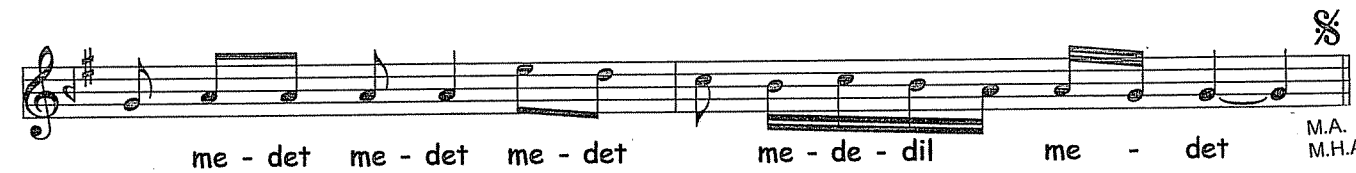
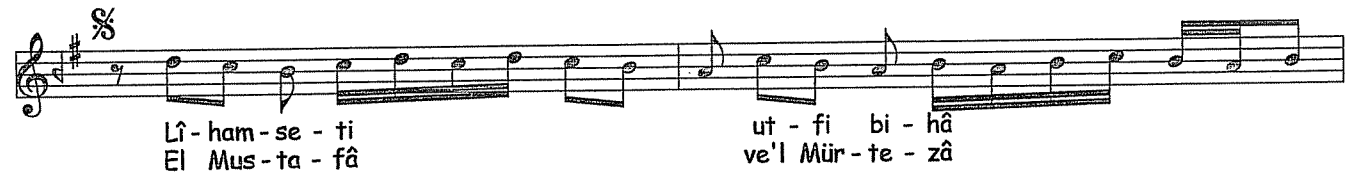
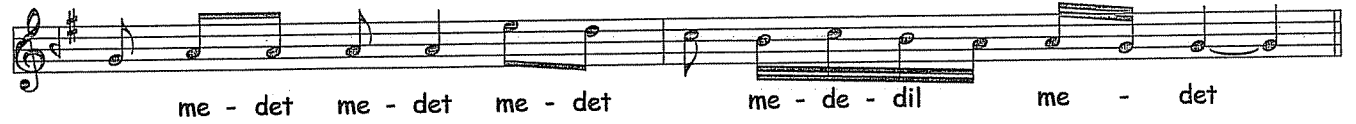
RAST ŞUÛL *

LÎHAMSETİ

- MUHARREM -

Güfte : ?
Beste : ?

Usûl : Düyek

*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

SABĀ İLĀHİ *

BĪHAMDİLLĀH Kİ İSLĀM'İM DELĪLİM MUSTAFĀ GELDİ
- MÜHARREM -

Güfte : Şeyh Niizamoğlu
Seyyid Seyfullah Hz.
(Hâlvetî-Sinânî) ?-1602
Beste : ?

Usûl : Sofyan

Bî - ham - dil - lâh ki İs - lâ - mım de -
lâ - tul - lah se - lâ - mul - lah a -

İ - lim Mus - ta - fâ gel - di E - mî - rim reh - be -
ley - ke yâ Re - sû - lûl - lah Hân - nân Al - lah Men -

rim şâ - hım A - liy - yel Mür - te - zâ gel - di Sa -
nân Al - lah i - mam A - lî şey'

Karar dolabı
en lil - lâh

M.A.
M.H.A

Bîhamdillâ ki İslâm'ım delîlim Mustafâ geldi
Emîrim rehberim şâhım Aliyye'l-Mür-te-zâ geldi

Yüzüdür Kaaf ve'l Kur'ân göründü Kâbe-i irfân
Cihâna rahmet-i Rahmân Alî Mûsâ Rızâ geldi

İmâmım ol kerem kânı ben nice sevmiyem ânı
Resûl'ün kurret-ül-aynı Hasen hûlk-ı Rızâ geldi

Takî şâh-ı velâyetdir Nakî nûr-i hidâyetdir
Bular makbûl-i hazret'dir ki bize rehnümâ geldi

Fedâ olsun ana cânım kim oldur dînim îmânım
İki âlemde sultânım Hüseyin-i Kerbelâ geldi

İmâmım Askerî kıblem eşiği taşıdır Kâbe'm
Yolunda cân ü dil vermem bana gâyet safâ geldi

Ana ins ü melek bende en ednâ bendesi ben de
Cihânın kutb-u âlemde Alî Zeyn-el-Abâ geldi

Muhammed Mehdî-iâhir gele bir gün ola zâhir
O vaktin hârici münkîr bu dergâhdan cüdâ geldi

Muhammed Bâkır ol şâhım imam Câfer dürür mâhım
Bulardan Mûsî-i Kâzım ki ol nûr-i Hüdâ geldi

Behey derviş gözün aç bak cihân bunlarladır revnâk
Buların basdığı toprak gözüme tûriyâ geldi

Sözün Seyfî ilâhîdir kelâmım nutk-ı Şâhî'dir
Hakikat burc-ı mâhîdir bu medhin bî-riyâ geldi

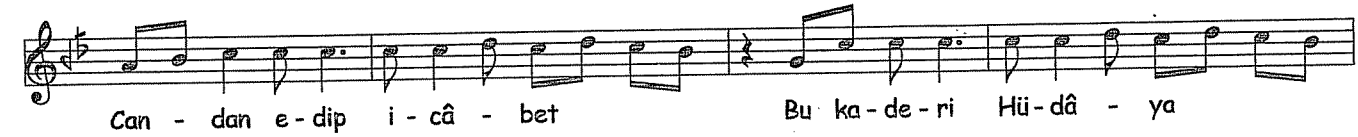
*TMAV arşivi, M.Hakan Alvan imzalı nota esas alınarak yazıldı.

SABĀ ILĀHĪ*

EHL-İ VELĀ EZELDEN
- MUHARREM -

Güfte : Hz.Pîr Dede Ömer Rüşenî
(Rüşenî Fîri-Halvî) (?-1487)
Beste : Dervîş Kânûnî
Cüneyd Kosal

Usûl : Sofyan

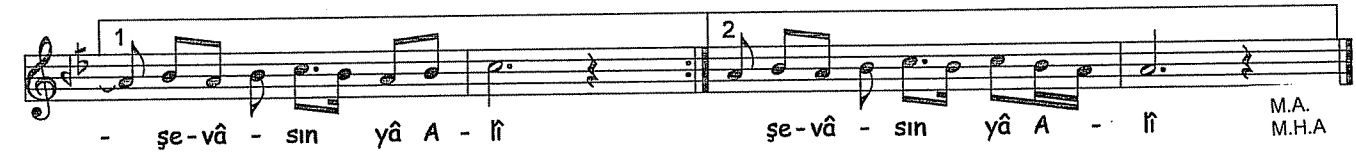
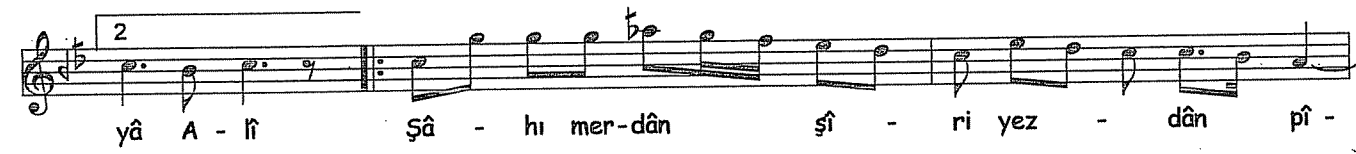
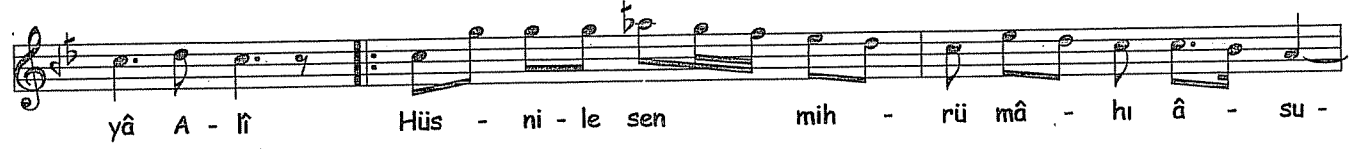
*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

SABĀ İLĀHİ*

ONSEKİZ BİN ĀLEMİN CİSMİNDE CANSIN
- MUIĀRREM -

Güfte : Pîr Âdil Çelebi (Mevlevî)
(1379-1460)
Beste : Rebûbî Mehmet Refik Kaya

Usûl : Düyek

M.A.
M.H.A.

*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

SABĀ ILĀHİ*

AYNAYI TUTDUM YÜZÜME

- MUIHARREM -

Güfte : Hilmi Dede Baba
Beste : Bektâşî Şeyhî(1842-1907)

Usûl : Raksaksâğı

Ay - na - yı tut - dum yü - zü - me Ay - na - yı tut - dum yü - zü - me
Hil - mi ge - dâ Hil - mi kem - ter Hil - mi ge - dâ Hil - mi kem - ter

A - li gö - rün - dü gö - zü - me A - li gö - rün - dü gö - zü - me
Gö - züm gö - rür di - lim söy - ler Gö - züm gö - rür di - lim söy - ler

Na - zar kıl - dım ben ö - zü - me Na - zar kıl - dım ben ö - zü - me
Her ne - re - ye kıl - sam na - zar Her ne - re - ye kıl - sam na - zar

A - li gö - rün - dü gö - zü - me A - li gö - rün - dü gö - zü - me
A - li gö - rün - dü gö - zü - me A - li gö - rün - dü gö - zü - me

M.A.
M.H.A.

Aynayı tutdum yüzüme
Ali göründü gözüme
Nazar kıldım ben özüme
Ali göründü gözüme

Âdem Baba Havvâ ile
Hem allemel esmâ ile
Çarh-ı felek semâ ile
Ali göründü gözüme

Hazret-i Nuh Neciyullah
Hem İbrâhim Hafîlullah
Sînâ'daki kelimullah
Ali göründü gözüme

Îsâ'yı rûhullah odur
İki âlemde şah odur
Mü'minlere penah odur
Ali göründü gözüme

Ali candır Ali cânân
Ali dindir Ali îman
Ali Rahîm Ali Rahmân
Ali göründü gözüme

Ali Ewel Ali Âhir
Ali bâtın Ali Zâhir
Ali Tayyib Ali Tâhir
Ali göründü gözüme

Hilmi gedâ Hilmi kemter
Gözüm görür dilim söyler
Her nereye kılsam nazar
Ali göründü gözüme

*TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

SEGÂH İLÂHÎ*

EY SÛFÎ-İ EHL-İ SAFÂ
- MÜNÂRREM -

Güfte : Hz.Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî
(Mevlevî Pîri-Kübrevî)1207-1293
Beste : İsmâil Dede Ef.(Mevlevî)1778-1846

Usûl : Sofyan

1.Ey sÛ - - - fî - - - i eh - li
2.Vey â - - - şî - - - kî aş - ku

sa - - - fâ ez - (zi) cân
ve - - - fâ ez - (zi) cân

bî cân bî cân bî cân Al - lah
bî cân bî cân gû gû Al - lah

Hû Yâ Hân - nân
Hû

yâ Mâ - - - bûd Al - lah

Hû Ez - (zi) cân bî gû

cân bî gû Al - lah Hû

M.A.
M.H.A

Ey sÛfî-i ehl-i safâ ez cân bî gû Allah Hû
V'ey âşık-ı aşk u vefâ ez cân bî gû Allah Hû
(Yâ Hânnân yâ Ma'bud Allah ez cân bî gû Allah Hû)

-Türkçesi-

Ey safâ ehlinin sÛfîsi, canla de Allah Hû
Ey aşk ve vefâ âşığı, canla de Allah Hû

*TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

SEGÂH NEFES *

SANMAN BİZİ KİM
- MUHARREM -

Güfte : Şeyh Gülîp Dede Ef.
(Mevlevî) 1757-1799
Beste : ?

Usûl : Yürük Semâi

San - man bi - zi kim bes - te di - li nef - si ga - vî -
Ne hav - fî e - mî - rân bi - li - riz ne Be - de - vî -
İk - râ - rı - mı - za ser ve - ri - riz ah - de ka - vî -

1
yiz yiz yiz

2
yiz yiz yiz

Hâ - ki ka - de - mi
Râ - zı şû - de - i
Biz şâ - hı ve - lâ -

1
Â - li A - bâ Mus - ta - fâ - vî - yiz
hük - mi ka - zâ Mür - te - zâ - vî - yiz
yet ku - lu - yuz hem A - le - vî - yiz

2
yiz yiz yiz

M.A.
M.H.A

Sanman bizi kim beste dil-i nefsi-gavîyiz
Hâki kadem-i Âli Abâ Mustafâvî'yiz
Ne havfî emîrân biliriz ne Bedevî'yiz
Râz-ı şûde-i hükmi-kazâ Mürtezâ'vîyiz
İkrârımıza ser veririz ahde kavîyiz
Biz şâh-ı velâyet kuluyuz hem Alevî'yiz

Âlemlere isnâ aşer ebraç değil mi
Her birisi mihr ü mehe sertâç değil mi
Tîr-i siteme cümlesi amaç değil mi
Dâvâ-yı muhabbet buna muhtâç değil mi
İkrârımıza ser veririz ahde kavîyiz
Biz şâh-ı velâyet kuluyuz hem Alevî'yiz

Nakş-ı hevesi safhâ-i dilden sile geldik
Fark eyleyüben Âl-iResûl'e dile geldik
Tâ rûz-i ezelden dile geldik bile geldik
Kurbân-ı ilâhi olup İsmâil'e geldik
İkrârımıza ser veririz ahde kavîyiz
Biz şâh-ı velâyet kuluyuz hem Alevî'yiz

Âvân-ı Yezîd'in hele hasmânıyız elhâk
Lânet keşi imânü dînü cânıyız elhâk
Bu marekenin Samü Nerimâ'nıyız elhâk
Evlâd-ı Hüseyin'in kulu kurbânıyız elhâk
İkrârımıza ser veririz ahde kavîyiz
Biz şâh-ı velâyet kuluyuz hem Alevî'yiz

Yokdur bizi tekdîre havâriçde liyâkat
Ednâmız eder âlemi pür lerze vü dehşet
Ammâ n'idelim böyle imiş hükmi-meşiyet
Cân bâşı fedâ eylese Esat ne saadet
İkrârımıza ser veririz ahde kavîyiz
Biz şâh-ı velâyet kuluyuz hem Alevî'yiz

* Notası için bkz., *Türk Musikisi Klasiklerinden Bektaşî Nefesleri II*, İKN, İstanbul, 1933, c.5, s.234

SEGÂH İLÂHİ*

VAK'Â-YI ŞÂH-I ŞEHÎD-İ KERBELÂ'YI GÜŞ EDİP
- MÜHARREM -

Güfte : Hayrullah Tâceddin Ef.
(Üsküdar, Çarşamba
Rifâi Tekkesi Şeyhi)
Beste : Mustafa Düzgünman

Usûl : Düyek

Vak'-â - yı şâ - hı şe - hî - di Ker - be - lâ - yı
Hep Ce - lâ - - - lin cil - ve - si - ne maz - hâr ol - du

güş e - dip Âh e - dip yan - dı gö - nül eh -
kâ - i - nât Şem - si tâ - bâ - nı ci - han - la

- li di - lân ağ - - lar bu - gün Âh e - dip yan -
â - su - mân ağ - - lar bu - gün Şem - si tâ - bâ -

- dı gö - nül eh - li di - lân ağ - lar bu - gün
- nı ci - han - la â - su - mân ağ - lar bu - gün

Sî - ne sû - - zân dî - de gir - yân kal - bi nâ - lân -
Aş - kı eh - - li bey - ti - le yan nev - hâ ger ol

- dir bu an Mâ - tem en - gîz gam - lı - dir dil
Tâ - ci - yâ Dert - li - dir mah - zûn gö - nül - ler

â - ri - fân ağ - - lar bu - gün Mâ - tem en - gîz
â - şı - kân ağ - - lar bu - gün Dert - li - dir mah -

gam - lı - dir dil â - ri - fân ağ - lar bu - gün M.A.
- zûn gö - nül - ler â - şı - kân ağ - lar bu - aün M.H.A.

*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

SEGÂH İLÂHİ*

ŞEHİTLERİN SER ÇEŞMESİ
- MÜHARREM -

Güfte : Yunus Emre Hz.
(1240-1320)
Beste : Albay Selâhaddin Güler

Usûl : Curcuna

Şe-hit - le - rin ser çeş - me - si En - bi - yâ - nın bağ - rı ba - şı
Yu - nus der ki dün - yâ fâ - nî Biz - den ev - vel ge - len ha - ni

Ev - li - yâ - nın gö - zü ya - şı (ah) Ha - san i - le Hü - se - yin - dir
Se - kiz cen - ne - tin sul - tâ - nı (ah) Ha - san i - le Hü - se - yin - dir

Süb - hân Al - lah sul - tân Al - lah Her dert - le - re der - mân Al - lah
" " " " " " " " " " " " " " " "

Sa - lâ - tul - lah se - lâ - mul - lah A - ley - ke yâ Re - sû - lâi - lah M.A.
" " " " " " " " " " " " " " " " M.H.A.

Şehitlerin ser çeşmesi
Enbiyânın bağı başı
Evliyânın gözü yaşı
Hasan ile Hüseyindir

Yaralanıp atdan düşdü
Kâfirler hep kanın içdi
Zâlimler boynunu biçdi
Hasan ile Hüseyindir

Âyet içinde okunan
Cennet içinde salınan
Şehitlere serdâr olan
Hasan ile Hüseyindir

Muhammed'dir dedeleri
İmâm Alî babaları
Fatma ana kuzuları
Hasan ile Hüseyindir

Kerbelâ'nın yazıları
Şehîd olmuş gâzileri
Arşın çifte küpeleri
Hasan ile Hüseyindir

Dedesiyle bile varan
Kevser ırmağında duran
Susuz ümmete su veren
Hasan ile Hüseyindir

Hüseyin girdi meydâna
Zeynep Bacı yana yana
Boyandılar kızıl kana
Hasan ile Hüseyindir

Kerbelâ'nın tâ içinde
Nûr parlar siyah saçında
Yatar al kanlar içinde
Hasan ile Hüseyindir

Yunus der ki dünyâ fânî
Bizden evvel gelen hani
Sekiz cennetin sultânı
Hasan ile Hüseyindir

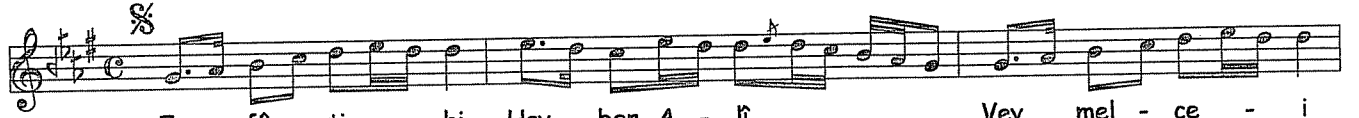
*TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

SÛZİNÂK İLÂHÎ *

EY FÂTİH-İ HAYBER ALİ
- MUHARREM -

Güfte : Leylâ Hanım
(Mevlevî) ?-1847
Beste : ?

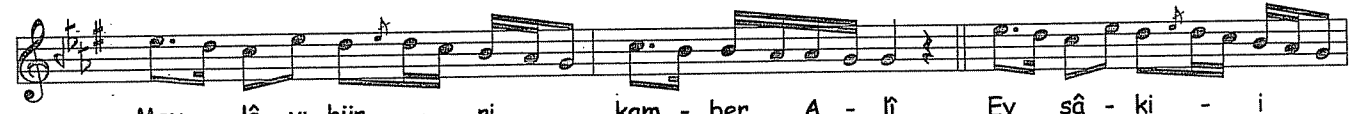
Usûl : Sofyan

Ey fâ - ti - hi Hay - ber A - î Vey mel - ce - i
Sen der - di dil der - mâ - nı - sın Dil merd - kâ - nın
Ol - dum yi - ne nef - se e - sîr Ah - vâ - li - me

ah - kâr A - î Ker - râr hem Hay - dar A - î
câ - nı - sın Â - şık - la - rın î - ma - nı - sın
sen - sin Ha - bîr Â - sî - le - re lût - fun ke - sîr

Mev - lâ - yı hür - ri - kam - ber A - î Ey sâ - ki - i
Hem mül - ki din me - kâ - nı - sın " " " "
Ley - lâ - ya sen ol dest - gîr " " " "

Kev - ser A - î Dâ - mâ - dı pey - gam - ber A - î M.A.
" " " " " " " " " " M.H.A.

Ey fâtih-i Hayber Alî	Sen derd-i dil dermânısın
Vey melce-i ahkâr Alî	Dilmerd kânın cânısın
Kerrâr hem Haydar Alî	Âşıkların îmânısın
Mevlâ-yı hürri-i kanber Alî	Hem mülk-i din hâkânısın
Ey sâkî-i Kevser Alî	Ey sâkî-i Kevser Alî
Dâmâd-ı peygamber Alî	Dâmâd-ı peygamber Alî

Ol dem ki cem ola usat	Ey şehr-i yâr-ı evliyâ
Senden olur fevz ü necât	Vey mahrem-i Fahrunnîsâ
Eyle atâ-yı mâül hayât	Sihr-i Habîb-i Kibriyâ
Hayy et beni bâ' del-memât	Şîr-i Hüdâ şîr-i Hüdâ
Ey sâkî-i Kevser Alî	Ey sâkî-i Kevser Alî
Dâmâd-ı peygamber Alî	Dâmâd-ı peygamber Alî

Oldum yine nefse esîr
Ahvâlîme sensin Habîr
Âsîlere lûtfun kesîr
Leylâ'ya sen ol destgîr
Ey sâkî-i Kevser Alî
Dâmâd-ı peygamber Alî

*TMAV arşivi, Hayatı Günyeli imzalı nota esas alınarak yazıldı.

SÜZİNÂK İLÂHİ *

KADRİM OLA BERTER ŞEREF-İ NÂD-I ALÎ'DEN
- MUHARREM -

Güfte : 'Keñhüdazâde Hacı
Mehmed Ârif Ef.(1764-1844)
Beste : " Hz.Aşkî "Hacı Hâfîz
Muzaffer Ozak Ef.Hz.(1914-1985)

Usûl : Sofyan

Kad - rim o - la ber - ter şe - re - fi nâ - di A - lî - - - -
den den (Al - lah) Nus - ret bu - la - yım
dem - be-dem im - - - - dâ - dı A - lî - - - - den (Al-lah)
Nus - ret bu-la - yım dem - be-dem im - - - - dâ - dı A - lî - - - -
den (Al - lah) Mey - dâ - nı mu - hab - bet - de - ki fer -
yâ - dı A - lî - - - - den den (Al-lah)
Dü dî-de-i Zeh - râ i - ki şeh - - - - zâ - dı A - lî - - - -
den (Al-lah) Yâ - rab be-ni dûr ey - le-me ev - - - -
lâ - dı A - lî - - - - den (Al - lah) den

Kadrim ola berter şeref-i Nâd-i Alî'den
Nusret bulayım dem-be-dem imdâd-ı Alî'den
Meydân-ı muhabbetdeki feryâd-ı Alî'den
Dü dîde-i Zehrâ iki şehzâd-ı Alî'den
Yârab bizi dûr eyleme ev lâd-ı Alî'den

Evsâf-ı Alî oldu benim mâ dîn-i kânım
Evlâd-ı çiğerpâresidir cân ü cânânım
Ârif dîl-i erbâb-ı hakikatde mekânım
Bu nutk-u şerîf oldu benim virdi zebânım
Yârab bizi dûr eyleme ev lâd-ı Alî'den

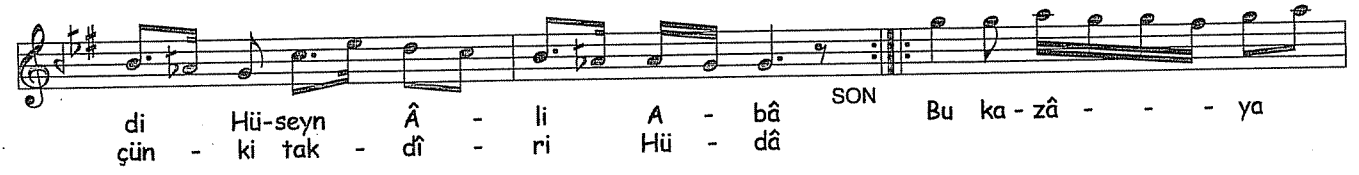
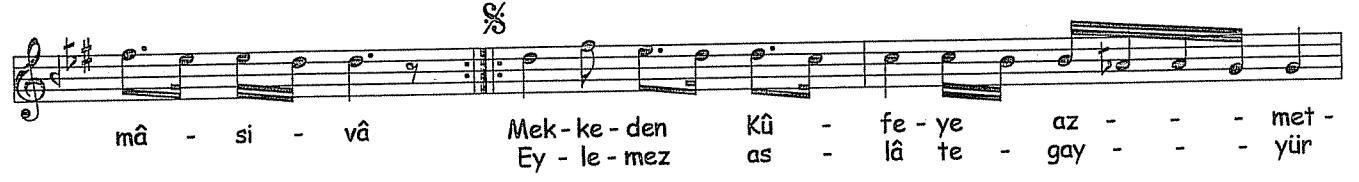
*TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

SÛZİNÂK İLÂHİ*

EHL-İ AŞKA BİR BELÂ ZİNDÂNIDIR BU MÂSİVÂ

Güfte : ?
Beste : ?

Usûl : Devrihindi

Ehl-i aşka bir belâ zindânıdır bu mâsivâ
Mekke'den Kûfe'ye azmetdi Hüseyin Âl-i Abâ
Bu kazâyâ hem rızâ vermişdi Nûr-i Fâtımâ
Eylemez aslâ tegayyür çünki takdîr-i Hüdâ

*Notası için bkz., *Türk Musikisi Klasiklerinden İlahiler*, İKN, İstanbul 1931, c.2, s.54

SÛZİNÂK İLÂHİ*

CÂN-I CÂNDİR AHMED MUHAMMED MUSTAFÂ
- MÜHARREM -

Güfte ve Beste :
Ken'an Rifâî Hz.(1867-1950)

Usûl : Düyek

Câ - nı can - dir Haz - re-ti Ah - med Mu-ham-med
İs - te-mez ih - sâ - nı-na Al - lah A - zî-mü's -
Mus - ta - fâ Ten-de hem rû - hi re-vâ - nım-
şân e - cir İs - ti - yor an - cak mu-hab - bet
- dir A - liy - yü'l - Mür - te - zâ Saz..... Mür - te - zâ Saz.....
Eh-li Bey - te Kib - ri - yâ Kib - ri - yâ
Kur-re - i ay - ni Mu-ham - med Şah Ha-san ib -
Cân ne-dir ki ey - le-yim dâ - im fe-dâ - yı
- ni A - lî Hem Hü-sey - n'i müc - te-bâ şâ -
Eh - li Beyt Et - me-sin aş - ku e-dep - den
- hı şe-hî - di Ker - be - lâ Saz..... Ker - be - lâ M.A.
Ken'-a - nı Al - lah cü - dâ lah cü - dâ M.H.A.

Hânedân-ı Ehl-i Beyt

Cân-ı candır Hazret-i Ahmed Muhammed Mustafâ
Tende hem rûh-i revânımdır Aliyyü'l-Mürtezâ

On iki imandan elhâk şems-i aşk etdi tulû'
Hep bu aşkın âşık u pervânesi buldu rehâ

Kurre-i ayn-i Muhammed Şah Hasan ibn-i Alî
Hem Hüseyin'i müctebâ şâh-ı şehîd-i Kerbelâ

İstemez ihsânına Allah Azîmü'ş-şân ecr
İstiyor ancak muhabbet,Ehl-i Beyt'e Kibriyâ

Seyyidü's-süccâd Alî Zeyne'l-abâ Bâkir velî
Şâfi'-i mahşerdir elhâk Câfer-i nûr-i Hüdâ

Allah'ın emriyle farzdır,hubb-i Ehl-i beyt hemân
Ehl-i Beyt'imde dedi Allah,Resûl-i müctebâ

Mûsâ-i Kâzım erenler cem'inin misbâhıdır
Hak-nümâdır Hazret-i Şâh-ı Alî hulkü'r-rızâ

İsrine gitmekdir ancak bil muhabbet onlara
Hüccet isterler buna kâl ile olmaz iddiâ

Sâkı-i kevser Takî misbâh-ı pür-envâr Nakî
Kible-i irfân Hasen el-Askerî bedtü'd-dücâ

Seyyid Ahmet'den tecellî etdi envâr-ı Alî
Oldu aktâba Rifâî muktedâ vü pîşivâ

Rehber-i dîn-i mübîndir,kible-i hâcâtdır
Hâdi-i hükm-i şerîat mehdi-i sâhib-livâ

Cân nedir ki eyleyim dâim fedâ-yı Ehl-i Beyt
Etmesin aşk u edepden Ken'an'ı Allah cüdâ

*Notası için bkz., *İlâhiyat-ı Ken'an*, İstanbul 1988, s.30

SÛZİNÂK İLÂHİ

EY HATİCE ANNEMİZ
- MUHARREM -

Güfte : Ken'an Rifâi Hz.
Beste : Neyzen Mustafa
Hakan Alvan

Usûl : Düyek

Ey Ha - tî - ce an - ne - miz ey çâ - re - siz - ler
 Haz - re - ti Pey - gam - be - ri tas - dîk e - den sen
 Ey Mu - ham - med Mus - ta - fâ - nın pek ve - fâ - kâr

çâ - re - si çâ - re - si Ey Re - sû - li
 ib - ti - dâ ib - ti - dâ Ser - ve - tü sâ -
 zev - ce - si zev - ce - si Haz - re - ti Sâ -

Kib - ri - yâ - nın zev - ce - si hem sâ - - - ye - si (ah)
 - mâ - nı - nı uğ - run - da sen et - din fe - dâ (ah)
 hi A - lî - nî sâ - ye - si dil - dâ - - de - si (ah)

sâ - ye - si (ah) Eh - li bey - tin mas - da - rı mü' -
 din fe - dâ (ah) Bu şe - ref kâ - fî de - ğil mi
 dâ - de - si (ah) Hem Ha - san i - le Hü - sey - nin

- min - le - rin ser - tâ - - cı - sını tâ - - cı - sını
 kad - ri - ni i' - lâ i - çin lâ i - çin
 ber - gü - zî - - de ced - de - si ced - de - si

Haz - re - ti Zeh - râ Be - tü - lün vâ - li - di üf -
 Mü' - mi - nâ - tın tâ - cü fah - ri ey u - lu Hay -
 Şe - mi vec - hin dâ - i - mâ Ken' - ân ha - kîr per -

- tâ - de - si (ah) tâ - de - si Vâ - li - de - miz
 - run - nî - sâ (ah) run - nî - sâ " " " "
 - vâ - ne - si (ah) vâ - ne - si " " " "

vâ - li - de - miz ey Ha - tî - ce an - - - ne - miz (ah)
 " " " " " " " " " " " " " "

an - - - ne - miz
 " " " "

M.A.
M.H.A.

Ey Hatice annemiz ey çâresizler çâresi
Ey Resûl-i Kibriyânın zevcesi hem sâyesi
Ehl-i beytin masdarı mü'minlerin ser-tâcısın
Hazret-i Zehrâ Betül'ün vâlid-i üftâdesi

Hazret-i Peygamber'i tasdik eden sen ibtidâ
Servet ü sâmânını uğrunda sen etdin fedâ
Bu şeref kâfî değil mi kadrini ilâ için
Mü'minâtın tâc ü fahri ey ulu Hayrunnâsâ

Ey Muhammed Mustafâ'nın pek vefâkâr zevcesi
Hazret-i Şâh-ı Alî'nin sâyesi dildâdesi
Hem Hasan ile Hüseyin'in ber-güzîde ceddesi
Şem-i vechin dâimâ Ken'ân hakîr pervânesi

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

ŞEHNAZ İLÂHİ *

KERİM ALLAH RAHİM ALLAH
- MUMÂREZEM -

Güfte : İbrâhîm Hakkı Erzurûmî Hz.
(Nakşibendî) (?-1780)
Beste : İsmâîl Dede Ef.
(1778-1846)(Mevlevî)

Usûl : Sofıyan

Ke - rîm Al - lah Ra -
ham - - - med Mus - - - ta -
hîm Al - lah a - man Al -
fâ Hak - ki ki A - liy - yel
lah a - man Al - lah A -
Mur - ta zâ Hak - ki ki Şe -
zîm Al - lah A - zîm Al -
hî di Ker - be - lâ Hak - - -
lah a - man Al - lah a -
man Al - lah a - man Al - lah a -
man Al - lah Me - ded sen - - -
den Mu - în Al - lah ke -
Mu - în Al - lah ke -
rem sen - - - den Ke - rîm Al - - -
rem sen - - - den Ke - rîm Al - - -
lah a - man Al - - - lah a -
lah a - man Al - - - lah a -
man Al - - - lah Me - lah Mu - lah M.A.
man Al - - - lah M.H.A.

*TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

ŞEHNÂZ İLÂHÎ *

BENDE-İ ÂL-İ RESÛL'EM MUSTAFÂ'DIR SEVDİĞİM
- MUHARREM -

Güfte : ?
Beste : Kemânî Aslan Heggür
(1934-2001)

Usûl : Düyek

Ben-de-i Â - li Re - sû - lem Mus-ta-fâ - dir

sev - di - ğim Mus - ta-fâ - dir sev - di - ğim

Mâ - li - ki mül - ki ve - lâ - yet Lâ Fe-tâ - dir
Hem şe-hî - di şâh Hü - sey - ni Ker-be-lâ - dir

sev - di - ğim Lâ Fe-tâ - dir sev - di - ğim SON
sev - di - ğim Ker-be-lâ - dir sev - di - ğim

Şâh Ha - san hûl - kır - rı - zâ - dir kur-re-tül ay - .

- ni ne - bî kur-re-tül ay - ni ne - bî M.A.
M.H.A.

Bende-i Âl-i Resûl'em Mustafâ'dır sevdiğim
Mâlik-i mülk-i velâyet "Lâ Fetâ"dir sevdiğim
Şâh Hasan hûlk-ır-rızâdır kurret-ül ayn-i nebî
Hem şehîd-i şâh Hüseyin-i Kerbelâ'dır sevdiğim

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

ŞEHNAZ İLÂHİ*

MUHARREM'DİR BUGÜN

= MUHARREM -

Güfte : Alvarlı Efe Hz.(1868-1956)
(Muhammed Lütfi-i Nakşî-i Erzurûmî)
Beste : Neyzen Ahmed Şahin

Usûl : Düyek

Muharrem'dir bugün cânâ gönüller hûn-feşân olsun
Mükerremdir o cân-dâde bu yolda âîşân olsun

Hüseyin-i Kerbelâ'nın sergüzeştin söylerem ey dil
Dökülsün dâne-i dürler dü-âlemde nişân olsun.

Bugün dergâh-ı Muhtâr'e revâdir enbiyâ varsun
Verüp eflâke hayretler, melekler gâm-keşân olsun

Bugün Hayrî'n-nîsâ bir câme-i gülgûn ile görsün
Hüseyin-i gül-beden tûfân-ı kanda keştibân olsun

Hasen ağlar Hüseyin ağlar Alî vü Fâtımâ ağlar
Felek ağlar melek ağlar gerek ins ile cân olsaun

Kevâkib seyredir evlâd-ı Peygamberleri görüp
Gülîstân-ı nübüvvet güllerinin bağırî kân olsun

Hüseyin Hayder-i kerrâre şecaatde muâdildir
Muhammed mazhârî ol şân nedir hikmet ayân olsun

Muattar emr-i Levlâk ile memdüh bir Muhammed'dir
Muhammed Lûtfî'ye lûtfeyle, yoldaşı îmân olsun

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

ŞEVKEFZÂ İLÂHİ *

MEST Ü HAYRÂNİM
- MUHARREM -

Güfte : Şeyh Ahmed Kuddûsî Hz.
(1769-1849) (Kâdirî)
Beste : Müezzınbaşı Rifat Bey
(1820-1888) (Mevlevî)

Usûl : Devrihindî

Mes - tü hay - râ - - - nim Zâ - rü gir - - - yâ -
nim Mes - tü hay - râ - nim
Zâ - rü gir - yâ - - - nim Her dem lâ - - -
Kud - dâ - sı sa - nim Hû de - mek is - - ter
her dem Hû de - mek is - - ter
Her dem lâ - sa - nim Hû de - mek is -
Kud - dâ - sı her dem Hû de - mek is -
ter SON. Hû is - mi â - zâm
Hû Hû de ho - - - cam Hû is - mi
â - - - zâm Hû Hû de ho - - - cam M.A.
M.H.A.

Mest ü hayrânım - Zâr ü giryânım
Her dem lâsanım - Hû demek ister

Terket sivâyı - Olma mürâi
Seven Hüdâ'yı - Hû demek ister

Gözümünden yaşlar - Akmağa başlar
Cümle kurt kuşlar - Hû demek ister

Gece ol kâim - Gündüzün sâim
Ehl-i Hak dâim - Hû demek ister

İrfân isteyen - İhsân isteyen
Cânân isteyen - Hû demek ister

Hû ism-i âzâm - Hû Hû de hocam
Kuddûsî her dem - Hû demek ister

*TMAV arşivi, imzasız bir nota esas alınarak yazıldı.

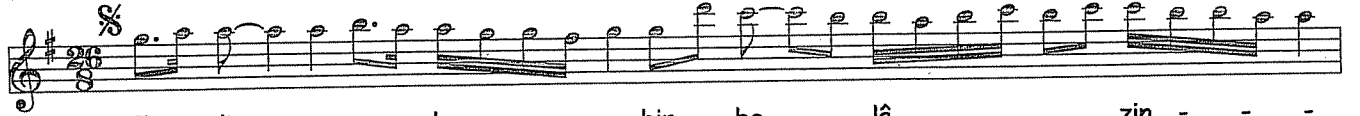
TÂHİR İLÂHİ *

EHL-İ AŞKA BİR BELÂ ZİNDÂNIDIR BU MÂSİVÂ
- MUHARREM -

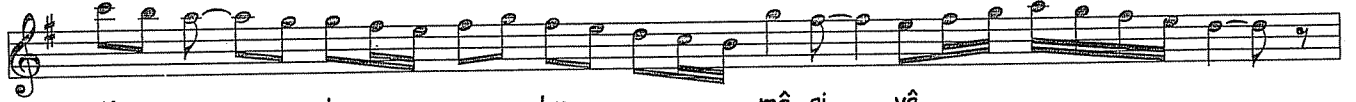
Güfte : ?

Beste : Muallim İsmâil
Hakkı Bey (1866-1927)

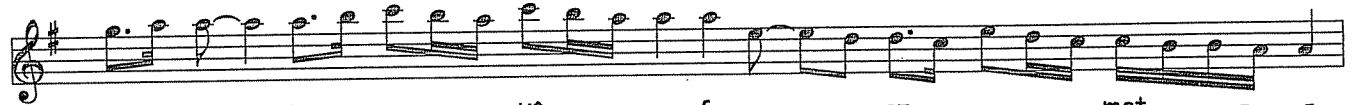
Usûl : Evsaf

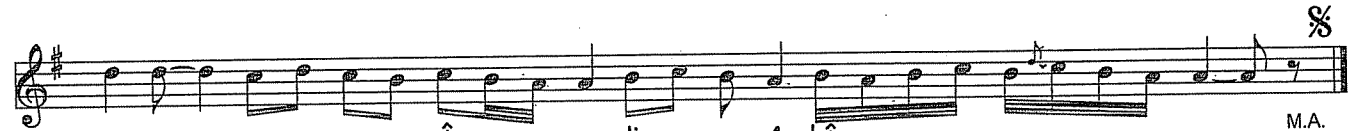
Eh - li aş - ka bir be - lâ zin - - -
Bu ka - zâ - ya hem ri - zâ ver - - -

dâ - nı - dir bu mâ - si - vâ
miş - di Nû - - - ri Fâ - tı - mâ

Mek - ke - den Kû - fe - ye az - - - met - - -
Ey - le - mez as - lâ te - gay - - - yür

di Hü - seyn Â - - li A - bâ
çün - ki tak dî - - ri Hü - dâ

M.A.
M.H.A

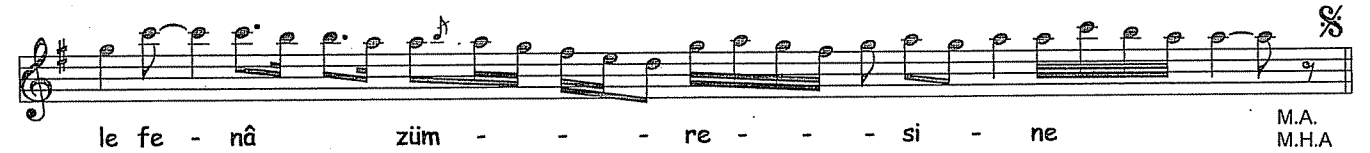
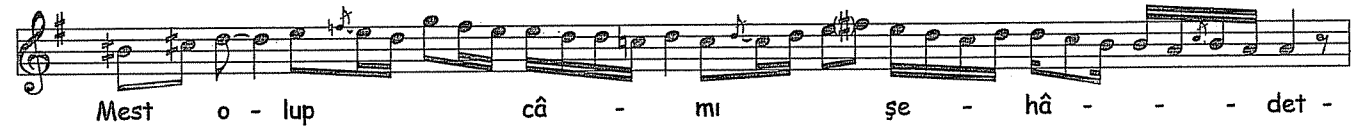
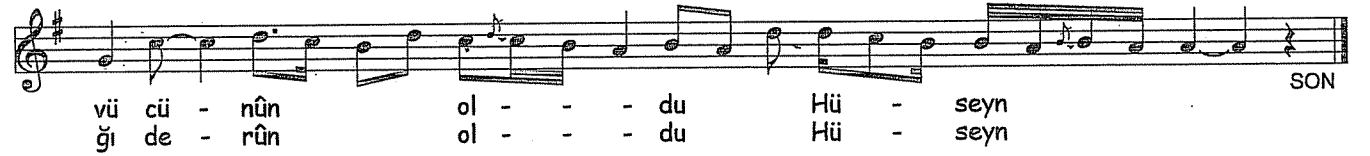
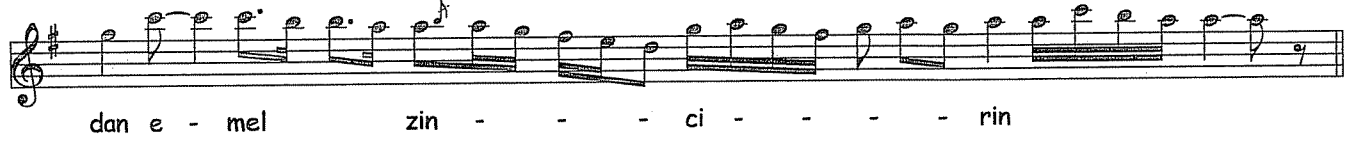
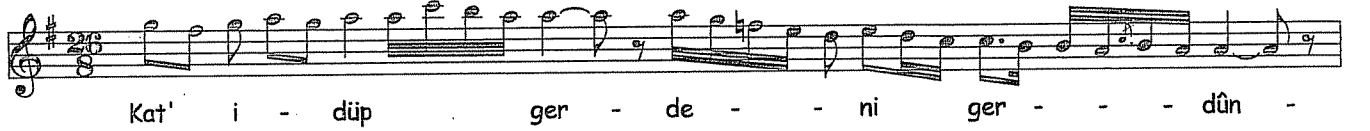
Ehl-i aşka bir belâ zindânıdır bu mâsivâ
Mekke'den Kûfe'ye azmetdi Hüseyin Âl-i Abâ
Bu kazâyâ hem rızâ vermişdi Nûr-i Fâtımâ
Eylemez aslâ tegayyür çünki takdîr-i Hüdâ

*Notası için bkz., *Türk Musikisi Klasiklerinden İlahiler*, İKN, İstanbul 1931, c.2, s.63

TĀHİR İLĀHİ*
KAT' İDÜP GERDENİ GerdÜNDAN
- MUHARREM -

Güfte : ?
Beste : Hacı Arif Bey
(1831-1885)

Usûl : Evscaf

Kat' idüp gerdni gerdündan emel zincirin
Halka sermâye-i sevdâ vü cünûn oldu Hüseyin
Mest olup câm-ı şehâdetle fenâ zümresine
Baıs-i rîş-i dil ü dağ-ı derûn oldu Hüseyin

*Notası için bkz., *Türk Musikisi Klasiklerinden İlahiler*, İKN, İstanbul 1931, c.2, s.64

UŞŞAK İLÂHİ *
DÜ CİHÂNIN MEFHÂRİ
- MUHARREM -

Elîfe : Hz.Mahvî
Beste : Muallim İsmâil Hakkı Bey
(1866-1927)

Usûl : Sofyan

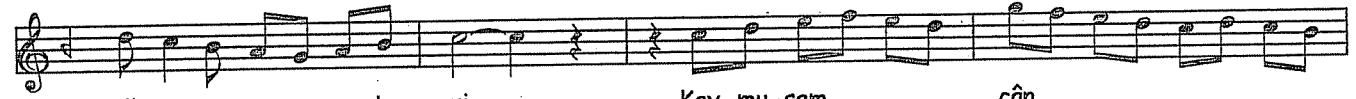
♩

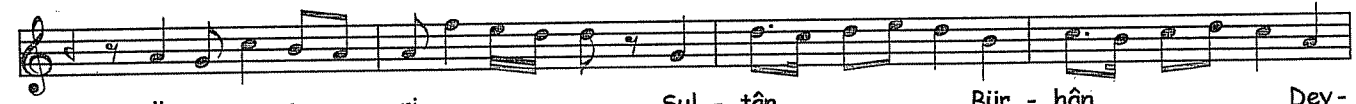
Dü ci - hâ - nın mef - - - - hâ - ri En - bi - yâ - - -
Bun - la - rın aş - kıy - - - - la sen Ey - le gel

lar ser - ve - ri Aş - kı - na ben
Mah - - - - - vî be - den Ol Hü - sey - ni -

müş te - ri Koy - mu - şam cân
le Ha - sen Şe - hî - dân ser

ü se - ri Sul - tân Bür - hân Dey -
def - te - ri " " " "

yân Sul - tân Yâ Hay yâ Hay yâ

Hay Al - lah Hû

M.A.
M.H.A

Dü cihânın mefhari
Enbiyâlar serveri
Aşkına ben müşteri
Koymuşam cân ü seri

Mü'minlerin evveli
Şâh-ı merdân-ı Alf
Kıldı dîni müncelî
Yıkıdı bâb-ı Hayber'i

Bağ-ı sıdkın bülbülü
Ciharyârın bir gülü
Ol Ebûbekir velî
Âşıkân ser defteri

Bunların aşkıyla sen
Eyle gel Mahv-i beden
Ol Hüseyin ile Hasen
Şehîdân ser defteri

*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

UŞŞAK İLÂHİ *
ELESTÜBİ RABBİKÜM HİTÂB OLUNDUK
- MÜNÂRREM -

Güfte ve Beste :
Hâfız Nezih Tolon

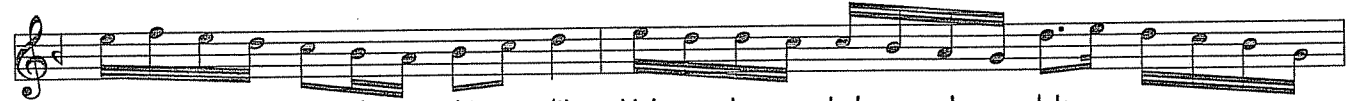
Usûl : Sofyan

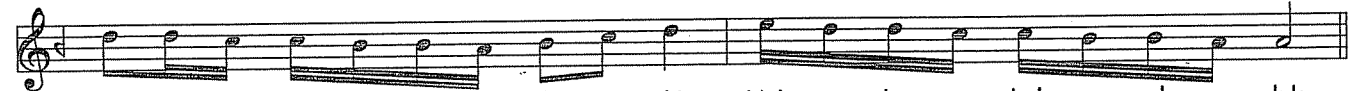
E - les - tü - bi Rab - bi - küm hi - tâb o - lun - duk
Söz - le - rim doğ - ru lâ - kin uy - maz ö - zü - me

E - les - tü - bi Rab - bi - küm hi - tâb o - lun - duk
Söz - le - rim doğ - ru lâ - kin uy - maz ö - zü - me

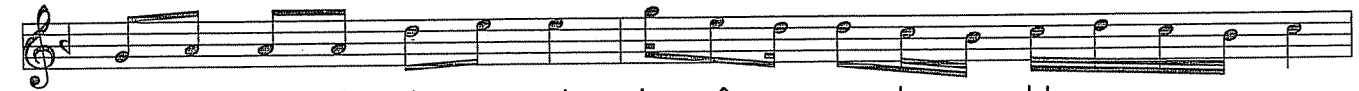
Kâ - lû - be - lâ de - dik Hak - ka kul ol - duk
Hâ - fiz ku - lun ac - zi - ni vur - man yü - zü - ne

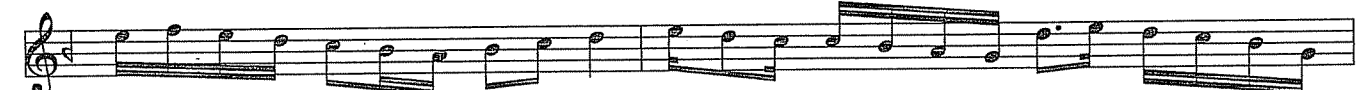
Kâ - lû - be - lâ de - dik Hak - ka kul ol - duk
Hâ - fiz ku - lun ac - zi - ni vur - man yü - zü - ne

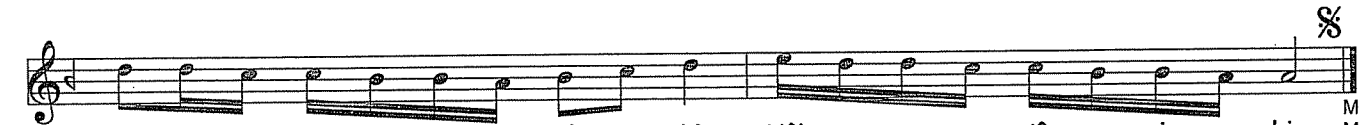
Al - lah Al - lah di - ye - rek hu - zû - ra dur - duk
Şey - him him - met ey - le va - ram i - zi - ne

Al - lah Al - lah di - ye - rek hu - zû - ra dur - duk
Şey - him him - met ey - le va - ram i - zi - ne

Ben - de - i â - li a - bâ Hü - sey - nî - yiz biz
Ben - de - i â - li a - bâ Hü - sey - nî - yiz biz

Ben - de - i Cer - râ - hî Hâl - ve - tî - yiz biz
Ben - de - i Cer - râ - hî Hâl - ve - tî - yiz biz

Elestü'bi Rabbiküm hitâb olunduk	Câr-ı yâr-ı bâ'safâ serde tâcımız	Sözlerim doğru lâkin uymaz özüme
Kâlû-belâ dedik Hakk'a kul olduk	Hamse-i âl-i abâ canda cânımız	Hâfız kulan aczini vurman yüzüne
Allah Allah diyerek huzûra durduk	Şühedâ-yı Kerbelâ âh ü zârımız	Şeyhim himmet eyle varam izine
Bende-i Âl-i Abâ Hüseyinî'yiz biz	Bende-i Âl-i Abâ Hüseyinî'yiz biz	Bende-i Âl-i Abâ Hüseyinî'yiz biz
Bende-i Cerrâhî Hâlvetî'yiz biz	Bende-i Cerrâhî Hâlvetî'yiz biz	Bende-i Cerrâhî Hâlvetî'yiz biz

*TMAV arşivi, M.Hakan Alvan imzalı nota esas alınarak yazıldı.

UŞŞAK İLÂHİ *

ÂBİDÂN-I MUSTAFÂ'YIZ

- MUHARREM -

Gürfe : Hîmi Dede Baba
(Bektâşi Şeyhi) 1842-1907
Beste : Mersiyehan Hüseyin Sebilci
(Halveî-Uşşakî) 1894-1975

Usûl : Düyek

Â - - - bi - dâ - nı Mus - - - ta - fâ - - - yız
Ham - se - yi eh - li kî - şâ - - - yız

Biz Hü - sey - - - nî - - - - - ler - - - de - niz
Ser - de tâ - - - cı fah - - - ri - miz

ler - - - de - niz (Al - lah) Â - şı - kâ - - - nı
fah - - - ri - miz (Al - lah) Der - vi - şı fah - - -

Mür - te - zâ - - - yız Biz Hüsey - - - nî - - -
ri ri - zâ - - - yız Biz Hüsey - - - nî - - -

ler - - - de - niz (Al - lah) ler - - - de - niz (ah)
ler - - - de - niz (Al - lah) ler - - - de - niz (ah)

Ba - şı - mız top - ey - le - dik Şâ - - -
Ha - cı Bek - - - tâ - şı ve - îf - dir

hı şe - hî - - - dân aş - - - kı - na (Al - lah)
Pî - ri - miz Hil - - - mi De - de (Al - lah)

Can - fe - dâ - - - yı Ker - be - lâ - - - yız
Ben - de - i Â - - - li a - bâ - - - yız

Biz Hüsey - - - nî - - - - - ler - - - de - niz (Al - lah)
Biz Hüsey - - - nî - - - - - ler - - - de - niz (Al - lah)

ler - - - - - de - niz
ler - - - - - de - niz

M.A.
M.H.A

*TMAV arşivi, Metin Alkanlı imzalı nota esas alınarak yazıldı.

UŞŞAK İLÂHİ *

EZELDEN ÂŞIKIM BEN MUHAMMED MUSTAFÂ'YA
- MÜHARREM -

Güfte :ve Beste :
Sâmih Rif'at Bey
(1874-1933)(Bektâşi)

Usûl : Düyek

E - zel - den â - şı - kım ben Mu - ham - med Mus -
 Ne sab - rım kal - dı ar - - tik ne a - ra - mu -
 Bu - dur Sâ - mih ni - yâ - - zım e - ren - ler ser -

ta - fâ - ya Fe - dâ ol - sun ha - yâ - tim
 ka - râ - rım Hü - sey - nin â - te - şiy - - le
 ve - rin - den Ba - na bir cür' - a sun - sun

bü - tün Â - li A - bâ - - - ya A - cır bî - şüp -
 ya - nar kal - bi ni - zâ - - - rım Tu - tar ef - lâ -
 şa - râ - bı Kev - se - rin - - - den Gö - rüp res - mi

he an - lar bu rû - hî bî - ne - vâ - ya
 ki her şeb fi - gâ - nım â - hü zâ - rım
 sü - lû - ku Ho - ra - san er - le - rin - den

ne - vâ - ya Ka - bûl et - sin e - ren - - ler
 hü zâ - rım Re - vân - dır sey - li eş - - kim
 le - rin - den Ka - rîn ol - dum ha - kî - - kat

kul ol - dum Mür - te - zâ - - - ya te - zâ - - - ya
 fe - zâ - yı Ker - be - lâ - - - ya be - lâ - - - ya
 yo - lun - da ev - li - yâ - - - ya li - yâ - - - ya

Ezelden âşıkım ben Muhammed Mustafâ'ya
Fedâ olsun hayâtım bütün Âl-i Abâ'ya
Acır bî-şüphe anlar bu rûh-î bî-nevâya
Kabûl etsin erenler kul oldum Mürtezâ'ya

Ne sabrım kaldı artık ne ârâm ü karârım
Hüseyn'in âteşiyle yanar kalb-i nizârım
Tutar eflâki her şeb figânım âh ü zârım
Revândır seyl-i eşkim fezâ-yı Kerbelâ'ya

Kehi nisyân edersem ne var savm u salâtı
Unutdum Ehl-i Beyt'in gamından kâinâtı
Olur elbet müsâdif nigâh-iltifâtı
Âlî'nin rûz-u mahşer hazîn bir âşinâyâ

O mü'minlerle zâhid sen ol cennetde hemdem
Ki nesl-i Mustafâ'yı kılar pâmâl-i mâtem
Kolunda hırz-ı Yâsin dilinde ism-i Âzâm
Salar tîg-i adâvet südûr-u Hel etâyâ

Budur Sâmihi niyâzım erenler serverinden
Bana bir cür'a sunsun şarâb-ı Kevserinden
Görüp resm-i sülûku Horasan erlerinden
Karîn oldum hakîkat yolunda evliyâyâ

*TMAV arşivi, Cüneyd Kosal imzalı nota esas alınarak yazıldı.

UŞŞAK İLÂHİ *
ŞÂMIYAN BEN NÛR-İ ÇEŞM-İ MUSTAFÂ'YIM
- MÜHARREM -

Güfte : Hilmi Dede Baba
(Bektâşi Şeyhi) 1842-1907
Beste : Hacı Hâtız Zeki Allun
(1920-1999)

Usûl : Düyek

Şâ - mi - yan ben nû - ri çeş - - mi Mus - ta - fâ - yım

öl - dü - rün Öl - dü - rün rû - hi A - liy - yel
Ben - den ey - - - ler ah - zı â - sâ -

Mür - te - zâ - yım öl - dü - rün Öl - dü - rün rû -
- rı ve - lâ - yet her ve - lâ Ben - den ey - ler

- hi A - liy - yel Mür - te - zâ - yım öl - dü - rün SON
ah - zı â - sâ - rı ve - lâ - yet her ve - lâ

Ced - di pâ - kim - dir Mu - ham - med e - bi zî - şâ -

- nım A - lî Ced - di pâ - kim - dir Mu - ham - med

e - bi zî - şâ - - - nım A - lî

M.A.
M.H.A

Şâmiyan ben nûr-i çeşm-i Mustafâ'yım öldürün
Öldürün rûh-i Aliyy'el Mürtezâ'yım öldürün
Cedd-i pâkimdir Muhammed ebi zîşânım Alî
Benden eyler ahz-ı âsâr-ı velâyet her velî

*TMAV arşivi, Mithat Arısoy imzalı nota esas alınarak yazıldı.

UŞŞAK İLÂHİ *

HABİB-İ KİBRİYÂ AĞLAR

- MUHARREM -

Güfte : Alvarlı Efe Hz.(1868-1956)
(Muhammed Lütfî-i Nakşî-i Erzurûmî)
Beste : Neyzen Mustafa Hakan Alvan

Usûl : Curcuna

§

Ha - bî - bi kib - ri - yâ ağ - lar bu - gün ey - yâ - mı mâ - tem - dir
O şâ - hın der - di - ne yan - di bu â - lem ka - na bo - yan - di
Bu hik - met - hâ - ne - de sul - tan o - lun - ca kân i - le el - vân

A - liy - yül - Mür - te - zâ ağ - lar Bu - gün mâ - tem bu - gün mâ - tem
Bu - gün âh ar - şa da - yan - di " " " " " " " "
Bu - gün ağ - lar ze - vil î - mân " " " " " " " "

bu - gün ey - yâ - mı mâ - tem - dir Bu - gün ağ - la bu - gün ağ - la
" " " " " " " " " " " " " "

bu - gün ey - yâ - mı mâ - tem - dir Saz... Se - mâ - vâ - tü ze - mîn ağ - lar
" " " " " " " " " " Hüseyin ev - lâ - di Zeh - râ - dir
Hü - dâ - nın Lut - fî ih - sâ - nı

bu - gün â - lem ka - ra bağ - lar Bu - gün Hay - run - ni - sâ ağ - lar
mu - kar - reb in - di Mev - lâ - dır Çün ol kad - ri mu - al - lâ - dır
o - lur dost - la - rı kur - bâ - nı Ye - re dö - kü - lür al ka - nı

Bu - gün mâ - tem bu - gün mâ - tem bu - gün ey - yâ - mı mâ - tem - dir
" " " " " " " " " " " " " "

Bu - gün ağ - la bu - gün ağ - la bu - gün ey - yâ - mı mâ - tem - dir §
" " " " " " " " " " " " " "

Habîb-i kibriyâ ağlar bugün eyyâm-ı mâtemdir
Aliyyü'l-Mürtezâ ağlar bugün eyyâm-ı mâtemdir

Hüseyin evlâd-ı Zehrâ'dır mukarreb ind-i Mevlâ'dır
Çün ol kadr-i muallâdır bugün eyyâm-ı mâtemdir

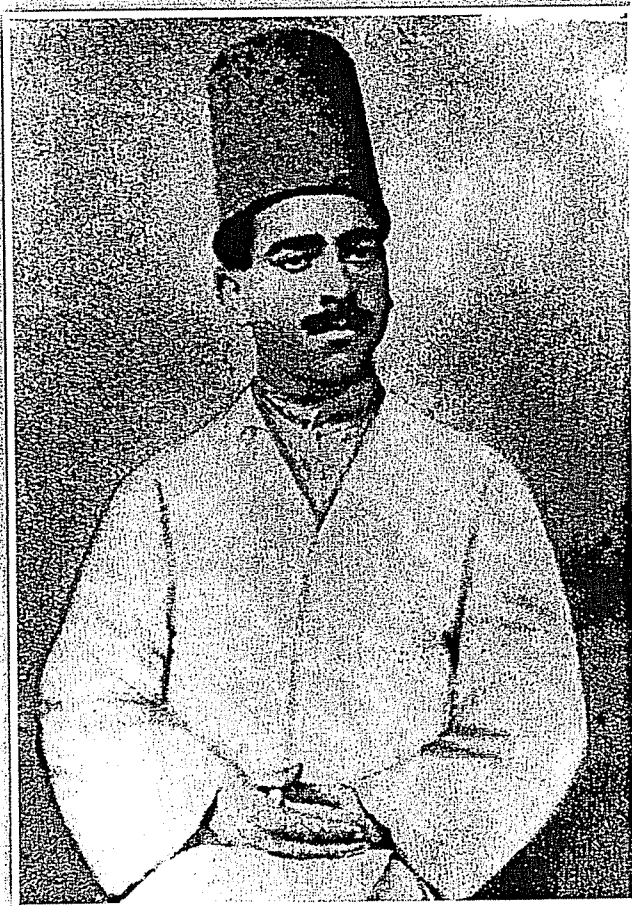
Semâvât ü zemîn ağlar bugün âlem kara bağlar
Bugün Hayru'n-nisâ ağlar bugün eyyâm-ı mâtemdir

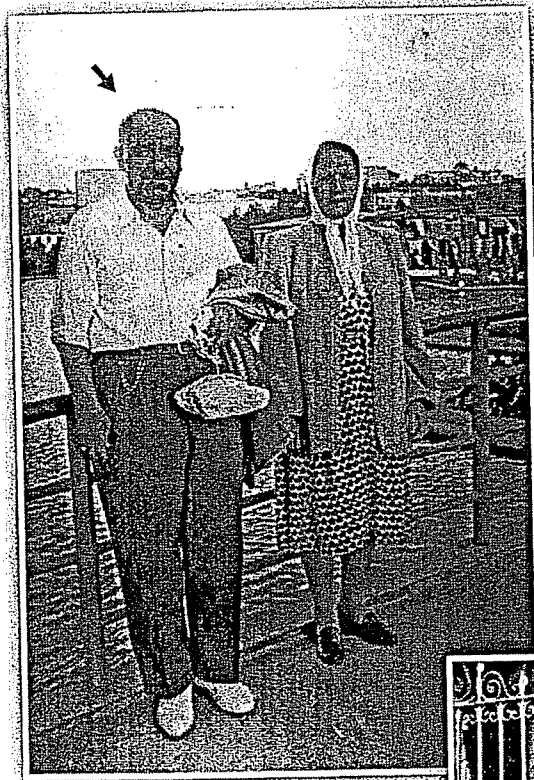
Bu hikmet-hânedâ sultan olunca kân ile elvân
Bugün ağlar zevî'l-îmân bugün eyyâm-ı mâtemdir

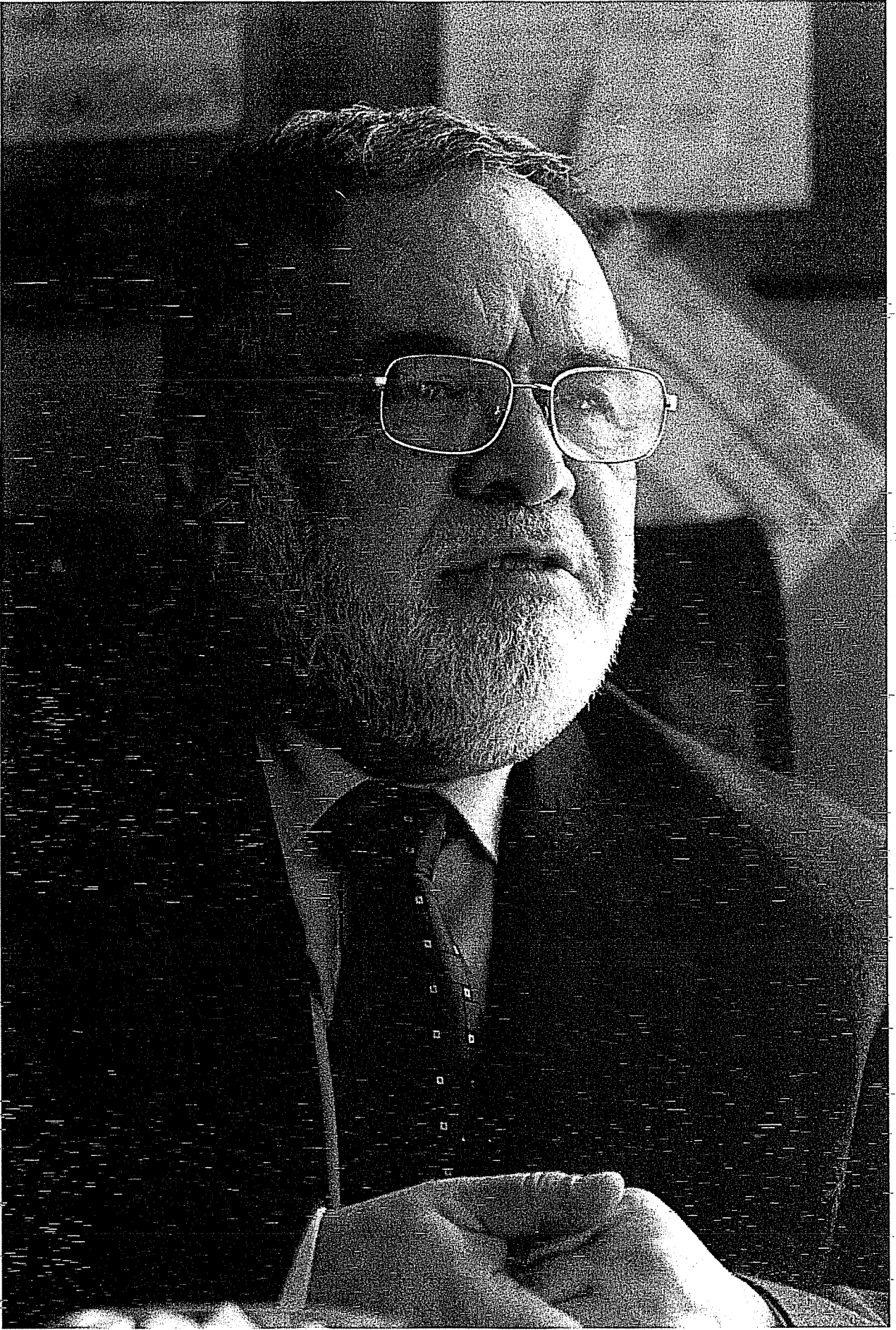
O şâhın dardine yandı bu âlem kana boyandı
Bugün âh arşa dayandı bugün eyyâm-ı mâtemdir

Hüdâ'nın Lutfî ihsânı olur dostları kurbânı
Yere dökülür al kânı bugün eyyâm-ı mâtemdir

*Bestekârın el yazısı nota esas alınarak yazıldı.

MERSİYEHAN CELAL YILMAZ